BSB Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum
Digitale Bibliothek

Adelphus, Johannes

Margarita facetiarum

Argentine 1508

Rar. 1584
urn:nbn:de:bvb:12-bsb00006355-3
VD16 A 232

Copyright

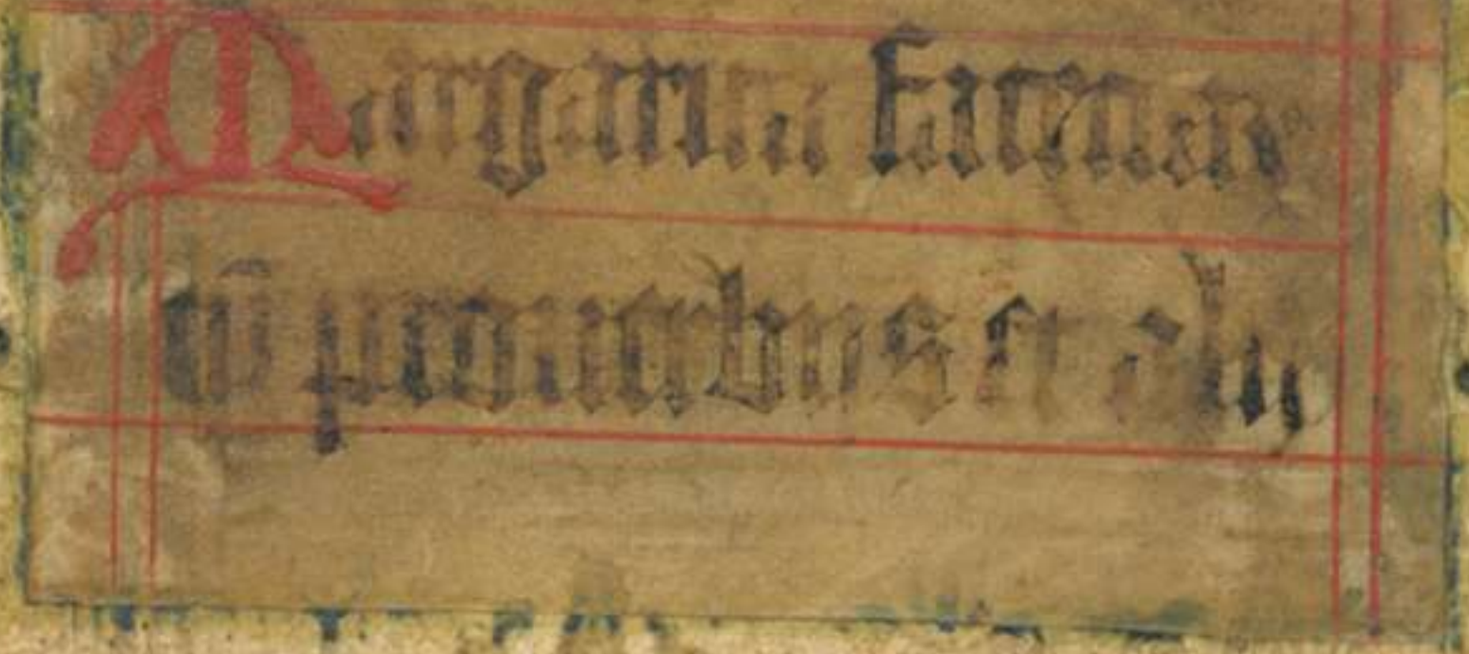
Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

BSB

BSB

Margarita

ad: Rar. 1584.

LIBER DOCTORIS HARTMANI SCHEDEL NVREMBERGENSIS;

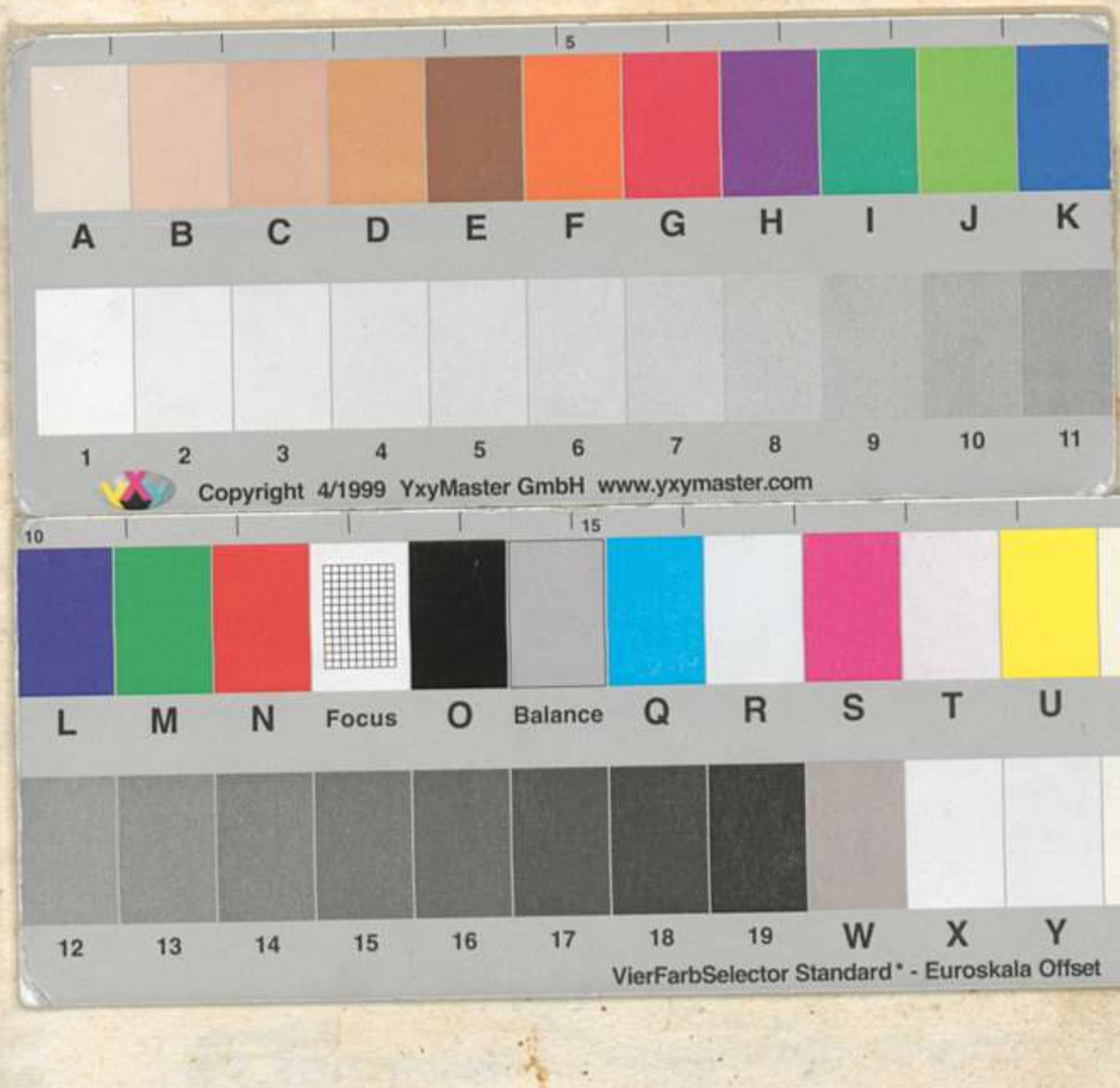
217

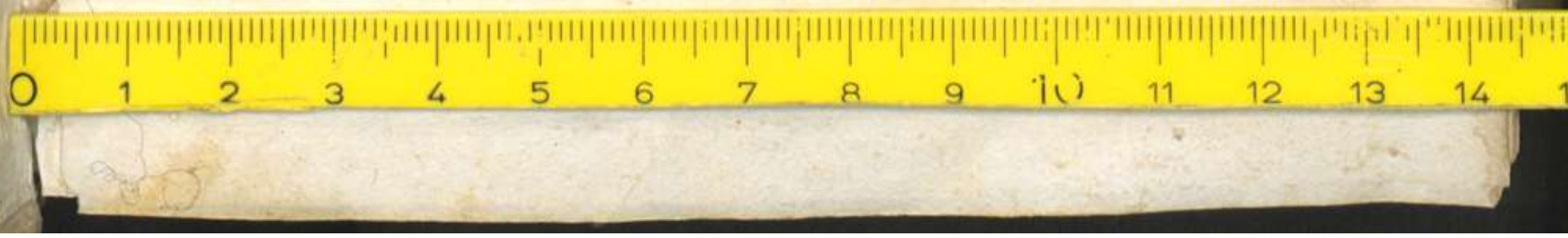
B. L. lat. pag. 631.

BSB

B. L. B. L. 4328.
B. L.
4328

INDEX EORVM QVE IN ISTO LIBRO CŌTINET

Margnum Facetarum . . i .

Alphonsi Aragonum Regis Vite dicta . Carta . s .

Prouerbia Sigismundi et Fri / dezici Rōnoꝝ Imperatoꝝ . 16 .

Sermo Joannis Keiserbergi / ordinatoris Argentinensis . 25 .

Marsilij Ficini Florentini de / Sole opusculum . — 41 .

Hermolai Barbari Oratio / nes . — Carta 44 .

Faceti Adolphine . Car . 71 .

Joannis Reuchlin phorcensis / Sergius vel Capitis Caput / Cū Comentario Georgij Sy=

Diui Romani herois & Christi
martyris fortissimi. Inclitum ad
uersus Gentiles certamen: Ab
Aurelio prudentio Clemēte viro
consulari & poeta pretaro, nobi
li carmine compositum. In quo
omnia deorū sacra et paganorū
mores acerrime infamantur:
ac redarguuntur: - 140.

Cum Johannis Murmellij Ru-
remundensis Commentario m
ijs rebus nonnullis scholijs

160:

Lege. feliciter::

H.S.:

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

BSB

¶ MARGARITA FACETIARVM

¶ Alfonsi Aragonum Regis Vafrecicta

¶ Prouerbia Sigismundi & Friderici tertij Ro. Imp̃atorũ.

¶ Scomata Ioannis Keisersberg cõcionatoris Argẽtinẽsis

¶ Marsilij Ficini Florentini de Sole opusculum.

¶ Hermolai Barbari Orationes.

¶ Facetię Adelphinę.

1311

℣. IC. XC.

AD ORNATISSIMVM VIRVM LEONardum Nusbachium Curię Treuirensis Oratorem clarissimū: Ioannis Adelphi Mūlingi Argentinensis Epistola.

.2.

PLVTARCHVM CHERONENsem virꝝ ꝓ oĩa incõparabilem: Legimus olim nõ nulla illustrium heroũ & grecorꝝ & latinorũ dicteria (siue apophtegmata vt ipse vocat) posteritati annotauisse lectu ꝑq̃ iucũda: sed auditu delectabiliora: Magnanimorũq; regũ monemẽta sempiterna: haud abijcienda quidem sed ob reconditam in eis grauitatem virtutẽ & sapientiam cunctis potissimũ imitanda. Quę oĩa Philelphus vir alioquin doctus & ꝑbe eruditus: ex media grecorꝝ schola proferens latina fęcit: quorꝝ dulcissima lectione nunq̃ ꝑ voto satiamur. Itaq; nobis vt eorꝝ copia supꝑesset: & hęc Alfonsi excelsi quidem Aragonũ regis multorumq; clarissimorũ hoim ꝑcipue Sigismundi & Friderici. iij. glorioſissimorũ cęsarꝝ vafre dicta: etiam grauissima: tipo hoc elegãtiori exprimẽda dedimus: q̃ quondã Eneã siluiũ feruentissimum optimarꝝ lrãrꝝ cultorẽ cõportauisse intelleximus: quorꝝ ps maxĩa fuit q̃ ꝓprijs etiã auribus hausit vt inqt ille. Ne & hoc studioso labore: Germanica natio frustraretur. Cũ ex hmiusmodi ꝓuerbijs ac philosophicis dictis maiorꝝ nrõrꝝ affabilitas: humanitas & sapĩa manifeste refulgeat: si enĩ ea ꝓpter Salemõ hebreorꝝ rex sapientissimus dici meruit: vt est videre apd̃ diuũ Hieronimũ: Cur non & nostri sapientes saltem dici mereantur: vt sicut eundẽ ętate & cursu temporũ secuuti sunt: ita & morꝝ integritate imitati cognoscãtur: q̃ oĩa tibi viro hũanissimo dedicamus: atq; sub tuo nomine passim in lucẽ ꝓdire fęcimus: q̃ ꝓfecto regium in te animũ geris: q̃ alfonsum alterꝝ repñtas. Qui instar Hanni-

balis illius chartaginẽsiũ quondã principis Sigismundo & Federico impatoribus: merito tuo videris compandus. Vñ nobis vnus ex oĩm mortalium nũero: visus es hoc munere dignissimus: cũ q̃ in Alfonso extincto olim magno dolore perdidimus: in te vno: maiori leticia recup̃andũ speramus. Vale dulce decus & p̃sidiũ meũ: mecq̃ vt soles tibi habe cõmendatum. Rursus Vale ex argentoraco: Calendas Martias: Anni huius Seculi octaui: supra mille quingẽtos.

De Ruina regnor̃ Epigrãma. E. F.

Dum consulta patrum & sancti decreta senatus
Acciperet cęsar: cęsaris orbis erat.
Paruit Imperio seu signa moueret in afros
Africa: seu in rigidos stringeret arma gęthas
Victricesq̃ aquilę totum statuere per orbem
Virtutis quondam magna trophęa suę
At postq̃ virtus facta est p̃ lege voluntas
Cęsaris hoc nostrum hoc occidit imperium
Nutãtesq̃ aquilę nusq̃ statuere per orbem
Virtutis deinceps vlla trophęa suę
Vis priscum reuocare decus: vis vincere cęsar
Pellere vis hostem finibus ip̃e tuis
Fac priscum reuoces veteri de more senatũm
Consiliũmq̃ adhibe pectora densa tuis

℣ IC · MARIA ·

FACETIAE ALFONSI ARAGONVM REgis aliorumq; illustrium virorum fœliciter incipiũt.

PROLOGVS

ENeas siluius Eps Senen. Anthonio panormite poete clarissimo. S.p.d. Siluester Chimensis antistes cuius consilio in suam me curiam Fridericus impator accersiuit: dictatas a me litteras cum aliqñ examinandas accepisset: remitteretq; plerũq; maculatas magis q̃ emendatas. Interrogatus cur aptissimo verbo rẽmoto reddidisset ineptiũ. Atqui nõ vidisse me inquit scripta tua suspecta re poteras: si nihil ĩmũtatũ repisses. Idem inibi in Alfonso tuo faciundũ fuit Anthoni oratorũ & poetarũ elimatissime. Nam qtę de rege maximo & optimo olim scripseras vt legerem corrigeremq; iussisti: legere potui quod feci: semel iterum atq; iterum: & cum voluptate feci. corrige re vero nõ potui. Nam quid est quod tua manu missum correptione indigeat: Vulgo dicitur nihil dictum esse qd nequeat dici melius. at hoc in rebus tuis falsum Virgilianũ. n. carmen q̃ dicteria tua corrigi promptius fuerit. Legimus aliqñ Socraticũ xenophontẽ nescimus qta eloquẽtia homo grẽcus eluceat. Ignoramus em̃ damno nostro grẽcas litteras de latinis (si quod est) iudicium nostrũ. Translatus ille. Neq; em̃ se Anthonio neq; Socratem Alfonso parem facit. Nam & tu xenophontem eloquentia superas. & Alfonsus sapientia socratem antecedit. Quid inq; apophotegmata plutarchi philelphus in latinum vertit dicta illic factaq; memoratu digna breuiter cõprehensa sunt illustrium virorũ: quos non oriens modo sed gretia simul & roma protulit: maiora tñ & illustriora de vno Alfonso tuus liber explicat. Fœlix tu igitur cui tantus princeps scribendus occurrit: felix alfonsus qui te offendit ad cõsecrãda eius gesta ydoneum. Nam neq; tibi materiã vberiorẽ

intrenire ? Necꝫ illi ſcriptorem elegantiorem obtingere facile fuerat. Verum ego vt eo redeam vnde ſum digreſſus: ſilueſtri tenebo morem. Annotabo pleraqꝫ tancꝫ mutanda ſint, non qꝫ meum iudicium anteponã tuo: ſed vt intelligas me librum vidiſſe ac legiſſe: Qd tunc pmaxime iudicabis: cũ per ſingula tui operis: aliquid me videris cõmentum. Vale.

¶ Laus Alfonſi Aragonum regis.

Xenophon is quẽ greci non ab re Muſam atticam vocant: dictorum ac factorum Socratis cõmentarios edidit. Quicqd a ſapientiſſimo viro diceretur efficeretur memoria ac celebratione dignum exiſtimans. Cuius ego conſiliũ vſqꝫ adeo laudo proboqꝫ vt mihi ſp excellẽtiſſimorꝫ hoĩm veſtigia atramẽto & calamo obſeruari debere viſum ſit. Nec quicqꝫ eorꝫ, qũe diceret aut facerẽt fruſtra elabi permittere. Noſtris quidẽ temporibus & ſi nõ contigit virꝫ videre. Vt quondã oraculo Appollinis ſapientiſſimũ iudicatũ: certe cõtigit alfonſum intueri qui ſine controuerſia regũ principũqꝫ oĩm qũos noſtra ętas tulerit & ſapiẽtiſſimus & fortiſſimus haberetur. Cuius dicta aut facta tãto cariora eẽ debebũt & memoria digna: qnto pauciores vel oĩbus ſeculis reges inuẽti ſunt in regno ſapiẽtiaqꝫ pſtantes. Nã philoſophi quoqꝫ doctrinã aliquã cõfitentur ſtudijs tantũmodo ſuis intẽti: aliena oĩa contempnentes: haud mirum videri debet ſi ſingulis ętatibus plures docti & ſapientes etiadũt Reges vero ac terrarũ principes rẽpublicã domi militięqꝫ gerentes: plerũqꝫ aſſentatoribus circũſeſſos: atqꝫ is qui voluptatum potius admoneant qꝫ doctrine: ſi qñ firmos & cõſtantes inuenias. Necꝫ a ſtudijs bonarum artium abhorrẽtes: nõ tu hos ſupra modum admiraberis & in celũ vſqꝫ laudibus veheſ: recte mediuſfidius maiores noſtri illi quidẽ vetuſtiores: ſi regẽ aliquẽ inter voluptates moderatum: inter adulatores ſumum

ſiter vana pleraq; principū, exercitia doctrie ſtūdia haud omittentē aīaduerterent: inter diuos, ptinus referre conſue uere: quorū noīa ad noſtram vſq; memoriā: & dies & mē ſes & ſidera in deos conſcripta teſtantur ac celebrant. Itaq; nobis nec dicta nec facta litteris merito conſecranda defue rint: quīymo talia ſeſe offerunt: vt neq; de philoſopho: neq; de rege fere vllo vnq; grauiora aut iocundiora: vel legeris vel audiueris: ſed xenophon plane ipſe nobis deeſt: qui ſua illa ſuatri eloquētia alfonſi regis preclara faciora: monumē tis atq; immortalitati mandaret. Ego nanq; vt ingenue fa tear imbecillitatem meam ſat ſcio: me nequaq; tāti viri lau des pro dignitate conſequi poſſe. Maiores aliquanto ſunt q; vt mediocriter docti hominis vires patiantur. Sed eo ne ingratus in ſeculūm noſtrum: aut in hunc qui ſeculū glo ria exornat. Sane ſi in altero de duobus peccandum ſit: pre ſtabit vtiq; indocti hominis q; ingrati nomen induere. Alios ſaltem preclaro & immortali ingenio viros ad hone ſtiſſimum hoc certamen excitabo: quod tubicinis officium eſt: haud equidem facere erubeſcā. Ere ciere viros martēq; accendere cantu. Vale.

De Filio prodigo

Illud grauiter & iuſte dictum in equitem q̄rendam p̄di gum: vel in primis recenſeamus. Quibuſdā a rege mag nopere petentibus: ne ſaltem in corpus lueret debita q̄ę il le plurima per luxūm libidinemq; contraxerat. Reſpondiſ ſe aiunt: Equitem hunc neq; ſui regis gratia: neq; patrie cō modo: neq; propinquorum: aut amicorum: ęre alieno ſuſ cepto: tam grande patrimonium profudiſſe: q̄ūymo ſub ſtantiam ſuam omnem corpori indulſiſſe: in corpus igitur luere equius eſſe.

De Beneficio accepto:

Nauigabamus ex Sicilia in triremi ipa pretoria cū rege nōnulli āt quos ſigillatim ille comites delegerat: quibus

mos erat regem in puppi officij causa salutare: & offendi⁊ mus eum aliqñ: demirantem ganias, aues triremẽ circũuo⁊ litantes: attentasq; si quis bolus triremi decideret: certatim illum arripere queq; arripuisset: celeriter illã aufugere. Hoc contemplans rex: mox conuersus ad nos ait. Persimiles sũt his ganijs: purpurati & curiales aliquot mei. Simul ac eñ aliquod officinm aut beneficium dimicantes inuicẽ a me acceperint profugiunt.

¶ Hispani indocti

¶ Hispanos vero qũingentis atq; eo amplius aññis: a stũ⁊ diijs humanitatis vsq; adeo abhorrentes: vt qui litteris ope ram impenderent ignominia ꝓpe modum notaretur. Ad litterarũ cultum summa ope & indulgẽtia reuocauit & rus des & prope efferatos hõies doctrĩa quodãmõ reformauit.

¶ Rex illiteratus similis est asino coronato.

¶ Cũ audisset vnum aliquem ex hispanie regibus solitum dicere. Non decere Generosum & Nobilem virum esse doctum siue litteratum exclamasse fertur. Vocem hãc non regis sed bouis esse.

¶ Non facile in amicitiã recipẽ qũenq;.

¶ Erat Alfonsus in agro Matricienli: nec dum satis deli⁊ berauerat: vtrum Franciscũ Sfortiã: an nicolaum picininũ in amicitiã & societatem admissurus esset: & erat alterum dumtaxat, ꝓpter illorum inter se simultates admissurus. Cũ interim matricienses legati regem adeuntes: petierunt vti ex ipius voluntate Nicolao ne an francisco gratificari deberent. Quibus regem respondisse: qui aderant phibẽt. Vtroscq; tanq; amicos habendos esse. Item ab vtriscq; tãq; inimicis cauendum esse.

¶ Fortuna vincitur interdum Sapientia.

¶ Bellũ Neapolitanum semel ingenti atq; inuicto animo cum suscepisset: nulla postea vi: nullo periculo: nulla clade: nullis denicq; difficultatibus auerti aut deterreri potuit ab

incepto: qñq̃ymo a fortuna non numq̃ ꝓiectũm & vel in hostium potestatem perductũ: sumexisse vidimus: multo q̃ acriꝰ q̃ ante cõstitisse: incredibilicq̃ ptinacia bellũ oĩm fere difficillimũ. post secundũ demum & vicesimũ annum confeciſſe mortalesq̃ oĩs exemplo suo admonuisse fortunã ferendo superari posse.

¶ De importũno sollicitatore.

¶ Cum inter cenandum ab difficili & importũno quõdam sene vsq̃ adeo interpellaretur: vt vix edendi potestas esset: subclamasse dicitur asinorũ conditionem longe melior em esse q̃ regum. Illis quidem cõmedentibus dños parcere: regibus neminem.

¶ Victoria sit honesta.

¶ Gaietam vrbem ptinaciter obsidente alfonso. coacti sũt opidani ob famẽ qua maxime vrgebãtur pueros: puellas & etatem oẽm bello inutilem: ciuitate expellere. Eiecti igitur paululumq̃ ꝓgressi: necessario subsistere. Nam & redire a suis ferro saxisq̃ ꝓhibebãtur & ingredi regia castra nondum facultas erat. Erat interea cernere miserabilẽ illã multitudinem ad suorũ simul & hostiũ ictus expositam: parentum pariter & natorum cõploratões: tum regis tum suorũ fidem ac misericordiam inclamant. Interea exagitari: impelli vulnerari confici. Tum rex ab his abstinere sese milites iussit suos: patrumq̃ consiliũ aduocari. Censuerũt fere oẽs haud quaq̃ excipiendos esse. Si ferro aut fame interierint suorum ciuium noxã nõ regis aut regionũ esse. Ego quõq̃ vt errorem meum ingenue fatear sentẽtiam rogatus dixi lege militari: recipiendos non esse. Quippe que obsessis ac fame laborantibus precipit vti bello inutiles eijciant. Contra vero qui obsident: eiectos oĩno non admittãt: sed reijciant potius. Conuersi eramus in regem: deliberatiõem eius auidissime expectantes. Tum ille: & ego malo inquit Gaieta & gaietanis nunq̃ potiri: q̃ eos tã fede tãq̃ crudeliter

vincere. Cum viris mihi dimicatio est: non cũ mulieribus aut pueris: o regem immortalitate dignissimũ: qui cũ vniuersum genus humanũ gubernet & regat: victoria quę impia & luctuosa esset nullam iudicauit. Igitur omnẽ sexum atq; ętatem imbellem excipi iussit: exceptos omnes habunde refici atq; refocillari.

De suauitate studij

Lectioni Tulliane qtra vel maxime rex demulcebatur: cum aliquando tibicines obstreperent: abigi eos qtamuis musicę peritissimos iussit. Iam velut multo suauiorem: cũ ipsorum armoniam hauditurus

De Triumphis

Parantem vero regem triumphalem currum inscendere: non defuerunt qui admonerent vt triumphantium more: vultum minio illiniret: quibus respondisse fertur: miniũ bacho soli conuenire: qui non solum triũphi: sed vini etiã repertor extitisset.

Voluptati non esse acquiescendum

Amico & familiari cuidã regi suadenti vt tranquille ac voluptuose dum posset vitã ageret: nec corpus tantis periculis obiectaret: rndisse dicitur: Constitutũ olim a romãis illis quidẽ sapiẽtioribus: honoris templũ introire liceret nemini: vt intelligerent mortales ad honoris fastigiũ non voluptatũ via q̃ delicijs atq; illecebris affluẽs eẽt: sed virtutis via Illa q̃dẽ aspa & salebrosa: obnitendum esse.

Miser est qui in alieno pendet iudicio.

Cũ senex quidã & natura & ętate audacior: & ex patre numero regẽ argueret: q̃ cõtra patrũ fere oẽs snias bellum capesceret: magnifice loquutũ ferunt: regũ cõsiliarios vt reges esse: aut regũ aios habere optere. Plurima interdũ consiliarijs & priuatis cõuenire. q̃ regẽ nõ decerẽt. Pectiniã cupere Parmenioni licuisse: Alexãdro nõ licuisse: ignobilẽ p fecto & obscurę latituręe regẽ q̃ nõ suo ipius sed alieno duceretur arbitrio.

Non corona sed sapientia regem facit.

Scimus Alfonsum regem vestitu cultuq; corpis mode

ranter vſum: neq; hac in re multum diſcrepaſſe a popũlaribus ſuis: illudq; ſepe numero vſurpare conſuetum: cupere ſe moribus & auctoritate regem videri: q; diademate aut purpura.

¶ Rex aſinum onuſtum ſubleuat.

¶ Proficiſcebamur auerſa Capuam: cũq; rex eſſet itineris primus: offendit aſinariũ gementem implorantẽq; preterẽptium auxilium: ꝓpterea q; aſellus ſibi prolapſus eſſet in luto: farina oneratus. deſilire equo nos q; nõ lõgo admodũ interuallo ſequebamur regem vidimus: atq; vna cum ruſtico illum cum carda: regem a pectore: aſino ceno herentem ſubleuaſſe oppulſi nos regem exterſimus. Aſinarius vero qui regem prius non nouerat pertrepidus veniam deprecari cepit: parui quidem momenti res: ſed que nõnullos campanie populos regi conciliauerit.

¶ Non armis ſed ſapientia res gerenda.

¶ Cũ regionũ plerisq; glorie ſtudio flagrãtes ꝑmoleſte ferrẽt q; rex alfonſus venetis ac florẽtinis pacẽ dediſſet: velut in eo bello magnificũ & glorioſum aliq d' facinus edituri a quo fruſtra poſtea eẽnt habiti pace cõꝑata: rex id q d' erat ſuſpicatus: aliqñ eos nactos dixiſſe ꝓhibetur bono aio eſtote cõmilitones: nã & virtuti veſtre mihi credite: neq; locus neq; honor deerit: & mihi ꝑqtã ſpecioſum fuit petẽtibus pacẽ dare. ita q; dẽ arma capẽ conſueuimus vt ſine cruore: ſi id mõ fieri ꝑt victoriã adipiſcamur. Et q; d aliq d' pacem tam ſubiuiſſe petentes confitentur q; ſeſe victos eſſe.

¶ Animus non ſatiatur niſi in deo.

¶ Sup lectiõe Annei ſenece qrẽ ꝓcipue rex coluit: atq; obſeruauit q;ſitum ẽ ab alfonſo damalo purpuratorum humaniſſimo: cur animus mortalium: ita imẽſus atq; inſatiabilis foret: cui ab alfonſo his pene verbis ſatis factũ ẽ. anim hois adeo ꝓfectum non prius conquieſcere: q; eo rediret vnde profectus eſſet. Eſſe procul dubio animum noſtrum dei & eternitatis capacem. Propterea neq; impleri neq; ſatiari

posse:his rebus quę fluxę fucatę & incertę essent. Sed desi ipm veluti naturalem sedem & suū quodāmō ιερτερον appetere,hoc est solidum & perfectum bonum.

¶Terremotus

¶Cū legeremus aliqñ dydonis virgiliane mortē. & inter legendū terra vehementer se mouisset:atq; ob id qui aderamus omnes improuisa & repentina re pcussos rex intueretur notum ne inquit vobis videtur si mortem tam celebris reginę terra intremiscat.

¶Ludi publici.

¶Ludos aūtem christianos magnificentissimo apparatu deuotissime ac solēni representatione ingenti hoim frequentia ac celebritate quotannis edētē alfonsum pspectauimus ymmo vero cum accepisset Etruscos istiusmodi ludos singulari industria cōmentos esse:ne hac saltem in re: quę ad diuinum cultum pertinent:a quoq; mortalium vinceretur omnia perscrutatum atq; exploratū eo misisse:explorata lōge pclarius atq; subtilius expressisse.

¶Cor regis in manu dei.

¶Admonuit modo Tuscia vt animosi regis fidūciā qua mortales omnes anteceserit expromamus. Cosmas florentinus Alfonso male pacatus vir alioquin magnus & illustris:cum dono ei mitteret. T.liuij libros vtiq; preclaros reclamatum est a medicis qui aderant:ne per imortales deos librum attrectaret ab hoste missum.veneni suspectum rex prima facie visus est medicis adsentire:illis quidē anio illudens. Nam cū Liuius in medio constitutus esset illum manibus accepit:legit euoluit:subinde medicos qui continue aduersarentur:rogitans vt desinerent ineptie:regū quidem animas non priuatorū libidini subiectas esse: sed sub louis cura & tutela securas letasq; agere inquiriens.

¶Non sunt cūranda verba malorum.

Nonnullos de se benemeritos sed ipm probris clam solitos lacerare. Rex cum audisset regium esse inquit non solum benefacere: sed mala etiam patienter audire: ingratos profecto nequaq3 effecturos: quo minus ipe & humanus & benefícus perstaret.

Cur Hypocrite superbi: Publicani humiles.

Erat inter purpuratos aliquando orta questio. Cur hypocrite natura superbi essent. Publicãi vero mãsueti. & cũ alij aliud vt fit definirent. regem demũ ita definiẽte audiuimus: publicanorum vitia vt plurimum manifesta esse puta Luxuriam: Gulam: illiberalitatem & cetera eiusmodi: quę qm oculis hoim subiecta forent: solerentur in ruborem verecundiam & humilitatem. Hypocritarum vero vitia in occulto latere: vtputa odium. inuidiam malivolentiam iniquitatem: quę cum in archano tolerari diutius nõ possint erumpant in superbiam necesse est: iram: arrogantiam: insolentiam.

De Lectione. Q. Curtij.

Egrotabat rex Capue: & multi multa p suo q3q3 ingenio ac studio oblectamenta ac munera egro regi tum excogitarent. Ego quoq3 ex Gaieta accersitus statim adrolaui deferens & ipe mecum fomenta & medelas meas: hoc est libellos quos intelligebam illi q3maxime placituros in qbus Q. Curcium (bonis vt aiũt auspicijs exhibendum) exhibui Ille res gestas Alexandri a disertissimo viro pscriptas ea hilaritate: ea auiditate ea denicq3 felicitate cepit audire. vt qd' medici obstupescerent: eo dem ipo die quo legere cęperamus egra omni valitudine leuatus: ac pene cõfirmatus erat. Itaq3 posthabitis cæteris omnibus recreamentis: quot diebus ternas facere lectiones perreximus: breuiq3 librum absoluimus: ex quo eo die frequenter in medicos Rex iocatus: Auicennam velut parabolanũ pauuifacere: Curtium laudibus accumulare cepit.

¶ FACETIAE ALFONSI

¶ Galli insani & leues ideo.

¶ Scipionẽ irridere solitũ regẽ accepimus ꝙ saltatõe animum relaxaret: saltatorem ab insano nihil differre inquiẽtem: nisi ꝙ hic dum saltat: ille dũm viuit insanus est. Qua ex causa gallos potissimũ leues esse: ꝙ quo magis ętate profecti eẽnt: eo magis saltatũ hoc est insania sese oblectarent.

¶ De Musca.

¶ Iannotrius mãcetus florẽtinor̃ legatus ad regẽ ꝓlixam nec minus elegantẽ orõem dum ꝓnunciaret: attentõnem patientiamq; regis validissime miratus est. ꝙ nec oculos a se diutissime dicente nimir̃ deflexisset nec manus mouisset: sed & illud iprimis mẽoria dignũ iudicauit: ꝙ cũ a principio statim orõnis: naso Regis musca supsedisset: nõ prius q; peroratum esset: Rex illã abegisset: Ego quoq; meis hȳsce adnotamentis hmõi fcẽm: ꝓpterea inserendũ existimaui ꝙ Homerũ legerã inter prelia deor̃ improbitatẽ muscę deſcribere.

¶ Amici dona non ꝓterenda.

¶ Neapolitani cives ob virtutem ac clementiã alfonsi: cũ decreuissent vno consensu oẽs: arcũ illi triumphalẽ: ad memoriã magnifice struere: elegerũt locũ supra gradus marmoreos maioris ecclesie. Id vero q̃nquidẽ fieri non potuit: nisi magna ex parte diruueretur nicolai marie buzuti: magnanimi & generosi militis domus: rex fieri omnino prohibuit: haud tanti facere se inquiens huiuscemodi saxor̃ struem ventis: imbribus. fluminibusq; obnoxiam: vt amici veteris & familiaris domũ. cuius opa in bellis ac pace atq; oĩ fortuna: fortiter ac fideliter vsus fuerat: euerti pateretur.

¶ Laus iusticię q̃ est anime cibus.

¶ Principes qui iustitiã nõ colerent: ijs ꝓsimiles sibi videri dicebat q morbo caderẽt comiciali. Nã cum aie materia sit sola iustitia. qua tẽditur ad vitã teste Lactantio: qd restat principibus sublata iustitia: hoc est sublato vite nutri-

mento & cibo nisi fore caducarios.

¶ Verba regum Euangelij loco tenenda.

¶ Audiui sepenumero regem dicentem tantum valere ad fidem debere principũ simplex verbum: quantum priuatorũ hominum iusiurandum.

¶ Facetia

¶ Ciccum vinarium inter vtres & dolia vini greci p̃ vindemiam mortuum inuentum regi cũ renunciarent sepelisi eum iussit: & hmõi distichõ sepulture inscribi. Hic situs est ciccus quẽ testas inter & vtres; Mactasti greco palmite bache furens.

¶ Littere regno preferuntur.

¶ Regna qtę plurima quidem haberet et possideret malle se perdere: etiam persancte affirmabat; q̃ litteras quas per modicas scire dicebat nescire.

¶ Laus Alfonsi regis.

¶ VEREOR ne quis me putet in libellis pleraq̃ loqtũ tum in gratiam Alfonsi benefactoris: ac proinde vanitatis arguendũ esse. Quod vitiũ a graui viro presertim scribẽte longissime abesse debeat. Verę ille quisquis est si modo est aliquis: neq̃ mores meos: neq̃ Alfonsi naturã satis nosse: facile coarguetur cũ intelliget mihi quidẽ: haud opus fuisse adsentatione ad gratiam ineundam: quid videlicet assequutus essem etiam singularem viginti annorum perpetua lectione constantissima fide: infatigabili obsequio: summa obseruantia: puro consilio: veritate incorrupta: quibus profecto artibus a summo atq̃ humanissimo rege potissimum dilectus ac probatus sim: non vanitate aut blãdicia aliqua. Qua in re testis michi fuerit conscientia eius: que nihil magis exhorruit q̃ mendaces: nihil magis aduersata sit q̃ adulatores: quos etiam pestem principum appellare consueuit & varijs interdũ penis affligere siue punire.

Tantum ita⁊ abest vt ego me huiusmodi lenitate subinsi nuem: vt nihil magis condoleam: ⁊ plurima illum dixisse aut fecisse quę nesciam: & quę sciam: haud quaq⁊ mea fu uitate scripturę esse confidam: qua illum constat apud oēs loquutum fuisse: fuit em̄ sermone admodū iucundus: bre uis elegans: venustus & darus. Ego vero vt quę in mētem ven iunt: q⁊ sint pauca e multis sat scio: ea tantū dicta aut facta litteris mando: non loci non tpis ordine seruato: nec⁊ em̄ hystoriam scribo: sed ea duntaxat excerpo: eaq⁊ pstrin go quę ad exempla virtutis ac pbitatis accōmodari posse videantur: quo illis maxime in promptu sint qui de Alfon so quottidie aut loquuntur: aut orant aut scribunt: aut de nic⁊ imitari eum studebunt: fortassis in posterum. Sed de hoc hactenus: Nunc ad Alfonsi dicta aut facta redeamus.

Nemo duplici flagello percutiendus.

Cum esset valentię Alfonsus: appulerunt eo loci Caroli francorum regis legati: magnopere eum orantes ne p id tē pus quo rex eorum bello britānico implicatus esset. contra se bellum aliquod suscitaret. Quāmaxie em̄ verebatur Ca rolus alfonsū captato tpe & occasione: eum armis lacesseret pterea q⁊ ius aut titulum prętenderet in eam partē gallię narbonen. quā incole lingua hoccitanam vocāt. Quibus al fonsus ita respondit. Etsi certo scio plurimas narbonen gallię ciuitates: ad Aragonię regnum pertinere: quas Caro lus rex iampridem occupatas detineat: nihilomin us hoc tē pore quo illum intelligo bello superatū: & a britānis protri tum esse: nequaq⁊ me arma contra pfligatum regem mo turę esse vobis affirmo: nec⁊ eo animo esse: vt q̄d maiores mei in caroli psperitate non petierunt: ego in eius repetam calamitate. Quid regi indecentius: q⁊ victum pprocare. Rur sum quid inhumanius q⁊ naufragum submergere. Hac se curitate legatos remisit: demiratos alfonsi virtutem & mag nanimitatem.

¶ REGIS ARAGONVM ·

¶ Coniunx Friderici tertij:

¶ Cum adhuc valentię ageret: Helionoram sororem q̃ vnice diligebat Duardo Ioannis Portugalie regis filio natu maiori: magnificentissimo apparatu nuptum tradidit: Ex quibus postea ꝓcreata helionora filia: dum hec scriberemus Friderico tertio romanorum regi: qd̃ fauste & felici ter eueniat: eiusdem regis & auunculi opa desponsata est.

¶ Honorem exhibuit sexui femineo.

¶ Capta ab rege Massilia cum sibi renunciaretur matronas omnes & puellas ciuitatis p̃ciosissimis rebus omnifariam onustas: in templum Augustini ꝓfugisse: eas diligentissime obseruari curauit. Cũq; & illę vim & contumeliam pertimescentes: Regi per internuncium supplicarent: vt tradita omniũ eorum gaza: ipas tantummodo intactas abire permitteret: non solum intactas: sed ne visas quidẽ: cũq; earum omniũ suppellectile quãtauis p̃ciosissima: ad vnã omnes abire permisit.

¶ De translatione. S. Aloysij.

¶ Illud q̃uoq; in obsidione Massilię admirabile extitit: ꝙ ex insula pomaria: quę ad tria ferme milia passuum contra massiliam sita est: saxa tormentaria mille quingentorũ pondo: ad vrbem vel vltra etiam vrbem iecerit. Catonam portũ amplissimam. hoste inuito ac renitente perfregit. Sed & illud longe admirabilius ꝙ opulentissima vrbe vi potitus: nihil inde preter diui Aloisij corpus deportauerit: indignum sane dijudicans: tam venerabiles reliquias in vrbe victa: direpta & incensa remanere debere. Illud quoq; non obmittendum: ꝙ cum inde in Hispaniam enauigans asperrima maris tempestate iactaretur: & naute & sacerdotes & cõmilitones vna omnes cõclamarent: Aloisij corpus velut periclitationis causa remittendum esse: illum in ꝓposito perstitisse: & aut sibi vna cum Aloisio pereundum esse aut in longe angustiorem dijsq; acceptiorem ciuitatem (e

ſanctiſſimi corporis reliquias conditūrūm aſſeueraſſe: vicit pertinacia: perueniteꝫ Valētiam vlterioris hiſpanię inclitā ciuitatem vbi ſanctiſſimum Aloiſij corpus: dariſſime victorię ſolam mercedem: ſed eternum ſuę glorie monumentum ſumma cū veneratiō: ac gratulatō: ciuiū collocauit.

¶ Victoria Alfonſi.

¶ Gerbonum inſulam quā putamus lothophagiten antiquitus dictam ingenti admodum claſſe rex obſederat: Ne vlla incolis auxilij ſpes reliqua eſſet pontem qui continentem coniungebat deſeruit turribuſqꝫ nutriuit. Quo facto relinquębatur Alfonſo nihil: niſi vt leui momento inſulā populatus rediret victor & voti compos. Cū interim a boſferio Tunicenſium rege littere in hanc fere ſnīam deferūtur Rex regi ſalutem: Scimus o Alfonſe te maiore animo eſſe ꝫ vt gerborum populatione contentus decedas. Idcirco decreuimus ad te confeſtim accedere: & facie qd' aiunt ad faciem intueri. Credimus te interea minime receſſurum: qm̄ fugere longe a magnanimo rege alienum eſſet. Vale.

¶ Alfonſus his litteris acceptis: oblata occaſiōe maioris glorie decreuit contempta inſula: barbarum expectare. At illi tempori aduenerunt: & quidem cum magno armatorum exercitu. Caſtraqꝫ ad iactum teli contra pontem & turrim quā noſtri milites tenebant locauit: tormentis telis clamoribus noſtros continue laceſcens: cōſtituerat: Alfonſus poſtero die: collatis ſignis decernere: ceterum ardor militum: (vt plerumqꝫ fit) contineri diutius nequiuit: ponto tranſmiſſo: in continentem erūperant: fuderunt ac profligarunt barbaros: nec procul fuit: quin regem ipm̄ etiam caperent: qui a propinquis & neceſſarijs quibuſdam ſuis in equum adleuatus inter noſtrorum militum manus propemodum apprehenſus aufugit. Qui vero regem tutati fuerunt: quoniā fuge locus non fuit: ad virum omnes trucidati ſunt: ante re

gis pedes: prętorium captũm direptũmq; : tormenta ẽnea ac ferrea omnia confecta. Signa militaria pleraq; oblata inæsti mabilis atq; omnis generis d prea ex victoria relata.

¶Mos africanus viso rege.

¶Cum ex victoria illa inclita Tunicensium aut maius pe norum regis in Siciliam se recepisset non milites qũidem sinit ocio torpescere: sed statim re frumentaria & aquaria reparata: traiecit in vrbem: quã peni affricam vocant: vbi perspecto, & vrbis & portus situ: abductis demũ aliqbus hostium nauibus: qũę in portu erant: Siciliam primo inde Enariam petijt: quã insulã incole hischam appellant. Cęterum in hac affricana expeditione: illud relatu dignũ mihi visum est quod oppidani rege q; primum cognito: inaudi tam gratulationem intra vrbem, ediderunt: tubis tibijsq; ac vocibus affectum animi significantes: putarunt nostri ciuitatem sese dedituram. At illis mos est transeuntem re gem quamuis hostem applausu & huiuscemodi gratula tione venerari.

¶Vinũm mors Anime: O famũ el noli vinum dare regibus.

¶Vini aũt omnino expers vixit: aut eo quã dilutissimo vsus est eaq; abstinentia emanauit: ad pleraq; regum exem pla ad Curiales ac regios prope omnes potissimum: cũq; eos sepe admonens afferret Alexandri Macedonis glorię plurimum obfuisse vini intemperantiam: tum illud frequẽ ter vsurparet sapientiam vino obumbrari: neq; illud mi nus: Sobrietatis filios esse furorem & libidinem.

¶Deus falli non potest
exẽplo Anthonij hijpocrite.

¶Cũm esset rex apud Enariam insulam in qũam vna cũm victoria Affricana morbum intulerat: & inaudito

genere peſtis laboraret exercitus renũciatur ei: inter cęteros Antonium picentem ordinis heremitarũ nobilitatũ poſt mortem hypocritam: per ſummos cruciatus animam exalaſſe: iactando plurima in chriſtum dñm & virginẽ eius matrem conuitia atq; blaſphemias. Hic eſt ille Antonius qui quadraginta dies ac noctes perpetuo ieiunare ferebatur: qui ytaliam ſiciliam atq; hiſpaniam cõpleuerat nomie ſanctitatis: & abſtinentię ſuę periculum fecerat: abſtinentię pluribus locis cella preclusus & a cuſtodibus obſeruatus: nihil edens: nihil bibẽs: qm̃ improuiſa ac purgata cella: nihil quod vel olfacere liceret ineſſe videretur. Ceterum angelos ei quotidie miniſtrare ac confabulari ſolitos opinabantur.

¶ Verũ ipi intus in cella erant cãdelę craſſiores: extrorſus quidem & ſuſpfuſorie cerate: ſed in quibus fiſtule caninarum concludebantur: farina confecte: quę ex contritis phaſianorum ac caponum carnibus: zucaro & aromatibus ĩmixtis condiebãtur. Aiunt & cingulum geſtaſſe: fiſtulatũ plenum nectare: qd hipocraticum vocant. His epulis clanculum veſcebatur vir habitus vbiq; ſanctus: & mortalium oĩm qui vnq; fuerint aut eſſent: vulgi opinione abſtinentiſſimus. Is igitur cum renũciaretur regi vermiculis: acerbiſſimo genere mortis abſumptus: dixiſſe ferunt: ꝓpterea deum in hypocritas tantop̃e ſeuire: q dum homines decipiũt: interponant deum ipm̃ tanq; ſceleris mediatorem. Ideoq; vt plurimum viuentes adhuc plecti in oculis hoĩm: quos dei noĩe fefelliſſent: vt intelligant mortales: a tali monſtro maxime cauendum eſſe: q deum ipm̃: ne dum poſt mortẽ: ſed etiã in vita ipa haberent indubitatũ vltorem.

¶Monimenta veteris iuſticię

¶Numiſmata illuſtriũ impatorũ: cęſaris añ alios per vniuerſam ytaliã ſũmo ſtudio cõquiſita: in ebũrnea arcula a rege pene dixerim religioſiſſime adſeruabantur: quibus qm̃ alia eorum ſimulachra tam vetuſtate collapſa non extarent

mirum in modum sese delectari & quodāmodo inflāma ri ad virtutem ac gloriam inquiebat.

¶ Laus librorꝝ. G. Cęsaris.

¶ Gaij Cęsaris cōmentarios in omni expeditione secū attulit: nullum omnino intermittens diem: quin illos accuratissime lectitaret: laudaretq; & dicendi elęgātiā & belligerandi peritiam: ineritissimū se respectu cęsaris prędicare: neq; veritus: tametsi ab nonnullis tum studijs humanitatis tum militię scientia nō in vltimis ipe reponeretur.

¶ Sapientię laus.

¶ Repetenti mihi quotidię Alfonsi dicta aut facta memoratu digna: tam multa ac prędara sese exhibēt atq; ostēdunt: vt cum eorꝝ copia pene obruar: tū magnitudine plane obstupescam. Nam per immortalem deū: quale illd' est: qd' nuper ab eo audiuimus. Nam cum quidā ab eo sciscitaretur: quō in tot diuitijs pauper effici posset: effici posse respondit: si sapientia venditaretur. Quo ex dicto vtiq; planum fecit: pluris se rerꝝ cognitōnem: q; regna aut diuitias estimare: Alexandrum macedonē in hoc vt pleriscq; quodā modo imitatus: qui laudem ex sapiētia potius q; ex armis querere concupiuerit. His accedit q; sapiam filiam dei appellare solitus fuit: eamq; solam rerū fere oim esse immortalem: atq; ex omni genere animātiū soli homini esse cōcessam. Qua potissimū ex re: vti ego arbitror Ioannē hyraritanum cum omni virtute pstantissimū tum acerrimi iudicij virum: de rege solitum dicere accepimus: Alfonsum si rex non fuisset philosophū & quidem eximium futurū fuisse. ad sapiam em̄ vnice natum esse sibi videri. Neq; enim inter ardua: vt sunt plerūq; regum negocia: vnq; sapie studium intermittere: quotidieq; poetas: philosophos: theologos aut legentes aut disputantes aut orantes audire: atq; adeo in diuinis maxime disciplinis doctum & clarū eū fuisse. vt in rege aliquid etiam preter regem inesse videretur: qd' de-

rūdare posſes: tum ad felicitatem aūt veri cognitionem ti
bi excerpere. Ego preterea ita explanantem difficilima ple
raq; regē ſcio: vtque videretur aut haberentur obſcura lu
ce vt aiunt meridiana clariora redderet: adeoq; hiſpanos cō
terraneos ſuos amaſſe & reſpexiſſe: vt epiſtolas Senece ex
latino in hiſpanum ſermonem verterit quo diuini illius li
bri cognitio: etiam litterarum rudes nō lateret. Sed & qđ
dictum & ſepius dicendum eſt ſapientes viros incredibili
beniuolentia atq; obſeruantia coluit: Quare doctos & ſa-
pientes precipue monitos & oratos velim: vti quiſq; ꝑ vi
rili gratiam referat: meāq; imbecillitatem ſua eloquentia
atq; opera ſuſtentent ſuffulciantq; neq; diuini huius viri
deq; eis tam bene meriti facta aut dicta perire ſinant: ſed ce
lebrent potius & certatim laudibus ferant: haud inſcij in-
gratis penam a veteribus inſtitutū eſſe: vt hij murenis vo-
randi diſcerpendiq; obijcerentur.

Non ſimus brutis inferiores.

Cū eſſent q; apd regē cām beluaꝝ contra hoies defende
rent: & mō turturis caſtitatē mō Cornicis q mortuo mare
nouē hoim etates vidua ꝓduceret: mō formicaꝝ ꝓuidētiā
mō canū ſagacitatē: mō ciconiaꝝ pietatē: mō apium in re
gē obſeruātiā: & id genus multa ꝑ brutis aialibus afferrēt
in mediū regē ita rndentē audiuimus: ſiue id brutis ab in-
clinatōe nature: ſiue ex dei dono datū ſit ſe nō alia cā datū
ac conceſſum exiſtimare: q; vt hoies turpiter neq; terue viuē-
tes: erubeſcāt a brutis aut rōnis exptibus ſuꝑari.

Mors finis erūnarum

Cū aliq̄ rex Ludouicū podio puccinū appellatū in ve-
ſte lugubri fronte ſubtriſti intueretur: & q̄d ſibi vellet do-
lor ille ſciſcitaretur: ac puccius ob ſororiā mortuā doloroſū
ſe eſſe rndiſſet adiecit letū potius: atq; hilarē eū eſſe conue-
niret ob illius mortē. Nā ſi cognata mortua eſſet & fratrē
eius a mortuis ſuſcitatum eſſe. Erat em mulier illa intracta-

bilis difficilis:& viro dum vixit admodũ molesta & infen sa:ac mariti propemors quędam.

¶De Pietate & gratitudine regis.

¶Lupo Symenio qꝫ eius opa in bello neapolitano viginti annis fideli pariter ac forti vius foret:id quod magnanimũ & generosum virꝫ appetere intelligebat:sũmos, quosqꝫ honores nouosqꝫ & amplissimos magistratus rex cõtulit. Siquidem enm proregem aut maius presidem in Sicilia simul & in toto regno neapolitano:qd antea nulli alij contigerat fecit,seqꝫ alterum appellari:Exemplo vti ego arbitror Alexandri Macedonis: voluit.Gratitudine quidem & officio a nemine vnqꝫ se vinci passus est.

¶Assentatores cauendi vt venenũm.

¶Adulatores aũt lupis haud absimiles esse dicebat. Nã quemadmodum lupi titillando ac scalpuriendo asinos vorari soliti essent:Sic adulatores ad perniciem principũ blandicijs simul ac mendacijs intendere.

¶Victoria sit honesta

¶Offerẽtes sese quosdã ad Renati andeganẽsiũ ducis necẽ reiecit ac detestatus est:vt si tale aliqd de cetero cogitare auderent:in eos tanqꝫ patricidas animaduersurũ minitaretur addens se quidẽ virtute non insidijs cũ hoste de regno intẽdere.Simile & his rndit qui sese in mortem Francisci sporcię paratos esse regi significarent:nunqꝫ sibi victoriam placuisse:cuius postea pigendũ pudendũue esset ni ab hiusce modi consilijs abstineant:talia se exempla in illos editurꝫ vt eiusmodi consilia sibi admodũ molesta esse omnes intelligant.

¶Diuina non sunt ñegligenda.

¶Alfonsus rex cum accepisset Ioannem patriarcham illum omniũ bipedũ nequissimũ ingẽti cũ exercitu salerni esse. Contra eum iter intendit: atqꝫ in itinere perdiffici-

les & confragosos tractus. san Severinos: cũ Paúlũ theuto-
nicum obuiũ habuisset: vnum ex ducibus patriarche: illũ
cum exercitu fudit cępitq; : qua clade pculsus patriarcha: a
rege inducias belli supplex & petijt & ipetrauit. Post hęc
cum Iacobo candalo reconciliata: amicitia coniunxit exerci
tum atq; ĩmemor fęderis & iurisiurãdi aduensus regem ni
hil tale suspicantẽ: duplicato exercitu magnis continuisq;
itineribus contendit. Erat rex in vico Iuliano: rem diuinã
solenniter ac deuotissime de suo more ritu q; faciens. Siqui
dem natalis dñi dies celebrabatur: cum ambos duces: am-
bos exercitus haud, pcul abesse nũciãtur regi. Ille vero rei
diuinę cultum glorię ac vitę ꝓponens: non prius q; peractis
sacrificijs capere arma milites iubet: & iam preliũ vtrim q;
initum erat. Certabant illi numero longe supiores: regij ve
ro virtute prestãtiores. Sed dei optimi atq; iustissimi auxi-
lio: regij ipi aditti: plures ex hostibus equos militesq; cępis-
se q; sarcinas amisisse memorãtur. Rex Capuam se recępit
patriarcha in apulos recessit: vbi relicto prodito q; a se du-
ce exercitu p mare adriaticũ nauicula trepidus aufugit.

¶ Admonitio paterna.

¶ Filium in expeditõem florentinã accinctum in hũc pe-
ne modum rex allocutus fertur: Ego fernandi fili cũ floren
tinorum iniurias ferre vlterius nequeã: statui te quẽ vita
cariorem habeo: contra eos cum in pio atq; exercitu mit-
tere: vt deo bene iuuante & tua & tuor militũ virtute: in-
iuriam oẽm ꝓpulserimus: palam q; faciamus tãdem illos cũ
hostibus nostris ꝓperã & iniquę fędus fecisse: nec q; ob hoc
tamen suę reipublicę vtiliter aut honeste satis consuluisse
Igitur abeunti tibi rem quã velut pciosissimam mihi sepo
sueram: & tibi gloriosissimã futuram: si ea vti sciueris: trado
cõmilitones meos veteranos ferme cẽs: multis maxim isq;
experimentis inspectos: quorum opera & virtute victorias
omnis & triumphos ad id tempus adsecutus sum; quibus

tandem ſocijs & adiutoribns expeditõem neapolitanã cõ=
fecimtus: atcꝫ adeo magnam italię partem ditioni noſtre
vt vides adiecimns. Hos igitur in primis tibi ita cõmiſ=
ſos facio: vt ne magis quiccꝫ poſſim ex animo tibi cõmit=
tere: non vitam quidem ipam. Quos cũ intellexero a te di
ligi & obſeruari: nihil ambigam & tibi quoꝫ meam glo=
riam cordi eſſe: ſed & caue eos temere periculis obijcias.
Non ſunt quorum opera vt animus tibi in re gerenda re=
quirendus ſit: repellendi tibi potius erunt cꝫ impellendi. Id
circo ad eos caſus tales tibi viros conſerua: ſi quando digni
tatem aut nomen tuum in diſcrimen neceſſitas vocabit. &
iam ſphero fore vt iporum meritis & hortatu meo cariſſi=
mos habeas: atcꝫ ita tractes: vt non imperatorem, ſed per
ſonam ſibi mutaſſe videantur. Nunc qd' maxime te mo=
neo fili cariſſime illud eſt: ne tantum aut tuę aut cõmilito=
num audacię tribuas: vt putes abſcꝫ deorum auxilio victo
riam vllam haberi poſſe. Victoria mihi crede nõ hominũ
diſciplinis, aut induſtria compatur: ſed dei optimi maxim
benignitate & arbitrio: Sciẽtia itacꝫ rei militaris ita demũ
pfutura eſt ſi deum nobis pietate atcꝫ innocentia pacatũ
ppitiumcꝫ habuerimus. Deũ igitur in primis cole: i eũ con
fide: a quo tum victorias omnis tum optima quccꝫ pueni
re dubio procul eſt. Quẽ ſi qñ tibi iratum ſuſpicaberis: ca=
ue contendas: ymo quicqd ab eo tibi accidiſſe videatur bo
ni conſule: & patientia aut penitentia eum placa: aut tibi
beniuolum redde: ſane quos deus amat corripit & affligit
Sed ſi afflictos interim indolentes ac ſui metuentes videt:
eos poſtea recreat reficit fecũdat. Preterea decus aut extim a
tionem tui: tibi plurimum cõmendatam optarim: vt qua
nihil in hac vita tibi carius aut prędarius eẽ aũt videri debe
at: pluris em dignitas & fama cꝫ victoria eſtimãda eſt. Vi=
ctoria em nõnũcꝫ: fama magis cꝫ viribus acqritur. Rurſus
victoria alterna res eſt: at fama ex virtute ac probitate pfici

scitur sicuti ipa virtus constans atq; ppetua est quæq; gloriam nobis veram ac solidã accõmodare solent: honestatem itaq; amplectere: sine qua nequaquã illi victoriarũ datori grati esse possumus: neq; inter hoies vim auctoritatem neq; mortui nomen diuturnum adipisci. Deinde te fili etiã atq; etiã hortor ac moneo: vt venetorum rempublicã: haut secus q; meum statum percharũ habeas: pq; ea aut seruanda aut augenda: neq; tibi ipi: neq; fortunis meis: neq; exercitui parcas velim. Ego quidem animo cum his societatẽ & fedus semel inij: vt quo ad viuã eos ne momẽto q̃dem destituam: quippe quos inter amicos caros cariſſimos atq; amãtiſſimos habeã. Ad hęc vero pagenda: ne te cõmoueat hortor: aut pecuniarũ: aut alterius cuiusuis rei indigentia Nã tibi pecunia: nõ modo: sed milites eq; arma tormẽta affatim subministrabuntur. Qui vel vnus esse tecum diuidi spera turus sum: & generari: tunc tibi cum mihi ipe defuturus sum: vt intelligas nihil tibi ad hanc expeditionẽ: si modo tibi ipe non defueris p alios defuisse. Postremo te monitũ volo si qui ex hostibus tuę fidei se permiserint: vti illos benigne suscipias. Si qui etiã obstinati animis vsq; ad extremã expugnationem perstiterint eos cum cepe ris: tuę potius mansuetudinis q̃ illorũ ptinacie memineris. nec minus pgeniem nostrã ab oĩi crudelitate & sęuicia lõge sp alienam extitisse. Vale.

Cõsolatio regis christianissima:

Alfonso regi mos fuit: familiares q̃os ipe alumnos suos appellabat visitare egrotantes: atq; illos cum ad corporis valitudinẽ: tũ multomagis ad aĩe salutẽ exhortari. Qd cum sepe alias: tum nup̃ accidit in aduersa valitudine. Gabrielis surrentini suauissimi ac splendidissimi adolescentis Nã cũ grauiter is iaceret. Rex p sua cõsuetudine illũ adiẽs:

hūiuſcemodi fere ſermonem eſt orſus: Vt valeas mi Gabriel: medici quidē te ex tuę mortis nece incolumē eſſe affirmant: ſi modo illis obedienter audias. Quod vt facias te hortor atq; etiam rogo: ne ſecus faciendo: ipe tuę mortis cā fuiſſe infameris; & in medicis quidem haud paruū p̄ſidiū vitę eſt, verū in deo multo maius ac certius. Is em̄ non vite modo ſed mortis etiā ſanitas & ſalus eſt. Illum ergo in primis añ oculos habeas: illi tota cogitatione adhereas: qui te fecit: q̄ te a morte moriens redemit: q̄ te iudicaturus eſt. Illum ſi qn̄ offendiſti: nunc contritione oratione confeſſione & ſacris myſterijs tibi places ac ꝓpitium reddas. Hęc cū feceris ut facies ſcio: quidem deuotiſſime ſi bn̄ pietatem ac conſtantiā tuam noui. Hęc inq; cū feceris: illius te poſtea voluntati ac miſericordię: leto ac forti aīo permittas. Solus em̄ quid nobis ꝓfuturę: contra quid nocituręve ſcit prenoſcit: Nec te timor aut opinio potius mortis offendat. Mors quidē bn̄ piręq; morientibus vita eſt. Hinc & diſſolui cupiunt qui bene vixerunt & eſſe cum chriſto: vt bn̄ acte vitę premium conſequantur lumen eternum. Et profecto mors vitę principium eſt, atq; eius vitę quę neq; doloribus neq; metu: neq; inuidię: neq; erumnis vllis ſubiecta eſt: neq; ipi quoq; morti quicq; obnoxia. Etſi altius alii quanto repetamus: inueniemus mortem nihil aliud eſſe q; peccandi finem. Nam cum adam contra mandatū dei: inflagitium lapſus eſſet: ne viuēdo culpa reuiuiſceret & ī peccato perſiſteret: eius corpus e terra factum: terrę deus reddidit: nō vt creaturę quā fęcerat: ſed vt peccato quod creatura ipſa commiſerat finem imponeret. Deus igitur & principium & finis. Cum is vult naſcimur: cum vult etiam morimur. Et ſunt hęc quidem prorſus diuinitatis eius: nihil ad nos pertinentia. Illud vero tantummō noſtro reliquit arbitrio: vt bn̄ recteq; viuendo bonum nāſciſceremur finem.

Hoc itaq; q̄d vnū nostrum est: id est: vt in christo domio moriamur: summa ope adniti debemus: q̄d qui faciūt nō plane moriuntur: sed transeunt a corruptiōe ad incorruptiōnem: a mortalitate ad imortalitatem: a perturbationibus ad tranquillitatem: nō absurde fortassis quidam existimarunt: mortem non modo malum non esse: sed bonoꝝ oīm maximum. Verum enimuero: qm̄ neq; euocationis diē neq; horam nobis scire datum est: per quā salutare fuerit nos preparatos esse: cum deo sentientes, & mandata eius obseruantes: necdum differre tutum est: sed insipiēter factum potius existimare: pleroscq; enim vidimus sūma corpis incolumitate viribus integris: nihil tale metuentes: morte repente interceptos. Contra nōnullos vsq; ad medicoꝝ despationem redactos conualuisse. Ego quidē in pntia vt vides sanus: integer & validus sum: adde & tot tantorūq; rex regnorum opibusq;: potentia: existimatione fortassis non in postremis. Sed hęc nimquid ꝑfutura quicq; intelligam: ad horam mortis dignoscendam: aut si intelligam putem me vel tpis momēto illi resistere: aut repugnare posse minime. Cum hęc igitur in dei tantū potestate sint: nihil nobis reliquum videtur: nisi vt cum deo bene sentientes: eius pręceptis vt diximus: tum in omni vita: tū in vitę termino maxime obediamus. Sed qm̄ te verbis meis alacriorē aliquanto factum intueor: pergā te monere: is quidem monitis quibus hęc breuis hora: nō modo sine metu: sed cum gaudio quoq; transigenda videatur. Crēdimus firme' oēs: q̄ deus hoīem fecerit ad imaginē & similitūdinē sui. Nec cū fecerit credimus corpus fecisse sui simile: sed inflasse illi spm̄. i. aiam ad similitudinē sui: id cū ita sit: q̄d nobis felicius pōt accidere: q̄; dimittere luteū corpus viciorū sarcinā: & ad eū euolātes redire: q nos non dedignatus est: ad similitudinem sui facere quo spūs noster: diuino ipius spū repletus: diuinitatis ꝑticeps & felicitatis eius: agat eum ꝑpetuo inter ange

los & ſcſtõr̃ choros. Et qm̃ nos ſimiles ſui fecit: & ſimile appetat ſui ſile optebit legi obedire nature. Natura ergo rapimur ad fruitõm dei: ad quã tñ ne id refugias: niſi morte migrandũ eſt nemini. O ineffabilẽ dei benignitatẽ: dedit his qui creduntin noĩe eius: vel dei filios fieri poſſe. Et ad huc veremur mori: atq; id ſtatim facere quod velimus: nolimus qñq; facturi ſumus. Sane niſi deus id expſſe vetuiſſet: non expectanda ſed conſciſcenda nobis mors eſſet: quo citius anima noſtra ꝓueniret ad patrẽ: vr̃ omniũ aut factorem aut dñm quo ſimplicitatem: puritatẽ: eternitatem: atq; vt ita dixerim deitatẽ recognoſceret: ac recuparet ſuam in contemplatione rer̃ cœleſtiũ & conſortione ſanctorũ.

Quid nos itaq; nõ dicã amplius mors: ſed cogitatio mortis deterreat a qua momẽto tꝑis abſoluimur: & in qua aut nullus eſt ſenſus: aut certe breuis quidã afflatus: at is quidẽ equanimitate leuior atq; facilior: adeo ne molles aut inſolẽtes erimus: vt qd' omnibus prorſus ſubeundum eſt iter: nobis viris haũd eſſe ſubeundum arbitremur. adeo ne ſtulti atq; dementes vt nobis naturã: non nature nos parere debere cogitemus: At ego viridior e vita exeo in flore ętatis quid refert obſecro: q; cito quis exeat ſi ſemel exeũm dũ eſt: nunq; ne animaduertiſti q; quo magis creſcimus eo magis decreſcit vita. Quã q; per immortalẽ deum qd in hac vita poteſt eſſe diu: cum ipa hoĩm etiam longiſſima vita ꝓbreuis ſit & puncti inſtar iudicanda. Si cũ eternitate eam conferas: vt non temere fortaſſis credẽdũ videatur: nõ ex interuallo aliquo ſed vna eadem q; hora hoĩes naſci & mori oẽs Ceter̃ mihi is demum diu viuere videtur: & in ętate adhuc imꝑfecta vitã perfectã ducere qui vſq; ad ſapientiam id eſt vſq; ad cognitõem dei vixit: qui cognitione ſua' fretus mortis fiduciã pre ſe ferens: leto atq; hilari animo obeat aut abeat potius. Et ſi vis etiã dinumerentur anni & ſeruetur ordo: vt libet quid tibi paucor̃ annorũ acceſſio boni

potuisset afferre. Aut qd non mali potius: tibi sūma nūc tui principis gratia. Tibi frēs & parentes incolumes: Tibi patrię ipius turę & haud paruus ꝓpterea dñatus: tibi facultates & copię nō mediocres. Sed horę pleraq; fortunę temeritate reguntur. Certe q̄ nobis ꝓ gratia inuidiā & malīuolentiā subgerit: ꝓ sanitate morbos & egritudines: ꝓ dñatu seruitutē & exilium: ꝓ affluentia & diuitijs pauptatē & inopiā: ꝓ bona ętate tedium atq; odiū. Hij nimirę hij fructus sunt: quos pñs vita acerbissimos exornare consuevit: quos euitare & morte p̄cidere: sapiens vir si liceat debet: & tunc secū bñ foeliciterq; actū esse existimare: si cum hęc fucata & fallacia bona sibi arriserit ea deserat. Nec vero te vlla de parentibus aut fratribus quos relicturus fortassis es: subeat sollicitudo. Eos quidem mihi corde iamiamq; esse & fore scias: ne q̄d ardentius dicam & teip̄m in cuius recordationem Marinū frēm & ip̄m p̄clare spei adolescentulum in tuos honores: in tuas fortunas & fortunatę spem ꝓtinus assumo. Tu vale eternum: & si mandatis meis impigre sp̄ obtꝑsti: nunc sia deo optimo maximo ac regum rege tibi vitę exitus denuncia ri videatur: letus agensq; gratias pare & obtp̄a. Hac orōne confirmatus & erectus adolescens: paulopost hilariter & cum dei mira cognitione migrauit. Rex illi inferias magnifice persoluit: & sepulchro huiusmodi distichon exsculpi mandauit.

¶ Qui fuit Alfonsi quondā pars maxima regis,
Gabriel: hac modica nunc tumulatur humo

¶ Finis mēorabiliū dictorę & gestorę Alfonsi regis christianissimi. Sequūtur & alia illustriū quorūdā virorę dicta

¶ Nobilitas ex virtute sanguine prefertur.

¶ Vlricus cilię comes tpe quo Iohannem de huniat: regni hungarię gubernatorē alloquí ciperet: neqꝫ ille recusaret: si apud se in castra conueniret. Non ego inquit comes & princeps. ex principe altaqꝫ familia natus. ad te veniā nouū hoiem: & nostra demum ętate nobilitatum: Cui Ioannes Non ego inquit tuis maioribus: sed tibi me cōparo quā-cqꝫ neqꝫ illis cedam. Qui pugnando p christiana religione nobilitatus: maius lumen posteritati meę cōpaui: cqꝫ illi q a te deriuauerunt. Atqꝫ vt in te Cilienſis comitatus turpi-ter extinguitur: ita in me glorio se domus Nistricensis ex-ornatur.

¶ De Importunis petitoribus.

¶ Iacobus de Sirck Archiepꝰ Treuereñ princeps elector paucis ante hac dum adhuc in humanis ageret Fridericum cęsarem apud nouam ciuitatem cum adisset: alterāqꝫ post alterā petitionem obtinuisset: atqꝫ amplius & amplius pe-tendo instaret: Si non facis inquit impator petendi finem inueniam ego negandi principium.

¶ Facetum dictum

¶ Alberto austrię duci qui mortuo Sigismundo cęsare: cuius erat gener: regnum hungarię ac Bohemię cum Ro-mano imperio suscępit. Cum princípes amore ciuium tu-tos esse oportere diceret. Idqꝫ solam innocentiam prestare Et fida custodia inquit: socer excludit infortunium.

¶ In iactabundos

¶ Laudanti se supra modum & dijs persimilem esse pre-dicanti cuipiam: alapas Sigismundus non paucas incussit dicentiqꝫ illi: cur me cedis? Cur me mordes ait.

¶ Vendere res sacras non licet

¶ Friderico Romanorꝫ ipatori alme deus dux Sabaudię quē clerus apud Basileā cōgregatus: Eugenio. iiij. a sūmo pōtificatu deposito suffecerat: Felicēqꝫ papā. v. vocauerat

filiã qũã domi habebat viduã iuuenẽ & forma ꝑstantem in matrimonium obtulit: simulq; dotis noĩe auri ducenta milia: si Eugenio relicto: se Petri successorẽ appellaret. Horruit cęsar minimeq; sacramento suo ecclesiæ sacramenta fedare voluit: atq; ad suos conuersus. Vendere inqt alij pontificalia solent hic libenter emat si reperiat venditorem.

¶Membra putrida abscidenda.

¶Fũri qũi se ciuẽ budensem diceret: sibiq; tanq; membro parcendum esse arbitraretur. Et putrida inquit Sigismundus si sit manus mea abscindatur.

¶Omnes regnare volũt.

¶Quas nõ didicerũt artes: recusant omẽs exercere. Imperare qd' est ars artium nemo recusat. Interrogatus Rudolphus cęsar qui primus in familiã austrię traduxit imperiũ cur ita fieret: nõ mirę inquit stultos putant qui regnare nescium: stultũm aũt nemo sese iudicat.

¶Corpe deformis animo deformior

¶Bartholomeus de capra mediolanus antistes: Idcirco seministros forma ꝑstantes quęsiuisse dicebat: Quoniã turpes animi: turpia corpa incolerent: Improbitatẽ autem in egregia forma praro compertam esse.

¶Clementia laudatur.

¶Senũ inqtit Rodulphus cęsar & inmitem fuisse mealiqñ pœnituit: lenem ac placabilem nutq;

¶Consiliarij regum quales esse debeant.

¶Beatos esse in terris reges aiebat Sigismundus imꝑator si exclusis supbis: viros mansuetudinis & misericordię cultores in cũria assessores haberent.

¶Laudabilis charitas.

¶Bernhardus monachorę pater: abstinẽtię ꝑcipuus magister: cũ aliqñ vel aduenientibus hospitibus: extra ordinem cenasset. Idq; discipuli darẽt crimini: Nõ ego inqt sed charitas bibit editq;. ¶Laus scriptorę veterę.

¶Iuliano cardinali sancti angeli qui Basilien cõcilio pre
fuit: libros veterꝫ lectitanti: cũ diceret Otto de varis, quid
tu hic inter mortuos latitas: ad nos tãdem qui viuimus exi
ꝓmo inquit hij fama viuunt: Tu necꝫ nomie: necꝫ re viuis:
sed ritu pecudum agis vitam.

¶Consiliarij qtales:

¶Cum vocaret in curiam Fridericus impator senatores
Vtinã inqt duas res consiliarij mei in vestibulo palacij de
ponerent: sic em̃ aut ipi recte consulerent: ac mihi inter con
silia dijudicare esset facillimũ: Interrogatus quę nam res illę
essent, Simulatio & dissimulatio respondit.

¶De Impudicitia viduę Sigismundi.

¶Barbara quę Sigismundi cęsaris vxor fuit ac eo fatis fũ
cto vidua superstitit: cum sibi diceret aliqs imitandum tur
turis exemplum: q̃ mortuo mare ꝑpetuã castitatẽ seruaret:
si me inquit ratione carentes imitari volucres iubes: cur nõ
columbas potius passeresq; proponis.

¶Aliud ad idem.

¶Mercator qũidam cum de impudicitia sua sibi coniũx
accusaretur: Lex inquit naturę est: Cornua qui faciũt ne cor
nua ferre recusant.

¶Stultorꝫ infinitus est nũmerus.

¶Parasitus Alberti austrię ducis Filianus: dicenti sibi cui
piam: cur te stultũ assimulas cũ recte sapias: heu q̃ iniquę
fortuna inquit mecum agit: quanto magis studeo me deli
rum ostẽdere: tanto prudentior existimor contra filiũ me
um: qui videri sapiens nititur: stultissimũ oẽs iudicant.

¶De Adulatoribus.

¶Cũ diceret aliqñ Sigismundus impator assentatores se
veluti pestes odire: ꝓmo inqt Brunonius neronensis nullũ
genus hoim magis amas. Nã quid apd̃ te possent Mati
cho batus: Laurentius palatinus: Vrsatius Michael: Ga
spar schlick: nisi assentando grãm tuã meruissent: Tum Si.

giſmũndũs vincis: Brũno ait: ſic natura compatũ eſt. Cũ vitandos eſſe adulatores dicimus: tũ maxime illis heremus nec tu mecum tam diu fuiſſes: niſi meis moribus blandiri aſſueriſſes.

¶ Vxorem ducere.

¶ Interrogatus aliqñ Marianus ſoginus ſeneñ vtroq; iure conſultiſſimus: Cur minus ſolito litteris opam daret. Vxorem inquit duxi: rurſus interpellatus: Cur Socrates vxoratus non itidẽ philoſophię ſtudia neglexiſſet? Xantippe ait moroſa fuit: & vt exiſtimo deformis: mea vxor proba eſt & forma decenti.

¶ De Feneratoribus.

¶ Fenus ita demũm ſine peccato exerceri poſſe diuus Bernardinus Seneñ affirmauit. Si pecunia his crederetur: qui nec capitalem ſummam reddere poſſent.

¶ Accingere gladio tuo.

¶ Anno ab hiñc ſexto & q̃drageſimo: inter frẽs btẽ Marie theutonicor̃ & wladiſlaũ Polonie regem de regni finibus orta q̃ſtione vtraq; ps ingẽtes copias ad bellũ produxit Ac primi bruteni ſine nũero militũ. & nõ ſine ani ferocia exultãtes duos gladios pfeciales regi miſere: vt ex his quẽ mallet vnũ acciꝑet: Is cum vitoldo fratre deo ſuo hoſtias litabat. Qui audito feciale: nõ inuitus inqt ſignũ ꝑlij recipio Conſecratoq; gladio quẽ elegerat: eo ſe accinxit: & facta pugnãdi copia lituanos: q̃ auxilio venerãt: prios opponit quor̃ ſtrage fatigata pruteno r̃ manus: & ipa polonorum ſuꝑueru ſternitur. cruẽtiſſimo ꝑlio eo die confecto: victoria regis fuit. Eqtes ex religione q̃dringenti: cũ ipo magno magiſtro periere. Ceſa ex plebe multa milia q̃ ſupfuerunt capti: Pruſcia ꝑter opidũ btẽ marie oĩs ad polonos defecit

¶ Contra Heluecios qui hoſtes occidunt.

¶ Cũ diceret Laurẽtius palatinus hũgarię iprudẽter agere Sigiſmudũ ipatorẽ: q victis hoſtibus nõ ſolũ vitã & opes relinq̃ret: ſed & eos inter amicos recipet extolleretq; tibi inquit Sigiſmundus vtile videtur inimicũ occidere: neq; eñ

morturus hõ bellum excitat. At ego. & inimicum occido dum parco: & amicum facio dum extollo.

Reuersio honesta Alberti austrię dücis.

In bello qd' contra bohemos Albertus austrię dux priusq; romanius iparet diutissime gessit: interrogatus quẽ copijs pficere statuisset. Si aliũ inqt q; meductorẽ exercitus petitis: frustra dux austrię vocor.

Nolite timere eos qui corpus occidunt.

Ludouicũ seniorẽ Bauarię ducẽ cũ captiuũ haberet Albertus Marchio Brandenburgen: nisi annuas qd' petã inquit Henrico: q te non amat tradã. Is quoq; vnus ex Bauarię ducibus fuit: Ludouico infestus. Tum Ludouicus quę poteras ex me libero impetrare: eadẽ modo ex captiuo petito. Si quid ampliús voles: corpus meum in tua potestate: animum nihil tibi obnoxium inuenies.

De Morte

Tota philosophia vt inquit Ciceró: nihil est aliud q; quam commentatio mortis: neq; oberrat mea quidem sniã Cur em pcepta bñ viuẽdi discẽda: nisi vt bñ mori sciamus Comedia q̃dã est vita nostra: cuius vltimus actus de morte agit bonus poeta nẽo habetur nisi ad finem vsq; actus oẽs elegãter explicet. nobiscũ melius deus egit: nãq; licet ois vita supior turpis extiterit: satis tñ fuerũt ad emẽdum cęlũ beatãq; vitã consequndã: si mortẽ bñ transigimus. & añ vltimũ spm deo conciliamur. Neq; contra nos est dictus Augustinus: dũ ait: Impossibile eẽ: quẽq; bene viuere & male mori: Acrursus bñ viuentis malam mortem esse. Seiungit em ille vitã & mortem: & verũ est: quia mortui nihil mereri possumus. Nos non cum bñ mori dicimus: q ap d' ipm transitũ veram pcõrum dolentiam contritõnemq; suscipit. Quod q; fallax sit non me latet: constat tamẽ & viros qui diu uixerunt male obijsse: in fine ipso desperantes &

qui sceleratissimi fuerunnt: bñ piecq; mortuos. Cũ dei opti mi maximi in supmo anhelitu misericordiã impetrassent Sed q obsecro commentatio mortis adeo verax: adeo effi cax apud philosophos repitur. q consolationi illi eqri pos sit: Apd plutarchũ de bono mortis socrates philosophatur.

Dictũ Alfonsi regis imitatione dignum.

Hispania circa optimos companda: non impatores tm ac reges rome atcq; italie dare solita est. Sed cardiales ac pon tifices maxios: quoꝝ vita mundissima: doctrina admirabi lis fuit. Nã pontifices damasum virtute ꝓbatum: & omni bonaꝝ artiũ studio celeberrimum hispania misit. Nũc ex eadẽ ꝓuincia Calistũ tertium: quẽ ꝓ vi nois optimũ existi mamus sortiti sumus. In sacro cardinalium senatu multos fuisse hispanos: suma commendatione dignos: non est ob scurꝝ: Alfonsus. s. Eustachij & Ioannẽ scti Petri Cardiales ipi Basileę in concilio vidimus: quorum ea moꝝ grauitas ea reꝝ agẽdaꝝ circũspectõ fuit: vt oẽm pene post se synodũ traherent: Ioanni nos in secretariatu seruiuimus: hodie quo cq; tres hispania cardinales habet: Ioannẽ scti Sixti: Antho nium hylerdensem: & alteꝝ Ioannẽ scti angeli: qui modo legatus apd hungaros de traducẽdis contra turchos copijs agit prioribus q si duobus theologicę sapię: sideribus omis romana curia illuminatur. Tertiũ scia iuris: nulli secdim pu tant: veꝝ rex Alfonsus vt ais: non ab hyspania laudẽ ducit: sed hyspaniam Alfonsus ipe illustrat: is q cq; ita religiosus est: & diuini cultus amator vt scribis: non immemor tm apo stolicę doctrinę: post ieiunia orõnes: ceteracq; pietatis opa in qbus se nonnumcq; dietim exercet. seruum sese inutilẽ ait:

Nouissimis em diebus: cum conueniret eum Ioannes so lenitus orator apostolicus: ac de pace Tuscię secum agaret. inter alia q sapienter locutus est: Scio me inqt: posicq; reg nare cepi: cq; plurimos hoies e modica fortuna: ad maxias opes ingentecq; potẽtiã euexisse: q posicq; creuere; benefacti

Immemores extiterunt: quę res mihi minime admirationi
est. Cum & ipe eodē ingratitudinis vitio laborē. Nam qs
plura ex optimo maxīoq; deo ęq; ego bñficia tulit: qui na-
tus ex regibus: ampliſſima regna hereditario iure ſum con
ſecutus. Nec minora mihi vis animę attulit: pauci me re-
ges inter chriſtianos añcedunt. Ingeniū mihi natura obtu-
lum non dedit: memoriā non obliuioſam: litterarū quoq;
nonnullā cognitiōnē ſum adeptus. Corpus ſalubre vitam
longiorē: ac morbis fere inoffenſum: opes mihi delicię: vo-
luptates habunde ſuppetunt. At vbi mea gratitudo? Quid
ego aut facio aut feci p tot tantiſq; diuinę clementię donis
intelligo me certe ingratū eſſe. Eaq; dignum accuſatōe ac
pena qua ceteros plectendos exiſtimo qui erga me ſunt in
grati: ac tanto maiori: quāto grauius eſt deum ęq; hominē
fallere. Verū ſi vita comes fuerit: eſt animus q̄d neglectum
eſt habunde ſupplere. Iniurias em̄ quas fęda turchorū gens
Iheſu chriſto veriſſimo & maxīo deo: nunc in gręcia: nunc
in aſia dietim irrogat: ire vltū pponimus. Atq; ad hoc iā
naues: iā viros & arma paramus: Itaq; non eſt cur nos quę
nunc tractatur tuſcię pacē: quouis pacto turbaturos exiſti-
mes: ſic rex q; ſi pmiſſo fecerit ſatis: ſaluatorē chriſtianę re-
ligioni ab hiſpania miſſum: oīs europa fatebitur.

De cęco notabilis hyſtoria.

Interfuimus dum hęc fierēt. Cęcus ſedit in capite menſę
grandeuus: qui añ. xvi. annos amiſiſſe ſe lumē aiebat. Mi-
niſtrabat huic rex: ac nobis audientibus interrogabat: An
cęcitatē moleſte ferret: Cui cęcus neſciens regē eſſe cui ſecū
loqueretur: niſi diuina gratia eſſet adiumento: nemo inqt
cęcor viuere poſſet. Tanta eſt cęcitatis miſeria: his pſertim
qui lumen aliqñ viderunt: tum rex velles ne inqt ex hac vi
ta migrare: minime inquit ille. At ſi miſer es ait Rex: cur a
miſeria eripi nolis? Neſcio inqt cęcus: an moriens ad maio
rem miſeriam migrem: nec quo vadam mihi certum eſt;

Tũc vñs ex pũrpuratis: An nescis inqũit qũia pie viuẽs loca tibi pior̃ patebunt: Scio inquit cęcus tria loca ee, ad q̃ dimissis corpibus anime hoim deferuntur: pior̃ in cœlũ transeunt: malor̃ inferna petunt supplicia. ¶ Qui cũ fuissent mali ante obitum sese recognouere; & dolentes ꝑ malefactis ante obierunt cꝫ pœnitentiam agerent: his purgatorius ignis adeundus est: Tum purpuratus si hęc credis & pecca to abstines: cur mori nolis: credo inquit cęcus: bene moriẽti mihi bene futurum. Sed quis hic est: q̃ sẽ bene moriturũ scit: Tum rex sapit inquit cęcus ex media theologia sententiam ꝓfert. Audiuit cęcus regem nominari: & quis nã rex esset: regem ipm interrogauit. Tum rex ego inquit: qui & loquor tecum. ¶ Quis regno dignus.

¶ Cum rogaretur Sigismundus imperator: quẽm virum regno dignum existimaret: eum inquit: quem neqꝫ secundęres extollerent: neqꝫ deprimerent aduerse.

¶ Fuga victoria est nonnumqꝫ

¶ Satis vicisse videtur qui hostes fugauit.

¶ Potestas Ciuilis non parui faciendą.

¶ Cum gloriabundus quidam eques coram Sigismũdo vrbanos magistratus paruifaceret: tribunosqꝫ militum in cęlum tolleret. Tace inquit Traso: Nulla nobis opus nouitia esset si suas quiqꝫ ciuitates: pretores cęteriqꝫ magistratus moderate iustęqꝫ gubernarent.

¶ Rogatus rogat

¶ Senenses fortassis ramusculum ignari in regis oculum dimisere. Vtinã nil aliud rex doleat cꝫ Seneñ. populi dolorent ac metuerent. Ver̃ Ioannes liritanus cum dietim nouis contumelijs ciuitatẽ nostrã afficiat: accusare tñ eã apud regem nõ cessat: ver̃ est qd̃ ille ait: Libertas paupis hęc est Pulsatus rogat & pugnis cęsus adorat.

¶ Contra Milites & equites.

¶ Si desint Trasones inuentum Gnatones dabunt.

¶Contra Prodigalitatem

¶Cũ beatos quispiam feneratores Sigismundo corã diceret qui dormientes rem augerẽt. Et tu ergo miser (inquit Sigismundus) es: qui vigilando minuis.

¶Facętum Sigismundi factum.

¶Georgius fiscellus cũ esset legum doctor a Sigismũdo cęsare equestris militię insignia suscępit. Exinde cũ Basiliẽ. synodum adijsset: consultante de rebus arduis Sigismũdo ac doctoribus legum vnum in locum: equitibus vero in alium ire iussis dubitauit Georgius his an illis se adiungeret Cũqꝫ ad equites inclinaret: Stulte ait Sigismundus: qui litteris militiã pferas: Nam ego milites mille vna die fecerim Doctorem mille annis vnum non fecerim.

¶Electio successioni prefertur.

¶Essent plerumqꝫ principes cęꝫ priuati homines: vt Isocrates iubet meliores: si reges electio non successio faceret.

¶Ex moribus seruorum princeps agnoscitur.

¶Cum quęreret aliquis ex Thoma zarzanẽsi: qui postea maximum pontificatum adeptus. Nicolaus quintus appellatus est qualis esset Eugenius papa quartus. At inqt hoc facile cognitũ est: qualis familia est: talem & principem inuenias. ¶Notabile

¶Consolatorię super morte fratris ad te misse litterę: magnum in te regis amorem testantur: sed quem ille amet: si te non amet: qui eum vel post fata victurum facis.

¶Mors peccatorum pessima.

¶Interrogatus aliquando Fridericus imperator quid homini optimum posset contingere: Respõdit. Bonus ex hac vita exitus.

¶Lũdi iocosi animi agilitatem ostendunt.

¶Qui iocós moderate ferrẽt: sapientes dicere Sigismũdus solitus erat: qui promptissime iocarentur ingeniosos.

¶ FACETIAE

¶ De Venatione.

¶ Venatio inquit Albertus impator exercitatio virilis est saltatio muliebris: secꝫ voluptate quamis alia carere posse: venatione non posse.

¶ Reuerentia est timor amori iũctus.

¶ Quẽadmodum superi amari & timeri volũt: ita & reges ait Sigismundus: necꝫ em̃ bñ ames nisi timeas.

¶ Laus Valerij

¶ Valeriũ cum oĩbus ingenio doctrina virtũte arte sapia non solum contendisse: sed eos etiam vicisse dixerim. Natus vt mihi videtur ad oĩa: q̃cumꝫ aggredi statuat.

¶ Cœlum & infernum esse

¶ Si deus est qui hunc mũdum gubernat: vt philosophi theologicꝫ dicunt: eumꝫ iustum esse nemo negat: profecto alia loca sunt: ad q̃ post mortẽ animę migrant. Ibicꝫ p factis: aut mercedẽ aut pœnã accipiunt: nam hic necꝫ bonis sua prẽmia: necꝫ malis sua supplicia reddi videmus.

¶ Quis regi charissimus.

¶ Interrogatus Fridericus impator: qui nã sibi charissimi essent: qui me inqt: nõ magis ꝯꝫ deum timent.

¶ De iuramento Impatoris.

¶ Iurasse Fridericũ impatorẽ numꝯꝫ cõperi: nisi cũ in ciuitate Aquẽsi apd' belgas: & cum Romę coronatus est. Idꝫ iuramentũ cõstantissime tenuit: Cũ em̃ iureiurãdo ꝓmisisset: q̃ bona possideret imperiũ: nullatenus alienaturꝫ. Et mõ hoc mõ illud ex eo peteretur: maluit auarus negando ꝯꝫ concedendo ꝓiurus videri. Eãcꝫ ob cãm petenti Borsio Marchione Estensi ducatũ Mutinę: tamdiu restitit: donec monstratum est eum ducatũ: q̃ sub annuo tributo concederetur: lucri magis ꝯꝫ alienationis spẽm habere: presertim cũ mutina & regiũ: in ptãte sua nõ essent: quã rem nos ei potissimę suasimus.

¶ De constantia Sigismundi.

¶ Ignis quẽ sacrum appellant: digitum pedis Sigismundi

cęsaris exũrebat: & ne vlterius serperet timebatur. Medici abscindendũ digitum suasere: paruit imperator: & q̃si alius incideretur: Ita imotus Cyrurgici ferrę ĩspectauit & ptulit.

Rex corpo puli sui existit.

Qualis fuerit. N. iuuenis ipa nunc ętas maior ostendit: quẽ sępe veloci insedẽtẽ equo pseq̨ feras: ac nũc apros nũc ceruos: iaculari vidimus: sua manu sternere: que opera in tã to rege: strẽnuitatis magis q̃ prudentię censemus. Nam vi tam in qua tot populorum vita consistit sine magna causa periculis obiectari nolim. De Laude regis Alfonsi.

Oratio magnanimo regi atq̨ ipo alfonso digna: digi tus hic dei est. Neq̨ em̃ hęc verba hos sensus hanc denicq̨ mentẽ nisi sctũs spũs ministrauit. Exijt hęc oratio: exijt & ad nos vsq̨ in germaniã delata est: nõ põt dictũ indictum eẽ: bellę rex tria ĩ se magni dei bñficia cõmẽorat: q̨ non bel ua sed hõ rõnis capax: ab eo sit creatus: nec q̃liscũq̨ hõ: sed christianus: nec qualiscunq̨ christianus: sed christianus & rex: addere illud modestia vetuit. quod non qualiscun q̨ rex a deo creat⁹ est: sed regũ quos habet europa & potẽ tissimus & sapiẽtissim⁹: q d'q̨ nostro seculo inauditũ est: rex ac phũs. Verę q̨ honestũ & laudabile est hęc ꝓmissię si ꝓficiãtur: ita & turpe & vituꝑabile fuerit si negligantur. ad tãtã vero rẽ exeq̃ndã: necessaria ẽ Etrurię pax: q̃ cũ ptur bata totã ytaliã suspensã tenet. Huius parã dę ptãs atq̨ ar bitriũ penes alfonsũ eẽ nẽo dubitat. Suade igitur Anthoni suadetę oẽs: quibus aperte sunt regis aures: vt relicto pich mino: pacem Tuscię restituat. Sic em̃ assumptis in turchos armis christianum nomen (vt est ab eo vulgatum) & tueri & amplificare poterit.

Conclusio Finalis.

Cum redierit Alfonsus: subactis turchis: liberata grę cia & spolia illa cruenta: nephandięq̨ Mahumeti caput retulerit: O qualem currum ei apparabit Italia: quales

gratias aget ecclesia:quę festa omis christiana societas age-
bit.Conuenient romã septentrionis & occidentis reges: re-
deuntemq; magnũ impatorem:christianę reipublicę seruia-
torem salutabunt.Cardinales cunctiq; pſules ecclesiarũ:&
magistratus vrbis longo extra menia interuallo:sacra feren
tes:obuiã ibunt:niuei stabunt ad frena eqtes:sternetur pur
pura & ostro quecũq; ab eo terra calcanda fuerit:matronę
nobiles virgineſq; rosas & lilia e tectis in eum spargent:&
variorę serta florę:sacro capiti annectẽt.Ipę curru sublimis
aureos in plebẽ nũmos iaciet:quocũq; in foro: quocũq; in
triuio substiterit:nouas ludorę facies ostendet.Acclamabit
q; oĩs populus victori vitã & gloriam:atq; ita triumphãs
nõ in capitoliũ falsiq; Iouis ędem:sed in apostolorę princi
pis beati Petri basilicam deducetur.Ibiq; maximum sacer
dotem Calixtum tertium verę xpi vicarium & regis eter-
ni claues tenentem inueniens:largã ab eo bñdictõem acci-
piet:& amplexus atq; deosculatus grandeuũ patrem: secũ
in pœnitiorem palatij partem secedet. Vbi & de recenti
victoria & de rebus hispanicis:longos inter se se sermones
habebũt.Tunc tua Anthoni musa:q̃si ab inferis resurget
& tu quidẽ pœmata cõpones:Bartholomeus factius histo
rias scribet:mortalẽq; regem immortalitati donabitis.Nos
quoq; si qd strepere inter olores coruis licet aliq̃d seorsum
inueniemus:q; de tanto rege ad posteros referamus.Hęc ha
bũimus per otiũ Neapolitanum q̃ ad dicteria tua adijcere-
mus.Tu vale & boni consulę.

¶PROLOGVS

·xx·

¶PROFVNDISSIMO DIVINARVM LITTE
rarꝝ iterp̃ti.D.Iodoco Gallo rubeaq̃nſi diui Germani
& Mauritij canonico apud Spiram maiori ſuo pluri
mũ obſeruando Ioannes Adelphus Mũlingus Argeñ
ſeſe commendat.

¶Cũ ſupioribus diebũs ſententioſiora q̃dã moralia:mul-
torꝝ etiã clariſſimorꝝ hoĩm colligere inſtituiſſem:Occurri-
ſti tandem & tu virorꝝ excellentiſſimę:qui nobis hoc mu-
nere oĩno digniſſimus videreris:cui & dedicandum eẽt:Si
modo illuſtrando operi:nomen tuum patereris introſerere
quo grauitas eius cunctis innoteſceret ſtudioſis.Tuã itaq;
preſtantiã enixe p̃camur:pio ſuſcipias anĩo nobile ſequẽs
opus:quippe qui & autorẽ eius illuminatiſſimũ dudum
cognouiſti:coluiſti & obſeruaſti:vt ſummũ theologum:vt
chriſtianę vitę conſtantiſſimũ p̃conẽ:vt denicq; libertatis ec
cleſiaſticę inuictiſſimũ ꝓpugnatorẽ.Mecq; tuũ & omnium
doctorꝝ hoĩm diſcipulũ:vna cũ ipo op̃e habeas cõmenda-
tũ:nõ cõmendatione ꝓtrita neq; vulgari:ſed qua amicum
amicus: dilectã dilectus:q̃ denicq; filiũ parens ſuſcip̃e con-
ſueuit.Eſſem ꝓfecto longior in tanti opis cõmendatione
ſed ne inſolentię arguar:receptui canendũ arbitror:cum nil
opus ſit lumĩe phebo:qd' ſplendore eius obpalleſcit.Res
em̃ ipa indicabit:qd cõmoditatis allatura ſit:p̃ntis operis
lectio:nouellis p̃ſertim concionatoribus:& ne dũ illis:vere
ꝓtectis etiã ętate & ſcia viris:qui nobis ꝓlecto op̃e immẽ-
ſas gratiarũactiones dubio ꝓcul habebunt:Quantum em̃
oratores fere oẽs:p̃ntiam M.tullij Ciceronis erubeſcant: q̃
eos obmuteſcere fecit:vt ne verbum quidẽ vllum eloq; au-
derent.Et q̃ntũ lenta ſolent inter viburna cupreſſi:tãtũ hui?
op̃is autor vnacũ litteris ip̃is multis preſtant grauioribus
etiã ſcriptis.Et licet hũili verborum ſtilo p̃ſonet:q̃m craſſe
minerue datũ eſt:ꝓfundiſſimo tñ ſenſu:humanũ fere ſup̃at
intellectũ.Nã ſub groſſo verborꝝ cortice:auream continet

medullã:nõ ſęctus ac ſub cute.ſanguis deliteſcit hũmanũs
Sanguis inquã:quo ſine vita noſtra nulla futura eſt.cũ thę
ſaurus eius exiſtat & anię ſedes.vt itaq; viuas:vt valeas:vt
ſpũs tuus vegetior agiliorq; ęuadat:pñtes lrãs cordi inge-
nioq; tuo adhibę.Et boni conſule verba ſophie.Rurſus va
le ex veteri argentaraco tertio Kalendas Martias.Anno re
demptionis noſtrę Octauo ſupra mille quingentos.

¶ In Laudem Germanię Rob. Gag.

¶ Dum mihi per Gallos comes iret deliũs agros
Vt veni ad rhenum retulit ille pedem
Credo meos ſpręuit meditor dum grandia nixus
Et germana rudi noluit ore cani
Quippe q excedit noſtras germania vires.
Et ſit opus illi carmie meonio.
Terra ferox hoim:quos Mars deus inſtruit armis
Orbis habet vaſti cęſare rege decus
Acris & ingenij lumen:ſic fundit & artus
Non ſecus ac gentem diua Minerua colat
Inuentum eſt eius:qđ nunc ſine arundine paſſim
Excerptos paruo congeris ęre libros
Hęc muros docuit bombarda auferre tonanti
Et tonitru ſimiles reddere mole ſonos
In reliquis vero fortaſſe minoribus actis
Si quęris laudem vincit & omne ſolum
Hęc ſunt maiori tollenda pœmata cœlo
Quam qiręat exilis noſtra ſonare lyra
Altera multa prius terrę cum dimata noſſem
Hęc effrena mihi:natio viſa fuit
Nunc poſtq; didici:cq; ſit plane hoſpita tellus
Pono metum;& gentem nõ ſimulanter amo

¶ SCOMATA

¶ SCOMATA IOANNIS KEISERSBERGII CONCIONATORIS ECCLESIE ARGENTINEN. VIRI ILLVMINATISSIMI FOELICITER INCIPIVNT

¶ Contra indiſcrete cõripientes.

DOn ſemper quia zona videtur: ideo trahenda eſt vt pulſetur: quia etiam lampades funiculos habent: & non ſolũ campanę: quas cum traxeris ſonũ nõ facis: ſed oleum effundis: Sic indiſcrete corripiens: ſtatim vbi funiculum peccati apparentis viderit: confeſtim accurrit &c.

¶ Contra eos qui volunt concupiſcẽti as ſuas voluptatibus extinguere.

¶ Fatue agit qui ignem conatur extinguere ſulphũre.

¶ Alter alterius onera portate

¶ Mundus fluuius eſt: quilibet alter alterꝰ tranſportet: ei ſubueniendo in neceſſitatibus: Non diu durabit.

¶ Subito mali efficimur & ſerius boni.

¶ Lapis in momento profundius cadit ꝙ̃ per integram horã ſurſũ tractus fuit: ꝙa illd̃ naturale: hoc cõtra naturã.

¶ Contra eos qui doloſe mentiuntur & deprehenduntur ſibiꝝ̃ ꝑpis contradicere.

¶ Es iſt ein blo robrick: vel ein hültzin fallyſen; hültzener myſtein: es ſeind bla röſtelſtein: yſene fel.

¶ Contra gloſatores Decretorum.

¶ Similes ſunt his qui ideotã mittunt ꝑ cote qui tandem nihil reportat ꝙ̃ irriſionem: Sic & illi gloſatores mittũt ad aliam gloſam: q̃ & ipa ad aliã remittit: & tandem nulla facit ad ꝓpoſitum: & ſtat cum blauia rubrica. id eſt nullibi: ſiue ſub cianeo & blauio rubro. Itẽ ſimiles ſunt in ſuis diſtinctionibus & ſubdiſtinctionibus frixatoribus piſtillorum

ſtrabenbachen: vbi prīo ſuperfunditur plus paſtę & ſic cō-
ſequenter: tandē aūt confringitur & fit pulmentariū: ſic vbi
diffuſe & crebrius diſtinguunt & ſubdiſtinguunt tādem
omnes diſtinctiones confundunt: dicentes conſuetudinem
& iura mimicipalia preualere; ſiccę trahunt montem in cō-
uallem & planant.

¶ Contra ſacerdotes lubricos dicentes excuſando ſe: Si
diſſipauero ſepem eandem noui reformare.

¶ Sed caue ne priuſcę reedifices: diabolus tibi auferat ſu-
des: id eſt prius moriaris cę pœnitentiā agas: eſto aūtem ꝙ
detur tibi locus penitētię & reformaueris: nihilominus pœ
nam ꝙ perpetrato nō erades. Eccleſi. ix. Qui diſſipat ſepē
mordebit eū coluber: ſaltē remorſus conſcie. Seps eſt oīe
p̄ceptū dei: Coluber vindicta irę dei. Auguſtinus. Iuſticia
dei non ſinit eſſe dedecus culpæ abſcę decore vindictæ.

¶ Contra concubinas ſacerdotum dicentes: Pfaffen kol
ſchmeckent wol.

¶ Sed inclementer adurūnt: brennend vbel

¶ Contra Epiſcopos a ſuis eccleſijs abſentes.

¶ Biſchoff byę bey den ſchafen; ſedm nomen eius: ſic &
fama & opatio eius: byſchoff.

¶ Cōtra eos q̄ decipę quēpiam geſtiūnt.

¶ Calam? fact? eſt quē trahere tibi nituntur ꝑ os ſi dūm-
taxat mel haberēt quo liniretur.

¶ In eos qui dona luſtrant donataria.

¶ Equo donato nō eſt in os introſpiciendū: ſi ſit iuuenis
aūt ſenex pluſtrādo.

¶ In eos q̄ penūriā eq̄parāt abūdātię.

¶ Iniquiūt tales: ſaciatur qs ſitiēs equę. ſi de magno vel par
uo biberit fōte. Recte quidē: ſed plus ſaciatur quis bibens
ex mulctro cę ex teſta nucis.

¶ In eos etiā ſacerdotes q̄ dicūt ſe pluribūs indigere.

¶ Abigito a te duos cōmēſales: gulā ſcilicet & vanā glori

am & paucis admodū indigebis: cibis & famulis.

¶ In eos qui conantur alios seducere.

¶ Eya inq̄unt. Mā soll sich̄ lassen wysen: verz q̄dē: sed nō verwysen: ducere quidem: sed non seducere.

¶ In eos qui curiose auscultant.

¶ Arrigit aures ad porci siluestris instar: qui a venatorib⁹ fugatus est.

¶ Qui alteri est causa damni
eundem redimere debet.

¶ Si me q̄drige colligasti inde me religa: Hastu mich̄ yn gespannen: so spañ mich̄ auch̄ widerauß.

In eos qui impertinenter respondent ad obiecta

¶ Fricas me vbi non prurio.

¶ In eos qui verbis & sententijs magnorū vtūtur: verbi gratia: presbyteri malę vitę in agone dicentes illud. s. Martini. Dñe si adhuc necessarius sum populo tuo &c.

¶ Sertū hoc huic pileo non congruit. Das krentzlin schep lin oder meylin gehört nit auff den hut.

¶ In eos qui erigunt fratemitates: & nemi
nem cogunt ad prestandum: recipi in eā
dem desiderantem.

¶ Assatura & si non pingitur: nihilominus pingūedinem stillat etiā q̄ntūcūq; macra: vñ & cacabū supponunt. i. nihilominus ita fit ordinatio: q; p̄ indirectū aliqd vtilitatis p̄ uenit: Exemplum in rosario.

¶ In electores episcoporū hoc
nostro tempore moderno.

¶ Id faciunt quod luporum emptores: e qūibūs cū vnus emere vellet venditori inquit: Amabo eum qui melior est mihi eligito: Respondit: si vnus bonus est & reliqui: sic in electionibus episcoporum parum refert quis ex collegio (vbi omnes inepti sunt) in episcopum eligatur: itaq; operā fruſtra terunt bonum inquirendo in tali cętu.

ACOMATA

¶ In Canonicos mutãtes almucia & gloriantes.

¶ Primũ deferebamus pelles ouinas cũ eramus oues iuxta illud Pasce oues meas. Deinde mutauimus in pelles similiores lupis. griseas scilicet de asprigolis lupi facti rapaces. postea asininis similes. scilicet de vario: quia vere facti asini: ascendentes sicut describitur in rota fortune obliti iã qd simus.

¶ De Prouidentibus sibijpis sollicite

¶ Er thut sich vmb: sicut mus in testa: im tigel.

¶ De Difficultate diffinitionũm in moralibus.

¶ Facile foret loqui in moralibus: si non tot, nisi. t. sperber circũuolarent: siquidẽ tot exceptiones occurrunt: volẽti aliquem casum moralem diffinire.

¶ De his qui de facili struunt calumniam.

¶ Forte dices catto butz: Et te traheret in iudiciũm.

¶ In Ebriosos

¶ Besser zů einer w einsuffic̃z notem otra. Item facies eius vino circũpensa est: sicut vitis: als ein hunscher stock. Si vites sic penderent plenę vino: sicut facies futura esset bona vindemia. Item ebibit e fundo, totum instar leprosi quẽ nemo sequitur bibendo.

¶ In eos qui amicos suos mordẽt & rursus blã diũtur.

¶ Similes sunt his qui ludunt scissorio: qui ludus vulgariter appellatur schonbretlin: in quo vnus tenet scissorii manibus suis superpositum. Alius aũt manu sua sibi blanditur: iam circa mentũ palpando &c. tandem cũ minus prouiderit cum scissorio percutit: Interea igitur quo non frustra pcussit ridet & gaudet: at vbi invanũ vice vna pcusserit & cõpellitur iure ludi viceversa sustinere scissorium. & expectare ictus: rugat frontem & corde trepidat: Sic tales amici mordaces in alterutrum se habent &c.

¶ In pigros & somnolentos intem
pestiue exurgentes de lectis.

¶ Eia inquiunt surgo ad Comiciniũ: vere est ad Comici-

nium porcorum: cum eos cogit subulcus: & tu sicut ceteri porci prodis si saltem non serius.

¶ In religiosos quosdam volentes vocari diuini: & begutte similiter.

¶ Verum quidem: quia sunt vt deus in omni loco totius monasterij vel opidi per inquietudinē & euagatōem: sūt omni scientes p curiositatē, & impeccabiles per excusatōem sic verę est qđ diuini dicuntur.

¶ In Senes iactantes se: Alt kessel romen.

¶ Verę & hoc ideo quia nigri fœdati: Et fulginosi sunt vulgariter; rūssig. alias non fœdarent. A senioribus pgressa est iniquitas: rectę alt kessel: inueterati dierum &c. dañ.

¶ In violentos improbos iniustos.

¶ In tenebris hebdomadę pœnosę dum matutinę celebrantur horrisonę fiunt percussiones: Atqui nihilominus lucescit & die adueniente cessat tumultus: & fit silentium Sic cęteris thyranni: lang vnd vil bochen: nō perpetuo durabit: sed tandem venit tranquillitas.

¶ De indulgentijs & medicinis eodē mō vtendis.

¶ Ablas vnd ertzeny: debemus eodem modo vti: Puta ea non contempnere: sed simpliciter vti: non tn eis nimiū inniti: sed nihilominnus opari bene: ac si nullas indulgentias acquisiuissemus.

¶ In iuuenes qui exprobrant senibus illud Dañ. A senioribus pgressa est iniquitas.

¶ Respondeat senex verę est: & ideo apud eos nō manet: sed in iuuenibus moratur: sed econtra respondeat est actio siue transitio imanens sicut intelligere & velle.

¶ In eos qui dicunt se mundum relinquere non posse.

¶ Hedis nolentibus desistere a suctionę caprarę pelles hericinę in fronte alligantur: quas vbi fugere capellas nisi fuerint refutentur & cornibus earum pcuciantur: similiter &

vitulis cortex arboris plenus aculeis affigitur ĩstar frẽni circa ōs: sic tñ ꝙ a pastura nō ꝓhibetur: & tu fac sil'r. Assume statũ vitã & mores hoĩbus huius seculi displiciros; & non admittet te capra aut vacca huius mundi.

¶In eos qui dicere solent: Ver lyb ist das haúpt gũt

Iuxta illd' Ouidij: Vt corp' redimas fer. pa. & ig.

¶Fal'sũ est, puerbiũ hoc & diabolicũ: siquidẽ Aĩa nō corpus ẽ capitale xp̃o teste: Nolite timere eos q̃ oc. corpus &c. Itẽ qd ꝓderit hõi Si vniuersũ &c. Aĩę vero suę &c. nō dicit corpis sui: Porro dñs ad Sathan. Oia sint ĩ ptãte tua: aĩam aũt ei? serua. Itẽ da mihi aĩas: cętera tolle tibi: necꝫ Ouidius cõtradicit: Siquidẽ solũ addo: vt aĩam redimas corpus interire & pati ferꝛ & ignẽ patiaris. ¶In eos qui timẽt mortẽ

¶Fur cõtremiscit vbi audierit cũ clauib? carceris custodẽ circa fores repẽ: vtpote q̃ sibi conscius crimis: timet ad suppliciũ se abducẽdũ. Sec? ẽ de hoię bõe conscię. Applica Carcer hęc vita: Fur pctõr: custos mors &c.

¶Morbus epidimię

¶Est sicut ignis in horreo: q̃ si cõfestim cũ arripũerit palearn: pde suffocatur: nihil offendere ꝑt: at si paululũ neglectus vires sũpserit: nẽo extinguere poterit: sic ꝙ oĩa pestis de facili ab initio supprimitur sed vbi &c. Pestis est expedit? & alacer dei famulus qui cõfestim mandata exequitur

¶Noli differre parare te ad mortem.

¶Sil'e de his q̃ pulsata cãpana terroris: prio q̃rũt cuspides balistas &c. sed prudẽtes pri? oĩa parerunt: illic cuspidem: ibi balistã; ibi loricã &c. vt ĩ ictu sint ꝑati ad bellũ: Christus vigilate q̃ a ne. &c. Itẽ xp̃s: Estote ꝑati: nõ ait ꝑate vos sicut plericꝫ ĩltãte dispõne ad mortẽ: incipiũt cũ anxietate ordinare: sec? de eo q̃ iã paratus ẽ: ꝑs. Paratus sũ: non ꝑabo me: & nõ sũ turbat?: q̃ nõ est paratus: si vult se prio parare est turbatus: conturbant eĩn se phantasię.

¶In eos qui agitant infirmos vt, sint gaudentes.

¶ SCOMATA

¶ Respõdeat hõ sum non olor vt gaudeã de morte immi nẽte: xp̃s vidẽs sibi mortẽ iminere: inqt. Tristis ẽ anĩa &c. & incœpit pauere & tedere. Itẽ inquiunt: Es gehört eyn gũter mũt darzũ: verr ẽ in chorea zũ dantzen.

¶ In eos qui conq̃runtur se fuisse deceptos:

¶ Nihil mireris q̃ te decepit: beschissen: id idẽ sepenume ro matri sue fecit: etiam cum iunior eẽt q̃z modo sit.

¶ In eos qui putant se sapientes.

¶ Est de nũero sapiẽtũ qui panes examinãt sine visitant;

¶ Itẽ ita sapiens q̃ gramina audit crescere.

¶ In ambitiosos

¶ Pũtat quia corã se turris cãpanalis inclinare se deberet;

¶ In Auaros.

¶ Oẽs etrellunt instar anserum in pratis: Es rupft yedermã als die genß: A maiore vsq̃ ad minorẽ omnes studeñt aua ricie: Isaye &c.

¶ In Agrestes duros & litigiosos;

¶ Etiã hz filtz in capite: Er hat auch ein filtz auff. i. pileũ

¶ In Facetos vrbanos & iucundos.

¶ Melior est lutina: Er ist besser dañ ein laut.

¶ In Superbos.

¶ Cereus erectus ardens non tam clare lucet sicut aliq̃ tã- tulum inclinatus & eget crebriori emunctione: sic superbus deuotarius in conspectu dei: secus de humili inclinato.

¶ Pro prelatis maioribus inualidantibus acta minorũ: siue inferiorz prelatorũ.

¶ Altius caput siue excelsius latius videt capite inferiori & distantius.

¶ Contra eos q̃i temere opinantur se inniti bono fundamento.

¶ Putat quis sepe se deuenisse ad fundamentum bonũm cum tamen sit terra cõfusa. i. geschitt ertrich,

¶ In pingues

¶ SCOMATA

¶ Aruinam ventris debent offerre cũm renibus ꝑ abstinẽtiam deo in ignem & odorem deo: quia castigato corpore & pinguedine stillante per abstinentiam: ignis charitatis dei & deuotionis inflãmascit alias nõ: Leuitici. iij. in fine.

¶ In ꝑlatos auaros iudices & aduocatos iusticiã puertẽtes.

¶ Oportet vngere manus ꝑlatorꝝ & iudicum: alias nihil efficitur: & vnctio hęc docet eos omnia. Sic & aduocatos nescientes causam defendere: aut iudices nescientes' iustitiã cause cognoscere: hos docet hæc vnctio oĩa. Non autem vnctio de quolibet oleo: sed oleo quod fluit de saxo durissimo: id est argento & auro: quod ex petris effoditur in mineris: oleum peccatoris quod impinguat eos: oleum leticię aurum letificat. Nescierat hoc mysterium paupercula illa quę a quodam edocta quatenus si vellet causam quã diu habuit pendentem coram ep̃o: cito & fœlicius expediri manus eius vngeret: butirꝝ accepit de armẽto & a tergo ep̃i accedens manus eius cœpit vngere: putãs se ei obsequium prestare & ad iusticiã sibi ministrandã eum emollire.

¶ In deum sunt omnia referenda.

¶ Sicut diligens filium suum mater omnes adducit vt habeant complacentiam in eo: & eum reputent.

¶ Corrector viciorum.

¶ Habeat morẽ eradentis mendã sitne macũlã de papyro: Ille non statim postꝙ ceciderit attramentum in bapyrum radit: quia sic frustatim etiã bapyrus decerperetur: sed paululũ expectat: nõ tñ diu ne nimis insideat: sic corrector non confestim corrigat & corripiat Dicit em̃ Ouidius: currenti cede furori: sed necꝙ diu differat ne consuescat & alias ꝑforare potius cogeretur bapirum ꝙ eradere mendã. Considera & alias habitudines eradentis & applica.

¶ In p̃dicatores q eos q sui generis sunt nõ tangũt.

¶ Reputãt seinuicẽ vt reliqas ergo nõ audẽt sese cõtigere

¶ In viros timentes vxores suas.

zn.

¶ Nõ audet hic in domo sua cantũ magistralẽ cañere q̃a habet auditorẽ. ¶ In medicos rubeis vestibus indutos
¶ Quid est q̃ medici q̃uis multos occiderint: nunq̃ deferũt vestes nigras: ſ̃ ſp rubeas: q̃a nõ tristãtur de morte taliũ
¶ In eos q̃ negligenter expellunt meretrices.
¶ Oẽs expulſę sunt vſq̃ ad. CCC. Itẽ molendinũ demolitũ est in ſupiori p̃te rheni: & facci ad nrãm defluxerunt ciuitatem. ¶ In vxores litigiosas.
¶ Verbera eas crebro: q̃ si oĩa hęc nihil ꝓfecerint: eã ponito currui & fac vehi ad ſcũm Anastasiũ: q̃tenus exorciſetur ibi p̃cutiatur flagellis: ĩmergatur aq̃s frigidis: ſtranguletur ſtola. Id attẽtetur pluſculis vicibus & tandẽ liberabitur a demonio illo de quo vulgariter dicere solẽt: Priuſq̃ vnum demonẽ excuſſerit ex me decẽ incutiet. Itẽ domi teneatur in vinculis: quãdiu ab hoc demonio rebellionis non fuerit liberata. ĩp̃m ẽ demoniũ caninũ: vulgaliter der huntz tufel.
Hoc demoniũ nõ eijcitur niſi in ieiunio: in caſtigatõne flagellor̃ & orõne maledictionũ cõtumeliar̃ minar̃: ſimiliter orõne exorciſmorum. s. Anaſtaſij. ¶ In Studentes.
¶ Verbo volumus infiniti pereũt ſtudẽtes: dũ ſe ſeducere ſolũt: inquiunt e'a volumus. ¶ In ſacerdotes
¶ Nũq̃ tãta fit chariſtia & terr̃e ſterilitas q̃n ſacerdotes habeant vina & graculi crõan nuces.
¶ In eos q̃ ad oculũ viuũt vel corrigũnt imperfecte ſiue reformant ſolum ea quę apparent.
¶ Purgãt fores ſiue añ ianuam dumtaxat: ĩtus nihil.
In eos vel ꝓ eis q̃ libere oꝑantur neminem curantes
¶ Vade p̃ regiã ſtratã: gang mittel hindurch ſo betriebſt am ort nit: ſic ieſus per medium illorum ibat.
¶ Contra puſillanimes & nimium prudentes.
¶ Qui oẽs rubos timere vult: nunq̃ perueniet in nemus.
¶ In monachos q̃ difficulter reformantur
¶ Mira res q̃ tãta auctoritas requiritur ſũmi põtificis &c.

ad reformandū: sed vbi deformandum erit ibi nihil aūcto
ritatis exquiritur ¶ In eqtes hñtes equos macros.
¶ Aptus eēt equus in dedicatōe: tres equitarent sup̄ collo.
¶ In litigiosas mulieres.
¶ Pūtas te boni nois eē: & tñ iaces in cōpositō a prīa por
ta ciuitatis vsq; ad inferiorē. Cōpositū cauliu faciētes solēt
iocātes cū primū caput iponunt: illi nomē alicuius foemię
amarę & rixosę impōere: q̄ten⁹ iñ totū cōpositū amarescat.
In eos qui reph̄ēdunt correptōem a minoribus inceptam.
¶ Balneator a pedibus lotionē intrantiū in estuariū inci-
pit sed & interius qui in aquā descēdit: primū pedes ꝑfert
& imergit nō caput. Denicq; xp̄s domin⁹ discipulis suis pe
des lauit. ¶ Q̄p correctio dz eē suauis p̄ capue capitum
¶ Capita scabiosa prius linire optet q̄z pectiare & p̄latorę
vicioforę visitator verbis & exhortatōib⁹ primū dulcibus
foueat. ¶ Cōtra eos q̄ dicūt se habere cōcubinas vetulas.
¶ Etiā ex antiqs gradualibus cantant clerici psalteriiscq;
legūt vetustis. ¶ In eos qui impugnant correptōnem eis
factam & illatā ab his qui intuitu tp̄alis lucri id faciunt.
¶ Balneator ob questū te fricat purgat & lauat & nihilo-
minus mūdus exibis. Ita q̄ te corrigit vbi correctus & emē
datus factus fueris nō nocebit tibi intētio sua mala. Si ces-
saret a correctōe hoc crudelius foret q̄a hoc in damnū tuū
esset: non autem si corrigit.
¶ In laycos astutos qui se parificare volunt doctis.
¶ Qui labore ꝓprio ꝓtis & alieno puta p̄ hereditatē diui-
tias nanciscitur vtiq; ditior erit eo qui solis labore proprio
ꝓtis gaudet. Sic vir doctus habet sciam ex ꝓprio inuentam
ingenio: & eā quā alij inuenerunt: laycus aūt solū prīo mō
nouit. ¶ Cum quis dicit: Ich halt nit auff yn.
¶ Respōde fortasse es eius amicus: & nō inimicus: siquidē
nēo haltet auff seinen freūnd sed feynd.
n domicellos illos qui ociantur deābulantes in vrbibus.
¶ Hos si ab alijs discernere volueris: obseruato eos: si q̄n

ſtātes videris pedes ſuos freq̄ntius & iugiter fere inflectere tūc in vrbe cōuerſatus ē: nēpe cōſueuit calopedes crebro rectificare: & iterꝫ ſe putat eiſdē inniti q̄uis calcaribus indutus & ocreis. ¶De Predicatore bono.

¶Predicator cocus ē: q̄ etiā de rebus eiuſdē gn̄is varia facit eſculēta: ſic niſi eaſdē eſcas ſpiritales varijs modis nouerit velare ſilitudinibus: paciētur audiētes eū: diutius nauſeam: ſcꝫ ſi multis ānis in eodē loco p̄dicatūm ire contigerit.

¶Cōtra allegātes cōſuetudinē dum vere ſit corruptela.

¶Multa valde req̄rūtur ad bonā cōſuetudinē: Es gehōrt gar vil darzu das ſchwāmē gut werdē. Itē es iſt gewonhayt aber nit warhait: qa nō cōformis regulę ſuę legi diuīę: xp̄s dixit: Ego ſū veritas: nō dixit cōſuetudo: ergo nō meretur dici cōſuetudo: ſed corruptela & torhait. ¶In tepide corripiētes filios.

Heli dixit dulciter filij.

¶In Mulieres litigioſas.

¶Quidā ductus ad ſuſpēdiū velatis oculis dū ſibi dicere tur eē illic q̄ndā mulierē q̄ ſibi nubere vellet: et redimere de patibulo: rogauit oculos eius reuelari: q̄tenus eā poſſet diſcernere: q̄ viſis labijs tenuibus & naſo acuto inqt: nihil nihil malo ſuſpēdi q̄ talem ducere. ¶In eos qui dicunt ſe p̄ſeq̄ pximū nō odio: ſed ſolū ad iniuriam ꝓpellendam.

¶Verꝫ quidē ē: ſed q̄n talia vina tranſtraſantur cōiter coñ currūt feces. ¶Cōtra infideles irridētes nos de euchariſtia.

¶Cū iudeus quidā chriſtianū ſup̄ cōione corpis xp̄i irrideret: inquiēs iādudū conſumptū fuiſſe deū xp̄ianorꝫ: etiā ſi maior eēt mūdo. Chriſtianus q̄ſiuit a iudeo An ne deus audiret ſe loq̄ntes: n̄dit: audit: Addidit: audit ne loquentes hieroſolymis: etiā inqt iudeus p̄gebat q̄rere: ſi ne etiā audiret loq̄ntes ī anglia & necꝫ hoc negauit: ſubiūxit xp̄ianus. Magna ergo aurris eſt dei: & multo tp̄e a xp̄ianis comedētibus non abſumetur. Ex ore dn̄i ep̄i eyſtetten. die bū thome. Anno. M. cccclxxxxij. In mōaſterio. s. Arbogaſti. argē.

¶ SCOMATA

¶ Cõtra tarde despõsantes filias nubiles

¶ Gallina villana cum materfamilias non tempestiue nidum sibi parat: ouificat inter vrticas.

¶ Contra eos qui propter proprium cõmodum nolunt admittere pacificatores alios ꝑ se.

¶ Hoc faciũt: vmb des weinkoſs willẽ: qa etiã ꝑs eis cędit de tunica dñi. ¶ Cõtra magna spõdẽtes & pua pstantes.

¶ Incipiunt cũ Magnificat et finiunt in Nunc dimittis.

¶ De his q vtiliter ꝓdicãt materias difficiles.

¶ Insipiẽtes putant eẽ simplex pulmẽtũ pullũ otatũ siue pulmẽtatũ: sed sapiẽtes hoc discernere nouerũt: alij aũt reꝓhẽdũt hospitẽ dicẽtes: nõ dedit nobis pullos ad mãducandũ: etiã si sint vetuli edẽtuli q̃bus in bonũ eoꝝ hospes ille pullos pulmẽtauit: tales inquã magis laudant eũ q in propria forma eis admĩstrasset: etiam nõ plene decoctos quos insumere masticando nõ possent: sic plane ꝓ oĩa dicitur de fidelibꝫ doctoribꝫ: q materias sanas ꝑ quis difficiles faciles faciũt ꝑ claram resolutõem pũctuatõem & similiũ adductionẽ: tales inqtã a fatuis floccipẽdũtur: eosq̃ de simplici materia ꝓdicata reꝓhendũt. Applica: alij aũt eandẽ ꝓponunt crudã nõ masticatã. Sic Stoycoꝝ libri pleni sũt snĩs optis scdm Senecã: et libri sacrę scripturę: ideo nõ reputantur.

¶ De his qui odiũt vicia non hominem.

¶ Cõiter qñ vinũ odij vicioꝝ separi debet a fecibus odij hois feces cõcurrũt: weñ mã den wein ablassen wil so laufen gemeinckglich trũsen mit: & plerũq̃ cũ qs ꝓpter deum quẽ ꝓsequitur imiscet se appetitus vindicte ꝓprię aut gloria.

¶ Rustici iacentes in altari.

¶ Tunc imponent super altare ttrum vitulos

¶ Cõtra q̃rentes nimias subtilitates in moralibus

¶ Qui filat subtile filum de facili frangetur.

¶ Cõtra allegantes compaternitatẽ cũ super nimia familiaritate cõmatrum arguuntur.

Cũ nihil ipedit weder die gattery. facile & in momento transilitur: debilis plane vir quem die gattery irt. & se ꝑmittit impediri.

Contra mendaces.

Si tot haberes circa os & labia pustulas & tãtas quot & quãta mẽdacia: plane nõ submergereris: etiã si in ꝑfundissimo fluuio existeres: siquidẽ te altius sustollerent vt instar anseris supnatares.

In pallidos & inuidos.

Magis crocei sunt circa rostrum q̃ merula.

In afferentes rationes inefficaces.

Sunt ratzen minus potentes quibusdam muribus.

In eos q̃ ad anteriora semꝑ ipellũt: & vellẽt sibi semper adijci doctrinas & predicationes.

Fatuus quidã. R. D. Herbipolen. cũ adaquaret equũm in parte tenuiori fluminis Mogoni. & eꝑs eum acclamasset. Eia fatue Age in ꝑfundiora equũ. Tu fatue inquit. Nõ dum hoc ebibit, & iubes cogere in altiora.

In eos qui ingrediũtur collo extento.

Gand dortherbrangen. als ein geiß an eim strick.

In eos qui tergiuersatiões & subterfugia q̃rerũt in suis excusariõib⁹. sicut volentes iustificare suos cõtract⁹ illicitos.

Tamdiu aqua perfunditur per cineres. quotusq̃ transformatur in lixiuium.

In æbriosos.

Tam ebriosus est q̃ videt album canem pro molitore.

Exacerbatos exacerbare nõ oportet.

Olle bullienti ignẽ augere nõ oportet. Item man mag licht das für schüren. das ein siedender haf vberlouff.

In eos qui statim cõmouentur & vindicant se.

Er ist als kitzlig. quid mirum est.

In vetulas quę de probitate famãtur.

Qui mulieres nõ vberijlt: oẽs efficiuntur ꝑbę tandẽ.

Si volueris exprimere corruptelã cõmunẽ dic post longam narrationẽ, fœcit sicut fieri solet. als man den dũt.

SCOMATA

In eos qui consulunt puerilia vt mulieres;
Aue dicebat de pulchris puppis.
Item magnificant parua & iactant:
Attulit tria ouа: in crate admodū lata vel calatho. Vel dic non possum venire cū tribus ouis simul.
In eos qui in cōsultatiōe rē plusq; satis est studēt.
Ipse eam rem tam dulcem effœcit: vt omnino nequeam eam acerbare.
In eos qui intendentes rem differre dicunt esse cum maturitate agendum.
Qd' ꝓpinquū est soli siue faciē ad solē cōuertit citi⁹ ma turescit: sic cū negociū tractatur in ꝑsentia principis a quo depēdet approbatio citi⁹ expeditur q; si solum ꝑ deputatos ad hoc: qa tales sp hñt referri ad principē sicut ad solem vt maturescat. In eos qui reꝑhendunt predicatores eosdē sermōes crebro ad diuersos tamē ppl'os reiterātes.
Pistor eiusdē generis panes circūtulit venales ad diuersas villas: sed & eodem gladio in pluribus ꝑlijs vtimur: & magis de eodem si per ipsum multotiens vincimus gloriamur: sic de eodem sermone quo plures conuertuntur.
In eos qui iugiter aliū vexant.
Cauē ne eum de canis ejcias: si feceris pœnā senties.
In eos q̄ diligētia & studio aliquid opantur.
Ego diligentiam adhibui sicut villanus choreę: Ich hab mich sein geflissen als ein bur des vortantzes.
Pro ꝑdicatorib⁹ dicturis de materia nō oīb⁹ cōgruētē.
Sutor coriarius ad nundinas iturus varia calceorum genera secum defert & venales exponit. Sic & si vna materia non congruit omnibus vni tamen.
In eos qui dicūt vadā vbi alij antecessores & multi.
Quo plures diuertunt illic sine comodo habitatur. Wo vil lūt hin komen do stelt man ūbel: Sic in inferno lata est via; & multi vadunt. Stultorum infinitus est numerus.

SCOMATA

In eos q̄ dicūt viuere optere iūxta exigentiā tēporꝫ.
Meglicherzeit ir recht macht manchen armen knecht.

In glozātes & defendētes malas causas.
Die verglasends.

De infirmitate cito aduenīēte & tarde abeūnte.
Aduenit cū cētenario. & recedit cū dragma. quintlin.

In meretrices vetulas.
Oēs tandē efficiūtur p bęrder sie nit tüber ylt.

In incrassatos.
Arbitror te in lecto infirmitatis decubūisse in promptu ario. Spis kammer.

In temerarios & p̄sumptuosos & p̄iculo se cōmittētes.
Putabam ego positurum otium.

In p̄dicatores qui nihil p̄meditantur: sed ex insperato materias predicant.
Coci qui gallinas & gallos gallinatios recentes cōqūūt non laudantur: quia non efficiūtur masticabiles: sicut si ante vnum diem fuissent occisi.

In senes diu viuētes aut auaros.
Tā tenax immo tenacior salice carnispriuiali. zeher dan ein vasnacht wid: solēt rusticorum famuli mane in carnispriuio intorquere salices in vsus totius anni & post prandium dimittuntur vt vacent.

In eos qui audiunt hypocritas.
Lupus indutus cucülla predicans audiebatur: sed nō nisi ab anseribus quos et deuorauit.

In gloriantes et gaudentes de magna fama: et qui primo multū diliguntur
Nunq̄ fuit aliquod vestimentū tam festiuum quin fieret tandē quotidianum.

In violantes sabbatum.
Putāt et dicūt se hie: fyrtag: cū tn̄ habeāt ful vel fülltag.

In correctores reprehendentes.

¶ SCOMATA

¶ Hoc ipe magis timere habẽt correptores & transgreſſores. Itẽ tpa hec ſilia ſũt ſynagoge tẽporibus quibus nõ permittebatur veritas dici & corripi quiſpiã ſuperiores.

¶ In platos duros ſimplicibus et cõſciẽtioſis.

¶ Cũ cõſciẽtioſis conſciẽtioſe agũt: cũ diſſolutis diſſolũte: Hoc cõſciẽtioſo adueniẽte et eis caſum proponẽte nõ alleuiãt ſed exaggerãt et magnificant. Exemplũ de aſino et leone cõfitentibus lupo vel vulpi vide. ¶ De glozis.

¶ Reperitur in quodam libello p glozam intelligi debere illã quã Rabanus Strabus et Haymo cõportauerũt: p glozam aũt ordinariã illã quã magiſter cõpoſuit ſup pſalterio et paulo: eo q in quodã ordine cõpacta ſit. non ſic alia: verũ hec appelari ſolet magiſtralis alia aũt ordinaria.

¶ In bonos ſocios.

¶ Appellatiõe boni ſocij venit oĩs malicia. Bernardin⁹ ait. Itẽ gũter geſel böſer: kind vatter. Itẽ gũt geſel var in die hell: et gũt geſpiel ſchüſſet ouch zů dem ziel.

¶ In mercatores.

¶ Qui fieri volũt diuites neceſſario habebũt adhibere magnã diligẽtiã & paruã cõſcientiã. gros diligentz vnd clein cõſcientz: alias nõ cõſeq̃rentur tantas diuitias.

¶ In temtationes diaboli

¶ Non eſt tam mirabile pulmentum quin diabolus ſciat illud ſallere.

¶ In eos qui dicũt ſe pẽnituros in infirmitate.

¶ Egritudine intrante exit deuotio.

¶ Cõtra eos q̃ iactant ſe de etate ſenectutis.

¶ Nõ ſemp q̃ ſenior eſt ſanior. Alter iſt nit vor doren.

¶ In eos q̃ dicũt peſtẽ epidimie nõ poſſe fugi.

¶ Ex inope diuitẽ: ex ignobili nobilẽ &c. vt peſtem fuge. Item extra nõ tenetur q̃s citat⁹ cõparere in loco peſtilenti.

¶ In admirãtes ſup acceſſu mulierẽ.

¶ Pecora, vadunt vbi ſunt paſcua.

¶ In indoctos epos et abbates.

¶ Est vulgare fidē catholicā inniti maxime cūtibus vitulo rūm sed verius in cutibus asininis: quia in epis & prelatis asinis olim primū verū fuit iam secundū.

¶ In rebelles vxores.

¶ Renitente vxore cuiusdā dicere lederlin: eā maritus verberans acriter respondit hut hut, nedum lederlin subiunxit maritus recte haut huat.

¶ In canes esurientes.

¶ Libentius videret suem mactari q̄ cōpositum lixari

¶ In eos qui semp̄ repugnant.

¶ Nihil inq̄unt sapiētes sibi subuerti, ich stos nichts vmb sic & tu facito, vbi audieris loquentē aliquem nisi vnctio contrarium doceat.

¶ In adolescentulas lubricas.

¶ Malus cattus absumeres aruinā priusq̄ sursum in domum afferres.

¶ In malas & adulteras mulieres.

¶ Vbi intellexerint maritos eis semper velle lūcere nouerūt profecto in lucem sufflare & exsufflare: & quomodo? Hoc modo quia fingunt se menstruatas.

¶ Cū q̄s loqtur de eo cui? mores sibi nō cōueniūt.

¶ Non aueo eum neq̄ lixum neq̄ assum. Ich mag sein weder gebratten &c.

¶ In eos q̄ dicūt se nescire de re quā optie nouerūt.

¶ In tantum ignorat de hoc: sicut pastor de bestijs pecoribus aut grege.

¶ In eos q̄ dicūt se hīe honestas vxores: nō egētes custodia.

¶ Equus quantumcunq̄ bonus & cautus si non tenetur in freno periculose in eo equitatur.

¶ In eos qui se iactant de probitate progenitor̄ aut nobilitate alios contempnendo.

¶ Puto ego q̄ si farina tua curiosius taratantizaretur etiā

furphures reperiãtur siue supfierent.vel dic.Arbitror ego grana tua siue frumẽta nõ creuisse sine paleis.

¶In eos q sctã pphanãt imaginibus turpibus.

¶Sus nõ debet pẽdi i caueã:sed auicula. deputãda stabulo potius. ¶In eos qui putãt se stabiles.

¶Necesse est vt suffulciaris indesinẽter nõ secus atq; plaustrum foeni ne subuertaris aut decidas stridebo subter vos sicut plaustrum foeni ait vnus prophetarum.

¶In odientes alios.

¶Magis eum odit q; ieiunium quadragesimale.

¶In eos q laudãt hoiem añ finẽ & plenã noticiã.

¶Nulla dies ante solis occasum debet appellari clara.In fine videbitur cuius toni.Exitus acta probat.

¶In vane glorioso.

¶Hãc candelã dedit:ascribũt pueruli clericuli: suis lucernis cereis q̃s afferre solẽt magistris suis i festo purificationis q̃tenus inde a magistro magis amẽtur. Sic i oib9 vellẽt vani q̃ agũt. ¶In eos qui sperãt de longa vita cum iam sint in perfecta etate.

¶Cũ quis venerit p̃ gradus in altitudinẽ fortasse nõ descẽdit ita gradatim sicut ascendit: sed preceps deruit.

¶In conspiratores in curijs dñoꝝ.

¶Ipsi mutuo coeunt. Leichent:instar ranarum:

¶In gloriantes de vanis & transitorijs.

¶Mertzẽ griene:pfaffẽ kiene.Armer wyber schone:nõ diu durãt. ¶In eos q; nimis parcũt corpori.

¶Plures sũt q; pati essent ascẽdere in arbores & decerpere ramos & folia verboꝝ:laudãdo deũ:& de eo loq̃ndo. simile & de virtutibus:at pauci sũt adm odũ:q; velint ascendere asinũ corpis sui & eũ eq̃tare i hierusalẽ p̃ castigationem:ponũt vestimẽta sup asinũ q; exẽplo sctoꝝ antiquoꝝ cõcitantur ad carnis castigationẽ.Applica id qd' gregorius in moralibus de veteribus pannis q̃bus hieremias ex lacu tract9 est

¶ SCOMATA

32.

In eos q̃ q̃rũt bñficia siue curã aiarz, ppter fugere labores
¶ Vellet habere bñficia ī qb⁹ nõ sũt ossa sc̃ mortuorum.
¶ In eos qui p̃ se ferũt facies aut mores fatuorz.
¶ Si tam similis esses lepori sicut fatuo ante tres annos canes venatici te discerpissent.
¶ In puellas q̃ sil'ant se nolle tradere nuptui.
¶ Habuit quidã filias tres nubiles: iussit eas man⁹ lauare: & cuius citius exiccarẽtur. prius traderetur nuptui. Vna ex eis iactãs crebro manus dixit replicãs frequẽter: nolo inquit nolo. quo factũ fuit vt renuẽdo manib⁹ citius exiccarentur.
¶ In eos qui vellẽt placere alijs & nõ placent.
¶ Putaui me ein han ertantzen. sed euenit cõtrarium
¶ In eos q̃ dicũt littera occidit spirit⁹ aũt viuificat.
¶ Emitte ergo spiritũ tuũ o frater viuificantẽ: & creabitur & os meũ aperiã & attrahã spiritũ, sed pri⁹ examinabo si ex deo sit: iuxta bti ioãnis monitionẽ: nolite credere oi spiritui & pbate spũs si ex deo sint! ¶ In scrupulosos & curiosos nimis siue subtiles.
¶ Quicq̃d nimis acutũ ẽ citius obtũditur. was zũ vil spitz vñ scharpff ist wirt bald scharthet oder stũpff. Itẽ ein verzwuntzene cõsciẽtz. ¶ Indifferẽtes benefacere vsq; post mortẽ nit nox in qua nemo operari potest. Item die da lang ligẽd im armbrost: semper deliberantes & nunq; exequentes. Itẽ quilibet se cingat: so schlotert im nüt.
¶ In eos qui dicunt se linitos verbis a prelatis.
¶ Mos pastorum est oues scabiosas vt vngentis illiniant: sed & vulgare vt matres filiolis scabiem habentibus in capitibus: antequã pectinent vnguentis demulceant.
¶ Quib⁹ turpitudo cõcubine eijci e domo gestitur rñdẽt.
¶ Qui saniem vlceris extrahere nititur horretur & si putredinem eliciat. ¶ Inciuiles et aspi vbi voluerit et aspitatẽ deposuerint alijs sunt suauiores
¶ Hericius remissis spinis suauior ẽ tactu q̃ sit lanigera ouis.

¶ SCOMATA

¶ In cauſidicos cauſam ab exordio ſine ne-
ceſſitate recenſentes & orantes.

¶ In principio creauit deus cœlum & terram & reliqua:
geſtrelte wort.

¶ In eos qui volunt reſiſtere poteſtati.

¶ Noli capite contra murum impingere.

¶ In rudes & inciuiles.

¶ Filius eſt piliatoris quia verum filtrum:

¶ Multi vocati pauci electi.

¶ Ponẽtes in ollã ſcedulas: nõ oẽs cõſequũtur bravia ſed
pauci admodum ſcdm numerum bravioꝝ; & ſcdm nu
merum predeſtintionis intrabunt.

¶ Qui ſuadent bene confidendũ eſſe.

¶ Nolo ego cauſã folio lilij ſupponere. Ich will mein ſach
nit vff ein gilgen blat ſetzen.

¶ Minus cara ſemper ſuperſunt;

¶ Feces ſemper remanent in vaſe.

¶ In humiles exaltatos:

¶ Eſt quando cento ſcamno ſuperponitũr; Man vñ trifft
etwan ouch ein lumpen vff ein banck.

¶ In iracundos dños qui dicunt ſe eſſe titillabiles:
fitzlig, quia ſtatim offenduntur & vindicant ſe.

¶ Reſpondeatur: homines qui ſunt titillabiles. fitzlig. ri-
dent dum contrectantur ſed beſtie ſiue equi percutiunt:

¶ In eos q̃ reprehẽdũt ſacerdotes p̃dicatores q̃ iuehũt i vitia
ſacerdotũ. Dicẽtes alioquin laici odiunt ſacerdotes. Malefa-
cis predicando contra eos.

¶ Reſpõde. Eſto male dicã p̃dicãdo ipſi malefaciũt. ſi nõ
licet loq̃ vt tu uis ꝫ malefactores: minus tibi licebit loq̃ con
tra male p̃dicantẽ. Itẽ cũ dicis laici odiũt eos. Reſpõde nõ
debẽt diligi vicia eorum: nec̃ malum eſt q̃ eorum a laicis
odiũtur vicia: nec̃ ego loquor cõtra p̃ſonas ſed cõtra vitia
perſonarum, Itac̃ occaſionem preſto laicis contra vicia nõ

cõntra personas. ¶In concubinarium virz vel iocose.
¶Ecce hic iturus est sabbato in esturariũ & mõ indutus ẽ camisia sue dantigere siue cellararie.
¶In eos qui quottidiani sunt in ecclesia ꝓpter presentias acquirendas aut in beguttas.
¶Iacet in ecclesia sicut pediculus in lebete: im tygel.
¶In eos qui importune & indiscrete reꝑhẽdunt pctõres
¶Paulus in spũ lenitatis hunc corripite vos qui spiritales estis. Dũ asinus ceciderit onustus in foueã vel gatteren: valde caute tractatur quousq; retractus fuerit: ne ledatur aut crus ei frangatur: & hostiũ si ex cardine motum sit cum studio denuo collocatur: sic plane cũ pctõre agendũ est in cõfessione & extra corripiendo discrete ne instar ianue malę tractate decidat & ꝓcutiat &c.
¶In Senes turpes precipue mulieres.
¶Habet oẽs colores pulchre mulieris: attñ trãspositi sũt habet rubeũ colorẽ: sed in ocul' quẽ deberet habere in labijs croceũ in dẽtib9 quẽ habere deberet in crinibus: albũ in crinibus quẽ deberet habere in dẽtibus. Itẽ hz faciẽ sicut the ca,s, Anastasij: als sant Anstetz fiter vaſ.
¶Cum quis titubat & timet effari ali quid propter iram alterius.
¶Dic aũdacter: on zoll.
¶De diuisione hereditatũm mortui.
¶Est simile cum prędones eruerant sportam institoris: quilibet rapit quid sibi placitum est.
¶Parum fit memorię mortui.
¶Simile de gutto qd' dum frangitur oẽs conclamant: at vbi fractũ fuerit: sy lont: fragmina quoq; eijci iubẽt in cloacam: ꝑ oia silr de hoie moriẽte: Psalm. Perijt mẽoria eorz cum sonitur: sicut & cum sonitu gutti.
¶In contumelioſos.
¶Narren werffen mit dreck: fatui luto ꝓijciũt sic cõtumẽ

lioſe.

¶ In fœminas dicẽtes nihil cũre eſſe de oſcúlis: ſi ſinant ſe deoſculari.

¶ Wenn man eym auff das küſſen erlaubt: tunc non longe diſtat a lecto vel de facili venitur ad lectum.

¶ In iactantes aliquid.

¶ Nit als feyſſet dennocht ſchwyneñ.

¶ De Peſte

¶ Studens Heydelbergeñ. ex weſalia natus: a ſocio ſuo mẽmingeñ pſuadebatur ſecũ in Sueuiã declinare: vt fugerent peſtẽ heydelberge graſſantẽ: Reſpondit vina ſueuica magis q̃ peſtilentiã hic timeo.

¶ In procos ſic inuehuntur dicaces meretricule.

¶ Si eiuſmodi poma ſiluestria colligere voluiſſem: dudũ repleſſem ſaccum.

¶ In nimis ſcrupulоſos & oĩa nitentes preuenire.

¶ Et q̃s poterit aut ſciat oĩa oblinire: vel kleyben: wölcher alle wil vermachen facht aller minſt.

¶ In eos qui cadunt aliquando in peccata.

¶ Excidit ei roſa vel babatum: cum id deberet recondi ad tempus ne eum defœdarent muſce.

¶ In rixoſos quibus reſponderi oportet.

¶ Qui cũm cattis arat: vt crebro dicat: kutz antez ad fines agri peruenerit neceſſe eſt.

¶ In excuſantes ſe de vnico caſu aut malo exemplo: vel veſte meretricia.

¶ Fatuus hoſpes qui ꝓpter vnum hoſpitẽ exerit circulũ

¶ In dimiſſuros patriam ſuam & dicentes nullus ꝓpheta acceptus in patria ſua.

¶ Nullibi tam acceptus denarius ſicut in ſua moneta.

¶ In verecundos dicunt.

¶ Stoß den ſchemel vnder die banck: ꝓfecto ſic faciũt mulieres: quippe mulier cum veſte omnem deponit verecundiam ſicut vulgo dicitur.

ASCOMATA

¶ In eos qui se cõmu
nicant vilibus.

¶ Vt quid tam preciosa fila insuis in faccos antiqꝰ

¶ In eos qui dicunt se di-
missuros postꝫ exper-
ti fuerint nouerca.

¶ Difficile est abbrechen: postꝫ quis hũc igñi sitae lucer-
ne multũ appropinquauerit. Principijs obsta: sero me pa.
ait Ouidius & therẽ. Accede ad ig.h.pro & cales plꝰ satis.

¶ In eos qui admirantur quõ paruemu-
lieres magnos viros supportant.

¶ Quis vnꝫ vidit murẽ suppressum fuisse maximo etiã
fœni clibano.

¶ In excusantes peccata &
paruifacientes ea.

¶ Confitebatur mulier cuidam sacerdoti qꝺ concũbuisset
sacerdoti alteri & nunqtid ingt nudę cõiacuisti? Respõdit
non: sed mitra fuerã iuduta. Tunc inquit sacerdos nihil no
cet. ¶ Sis superbus. ¶ Sancta superbia.

¶ Non insuam preciosa mea fila in tales saccos.

¶ In sectantes minora vbi maiora
non suppetunt.

¶ Qui caret falcone vt aucupetur: cum búbone necesse est
kutzlin. ¶ In fœminas garrulas

¶ Nihil mireris fœminarum loquacitatem & ex probrati-
ones siquidem vasa fissa: aut rimosa alium nesciunt ędere
sonum: Das gespalten geschyr thũt nit anders.

¶ Pro veritatem defendentibus aut iocundis.

¶ Circumsident eum sicut aues bubonem; kützlin.

¶ In fures.

¶ Preco claudus capit maturum furem.

¶ In Ligurioſos

¶ Circumspexit instar catti qui liguriuit: genaſcht hat:

¶ SCOMATA

¶ In cohabitantes malis.

¶ Nõ põt enũtriri vel educari nisus cũ vel de búbone.

¶ In auaros

¶ Exhibebit cẽnã opiparã q̃ contentũs foret. b. Nicolaus si adesset. ¶ In gulosos in capite ieiunij.

¶ Difficile est admodũ excoriare caput: & principiũ. 3. q: dimidiũ totius: ideo nil mirandum si q̃dragesimę caput & initiũ arduum est. ¶ Diuersi diuersimode vocantur.

¶ Auceps aliter fistulat ꝑ paricibus: & ꝑ thurdis: 3ꝝ emer. Item ꝑcutit vaginã ꝑ picis: spechten: sic & p̃dicator de alta & simplicia iuxta capacitatẽ auditorũ.

¶ Cõtra innitẽtes sermonibus collectis & extractis.

¶ Sermones extracti sunt sicut minera cum terra: nõdum depurata in furnello. ¶ Cõtra plures in beneficijs.

¶ Difficilius est resignare bñficium ꝙ̃ consequi.

Cõtra sumptuosos & multa fercula p̃stãtes inuitatis.

¶ Tanta cõpia & diuersitas epularꝝ conueniret in carnisprium: qñ crebro hospites hospitibus succedunt, & ad nouos hospites sp̃ nouafercula afferũtur.

¶ Contra Italos.

¶ Italus fallax toto anno solã hanc dicit veritatẽ: Dñe non sum dignus vt intres sub tectum meum: sed tm̃, &c.

¶ In eos q̃ ducunt secum corritales ad ædes suas.

¶ Planę riuales etiã venient: & te eos nõ associante intrabunt: Sile de catto qm̃ cocus assuefacit secũ intrare coquinam: Hic nihil ligurit coco p̃nte: atq; alia vice eo nescio sub intrat & vniuersa q̃q; absumit. Tolerabilius esset tibi assuefacere porcellũ. s. Anthonij in ædes tuas ꝙ̃ monachum.

¶ In eos qui dicunt vxores suas custodiri ab ancilla ne subintret adulter.

¶ Vere q̃dẽ custodit: sed nõ ne adulter: sed ne tu improbissa dña irrũpas. Itẽ dicũt: Habeo ꝑbã vxorẽ: de ea nõ timeo Erras quia oẽs meretrices ex ꝑbis: & dũtaxat ex ꝑbis effi-

39.

ciuntur:& integri caſei a ſoricibus roduntur: & regulariter meliores:Sic de ceruſis in arboribus ab auibus.

¶ In Molitores fures

¶ Signū ꝓbi molitoris eſt:ſi ſuper domo ſua extructus ſit nidus cicōiarum.Itē molitor dū ſaccis fiſtulat aut lutina ludit:quicūq; saccoꝝ ad fiſtulam nō ſaltat hunc corripit

¶ Cur tam libenter furantur:quia habent hoc iure hereditario ſy habēt es crerbt.Quid ē in molitore ꝓbum ſiue bonū Anus quia efflat farinā dum crepitat. Quid eſt melius in molendino:q; ſacci nō clamāt:Viebe io Viebe io.Cur molitores non ſuſpenduntur ſicut ceteri hoīes fures:Ne percat totū artificiū:quia omnes ſunt fures.

¶ In curioſos & ambicioſos de oībus ſeſe intromittentes:

¶ Eſt petroſilinum in offis. ¶ In peritos p̄ſumptuoſos.

¶ Tantū de hoc intelligit quantū cattus de fiſtulando.

¶ In mordentes bonos de modicis defectibus.

¶ Pulices facile conſpiciuntur in albo tapeto.

In eos qui gloriantur q; alij eos p̄ferunt & eis cedunt.

¶ Qui tibi cedit prudens eſt:Te em̄ reputat ſilem porco illuuie illito & inuoluto in volutabro:ergo tibi cedit ne a te fœdetur.Teq; añ ſe facit ire ſicut molitor aſinū ſuum:ſic aliqñ ſapiētes ꝓpter ſcandalū vitandū & ne ſup̄bi illi & ambitioſi deteriora eis inferant talibus fatuis vicioſis deferunt. Sed q̄ritur an ne liceat talibus eo fine honorē alias eis inde bitum exhibere. ¶ In meretrices ſe ſuper proſtitutōe vūlgari inuicem obiurgantes.

¶ Dixit vna cōior es q; Miſerere in Quadrageſima:Reſpōdit altera & tu magis cōis es q; alleluia infra paſcha & pēthe.

¶ In Matres & maritos excuſantes filias & vxores cū admonentur:vt eas q̄ſtodiant a familiaritate: Aiunt enim:nullum ſignum video mali.

¶ Si tanto tempore cuſtodiā differre volueris:quouſq; ſigna videris ſero nimis medicina paratur:ſatis ſup̄q; ſignum

eſt familiaritas alterius viri etiã cuiuſcũq̃: Si pũerũm cum igne horreum intrantẽ videris: tempus eſt vt cohibeas neq̃ ſuſpicias ſine flãma p culmen crepitans erũpat. Si tunc primum voles amouere familiaritatẽ cũ videris vxorem tuam nutus exprimere famulo & reliqua plane actum eſt.

¶ In eos qui alios defendunt.

¶ Er hebt ym vas höptembor. Ad ſilitudinẽ neſcientiũ natare & niſi ſuffulciãtur dimergerentur.

¶ De eo qui duobus regibus inuicẽ hoſtibus iuratus eſt: ſicut ‘dux Lothoringię regi Romanorum & Francię.

¶ Neceſſe habet diſcere inter duas aquas natare.

¶ Infans vagiens.

¶ Appellatur: ein kammer lyr: Lyra cubicularis.

¶ In Malos & iniquos Ciuitatum Rectores.

¶ Ciuitas hæc tecta eſt malis tegulis. Itẽ cum iactãt ſe eẽ defẽſores clericor. Rñdet: es behilft ſich mẽger biderman ſub malo tecto aut tigurio cõtra grandinẽ aut pluuiam.

¶ In fatuos philocaptos dicẽtes ſeſe p̃ amore velle cõedere.

¶ Incipe in fœmore poſteriori: Am hindern tiech: & nõ longe aberit tibi ſinapis: ſo haſt du den ſenff beuor

¶ Deſenibus ſeip̃os nõ conſiderantibus.

¶ Senex eſt ſicut ramus reſectus: als ein abgehauwer mey ſi imponitur ei aqua manet viridis ad tẽpus: ſed nõ diu ſic de ſene q̃ ſe ſuſtẽtat medicis aut bõa dieta: tñ tãdẽ deficiet.

¶ De conſcia tandem vrgente in articulo mortis.

¶ Qui de nullo pctõ ſibi iã facit conſciam: nõ ſentit remorſum eius ſed ſentiet. Perinde ac qui lignum ducit aut trahit in aquis facile & leue illd̃ iudicat: ſed cũ ad portũ venerit ſolus lignũ tollere: aut in ripã leuare nõ põt extra aquas: ſic obſtinatus cum hinc tranſeundum eſt ſentiet pondus con-

scientię & peccatorũm.

¶ Tres Canoñes
aũt Leges
Heluetiorũm.

¶ Sunt Nolumus: Volumus: Oportet.

¶ Cedendum est furo
ri per patientiam.

¶ Harundo vento agitata se flectit & vento sedato mox resurgit & erecta stat: Quercus cedere nolens vento fundi tus & radicitus euellitur aut frangitur.

¶ De Magnificentia
Principum.

¶ Aqũila sinit secum comedere alias bestias & cũm non fuerit saturata quãcumq; vidit voraciorem fuisse in cõi esca illam rapit & deuorat. Sic pricipes alemanię olim passi sũt ditari cenobia; sed cum vident ea ad maiora aspirare & nõ esse contentos monachos olim a principibus datũ; rapiunt & diminuunt emolimenta eorum.

¶ Contra furtum aut fu
rem modestis verbis.

¶ Curiosus est: Er ist fürwitzig waß die angen sehen das wöllen sein hend haben.

¶ Faceta irrisio.

¶ Signatus in maxillis medicus Cyrurgicus Italus maxi=
mus deceptor circũforaneus litigans cum Cristmano lipff claudo dixit prouerbiũ ee: caueas tibi ab his quos natura signauit. Respondit lypff cauendum esse ab his quos lictor signasset.

¶ SCOMATA

¶ Responsio lepida.

¶ Hieronymus rome ad importune pulsantem añ cellam suam & improperantem & querentem quid distaret inter sclauum & asinum; Respondit paries.

¶ Adulatio Ambitio

¶ Tres subornati dedita opera persuaserũt rustico portãti ouem ad forum esse canem sic domicelli argeñ. primũ ab vxore: deinde a familia demum a vicinis aut artificibus calcearijs sartoribus persuadentur esse nobiles: iunckher.

¶ Contra Aduocatos suadentes ad libellum & articulos

¶ Quicquid pro pace & pro noua domo extructa datur est in bono foro. Item aduocati viuũt de fatuitatib⁹ hoĩm Item illud. c. finem litibus eis non placet.

¶ Conditiones boni monachi

¶ q̄ habeat
- Ventrem omnipotentem.
- Dorsum asini
- Os corui

¶ Contra sacerdótes vagos

¶ Sacerdos scdm ordinem melchisedech est qui non habet formatas neq̄ scitur vñ sit: & quis eius pater aut mater: sicut multi alienigene in diocesi argentinensi.

¶ Contra gallos ad neapolim ꝓfectos & adeptos.

¶ Italia & sicilia est cemiterium gallorum & suitensium;

¶ Ordo iocundus

¶ Mãseo carthusieñ: baculus ꝑgrinatõis benedictineñ: quia equitant in caballis. Expenditor Cistercieñ: quia habent opulentos bursarios: Horę predicatorę: quę sunt breues. Circuitus & ambitus minorę: quia spaciantur ꝑ totũ mundũ: Mensa theutonicorę: constitueret̃ lenem religionẽ

¶ Persuasio Trinitatis in vna essentia.

¶ Frater minor est tonsus vt fatuus: ligatus funę vt fur: nũdus pedes: vt histrio: lotter. ũb.

¶ Tria q̄ oẽs sarcinas impositas portant.

ASCOMATA

30

¶ Caput mulieris: dorsum asini: conscientia monachi: quic quid supra illas imponitur hoc portant.

¶ De his que non possunt fatigari

¶ Tria infatigabilia { puer in platea. puella in chorea. sacerdos in offertorio:

¶ Caue domui tue ab his columbis.

D — Diener knecht vnd meyd.
v — vetter fründ maugen.
b — botten beginen blotz brüder.
e — ertzet scherer.
n — neger vnd schnider.

¶ De tribus audatijs:

¶ Audax est qui non timet lupum circa natalem: rusticū in carnisprivio: sacerdotem in quadragesima.

¶ De vendentibus & murmurantibus in templo:

¶ Illi faciūt vßz einem bethus ein schwetzhus: vßz eim gotz hus ein kouffhus: vßz der kirchen ein küchen: vßz dem tempel ein grempel.

¶ De indoctis predicatoribus.

¶ Qui suo clamore & ventositate apparere possunt ad populum plusq̄z theologus doctissimus: qui modestius se habet & minori verborum apparatu vtitur: de his dixit crebro keyserspergius parabolam q̄ sit perinde de indocto cōcionatore sicut de vesica inflata: in quam tres pise impositę sunt & de docto sicut de vesica plena pisis: tres pise maiorem faciunt strepitum q̄z multę in vesica plena.

¶ De duplicibus & versipellibus.

¶ Ir sach ist nütz anders dann ia vnd nein. Ia in promittendo. Nein in non seruando. De verbis quod vis de factis nihil habebis.

¶ Cōtra ingratitudinē in deū.

¶ SCOMATA

¶ Homo ingratus in dei beneficia similis est porco legenti & cõmedenti glandes sub quercu: & nõ cõsideranti quercum neq; in eam sufpicienti.

¶ Contra moram principum:

¶ Fœtinde sunt omnes diete principum: quelibet in ventre aliam habet.

¶ De captione benivolentie.

¶ Non est iam efficatior captatio benevolentię q̃ vñgere manus hoc plus captat benevolentiam q̃ si Tullius oraret ad octo dies & narraret merita maiorum ipsius iudicis.

¶ De suffraganeis:

¶ Cum Keiserf berg quereret ex Iohãne kerer suffraganeo aũgustẽn. quantum consecrationes altarium & confirmationes ei inferrent. Respõdit: das ist das westfelisch gericht Denotans non esse dicendum: nec suffraganeos illud cuiq̃ aperire solere.

¶ De gaudio spirituali monachorum.

¶ Letamini in domino ein güten kalbs braten:

¶ Pascha.

¶ Ostemo er ist dahin: quia transitus galilea phase.

¶ De principe vel episcopo nouiter electo.

¶ Electus in principem sit mutus cecus claudus. Mutus q̃a per se decetero non respondet: sed per cancellarium vel magistrum curię. Cecus quia non videt ad legendum litteras sed dat cancellario legẽdas. Claudus q̃a se induere vel exuere non potest: nec potest ire ad ecclesiam: sed equitat & per se non recipit poculũ in manus sed porrigitur a ministro.

¶ SCOMATA

¶ De ingressu religionis.

¶ Non omnibus est persuadenda religio: qñia non omes volare possunt cum aquilis: neq; currere cũ gigantibus: calceus quidem est bonus immo optimus de optimo corio: sed non est aptus pedibus meis. oportet minuere hominem scdm sanguinem suum.

¶ De capitosis in communitatibus.

¶ Vna fistula dissona disturbat totum organũ: sic de vno pernicaci & inpersuasibili.

¶ Contra proprietarios in monasterijs.

¶ Quando parentes mittũt pueris suis aliqña specialia est contra regulam: mittitur iuuencule pellitium & antiquã caret: iuuencule magis conduceret balneum aquę frigidę.

¶ Contra dicacitatem.

¶ Man mũß gůt schwenck triben: man würfft aber gern vmb nach sólchen schwencken.

¶ Contra contemnentes laborem predicandi in eo qui diu predicauit.

¶ Facetia Iohan. Keiserspergij in eum qui dixit leues sibi esse labores cõcionandi quia verũ id feciſſet. Respondit. & vos multis annis gradus vestros ascendistis & hodie difficilius est vobis q̃ olim & sic deinceps.

¶ Nullius sermo est contemnendus.

¶ Sermo & verbum dei est cibus animę similiter & peregrinus non semper eosdem cibos inuenit in domo in taberna in rure ad bonum amicum sed diuersos diuersimode apparatos.

ASCOMATA

Item sitiẽti placet haustus aquę frigidę eq̃ę bene ex va
se ligneo sicut argenteo vel deaurato.

Contra diuitias episco=
porum.

Dixit si vno asse posset redimere census & prouẽtus epi
scoporum inpignoratos non vellet: quia sciret ex hoc non
augeri elemosynas pauperum neq; diuinum cultum sed nu
merum equitum & blasphemorum & calamistratorũ ra=
ro. n. episcopi fouent honestos & deuotos.

Muneribus corrumpitur iudex
principis.

Corrumpere: bestechen die hend schmieren. Vetula id
docta vnxit manus iudicis tardi butyro iudex notans eius
simplicitatẽ pronunciauit tãdem pro ea: hinc dauid. Oleũ
autem peccatoris non impinguet caput meum.

Contra cupidos episcopatuum.

Fundãtes se in hoc verbo pauli: qui episcopatũ deside=
rat bonum opus querit. Responde: & fur appetẽs aureum
calicem bonam rem appetit.

De predicatore corripiente
quoslibet de quocunq; statu:

Obiectum fuit a senatoribus cuidam concionatori cũr
non diceret ea que dicenda essent: vnd gieng ir myessig.
Respondit: simile esse ac si barbitonsori & balneatori dice
retur: drib din hant werck vnd gang der lüt myessig.

Plinius de fidelitate iumen=
torum.

Plinius dicit de cane & equo fidelioribus hominũ ait
Keyserlberg. Er hat do der frowen vergessen.

Frowe vxor dicitur.

Et bene frowe. In principio per mensem oculorũm in
fine we sequitur: & amplius eorum labor & dolor: onera
matrimonij: ein flüch Ade.

¶ SCOMATA

¶ De mendicantibus.

¶ Ordines mendicantium fuerũt columna ecclesię & subfulcimentũ: sed iam vetustate putrefactum est.

¶ Pauperes non sunt auari & tenaces colligentes thesaurum.

¶ Sicũt gallina non reponit oũa in nidum nisi prius oũũ inũenerit in eo: sic nisi quis habeat principium thesaurizandi non thezaurisat: sed cum accesserit sorte vel hereditate aliqua pecunia: tunc non facile expendit nec florenos mutat in monetam.

¶ Contra concubinarios.

¶ Quos diabolus coniunxit deus non separat.

¶ Contra procrastinantes.

¶ Vsq; quo ãnimas nostras suspẽdis & tollis. wie lang last vns vff dem kropff sitzen.

¶ Tria inmatura.

¶ Tria sunt que in vrbe delitiarum Argentina non facile legitimam attingunt etatem aut maturitatem. virgunicula raphanus anser. Vnde Versus. Non matureſcunt virgunicula rafanus anser.

¶ Fortissima alphabeti littera quę sit.

¶ A ũriga sistere volens multos eqũos in cũrru dicit o o o: & quiescunt equi. Sic demon currere volenti in via mandatotũ dei dicit. O quid facis: dura est hec via: deus est misericors: vide quomodo papa viuat: quomodo cardinalis: quomodo episcopi: quomodo sacerdotes: quomodo docti & beneficiosi: Hos sequere.

¶ Nota bene iacobita.

¶ Qui dicunt se non acceptasse bullam apostolicã qrę vetat ingressum ad monasteria monialium: sed solum eam p̃ italiam habere vim suam.

¶ De mendacio.

¶ SCOMATA

¶ Dũm bella vigent vtendum esse mendatijs. Vide Eneã fil. epistola. lxxxvi.

¶ De vicissitudine status huius seculi.

¶ Pax gignit diuitias: diuitie superbiam. Superbia bella: bella calamitates: calamitates humilitatem: humilitas pacẽ. Ita fit circuitus de primo ad vltimum hoc est quod dicitur In circuitu impij ambulant. sic Therentius Heus omnium rerum vicissitudo est. Vide in fasciculo temporum plura.

¶ Contra principes paruam infirmitatem magnificantes.

¶ Princeps dolorem paruũ sentiens: mox credit esse morbum letalem: sicut porcus saginatus omnem virum industum veste vncta & pingui cum cultro macellario arbitratur esse lanium sese occisurum.

¶ Contra nobiles qui se putant alterius speciei humane.

¶ Dominus christus dixit se vitem & patrem agricolam: si se nobilem dixisset: nos plebei male haberemus.

¶ Contra zelotipos introducentes adulterum.

¶ Er ist nit aſz maſzleidig als du bist.

¶ Contra monachos introducentes: ad se honestas vxores.

¶ Vſz fromen frowen werden hũren: nulla est qũantũcũqꝫ meretrix quin olim fuerit virgo: saltem dum in cunabulis iacuit.

¶ Contra contumelioſos.

¶ Habeo plures aures ad audiendum qꝫ tũ ora ad loqũendum.

¶ Contra sperantes longeuitatem.

ASCOMATA

¶ Tempora labuntur tacitisq; senescimus annis. Vinum primo morose cadit per depsidram postea cum impetu & tumultu sic venit mors subito & senectus cum incommodis. Si. n. in potentatibus octoginta anni: amplius eorum labor & dolor.

¶ Duo in mulieribus faciunt
eas declinare.

¶ Fœditas & infidelitas & nisi hęc forent omnē pœne animum virilem effœminarent

¶ Contra curiosam inquisitionem
secretorum dei.

¶ Anthoni anthoni de te cogita & dimitte deum contemplari cum suis creaturis: satis. n. sapiens bonus & potens est ad faciendum id q̄d faciēdum est: etiam absq; hoc q̄ tu doceas eum: aut introeas secreta eius. fac bene & bene habebis Ioan. gerso. de cogni. pec. ve. & mortal'.

¶ Contra inhonestam
familiam.

¶ Lignum putridum igni appositum malum generat fumum: sic qui fœtidos homines & abiectos in suam familiaritatem assumit incurrit infamiam.

¶ Contra eos qui dicunt habeo familiam antiq̄ sive
vbi religiosus senex cum religiosa sene cohabitat.

¶ Duo lapides frigidi ex percussiōe generant ignem: sic ex commoratione facile accenditur antiquus amor.

¶ Contra eos qui gaudent se
absolutos.

¶ Et canis cum cathena aufugiēs in collo habet: per q̄d facile dum cadit capi potest iterato & fortius alligari.

¶ SCOMATA ·

¶ Imitaciũncule morales similitudinũ et sentẽ-
tiaꝝ Petri Schotti: quas ex Doctore Iohãne Kei-
serſberg io Cõcionatore Argẽtinẽſi. in lingua ver
nacula audiuit: et deinde in latinũ tradux it.

¶ Boni quomodo efficiamur.

¶ Bonos nos reddere tentat Deus: nõ solũ metu penarũm:
sed prẽmiorũ quoq; pollicitatiõe. ¶ Vaccam vt sequatur:
alter mola salsa inuitat: alter stimulis agit.

¶ Carnem domare.

¶ Domare carnem: nõ est excellentissimę virtutis: attamẽ
percõmodę necessarię. ¶ Inter ea quę ad cocum pertinent: paruę
est industrię: ignis compositio: verum admodum necessa-
ria. ¶ Faber lignarius ante omnia arbores prescindit: cuius
id exile sit artis opus.

¶ Medium tenũere beati.

¶ Discretione: quę media metitur: quocũq; in opere vten-
dum est. ¶ Fidem citharę si remissiorẽ languere sinas: ar-
gutum sonũ nõ audies. Sin nimiũ tendas: rumpetur. ¶ Id
quod in arcu quoq; videre licet: qui vel disrumpitur: vel in
iquius telum iacit: si nõ secũm rectum tendatur.

¶ Contritio necessaria.

¶ Contritionẽ peccatorum nõ esse differendã. Inutiles em
operationes omnes perire cogit: cũ non sint prẽmij ęterni
meritorię. ¶ Perinde atq; incaute agit: qui cum negociari
possit: pecuniam enim habet: patitur eam ociosam sine lu-
cro domi latere.

¶ Cum bono bonus eris.

¶ Vt ad prunas carbo candescit sic ex deuotorũ consorcio
ardor pietatis amoriscq; inflammatur.

¶ Ne quid nimis.

¶ Qui nimis emungit elicit cruorẽ. ¶ Qui litteras men-
dosas radit vehementius: cartam perforat: ita vt nihil necq
emendatum superinscribi possit.

ASCOMATA

91.

Qui sartaginem vt concinnet in incude versat: si incau tius malleū incutiat; p vno decē foramina derelinquet.
Qui se arcius ęquo cingere conatur; zonam ipam frangit vt neq; cōmode cingere possit.

Cogitationes dirigendę.

Non mō a pernitiosis cogitatiōibus: sed etiam a vanis vagisq; abstinendū est nobis. Per has etem̄ seueritas animi ita nōnunq; remittitur: vt iā & iam illas subrepere contin gat. Si qui domū ingredi cupiunt: foribus occlusis: fene strę aūt pateant: pueri capaces: hunc cū intromiserint; ipsę fores domus apertas eis: qui extra fuerant: reddet.

Si vis ad regnū ingredi: serua mandata.

Deus precepta nobis dedit: q̄ studiosę: vigilāter & stre nuę debemus conari vt seruemus. Quorsum id a nobis exi gat securi. Sperantes eū, p inperscrutabili sapīa & immensa benignitate sua: op̄a nostra ordinaturę: ad nois sui gloriam Architectus qui solus: domus futurę cōtignatōem animo concepit: op̄as fabris indicit diuersas. Huic vt dolet; alteri vt foret: illi vt fulcet. At hi, put eis constitutum est op̄antur ignari quē in vsū domus: quę parant ligna sint obuētura.

Quantum sit corpori indulgendum.

Ea nobis sit voluptas in vsu & cura fouendi corp̄is: q̄ est claudo in fulciente scipione: & egroto in antidoto. Mal let non vti: tamē quia vrgetur necessitate: nō recusat. Ita q; quoniam ita nonnunq; conditio offert: vt comode nos negocijs exterioribus subtrahere non possimus: curemus vt nos eiusmodi exercitijs comodemus solum: non demus.

Peccator bonum a malo discernere nescit quia cecus est.

Quemadmodum per vitrum rubrum; aut alterius colo ris res perspecta eundem colorem oculo mentitur: sic vicio sa passione infectus animus: nihil scd'm naturam sui iudi cat; sed scd'm q̄d' vicium animo representat. Atq; id est q; d'

ille ait, Quod rectum est: non videt omnis amans,

¶ Circūstātię concurrant ad
verum actum necesse est.

¶ Actus licet ceterę conueniant: si vnica rectitudinis circū stantia desit: rectus appellari non meretur. Quemadmodū vir alioquin incolumis: si vno membro egrotet: sanus dici non potest.

¶ Sapiens cui diuina sapiunt: Os
iusti meditabitur sapientiam.

¶ Sapientia a sapore dicta: q̄ ei oīa sapiant talia: q̄ talia re ūera sunt. Sicuti ēm qui nasuti sunt in iudicio ciborū: falsi sint an fatui: non falluntur: sic sapiens Deum vt est dulcis sapit: & creaturaꝝ amaritūdinē: q̄si gustu quodā experit.

¶ Contra allegantes superflua.

¶ Larido transfigi non exposcunt: si quę suapte pinguia assentur. Vbi interpretanda & concione populari in medium declaranda venit sententia aliqua sapida & spōte fluens: non est necesse afferre multa forinsecus: quibus cōdiaṫ.

¶ Vbi thesaurus tuus
ibi cor tuum.

¶ In caute immo stulte facit: qui thesaurum ser id quod precipue diligit in eum locum exponit: vbi certus est illud interiturum: vel per fures auferendum. ¶ Sic nimirum imprudenter: omnem nostram curam pro consequendis opibus: honore vel voluptate accōmodamus: cum certi simus omnes maiores qui id egerunt: operam & impensas amisisse: quippe quibus nihil ex his non interierit: & etiam nolentibus sit ablatum. Quin potius thesaurū nostrum: hoc est operationes nostras & solicitudines: quibus nihil laboriosius habemus: eo conferimus: quo virtutes gratiā & gloriam perpetuo mansura præparemus.

¶ Quorum obiecta sunt delectabilia non
vincuntur obsequendo sed renitendo.

¶ SCOMATA

¶ Vt lora pati discat canis: obnitentem sæpe ab initio tra here post se necesse est. Sic qui in domanda carne reluctan tiam eius non vincit: & vi sequi cogit: nunc̄ pacatam & quietam carnem effœcerit.

¶ Non omnibus omnia conueniunt
calceus quidem bonus est sed non
est aptus pedibus meis.

¶ Infantibus periculosum est: si sibi comedendi panis inci sio cõittatur. Nam quantumcũq; vtilis ac necessarius sit eis panis: tamen nutrientem potius inscindere prodest: cũ; in fantem qui manum forsan vulnerabit. ¶ Sic libri sacri qui pabulum verbi dei continent: legendi & declarãdi sunt ab his solum: qui iam doctrina maturi & prouecti: indubita tum sensum elicere possunt. Imperitum siquidem vulgus eor rm lectione facile scandalisatur. Nam cum litteram pu ram amplectitur: quę ad fidei nutrimentum faciunt in su ipius excidium tractat.

¶ Adolescentes non facile de diuinis
sententiam ferant.

¶ Volucres libere nihil nisi naturalem cantum nortiñt: Sin captę fuerint: pro voluntate domini coguntur plerę; q; humanas edere voces. ¶ Sic iuniores nondum viciorũ habitibus pressi: audenter pro innata probitate in pompas auaricias: libidines inuehuntur. Atsi cuiusuis viciorum ty; rannica captiuitate ducantur: iam quod culpauerant: non solum non impugnant: sed & approbare contendunt! Fal; luntur autem in iudicio rationis. Nam per vicium huiusce modi: tanq; per medium aliquod: intuitus talis super om; nia fertur. Itaq; pro exigentia & conditione eius omnia ap parent: perinde ac si rem candidam per vitrũ rubrum aut viride conspiceres.

¶ Tãge mõtes & fumigabũt: nolite ponere os in cœlũ.

¶ Tecti domus repatio: magnã cautelam exigit: & in extruendis suggestis: & ne tegulę rumpantur: aut cadẽtes quẽpiam ledant. Attamen negligi perniciosum admodũ. Vnico em̃ stillicidio vniuerse domus cõtignatio putrescit. ¶ Similiter p̃latos corrigere difficile & periculosũ: tñ necessariũ.

¶ Fides tempor̃ cursu minuitur & senescit.

¶ Veteres paucis verbis instrumenta cõficiebant: & magno sigillo muniebãt. Erant quoq; efficacia valde. Nunc in numeris clausulis cõscripta: & sigillis tñ minutis roborata: vix a calumnia libera persistunt. ¶ Compara instrumenta doctrinis predicator̃. Sigilla operibus eor̃: quibus predicatio roboratur Videbis in primitiua ecclesia: paucis doctrinis & ingenti actionũ feruore Aplos & cæteros plurimũ effœcisse. Contra modernos parum efficere: tot & tãtis doctrinis: quia sigillũ operis admodũ paruũ appendũt. ¶ Sicut apud Aplm reperimus xp̃m esse sponsum ecclesæ: & vnum corpus xp̃i mysticum. Ne quis calumpniet hæc ab eleganti latinitatis ꝓprietate aliena esse: inueniet sic a Lucano in scdo Pharsalię de Catone vbi pater est: vbiq; maritus. Item in decimo eiusdem. Lacium sic scindere corpus: Dijs placitum nõ in generi socericq; faũorem: Sic cicero in Philippi . viij. Si in reipũ. corpore: vt totum saluũ sit: quicquid est pestiferum amputetũr.

¶ Christiani dumtaxat nomine non re.

¶ Si homines essemus facile efficeremur christiani: id est: si ratio nos regeret: cito nobis placerent monita christi. Sed quia vt bestię affectionibus trahimur: ideo hæc displicent.

Non sunt facienda mala
vt inde bona eueniant.

¶ Labores & curas intermittere: quidem nonnũq; consulto & salubriter possumus: sed non ideo mundanas quęrere licet consolationes: q̃ desolatiões nostre potius sunt dicẽde.

¶ SCOMATA

¶ Ocium est sentina omnium malorũ.

¶ Labor fixus in certo minus fatigat: q̃ vagabundum & inconsultum ocium.

¶ Occupatio sit modesta.

¶ Occupatio nisi attento fiat animo: parũ ab ocio distat. Itaq̃ præbet locum cogitationibus irruentibus & suggestionibus inimici sicut ocium.

¶ Oñe tulit punctũ qui miscuit vtile dulci.

¶ Occupationes voluntarię nõ præcepte ordinatim p̃ vices varientur: & deferenda est vnaquęq̃: vbi tediũ & auersio mentis: seu remissio languens: torpentem reddere videbitur. Nam nisi attento fiat animo: parum ab ocio distat: vt proxime dictum est.

¶ Difficile est consueta relinquere.

¶ Eq̃ali difficultate: tentantes cogitationes carnales alias vel malas abigimus: qua stratum calentem in hiemis algore relinquimus.

¶ Contra indeuotę persoluentes horas canonicas.

¶ Psalmi legendi sunt ea affectione: qua confecti & editi.

¶ Contra apostatam monachum

¶ Ouum semifœtum si rumpatur: fętidius est prorsus crudo. ¶ Sic qui spiritualem vitam ingressi sunt: si retrocedãt: abominabiliores sunt nunc̃q̃ ingressis.

¶ Cum conuersus fuerit peccator ad deum
auferetur ab eo velamen scilic& cęcitatis
& ignorantię & videbit lumen verum.

¶ Sicut vesica pisis referta & plena nõ sonat: si autem tria quatuorve pisa in vesica tantũmodo fuerint: strepitum ingentem faciunt. ¶ Sic pc̃tor̃ oim sordibus pleni: nullam se increpantis conscientię vocem audiũt: immo se nihil mali agere arbitrantur. ¶ Qui vero iuste viuere proposuerunt: si vnum aut alterum delictum inciderit: assiduis illico compunctionibus & tribulatione inquietę conscientię concuti

ſintur: anxij & ſolliciti: nõ aliter q̃ſ ſi veſicã paũcis piſis crepitãtẽ: caude alicuius canis alligares. ¶ Sic etiã plenus allio allij fœtorẽ nõ ꝓcipit. ¶ Sic qui in nebula eſt: nebulę denſitatem nõ tm̃ conſiderat: q̃ſ cũ eã fuerit egreſſus.

¶ Tribulatio claros facit oculos.

¶ Virga in flagellũ firmũ nunq̃ aptatur: niſi priꝰ ad ignem torreatur. Ferꝝ cudi & flecti nõ põt: ſi nõ prius in fornace candeſcat. ¶ Niſi ꝑ ignẽ caſtigationũ & tribulationum: a rigiditate ęlati animi anima demulceatur: inepta eſt: vt iugum domini ſuſtinere poſſit.

¶ Principijs obſta.

¶ Globulus ille plumbeus: qui ex baliſtis tormẽtarijs iacitur: etiã calibeũ thoracem penetrat. Id autẽ fit vi intercluſi ferri (einer grieben) Sic oĩa ferme q̃ nos ad iracundiam mouent: vel fere ad cętera vicia oĩa: eã efficaciã habent: qa ſuꝑbia noſtra cõmixta eſt: & ea fulcita firmataq̃ exiſtunt.

¶ Primicię carminũ Petri Schotti noñ dũ decennis.
¶ Inueterata peti nõ Simea debet in ædes:
Vrſus ſilueſtris: Preſbyter & iuuenis.
¶ Prouerbium deſuper Ludouici
Ludimagiſtri Sletſtatini.
Alt aff: Iung pfaff. Darzũ wild Beren:
Sol nyeman yn ſein hauß begeren.

EXCELLENTISSIMO LEGVM INTERpreti Theodorico Greſemundo iuniori Maguntię apud ędem diui Stephani pthomartyris canonico digniſſimo: Ioannes Adelphus Mũlingus, S.P.D.

BAptiſtã Mantuanũ: Faũſtum Pariſienſem & Campanũ: poętice artis pfeſſores excellẽtiſſimos: quos naturam ad ipam pficiendã illuſtrandã & decorandã genuiſſe credim? Hos inquã viros doctiſſimos: legimus aliqñ palinodiã cecíniſſe eius artis cũ ſtrenuę pfitebantur: qp cũ alienum fuerit ab eis tuipe indicato Theodorice amabiliſſime: qui eorum iucunda ſcripta: dudũ cognouiſti legiſti & obſeruaſti: vti pius & doctus muſarũ alũnus: in cuius labijs musam atticã ſediſſe arbitror: quemadmodũ de xenophonte ſcribitur Ita cũ in pñtiarũ q ſe offerunt tuo nõi dedicanda. pio ſuſcipias animo enixe pcamur. Talia em̃ ſunt q ad ſtomachũ faciũt quę amicis apponi ſolent q doctis & bonis interptibus aſferri conſueuerunt. Hæc ſi inſipida prĩa fronte videnẽt: dulcedinem tamẽ quandam preſe ferunt: ſi iuſte maſticentur. Quũ eoipo admonemur: ne plus cũ oporteat vanis & anilibus deliramentis intendamus: ne de nobis hoc vulgi dicterium verum fiat: puer centum annorũ: hoc eſt ne ſemp pueri ſimus: in ſeniũ vſq & ſenectam: neve impudicis laſciuis & blandis quorundã gentilium ſcriptis ſeducamur vel oblectamur quibus prohdolor maiore parte: poeſis gentilium ſcatet: & niſi aurum a ſtercore bene & docte: a pio fideli & bono interprete ſegregetur: incidimus in ſcorias & furfures Atcq dum fructum demetire ſperamus: lolium reperimus.

Hęc autem vrgentiſſima mihi cauſa viſa eſt: vt in lucem daretur: quę Hermolaus barbarus vir eruditiſſimus acerrimis pbatoibus in poetas tales: gẽtiles ipudicos laſciuos & ſeductores: eleganter & philoſophice admodum cõſcripſit.

¶ PROLOGVS

Quę tibi amico & fautori ſingulariſſimo dedicam⁹: ea cõditione: vt qñ ꝓ otiũ licũerit atq; a defenſionũ muneribus abſolut⁹ fueris calamũ ſumas. Vt ſicut ille contra gentiles ſcripſerit: tu ꝓ xp̃iãis laborẽ nõ ſubtrfugias? Sol⁹ em̃ ex multorũ clariſſimorꝫ hoim cętu viſus es ad hãc rẽ ꝓficiendã optime idone⁹ & q̃ſi a natura dat⁹. Ne pius illorꝫ labor (xp̃ianorꝫ ſc3 poetarꝫ) a caſtillatorib⁹ & oſorib⁹ ꝓteratur abiſcia tur aut ſupplãtetur? Vt tandẽ iuuentus germanica relictis fabulis & gentiliũ nugis: ad veratiora & veriſſima ſeſe flectat. Nõ em̃ ars ſed abuſus dãpnat̃. Vale & me tibi deditiſſimũ ſperato Ex argẽtina, Kaleñ. Martias. Anno redẽptionis noſtrę. M.D.VIII.

¶ IODOCI BADII ASCENSII VT boni iuuenes ad litterarꝫ ſtudia feruẽtius incũbãt cohortatio.

¶ Ingenui iuuenes fatis melioribus orti.
Quis acre ingenium Iupiter ipe dedit:
Pellite ſegnitiem vetereſq; reuoluite libros
Quorum inſtar licitum eſt condere cuiq; nouos
Edite quo noſcant vixiſſe aliquando minores
Triſte etem̃ totum eſt morte migrare virꝫ
Nec mihi tam ignaua quiſq̃ formidine dicat.
Quid faciam qñ facta periſſe ſciam?
Scilicet ęgregij periere volumina criſpi
Et bona pars plauti diacq; verba titi.
Denicq; ſi veterum repetas monumenta virorũm
Heu quota quęq; extet portio codicibus
At nihil excuſes tranſacti oblituia ſeculi
Nec belli rabiem nec rapidi aſtra poli
Perpetuum ſiquidem cunctis extantibus eũtum
Mira impreſſores arte dedere libros.

¶ HERMOLAVS
¶ AD REVERENDISSIMVM IN CHRI sto patrem & dñm dñm Petrum tt sancti Marci presbyterum: Cardinalē dignissimum: Hermolai barbari veneti dei patientia Episcopi veronensis.
Orationes contra poetas.

¶ 44.

IS SVPERIORIBVS DIEBVS REuerendissime pater quum inter nōnullos religiosos familiares nostros eruditos quidē viros: orta esset contentio quedam honestissima sane ac digna: vt vniuscuiusq; grauissimi viri aures adhiberentur. Quę fuit: vtrum a christiano & religioso viro poete potissimum essent perlegendi: multaq; exvtraq; parte inducerētur. tamen nonnulle quoq; fuerunt coram me: tanto studio ac diligentia orationes habite: vt non cōtemnendam esse eam causam existimarim. Verum quum tandem mihi placuisset ea sententia: vt ad ingenij eruditionem animiq; doctrinam non ad voluptatem aut lasciuiam legerentur: iuxta canonicas sanctiones: emersit demum vir quidam ex his vicinis nostre custodie paludibus: qui & si in ea quam profitetur scientia: doctissimus a suis haberetur: nescio tamen quo spiritu afflatus: tantas in vna ipsius pergrandi epistola: poetice disciplinę laudes congessit: vt non solum poetas: ob ingenij magnitudinē: admiratiōe dignos iudicaret: sed adeo eos prosequeretur: vt cum ipsa pene diuinitate: mutua quadam quasi sanguinis cōmunionem: coniungere videretur: cuius ineptijs quum arrisissem: primo tamen etiam ne existimaret me ob taciturnitatem meam: ipsius opinionē cōprobasse: quam stultam & inanem semper fuisse iudicaui: duabus orationibus meis decreui aduersus tantam insurgere obortam in veram religionem insaniam: aut potius in-

gratitudinem:& presertim cum ea:a nostre religionis pre/
cone confirmarentur. Quarum alterā studeo declarare:nul/
lam vnq3 fuisse etatē:in qua semper nō fuerint abiecti poe/
te:nec vnq3 sancti neq3 theologi neq3, diuini habiti: preter
vnum orpheum:cuius tamen mores ac vitam huiusmodi
fuisse traditur:vt ab omni prorsus sanctitate:ac virtutis cul
tui se ung:retur! Alterā vero quum rationes illas quas indu
cit:ad comprobandam poeticam assumpserim: eas quoq3
enitor refellere ac confutare.fretus maxime diuinarum scri/
pturarum auctoritate. Quas quidam &si certo sciam:non
dignū mumus esse:tua dignitate ac excellentia:statui tamē
ad te mittere:vt intelligeres nihil esse:quod efficere facultā/
te aliqua possem:aut ingenio complecti: aut studio & in/
dustria prosequi:quod prius tuum esse non velim:q3 scias
me tibi omnia esse debiturum: & vt sis qui hanc susceptā
causam meam:tua dignitate illustres:ac si qui fuerint q de/
testentur:tua prudentia ac virtute tuearis ac defendas! Ti/
meo enim. ne plerieq3 sint: qui his studijs: non amore do/
ctrine ac eruditionis:sed lasciuia ac verborum lenocinijs pel
lecti:quasi syrenarum cantu irretiti detinentur:nostrā hanc
expeditionem calumnientur:excitēturq3 forte aduersus me
mihiq3 quasi iam quiescenti ac prope sopito: bellum indi/
cant. Sed meminerint queso:nil esse veritate gratius:nil re/
ligione ac vero dei cultu firmius: ac solidius: in quo omnē
spem meā:fidēq3 ac cogitationē fixi & locaui. Vale foelix
in domino Iesu;mi domine colendissime.

95.

ORATIO

HERMOLAVS BARBARVS APPELLA tus Pontifex veronensis: suo charissimo in christo fratri Barholomeo Lendenariensi: Ordinis mi= norum, Artiumq; ac sacre theologie magi= stro; Salutem in domino.

EPISTOLAM TVAM QVAM PRO= ximis his diebus ad me misisti: quum avide p= legissem non mediocrem voluptatẽ cœpi: q ea abs te studia laudari cõspicerem quibus me ab ineunte ętate adolescentia mea: adeo & consue= tudo & natura & voluntas assuefecerat: vt non nisi cum merore animiq; modestia: ab huiusmodi delicio= sissimis quasi parentũ vberibus: quibus pristinã illã ętatem meã educauerã diuelli posse arbitrarer Gaudebamq; ac ve hementer letabar: te mihi talem virũ obtigisse: quasi cõsor= tem quendam huius mee prope ingenite voluptatis: qui no n solum superiorem adolescentiam illam ita actam ac ita institutam laudaret! Verum etiam & reliqũ ętatis cursum n on diceret debere ab huiusmodi disciplinis deterreri. Sed potius id mihi & rationibus & exemplis adeo persuadere ac adhortari: vt nil tibi a me posse fieri dignius videret! Ve= rum & si gratissima sit autoritas tua: neq; hisce in rebus cõ temnenda: in quibus te iam pridem mihi videris ingeniũ tuum & cudisse & elaborasse: tamen quum considero qua= les poetarum mores fuerũt: quę disciplina: quod studium quis vite exitus: quid superior ętas: quidue nostra de illis sen= serit: & potissimũ doctissimi ac sanctissimi nostre religiõis viri: adeo deficior dentro ac pturbor animo: vt non possim mihi psuadere: quũ poetica ipsa nõ sit aliqua in parte dam= nanda: neq; omnino vt censes admittenda: quum nullam vnq; fuisse ętatem existimem: in qua non dico: non diui= ni aut theologi: vt inquis haberentur? Sed nec vllum

vnq̃ honoris gradum quo aduixerint sint consecuti? Quin ĩmo potius semp contempti: semper spreti semp abiecti: p̃ ter paucos admodũ: quibus aut benignitas tẽporis facit: aut summa in vno homine potestas: aut perditi vnius ciuitatis mores: quę vanis quibusdam studijs: inanibusq̃ cantilenis & theatricis ludis delectaretur: quũ omniũ turpitudinũ lasciuissimarũq̃ rerum ac vanissimarũ superstitionũ: aut inuentores aut scriptores extiterint. nec si inter ludicras artes ac scenicas pompas: quasi histriones versarentur? Quinĩmo & ipsi plerumq̃ spe quęstus histrionicam turpiter exercẽ ũt vt ostẽdam. Eoq̃ meliores semper habiti: quo effutire maiora mendacia didicerint: magisq̃ res nouas effingere: propter quod & poete & vates sunt appellati: quibus audientium mentes: ad ineptam quandam & prophanam voluptatem libidinẽq̃ cõcitarent. Nã qũãto altius repete e mẽoria possum: atq̃ ab his grecis incipere: a q̃bus ea ars primo elaborata: ad nostros postea patulatim defluxit. Duos inuenio p̃ ceteris extitisse. Linũ ac Orpheũ. Nã hos omniũ atiquissimos fuisse nemo dubitat. Supra vero hãc ętatẽ: nulla prsus extat mẽoria? Quinĩmo Linus ipe adeo iã pridẽ vetustatę cõsentit: vt nihil penitus illius viri nobis relictũ sit: p̃ter poete nomẽ. Verũ ambos satis cõstat: ante vltimũ ttoianum bellum excedisse. Nã quo tẽpore picus in italia: & in phrigia Laomedon priami pater regnabat. Orpheũ cum argonautis: ad debellandã primã troiã, cõtendisse tradit. Vnde eius adhuc extat liber: q argonautica inscribitur: is vt omittã reliquũ: quoniã iam prorsus ex hoĩm memoria desoleuit: quũ esset illi ętati summe admiratiõi: ob eius imprimis eloquentiam: quam nõ inficior mirabilem in poetis fuisse: tum etiam ob rei nouitatem: vnde adhuc ac indocte sese ex dijs genitũ esse consinxit? Quo facilius: detestandos eius mores: ac deprauatam eius disciplinam: persuaderet: nã primus fuisse traditur: q sordissima, illa liberi patris sacra: gre-

cie populis indixerit: haud quaq; assuetis adh.uc: tam sedis ac tam perditis moribus: vnde primus etiam ab ignara gente illa: & quid nam esset deus: prorsus insscia: theologus est appellatus. In quibus quidē sacris: nihil erat tam turpe neq; tam flagitiosum: quod ibi patrare non liceret. Quę quū postea ad romanos peruenissent: ac vniuersam iam fedasset italiam: adeo displicuisse senatui scribit Varro: vt ex vrbe prorsus iusserit auferri. Primus etiā fuisse traditur: qui pedicaria turpitudine: vno omniū nephandissimo scelere: ipsius patriam ac thracie sinus infecerat. Vñ euenit: vt cui musę antea prestiterant mammas: ipse a musarum ancillulis discerperetur: atq; inter eius constituta sacra: mulierum dentibus dilaniaretur. Quę cum ita sint: quęso quo animo censebis: illius libros: a christiano viro esse legendos: cuius tam turpes mores & tam fœda vita ac tam sordida extiterit disciplina. Quis illum ex nostris audebit theologum appellare: a cuius sacris auertit etiam se gentilis senatus Romanus. Quis illum extimabit diis genitum: qui tam nephariā religionem: de diis suis instituerit. Qui tam horrendam libidinem: preter etiam nature decus: atq; humani generis propagationem induxerit. Sed omittamus istum: qui tam preclarum principium poetice attulit. Verum hunc postea secuti homerus & hesiodus: quos fateor longe omnes & eloquentia & ingenij magnitudine antecessisse: floremq; ac medullam fuisse poetice disciplinę: in his que ipsam naturam: omnem eius rei artem expressisse: atq; ipsam artem: omnē prope naturam superasse. Verumtamen nec ea ętate quā Aristoteles & Aristarchus scribunt centum annos post captiuitatem troie fuisse: dū Eneas siluius albe regnaret: vllus vnq; tantis ingenijs tant eq; doctrine habitus est honor: neq; dignitas habita. Neq; hij qui sine vlla contradictione poetice artem obtinuerunt: vnq; theologi sunt appellati. Quinimo alterum temulentum fuisse scribit herodotus: & amissis ocu

lis in senectute pene destitutũ: & demum qũũ ad quandam insulam perueniisset a piscatoribus increpatũ q̃ questionẽ quandam soluere nequiuisset dolore interisse. Alterum vero adeo supstitiosum fuisse constat: adeoq̃ inanem vanissimę disciplinę auctorẽ: vt preter illud: q̃ quosdã dies in rebus gerendis obseruandos esse: q̃si per nicios issimos iusserit: librum etiã reliquerit: de deor̃ generatione: plenũ sane religionis ipsius vanitate: vt nemo est tam alienus a christi fide: qui posset illũ sine multo risu: nec sine multo horrore perlegere. Nec tũ quidem vllo in honore poeticã fuisse: ex eo ipsius libro potissimũ constat: quẽ dedicatum p̃ se eius fratri: ΗΕΞΗΜΕΡΟΝ appellauit: id est opa & dies quũ in eo libro: illum ad aratrũ & telluris cultũ, puocet: q̃si inopem agricolã ac desidẽ virũ: nullisq̃ liberali prorsus assuetum industrię? Quod maxio argumẽto est: nec ea vt dixi ętate: in aliq̃ hominũ opinione aut auctoritate: poeticã fuisse. Crescẽte deinde grecie imperio paulatim etiam succreuit poetarũ multitudo: nullo tamẽ a sua re p. honori ac dignitate habito. Nã propinquior his: ętate dico nõ doctrina: Eumelius corinthius fuit: quẽ inquit Eusebius: eo tempore in grecia fuisse: quo albe regnauit Amulius Roma nec dum cõdita. Quẽ secuti sunt postea & archelochus & Symonides & Alcinoon: lirici omnes: tñ roma iam condita? Quo maxie tẽpore. Tullus hostilius: qui albã subuertit: regnũ obtinuerat. Deinde alij pro sua quisq̃ ętate: quamplurimi: vt Museus quo Ancus Marcius regnabat: & Sapho & Alce? & Terpsicorus: quo Tarquinius priscus & Theognis & Anacheron liricus: quo Tarquinius superbus & Eschilus: qui primus apud illos tragoediarũ scripter fuit: & Pindar? liricus quo expulsis iã Rome regibus. Brutus & Valerius: primũ consulatũ gesserunt. Paulo vero post Sophocles & Euripides: tragoedi ambo. Postremo vero omniũ comici. Aristophanes & Euporis & Menãder: quos nostri, postea prece-

ptores ſuñt ſecúti. Ne dū apud noſtros: vllus adhūc poeta
euaſerat. Sed quo in honore aut dignitate aut precio fuerit
apud illos huc vſq; poetica: teſtes ſūt imprimis tragœdi &
comici. Quor; oña: quū niſi ī theatricis ludis ſceniſciſq; pō
pis: ad cōcitandā in libidinē multitudinē exornarent: tragi-
ci cōtenti viliſſimo ꝓcio: de laude ꝓſtātiaq; cōcertabāt: quū
victores a ꝓſidēte: olido hirco donarētur: a quo tragici ſūt
appellati. Nam τρα. greci hircū vocāt: & nō vt plerīq; ex
iſtimāt: ꝙ tragicus cātus aſper ſit & horrid⁹ vt hircus: quē-
admodū etiā horatius teſtat: quū de poetis loq̄ret; inqens.
Carmīe q̄ tragico: vilē certauit ob hircū. Comicor; vero
cātus: nō ſolū ꝑ theatra vt dixi euagabātur ab initio: ſed etiā
inter crapulatiōes & ebrietates: ꝑ oīaq; luſtra: lenonū more
ac meretricular; impudentiū verſabātur. Vñ etiam nomē
traxere. Nā greci crapulationē & ebrieta-
tem ſignat & κωμος cantū: ex quibus duobus compoſita eſt
comedia. Ideo tardius a noſtris ea ars cognita fuit. Qñqui-
dem italia ipa: grauioribꝰ ab initio intēta ſtudijs: aut rei mi-
litaris diſciplina detinebat: in qua ceteris gētibus ꝑeſſe cpe
preciū exiſtimabat: aut philoſophię cupiditate: omniūq; hu
manar; rer; & diuinar;: inueſtigādeq; nature deſiderio: &
veritatis cognoſcēde amore afficiebat: vnde euenit vt tot cla
riſſimi viri: in quocūq; genere laudis euaſerint! Qualis fuit
ex locris timeus: & ex tarēto architas: ad quos audiēdos: ꝑ
uenit ea tēpeſtate Plato: eāq; pulcherrimā ac ꝑpe diuinam
vt in hoīe gētili: cū ipor; altero diſputatione habuiſſe con-
ſtat: q̄ fuit de mūdi cōſtitutiōe: quā etiā Timeū inſcripſit:
q̄lis etiā ex Syracuſis Archimedes: & ex illa italie ꝑte charū
das: & ex locris zeleuchus: e qbꝰ Platonē ipm: plura didiciſſe
ex ſuis legibus cōſtat. Adaucto deinde imperio romano:
ſummiſſaq; iam prope italia: ac facta cum carthaginenſi-
bus pace. Roma ob opulentiā: in laſciuiam verſa: tunc pri-
mū poetica cœpit irrepere; cum corruptis ciuitatis moribus

perditaq̃ pristina disciplina:omnia ludo rum genera:ad ex plendam ipsorum libidinem exquisita:tum ex media quoq̃ grecia:acciti mimi qui histrionicam actitarent. Tum etiã hęc theatra:he scœne:hęc spectacula condi cœpta. Vñ post ea homines:qui aliqua ingenij prestantia emin:bant:ea vo luptate capti:eaq̃ polluti labe:haud ampli⁹ ad philosophie studium se conferebant. Sed ad id quasi captiui trahebãtur: quo videbant multitudinis animos conspirare. Ideo primo Rome:&tragœdi & comici visi: : q̃ hi essent in suo genere prę ceteris lasciuiores aptioresq̃:ad alliciendã plebẽ. Posteriores vero omniũ heroici:qui gesta principũ decantarent: quos fateor:quanto ab omni lasciuia scenicoq̃ vsu sunt remotiores:tanto & ceteros dignitate excellere : dignioresq̃ esse ampliori laude. Primus igitur qui Rome fabulas attulit. Liuius fuisse ab Aulo Gelio scribitur:quẽ constat tragicum extitisse:& a liuio salinatore:quum esset seruus:liberate donatum. Sed Eusebius aliquanto antea : tarenti ortum Enniũ affirmat:ductũq̃ postea a Cathone romam: quum esset tarenti quęstor:ac iam obijsse Plautũ: priusq̃ Liuius ipse romã traduceretur. Hos statim secutus est Neuius:quẽ M. varro in libro de poetis:inquit stipẽdia feciisse bello pũnico primo. Aulus vero Gellius: modo secutum Plautum dicit:quo maxime tempore. Catho. ille maior floruit. Diogenes stoicus & Carneades academicus:& Critolaus peripateticus. Romã ab Athenienſibus legati venerunt. Nec magno interuallo:post Q. Enniũ fuisse affirmat: iuxtaq̃ Cecilium:quem scribit Eusebius:contubernalem Ennij fuisse: ac anno post illius mortẽ defunctum sepultumq̃ propeianiculum:& therentiũ postea:ac deinde pacuuiũ : & demũ pacuuio iam sene subsecutũ actium:& Luciliũ ceteris clariorem:quos quidẽ omnis:manifestum est:aut comicos fuisse aut tragedos:preter Luciliũ:qui 'ex latinis' primus satyram extulit:eius vero opera:vt m'tor alior:pœnitus amiſſum

ab illo igitur tpe qto primũ cœpta qtoq; romę poetica
vsq; ad Lucretij ac Virgilij ętatem qua Cicero iam cepat
florere:qtũ nullus pterq; tragicus aut comicus poeta fuisset
introductus:facile quisq; existimare pot eam artem vt dixi
nõ ad disciplinã viuendiq; exemplũ aliquod illustre exqui
sitam:sed ad explẽdã ciuitatis libidinem q ob diuturnam
rerũ successionẽ & nimiã fœlicitatẽ:paulatim in lasciuiam
petulentiãq; decidebat. Quum neq; adhuc aliquo in ho-
nore aut pcio:poetica haberetur:qmquidẽ neq; ars ipa:ne-
q; qui eam artem pfitebantur eiusmodi essent:vt aliq; mer
cede digni iudicarentur:quũ neq; moribus neq; vitę cõn-
ditione:neq; consuetudine neq; natura extolli:sublevariq;
ad aliquã dignitatẽ posse viderentur:in ea potissimũ civita
te:q quũ iam afflueret summa potentia:ac diuicijs:imperij
q; magnitudine:nullã artem fuisse arbitror qnę sibi nõ po-
tuisset:maiori q; poetica:cum vtilitate laudem comparare
postq; ipi magna expte:aut serui extiterint:aut captiui:aut
ex infima olim plebe. Plautum em scribit Eusebius ppter
annonę difficultatem:ad molas manuarias se locasse: ibiq;
quotiens ab ope vacaret Fabulas scribere ac vendere con-
suevisse. Aulus gellius Varronẽ de illo dicere affirmat tres
in pistrino fabulas cõscripsisse: cũ pecunia omi quã in opis
artificium scenicor; pepererat in mercatis pdita molis:Ro-
mam rediisset:& ob querendũ victum:ad circumagendas
molas q trusatiles inquit appellantur:opam pistori locasset
Nevium quoq; duas in carcere fabulas scripsisse:haridum
& leontem:quũ ob assiduã maledicentiã & pbra:in princi
pes ciuitatis:grecor; poetarũ more dicta:in vincula rome:
a triumuiris fuisset coniectus. Verũ postea a tribunis ple-
bis exemptum:quum in ipis illis fabulis delicta sua ac ca-
lumnias quibus multos antea affecerat diluisset

¶Therentium vero certum est ob ingenij formęq; pstãtiam
quum esset seruus libertate donatum;tandemq; in arcadia

interijsse. Pacuuiũ quoq; qui ennij ex filio nepos erat ciuis fabulas vt Eusebius inquit rome venditare cõsueuisse: atq; vbi ex fabulis pecunię ad victum defuisset: picturã exercuisse: qua erat peritus: obijsseq; tarenti: quum esset Brundisinus. Actium etiam tragedum libertinis parentibus ortũ: intra reliquos colonos ex vrbe pisaurũ deductum. Ennius quoq; & si adeo fuerit a Scipionę dilectus: vt in eius monumentis sepeliretur: tamen satis manifestum est illum: sine vlla amplitudine: sinecq; vlla reipu. illius dignitate vixisse Sed in auentino colle: loco ea tempestate minus celebri: domicilium habuisse: cui sola ancillula ministrabat. Ex quo satis constat: nec adhuc vt dixi: vllo in honore poeticam extitisse: quum & hominũm moribus: & fortunę conditionę & ea quam profitebantur arte: haud quaq; digni vinderentur: vt nec populi in quib⁹ nati essent: necq; externi ad quos peruenirent: eos ad aliquam reipu. partem acciperent: quippe quum vsq; ad eam ętatem: qua tamen roma ex omni parte diffluebat. Nemo adhũc ad aliquem dignitatis gradũ erasisset: & presertim in ea ciuitate: quę vt glorię ac laudis: prestantissimarũmq; rerum omnium auidissima erat: ita facile omnibus qui fuissent aliqua doctrina: aut quauis alia virtute prediti: aperire etiam curię aditus consueuerãt. Sed semper eo in loco habiti: vt non secus: ac hystriones quidam ad celebrandum theatrum: & ad explendam ciuitatis vt dixi libidinem iudicarentur: perterendam iuuentutem a maximis quibusq; ac prestantissimis gerendis rebus. Quod quidem Scipio ille nasica: quem senatus omnium cõsensu: virum optimum iudicauit: ac Ennius ciuitatis corculum dixit: quasi presens futurum intueretur: nunq; destitit obsistere Catoni: viro ea ętate primario ac eloquẽti: ne Carthago emula Romani imperij subuerteretur: vt iuuentus

40.

Romana semper haberet: quibus cum armis contenderet: ac diuturno timore detineret ne ad ea studia se conuerteret quę pristinam illam virtutem animiq; magnitudinem: qua sibi iam amplissimum imperium comparauerat: debilitarent enervarentq;. Vnde etiam quoad potuit disuasit: ne in vrbe theatra aut caveę haberentur in quibus figmenta poetica ac scenici ludi grecorum more haberentur seu agerẽtur: veritus ne greca illa luxuria: vt etiam evenit pristinis patrie moribus irreperet: corrumperetq; ciuitatem: Non enim censebat vir optimus: foelicem illam esse rempub. cuius & si imperium staret: mores tamen concidissẽt. Neq; existimabat poeticam artem inuentam fuisse: nisi ad corrumpendam ciuitatem: & ad libidinem iuuentutem prouocandam Ideo Plato ipse: quem nemo ex superioribus nostris vnq; dubitauit philosophię parentem & principem extitisse: quum ciuitatem qualem esse oporteret constituisset: poetas omnino iussit expelli: non ea sane qua dicis causa: ne viri sancti & diuini quales affirmas poetas esse: aliorum sordibus polluerentur. Nam frustra Plato elaborasse videretur: si in optima republica constituenda: solos poetas elegisset: quos sanctos iudicaret: neq; de artificibus quicq; conieciasset: quibus subuenitur ciuitati. Neq; de militibus: qui tueantur mœnia ac propulsant hostes. Neq; de senatu qui consuleret. Neq; de his qui preessent legibus: qui ministrarent iura. tanq; absurdum videretur: q; in constituenda tam sãcta ciuitate solũ hij quos sãctos dicis: ab ea fuissent deiecti: qui ne flagicioſi ac perditi relicti. Sed potius id ab eo viro tam illustri factum iudicandum est: ne poete ipsi quos videbat: neq; moribus vt dixi: neq; disciplina dignos esse: Aliqua bene instituta ciuitate: ipsius rempublicam

flagitijs inficerent quã volebat omnibus exptem eẽ illecebris ad scelus: quẽadmodum & Augustinus in suo de ciuitate dei libro: quũ de Platone diceret: affirmat non posse Inquiens virum sapientissimũ pati, vt ciues sui tot deorum obscenitates audirent: furarenturq; ac corrũperentur eorũ ingenia. Sed dices fortasse reliquã ętatem quę in illis superioribus subsequuta est benigniorẽ poetis extitisse: in qua & Lucretius fuit & Catullus & Virgilius & Horatij & Ouidius & Cornificius: & Cornelius gallus & Lucanꝰ: & Statius & Senece duo: certeq; dem & id ipe dicerem nisi me moueret acerba q̃dam de eoꝝ exitu recordatio q̃ quotiens mihi venit in mentem adeo totiens ab ea opinione sententiaq; deijtior ac conuincor vt pœne nephas eẽ existimẽ q; illi a christiano viro tanto studio legantur q̃ a suis fuerint tam diris cladibus opp̃ssi: quũ ex his pauci admodũ euaserint qui non fuerint acerbissima morte: aut inauditis cruciatibus: aut extremis oim supplicijs fato q̃si qnodã impendẽte asperrimeq; vexati Lucretiꝰ em̃ vt scribit Eusebiꝰ: quũ amatoriũ qtroddã poculũ assũpsisset in furorẽ versus in sanire nõ carmibꝰ sꝫ demẽtia cœpit. Quũq; neminẽ tãdẽ pferre posset arrepto mũcrone seip̃m interfecit ¶ Cornificius vero quũ eẽt a militibus destitutus quos galeatos lepores appellabat interijsse dicitur ¶ Corneliũ aũt gallum de quo Virgilius cõmẽorat: in extrema eius egloga vbi dicit Patica meo gallo sed q̃ legat ipa licoris Carmina sunt dicẽda: negat quis carmina gallo. Scribit Seruius quũ eẽt egyptꝰ p̃fectus: ac poeta illustris. Nã Euphorionẽ a greco sermone in latinũ conuerterat scripseratq; libros q̃ttuor amorum suoꝝ in cithereidem amicã quã deperibat, plapsus in suspitionem q; aduersus Augustũm conspirasset trucidatum extitisse. Sed Eusebius seip̃m inquit interfeciss̃e ¶ Quis nescit Ouidiũ quũ ex vrbe furisset expulsus ꝓpter fio damnatum exilio in ponto mesopotamię, puincia interijsse: sepul

tūmq; apud thomos: illius regionis oppidū: remotū hō
solum ab ipsa italia: sed extra prope romanum imperium.
Quis ignorat Lucanum: quum in pisoniana coniuratione
fuisset deprehensus: brachium ad secandas venas medico p̄-
buisse: & declamatorem illum Senecam: quū a Nerone co-
ram argueretur: sese confodisse. Atq; alterum senecam: qui
fuerat Neronis preceptor: ac Lucani patruus: incisione quo
q; venarum: & veneni haustu defecisse. ¶Quis fuit igitur
qui ea posteriori ętate: que visa est q; maxime aspirasse poe-
tice: qui acerbissimas calamitates nō pertulerit: qui non in-
terierit damnatus aut priuatus patria: summa cum difficul-
tate vixerit: aut crudelissima aliqua non sit interemptus cede
quasi nō vexarentur a principibus illis: sed potius fato quo
dam vt dixi impendente: ac de ipsius voluntate: vt oriēte ve
ro lumine ac splēdore: omnis humani animi nebule: omnis
q; fuligines ac fucationes: exterorū deorum: e medio tolle-
rentur: quorū auctores poete: pre ceteris extiterāt! Sed dices
fortasse Oratium ac Virgiliū: nequaq; in huiusmodi tam
detestandas calamitates concidisse: sed potius summa cum
gloria & laude: apud Augustum doctissimū principē vi-
xisse! Quod profecto verum dices: neq; infitior: quum eos
constet ab ipso Augusto: & dilectos fuisse & ditatos. Nec
imerito quidē: quū eorū libri: nō ea lasciuia polluti essent:
vt ceteri plerique: preter ea q̄ ab adolescentia cecinit Maro: q̄
exercendi ingenij causa conscripserat: que etiā pene interiis-
sent: nisi deprauata posteritatis ingenia: ad petulantiam fo-
uendam protexissent. Neq; eorū mores theatricis ludis ac-
comodati: a ciuili consuetudine abhorrebant! Sed eorum
oratio: & potissimū Virgilij: omni dignitate: omniq; pre-
stabat elegantia. dulcis: iocunda: grauis: omni pulchritu-
dine ac venustate predita: Verumtamen: non constat: q̄
fuerint aliqua vnq; ab eo dignitate illustrati: nec vnq;

ad aliq̃em erecti magiſtratũ: tanc̃ homies alioq̃in abiecti, & ad nullum rei p. vſum accomodati. Sed orto redẽptore noſtro: quum chriſti fides iam paſſim diffunderetur: & imperatores romani credere cepiſſent: q̃ſo quotiẽs fuerit dãnati: & publice & priuatim: a xp̃i cultorib⁹: quotiẽs redarguti qoutiẽs expulſi: lege Athanaſij libros: quos ipſe de humanitate ſaluatoris: aduerſus gentes acerrime conſcripſit. Lege Auguſtinũ: lege Iheronimũ: & intelliges q̃ntopere poeticam artem fictam ac mendacem appellãtes: plenamc̃ turpitudinis & obſcenitatis deteſtentur. Anathaſius enim in eo quem dixi libro: quum de poetis loqueretur: ſic inquit. Si autem huiuſmodi precones & vates poete: ſimpliciter eos deos eẽ ſcripſiſſent. Nam de dijs gentium loquebatur: & non eorum res geſtas: in vituperium ac dedecus diuinitatis nomĩe veritatem obtegere: & multo magis homines a veritate diſtrahere. Nunc vero amores & flagitia iouis quum explicent: tũm etiam in pueris corruptiones: & mulierum inter ſe emulatiões: ad libidinem & timores & metus: alia c̃ mala & ſcelera & flagitia: nihil aliũd magis c̃ ſeipſos incuſant. Auguſtinus quoc̃ quum paſſim eam artem reprobet: modo illam ſpectaculum turpitudinis: vanitatumc̃ licentiam appellat: quo nihil poteſt dici deterius: modo obſcenis compoſitum verbis: nec̃ dignam: vt inter liberalia ſtudia: a pueris legantur. Ait enim ĩ ſuo de ciuitate libro ſecundo. Et hec ſunt ſcenicorum tollerabilia ludorum: comedie ſcilicet & tragœdie. Hoc eſt fabule poetarum: agende in ſpectaculis: mixta rerum turpitũdine: ſed nulla saltem (ſicut alie) verborum obſcenitate compoſite quas etiam inter ſtudia: que honeſta ac liberalia vocantur: pueri legere & diſcere coguntur a ſenibus. Nunquid & Hieronymus ipſe qui videtur poetice pre ceteris applaudiri: poetarum carmina: quaſi fomentum omnium ſcelerum accuſat. Nonne vi-

BSB

q2.

detur etiam illam prorsus excludere ab ecclesia. Lege illam ad damasum epistolam: quam ipse de filio prodigo scripserat: & postea dicas velim: si dicendi sunt poete theologi ac diuini: aut potius non fuerint vt dixi semper contempti ac spreti. Demonum inquit cibus est: carmina poetarum: secularis sapiētie: rethoricorum pompa verborum: hac sua quę suauitate delectant: & dum aures versibus dulci modulatione cūrentib⁹ capiunt: animam quoq; penetrāt: & pectoris interna deuinciunt. Verum vbi cum summo studio fuerint ac labore perlecta: nihil aliud: nisi inanem sonitum & sermonum strepitum: suis lectoribus tribuunt. Nulla ibi saturitas veritatis: nulla iusticie refectio reperitur. Studio si eorūm in fame veri & virtutum penuria perseuerant hec Ihesronymus. Sed si quis ea dicta diligenter considerare voluerit: inueniet profecto existimo poetas non solum a christiano viro contemnendos esse: sed etiam ex omni vsu: studioq; familiari abiciendos: quum paulo post: in eadem epistola subiungat: absit inquiens: q̄ de ore christiano: sonet Iupiter omnipotens: & me hercules: & me castor: & cetera magni portentiq; nominal. Nūquid & apostolus prohibet: ne in idolio quisq; recumbet: quid enim est aliud recumbere in idolio: q̄ studere poetice: vt & ipse Hieronymus est testis. Quūm nihil sit Idolium: preterq; de dijs figmenta poetarum. Ait enim videte ne hec licentia vestra: offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum qui habet scientiam in idolio recumbentem: nonne conscientia eius: quum sit infirma: edificabitur ad manducandum idolothyta. & peribit qui infirmus est: in tua conscientia frater: propter quem christus mortuus est: hec apostolus. Hic igitur: si eam conscientiam idolatricem accusat: & dicit imbecillis nature hominem: facile edificari ad cultum deorum: perireq; posse: illius exemplo ac eruditione: q̄ plurimos: & Ihesronymus inqt

¶ Eam cibum esse demonum: quo anima irretitur: nec esse ibi vlla prorsus veritatis cognitio nec iusticie populum: ac Augustinus plenam esse turpitudinis et obscenitatis: tum etiam Athanasius constitutam in vituperium ac dedecus diuinitatis affirmat: nescio profecto: cur ipse adeo prestantissimorum virorum auctoritatem contemnas. vt qui ista, vanissima effingant. Tu sanctos & theologos & diuinos appelles: nisi velis fortasse ista vocabula: naturam suam peruertisse: sicut & poete peruerterint nomē. vt sancti ac diuini dicantur: qui a vocabuli illius natura: fictores ac mendaces sūt appellati. ¶ Quod si Augustinꝰ ea spectacula: adeo infectatus est: quę non nisi oculorum sensui paterent: quid censemus eum dicturum: quum a pueris legantur decantantur: percipiuntur. Ex quibus haud amplius oculi spectaculo: sed animus ipse turpitudine depascitur: Quis enim adolescens: tam bene a natura institutus: qui quum legerit deorum illorum adulteria: infanosq; concubitus: qui a poetis decantantur: tum etiam ceterorum omnium detestanda flagitia: non commoueatur ad libidinem: non concitetur ad insaniam: & presertim quum ea ętas: a natura procliuis sit ad flagitium. ¶ Nec per se satis: ad comprimendas adolescentie cupiditates: sine multa diuinitatis gratia. Quod quum intueretur Cicero: cq; facile adolescentes prolabuntur: neq; eam ętatem in audiēdis lasciuijs alendam esse maxīe inquit eam a libidinibꝰ arcendā exercendamq; : in labore patientiaq; & animi & corporis. ¶ Vt eorum & imbecillis & in ciuilibus officijs vigeat industria. Quis ēm pamphili illiꝰ ꝓditissimi adolescētis amo-

res:& chereę furta:& totʼmeretricũm lenocinia: exq̃ſitos ad id mores:frequenter audierit:non inflãmetur. ad exemplum ĩmũtationemq̃ turpitudinis. Pretereo ſponte multa quibus poetica ipſa:quaſi de ſuoʼprincipatu ac imperio gloriatur. Verũtamen tanta ea cum elegãtia: & exquiſitis verbis poete nituntur dicere:vt in quo velint ſummã doctrinã ſummãq̃ eloquentiam preſe ferre:in eo immortalem propetur pitudinis labem ſibi comparent:cũ eis in rebus:tã preclariſſima exacuerint ingenia:quibus eam: quã ab immortali deo fuerant dicendi excellentiam & venuſtatem conſequuti:tantę materię obſcenitate detũparent. Ex quo mihi videtur haud indignum fuiſſe: ſi a tot clariſſimis viris abiicerentur ac damnarentur. Tum etiam:ſi vſq̃ ad eam quoq̃ ętatem:nullo vnq̃ in honore rome nec vllo ĩ precioʼ ſint habiti:preter paucos admodum vt dixi:quorum exitus tamẽ in plurimis execrabilis fuit:poſtq̃ cetere artes:ſumma cũ dignitate ſemper fuerint a romanis exculte Vnde & numa ex ſabinis.ad regnum eſt erectus: & ex Arpinatibus Cicero: ac ex Tuſculo Cato:ad ſenatoriũ vſq̃ ordinem: ſummũq̃ conſulatum ſũt euecti. Necq̃ vnq̃ defuerit philoſophię ſtudium:in quo verſarentur ingenia romana: poſtq̃ Pythagoras ſamius:crotoniam & tarentum:eamq̃ italię partẽ tenuerit:que ob illuſtrem ab eo acceptam doctrinam adauctãq̃ noſtrorum hominũ eius ętatis ſtũdio ac induſtria: magna grecia eſt appellata! At ſi fortaſſe diceres.non eſſe mirãdum q̃ ſanctiſſimi hi viri:poeticam contemſiſſent:ob incredibilem illam quam in chriſtianam religionem charitatem & fidem gerebant:quum nihil aliud prorſus expetere viderentur:q̃ ſimplicem illum verum ac immaculatum diuinitatis cultũ:cetera facile abnuerent:audies etiam quid de illis Cicero:quid ve Varro:quid etiam poſteriores ſenſerint: vt non exiſtimes me id fruſtra obtendiſſe:nullam ętatem fuiſſe:in qua poete nõ fuerint abiecti. Cicero eñ in ſuo de re p.libro

vt Augustinus refert: quasi eum detestans morem: quo primum poete fuerant introducti! Nunc inquit comedie ac tragoedie: nisi consuetudo vite pateretur: probare sua in theatris flagitia potuisset. Atq; iterū quū de poetis ageret: ad quos inquit quum accessisset clamor & approbatio populi: quasi cuiusdam magni & sapientis magistri: quas illi obducūt tenebras: quos inuehunt metus: quas inflāmant cupiditates! Quod si Cicero ipse flagitiosas vt audisti commedias & tragoedias appellauit: ceterorumq; poetarum studio aut perceptione: intenebrari animos ciuium: agitariq; metu ac inflammari cupiditate induxit: cur tu eam platonis sententiam eniteris cauillare ac preuertere: quam vides & a Ciceronе laudatam esse: & ab Augustino sapientissime explicatā Cur sanctos eos ac diuinos appellabis: quos etiam sui gentiles damnarunt. Vnde queso tenebre ille & metus ac flāme cupiditatum: quas detestatur Cicero: si sancti ac diuini essent poete: nisi profecto ex ea parte: qua dicit Augustinus: illorum perceptione fucari ānimos hominum ac corrūpi alioquin turpe esset atq; absurdissimū omnium dicere tot clarissimos ac illustres viros errasse: qui tum omniū reiū cognitionem sunt consequūti: nec eos intellexit: quid litteris mandarent: quum de optimo rei p. statū scriberent. Sed nū quid etiam vetitum erat: lege duodecim tabularum: ne quis occentaret: vt earum verbis vtar: aut carmen cōderet: quod infamiam faceret: flagitium ve alteri! Quid autem aliud est poetica: quam defamationes ac flagitia: modo aduersus homines dicta: modo aduersus deos. Ideo varro in suis antiqtatum libris inquit. Propterea quę a poetis conscripta sunt populi sequi non debent: crimina enim sunt deorum! Quenam igitur est hec opinio tua: vt poetas sanctos ac diuinos appelles: quos & Plato expulit: & Cicero in sua re p. detestatur: & leges damant. Varro etiam prohibet sequi quum

criminosi sint: quo neminem inquit lactantius doctiorem vixisse: nec apud grecos. Sed quid ego cū his vetustissimis? Nunquid etiam romanis imperatoribus: ea disciplina sepe numero exosa fuit. Nunquid plerique illam capitali odio sūt prosequuti. Caius enim Cesar: qui caligula est appellatus nunquid atelanarum quendam poetam: vt scribit Sueto nius: ob ambigui loci versiculum: media amphiteatri arena iussit cremari. Nunquid idem quoq; de homeri ac Virgilij carminibus abolendis excogitauit? Nec erasissent: nisi morte fuisset prevent⁹. Nūquid & iulianus traditur: quū primum cepisset fidem: iussisse statim vt poete: expellerentur: quod vir eloquens ac peritus profecto non fecisset: nisi aliquid in eis vidisset turpitudinis inesse: quod non liceret tenellis ingenijs infundere: ac germinantibus tūm primum ad fidem: quę quidem quūm ad vere religionis & sacrarum litterarum studium: nata esse conspiceret timebat: ne poetarum consuetudine corrumperentur. Ex quo mihi videtur: illud apertissime verę esse: quod ab initio dixi: nullam vnq; fuisse ętatem: in qua poete non fuerint contempti aut ispseti aut abiecti: ¶ Nec vnq; potuisse ulla in ętate: nec vlla in patria: dignitatem aliquam consequi: vt constat ceteras artes aut consequutas: aut facile consequi potuisse? Nec pene apud grecos ipsos: quos certum est: vt omnium virtutum maximi auctores extiterint: sic omnium lasciuissimarum rerum: vanissimarumq; superstitionum inuentores fuisse: preter dūos: ex tanta a prope infinita multitudine. Eschinem scilicet ac Aristodemum: quorum alterum scribit Cicero: quum fabulas quasdam actitauisset: essetq; eloquentissimus capessiuisse rem p. Alterum vero modo actorem maximis de rebus pacis ac belli legatum: ad Philippum ab Athenienſibus missum? Nec

tamen id cõsequũtos visum est:ob poeticam magisq; ob eloquentiam:qua illi viri:pre ceteris prestabant: quũ ea ars quę ab eloquẽtia ꝓficiscitur:adeo semper exculta ab athenienſibus fuerit:vt neminem doctum existimarent:qui caruisset eloquentia semperq; eis viris: omnis magistratus: omnisq; aditus ad rem p. patuit. qũemadmodũ etiã de demosthene ac demade dicitur:qui nullo generis splendore: sed eloquẽtię gloria:ad summã dignitatem euaserẽt. Sophocles autem &si ad preturam accessisset:tamen nec constat: q; eam dignitatem:ob ipsius poetice artis prestantiã sit adeptus:sed potius vt ceteri omnes:ob dicendi elegantiam:q; in ciuilibus quoq; actiõibus de se prestabat:tũ etiã:q; athenienſium status popularis erat:eoq; accederent quicq; ex infima plebe viri:dũmodo ea laude pollerent:quam athenienſes maximũ ac prestantissimũ decus existimabant:qualem dixi demosthenem fuisse:cuius patrem fabrum ferrariũ traditum est fuisse:ac cultellos venditasse. Sed quemadmodũ in ea pretura se gesserit:testis fuit pericles eius collega:a quo de incontinentia:aduersus adolescentem quendam:constat fuisse redargutus:talem oblitus collegam: tanticq; tribunalis imemor:impudicus non minus mente q; oculis. Vnde euenit:vt tot clarissimi viri:in omi genere laudis effulserint qualis Plato:qualis eius discipulus Aristoteles: qualis xenophon:qualis Theophrastus:ac infiniti pene alij. Qui &si a reip. administratione:ad philosophię studium se contulerint:eorum tamen ingenia dicendiq; facultatem: non in enarrandis fabulis mendatijsq; fingẽdis exercuere:sed in edocendis moribus inuestigandisq; nature rebus:ac tradenda vitę disciplina:quibus mortales intelligerent: ad quã rẽ nati essent:colerentq; iusticiam & virtutem: ac ciuitates recte administrarentur quod q; laudabilius fuit testis est Cicero qui artem illam ludicram q̃ ex poetica effunditur:scenãq; totam semper probro fuisse romanis testatur. Adeoq; id

gentis hoim contempſiſſe vt eas nõ mõ ciuitatis honorib⁹ priuarent, ſed etiam e tribu ſũmoueri cenſoria nota ſtatuiſſent. Auguſtinus quoq; melius eſſe ac honeſtius inquit: q̃ in Platonis tẽplo eius libri legerentur q̃ in templis demonum: q̃ dicit poetar⁹ fabulas eſſe galli abſcinderentur ac molles conſectarentur: vt conſueuerant in cybeles ſacris quã dicebant matrem deor⁹ eſſe: cui ſpadones dedicabantur: vt q̃ neduli ſaltitabant. Et pfecto longe melius eam templi condi laud:m & glori:m Platoni conne:nir e:mea quoq; ſententia cenſerem: qui fuit parens philoſophię ac magiſt:r vitę degendę q̃ legere & audire quottidię ab ingenuis adoleſcentibus: & iouis ſtupra & nepharios omnis concubitus oĩm ſceler⁹ genera: quibus poetica ipa quaſi ruptis pudicicię ac honeſtatis aggeribus ex omni pte effluit ac erumpit: Habent nimir⁹ incredibilem vim quandam in euertendis ingenijs: inhoneſtarũ rer⁹ crebri ſermones: ac quotidiana exempla: vt de Therentiano illo perditiſſimo adoleſcente ſcribitur: q̃ quum pro eunucho ad Thaidem eſſet adductus atq; flabello recumbenti virgini aduentilaret aſpecta ĩ pariete pictura quo pacto Iupiter danaẽ pudiciſſimam puellam aureo imbre decepiſſet: incenſus adoleſcens ad ſcelus nõ ſolum virginem corrupit: ſed vniuerſam quoq; eĩ⁹ domum impudentię maculis deturpauit. Nõ igitur male ſenſit Cicero: nec̃ male ſenſit Plato: nec̃ tot ſanctiſſimi ac ſapientiſſimi viri ſi poetas cõtempſerint: ſi eiecerint: ſi dãpnarint: quũm viderent eor⁹ figmenta non niſi exẽpla q̃dam eſſe propoſita humanis ingenijs ad concitandam ad libidinem iuuentutem diſtrahendamq; ob eam q̃ inſeritur cantilenę voluptatem ab optimis cæterarũm rerum ſtudijs: atq; maximis quibuſq; ac præſtantiſſimis p̃ repu. gerendis rebus. Propterea grauiſſima & illa Platonis vox voluptatẽ eſſe id eſt eſcam & irritamẽtum omnium malorum in qũare poetas certum eſt pluri-

mum elaborasse: itaq; mihi admodum indignū (vt dixi) visum est: vt qui omni pene religione ac modestia" carue-rint: quosue tanti viri contempserint: nec vlla vnq; in ętate habiti sunt graues: tu eos sanctos ac diuinos & theologos appellas: quorum nihil est: quod possit esse: neq; cum ipa religione apte cōmodeq; coniunctum: vt in sequenti oratione mea latius ostendam.

Oratio Secunda Hermolai Barbari contra Poetas Gentiles.

SVperiori oratione mea: satis mihi visum est ostendisse: q; apud maiores nostros poetica disciplina semper fuerit: aut abiecta prorsus: aut extremā oīm reliquarū artiū laudem cō-sequuta: q̄ vel ingenio vel natura: vel assiduitate & studio cōparantur. Neq; id quidem p vnā ętatē solū sed per oēm ppe seculi cursum. Ex quo primū inter mortales cœpit oriri. Neq; solū etiā apd romanos: quorū auctoritate tantā fuisse existimē: vt oīm pulcherrimarū rerum: quas aut natura nobis peperit aut auxit industria: nō dubitē ab ea ciuitate maturitatē & incrementum cœpisse: nec vllā fuisse rempu. q̄ tot an tantis tāq; illustribus exēplis: in quouis genere laudis floruerit

Quīnimo nec id multo secus apud grecos: & si ea gēs adeo tñ afflueret opulentia ac imperij magnitudine: ocioq; lasciuiret: vt nullum esset libidinum genꝰ in quo videretur ope precium esse & si eorum ingenia & adeptam doctrinā elaborarent: cum certum sit ex poetis: complures ob inopiam artisq; contemptum: hystrionicam ex omni parte sæpenumero exercuisse: vt de laberio illo & publio & Liuio & Eschine & Euripide & sophocle ac q̄ plurimis alijs scribitur: quo genere hominum nihil erat profecto indignius: neq; maiori notatum ignominia: quandoquidem non solum ciuitatis honoribus per leges priuarentur: sed etiam ex oīm

tribū pública inſtitato & priſca illa romanę diſciplinę con ſuetudine: prorſus ſummouerentur. Nunc vero quoniam nonnullas ad comprobandam poeticam ipſam rationes in⸗duxiſti: nec eas quidem contemnendas: vt in homine ſum⸗mę doctrinę ſingulariſq; virtutis: & qui iam ſummū adep tus eſt omnium ſcientiarum magiſtratum: ſtatim quoq; ad illas me conuertere & pertentare quales ſint: quid vere chriſtiano homini poſſint perſuadere. Nec id tamen ea ra⸗tione qua cæteri forte arbitrarentur: vt contendendi mate⸗riam tecum: quaſi fomentum quoddam noue incendende flamme ſuſcitarem: quum tante rerum cognitioni & expe⸗rietię quantam audio abſte incredibili quadam diligentia ac ſtudio comparatam eſſe: minimę exiſtimem poſſe me pari ingenio aut doctrina reſpondere. Sed potiūs & quum viderem eam artem a pleriſq; noſtre quoq; ętatis clariſſi⸗mis viris quaſi impudentiſſimam quandam meretriculam ac noſtris moribus prorſus alienam infeſtari: a quibuſdam etiam vehementer laudari ac extolli: quid in ea re mihi te⸗nendum eſſet: quid ve ſequendum: planius intelligerem: ni hil itaq; iudicaui dignius excogitare potuiſſe: q̄ eam rem a nobis diſcutiendum eſſe: quā certum eſt in tanta opinio⸗num varietate verſari: vt leges ipſe plerumq; erubeſcere poe ticā videantur. Nihilq; etiam contingere aptius potuit: q̄ id cum huiuſmodi viro agere: qui preter illam admirabilē quā dixi doctrinā: rei ipſius experientia & exercitatōe tum etiam religione cæteros anteiret. Verū tamen fateor me nō mediocriter cōmotū: q; tū vnus eēs: qui preter oīm pene do ctiſſimorum ac ſanctiſſimorum virorū opinionē: non ſo⸗lum poeticam admittendā eſſe diceres: ſed etiam affirma⸗res eam coeleſti quadam excellentia & diuinitate preſtare: atq; vt ab initio incipiam ais poeſim ſic diffinitam eſſe: fer⸗uorem eſſe quendam exquiſite inueniendi aut dicendi aut etiam ſcribendi. Qui ex ſinu dei procedens: paucis

mentibus in concreatione conceditur. Vere igitur q dicas
poesim paucis mentibus: & eam qdem in creatione conce
di nõ multi admodũ eẽ existimauit: quũ plerique etiã alij ex-
titerint q eam neq doctrina neq ꝑceptis neq arte aliq cõ-
stare voluerunt: sed instinctu quodã nature ac mentis viri-
bus excitari. Sed illud est quo dico me moueri: quod etiã
vehementer admiror q tu hõ sũme vt dixi prudentie & re
ligionis eam dicas feruorẽ eẽ: ex sinu dei ꝓcedentem. Nam
si feruor esset poesis ex sinu dei ꝓcedens mihi videretur pro
fecto illam haud quaq alienã eẽ ab ipsi? spũ: quinimo poe
sim eẽ ipm dei spm̃: quũ & ignis & calor & feruor quotiẽs
ex deo dicuntur: totiens spm̃ ipsius significare: testis ẽ scrip
tura. Sic em̃ in mõte syna apparuisse moysi scribitur: sic etiã
& in luca. Et apparuerunt illis dispte lingue tanq ignis
Et in Deuteronomio ipe ignis eẽ consumens apte tradit:
& in Ezechiele a renibus vsq ad pedes videtur ipe igneus
Sic etiã saluator inquit: Ignem veni mittere in terrã: & qũẽ
volo vt ardeat. Et duo illi discipuli qbus dñs appuit in iti-
nere: quũ audissent ab eo q supioribus ꝓphetis fuerãt de eo
scripta: Nonne dixerunt cor nostrũ ardens erat in nobis dũ
loqretur in via: Et in psalm̃. xvi. Igne me examinasti: & nõ
est inuenta in me iniqtas. Et eloquia dñi eloqa casta: argen
tum igne examinatũ: purgatũ terre septuplum: & in. xviij.
Nec est qui se abscondat a calore eius: & Hieronymus ad
Hebibiã scribit: In principio aũt euangelij repletur spiritu
ecclesia: vt gratia eius atq feruor oĩa credentium pctã pur-
gentur. Et subiungis ex sinu dei ꝓcedens quod etiã magis
videtur cũ hac rõne conuenire: quũ nihil sit ex sinu dei pro
cedere q ex ipius effundi substãtia significare. Sinus enim
quum de re aliq composita dicitur semper interiorem eius
partem demonstrat qd significantius a grecis
dicitur id est a concaui-
tate: quum aũt de anima aut de deo q sunt incorporea

aut incomposita:interiorem necesse est:id est proprijssimã eius eẽntię vim ac potentiam demonstrare.Sic Iob quum resurrectionem affirmaret generis humani:statim adiunxit ¶Et reposita est hæc spes mea in sinu meo:quasi diceret in intimis penetralibus animę meę:loco scilicet indelebili:incõmutabili ac persistenti:vbi numq; ea spes a me excidet:necq; delebitur.Non enim de sinu corporeo aliquo intelligebat quum ea spes facile potuisset cõmutari,sic etiã in.lxxxviij. psalmo scribitur.Memor esto domine obprobrij seruorũ tuorum:quod continui in sinu meo multarum gentium: id est in intimis animę meę:eodem modo etiam quum de deo simus dicitur:semper intimam ac proprijssimam eius scę essentiam significari censendum est:quę non nisi cum filio ac spiritu est cõmunis:in q̃ reposita sunt omnia arcana illa:quę non licet cuiq; scire:necq; homini fari:in qua omnes reconditi sunt sapientię ipsius ac scientię veri thesauri quorum spiritus ipse est dator.Non distabit igitur poesis a spiritu dei:si ipsa feruor est:qui procedat ex deo:quum nihil amplius dici de spiritu possit.Quandoquidem & ipse ignis sit:& calor & feruor.Vnde mortalium animi:& ad pietatem & ad fidem & ad charitatem:& continentiam & castitatem:constantiamq; & fortitudinem:totius virtutis incenduntur:atq; ad veri dei cognitionem & cultum inflãmantur:quod profecto longe abest a pœsi:quum nulla in ea sit cognitio veritatis:vt paulopost lucidius ostẽdam:At dices fortasse te non dixisse:feruorẽm esse pœsim:alia ratione:nisi quia spiritus ipse:qui deus est:gratiarum dator est omnium,& pœsim gratiam;vnam esse ex his:quę dantur a spiritu:quod si ita dixeris:ad illud quoq; me conuertam pretermittamq; id ostendere q̃ male vsurpatũ sit:pœsim & feruorem appellare & dicere ex deo procedere:quum id proprium est spiritus:nec gratie quas mortales possident: recte dicuntur ex spiritu procedere:sed ab eo hominibus

dari:donari atq; elargiri. Vnde etiam eas ab se prestari concedicq; nobis:quottidie illum exoramus:Sed sit ita q; recte quoq; dici possit procedere preter & Apostoli consuetudinem:& in Salomone sapientiam:que loquitur:¶Non enim me fugit illud saluatoris dictum:Non in solo pane viuit homo:sed ex omni verbo quod procedit ab ore eius ¶Sed si erit gratia poesis:ex spiritu dei procedens:tancq; quidator sit gratiarum: Sequitur statim & istud absurdissimum:vt ex eo etiam procederent mendacia:ac figmenta illa que a poesi finguntur:quum poesis nihil aliud sit cq; fictio.Nec; fictio dici possit:nisi de reb? non veris: quid igitur reliqui erit:nisi vt dicamus:fingere quoq; spiritum consueuisse:ac mentiri plerumq; quemadmodū & poete: qui & sapientia est patris:& qui dixit: Ego sum via veritas & vita.Sed quid posset dici scelestius:quid magis impium: cq; eam rem dicere ex deo procedere:quā constat omnium flagitiosissimarum rerum refertam esse: quātre Augustin? vt dixi spectaculum turpitudinis: & licentiam vanitatum appellat.¶Et Hieronymus dicit esse demonum cibum:sine vllo prorsus veritatis pabulo:vt ostendi.¶Non erit igitur nec; gratia poesis nec; feruor:qui ꝓcedere ex deo quouismodo possit:sed potius inuentio quedam humani ingenij:magis ad lasciuiam:vt dixi & libidinem:cq; ad virtutem comparata.¶Et subiungis statim:quales sunt poetici illius feruoris effectus:qui quidem:& si tu illos: quasi giganteos pre magnitudine admireris:mihi tamen non minus profecto inepti ac insipidi videntur:cq; sit illa superior de poesi diffinitio.Inquis enim eos sublimes esse:vt tuis verbis vtar & statim addis rationem q; mentem compellat in desiderium etiam subiungis ad excogitandas scilicet peregrinas & inauditas inuentiones:certoq; ordine componēdas;omandasq;

inſi ſitatõ quodam verborum atq; ſententiarũ cõtextu. Velamento fabuloſo atq; decenti. Nam quid poteſt ex ea re effici: qd recte appellari ſublime poſſit aut cultũ aut magnificum: in qua &ſi perpulchri ſint ornatus: efflurantq; paludamenta illa ex oñi parte auro & gemmis: mulier tamen ex qua ipſum decus & forma & venuſtas etiã exquiritur: impudica ſit & turpis: atq; cuius mores omni fetore libidinis exoleant: quomodo illud laudandum eſſe inquies: qd vt dicis: mentem hominum atq; animam que libera eſt a natura compellat ac cogat. Et profecto recte inquis excogitandas peregrinas & inauditas inuentiones. Nam quid poteſt inueniri aut excogitari magis peregrinum: magiſq; nõ ſolum a diuinitate: ſed etiam ab omni prorſus humanitate alienum: q; dicere maximum ac optimum deorum ſuorum Iouem: modo in taurum verſum: vt Europam florentiſſimam virginem corrumperet: modo in aureum imbrẽ vt danaem: modo in amphitrionem vt Alcumenam & iunonem: ſibi totiens infenſam aut moleſtã fœciſſe: ob adeptas totidem meretriculas: quid magis inauditum: q; deum aſſerere adoleſcentem regium: ad explendam eius libidinẽ rapuiſſe. Heccine ſunt illa deſideria: que ais a poetico illo feruore produci. Heccine ſunt excogitationes ac inuentiões ille tam ſublimes tam admirande: vt poete ea dicant de dijs ſuis: que lenones de proſtitutis dicere inter lupanaria erubeſcerent. Non erunt igitur tam elati neq; tam ſublimes: iſti tui poetici feruoris effectus. Neq; illa deſideria ſectanda: q animum a modeſtia rationeq; peruertunt? Neq; prorſus ſublimes appellandi qui ſub limo tam aperto: ac tam vaſto erroris luto: immerſi verſantur. At dices fortaſſe: iſta longe aliud ſignificare q; videantur: quum illud ſubiungens: q velamento fabuloſo atq; decenti: poete veritatem

dicant: Sane nec me fugit: omnia aliud significare. Necꝫ
vnꝯ Iouem: siue is deus fuerit: quod minime credendum
est: siue homo; quod etiam absurdū in taurum fuisse con-
uersum. Necꝫ vnꝯ liquefactum in aureum imbrem: necꝫ
vnꝯ defluxisse per impluuium: sed omnia esse cōficta poe
tica quadam elegantia & auctoritate fingendarum rerum
¶ Verum tamen satis constat illum illustrissimum quendā
mæchum & stupratorem & adulterum: pollutum ꝙꝫ omni
labe fuisse. Preterea quid potest id honesti significare: ꝙd
tam turpe tam etiam aduersum potissimum deos suos for
dideꝫ ac impieꝫ sonat. Quid potest dici inhumanius ꝯꝫ rape
re rem alienam. Quid impudentius: ꝯꝫ virginem pudicissi
mam: & ab humana fugientem contagione furtim cōpri-
mere: quid absurdius: ꝯꝫ deum: quem summum bonum
omnium ac principem dicunt: facere pediconem: Et quod
in homine turpissimum est: & inferis ipsis pene horrendū:
in deo decantare ac extollere: Queꝫ quum ita sint: nec fieri
vllo modo possit: quin & materia illa: & compositi ad id
versus: non sint sordidi ac obsceni. Necꝫ possint sine pe-
riculo ab adolescētibus pertractari: quorum ingenia: aptio
ra sūt libidini (vt dixi) ꝯꝫ virtuti: non mihi sane videtur: ꝙ il-
li quos dicis fremoris poetici effectus: sint magis laude ꝯꝫ
odio atꝫ animaduersione prosequendi. ¶ Sed inquis a poe-
tis excogitatas inuentiones: certo ordine componi: ac verbo
rum & sententiarum: quasi quibusdam flosculis exornari.
Quod quidem tibi videtur egregium ac illustre. Necꝫ infi
tior ipse id admodum in poetis admirandum esse. Sed ea
laus quum aliunde sit orta: non a virtute poeticeꝫ disciplineꝫ:
sed ab officio rhetoriceꝫ facultatis proficiscitur. Non enim
id attinet poete: in eo ꝙ poeta est: sed in eo ꝙ oportet poe-
tam: arte quoꝫ Oratoria peritum esse: tanꝯꝫ qui minime va
let suis viribꝰ: nec habeat vñ cōficta illa mēdacia ac ociosa
deliramēta possit ꝑsuadere: nisi alieno baculo quasi māc-

& cæcas ſuſtentetur Nam & inuenire & recte diſponere & ornare & componere: & perſuadere concitareq; ac cõmo= uere: nimirum ab oratorie artis dignitate expetuntur: verũ illud nimis mihi ridiculum viſum eſt: quod ſubiungis. q d' etiam ab initio abunde oſtendi: vt eos non deſinas & theo logos & diuinos appellare: qui ſi aliquam dignitatis partẽ: aut theologię cognitionem fuiſſent conſequuti: nunq; pro fecto in tam turpes mores: neq; in tam ineptam diſcipli= nam: tantamq; vitę labem concidiſſent: neq; tam turpia ac flagicioſa: de diis: q; de fœdiſſimis quibuſdam ac ſpurciſſi= mis lenonibus ceciniſſent: neq; ſanctiſſimum illud imma= culatum dei nomen: tam ſacrilego inanique ore temeraſſent. Sed vellem pauliſper abs te petere: quid nam eſt illũd: quod in poetis tantopere mireris: vt eos tam audacter: & theolo= gos & diuinos appelles? Aut em̃ credo te dicturũ: maxime ad id cõmoueri ob incredibilem quandam & excellentem: omniũ rerum cognitionem: quã exiſtimas in eis tanq; in cu iuſdam templi ſacrario repoſitam: in homine aut clariorem ſplendidioremq; enituiſſe: aut ob ſingularem in degẽda vi= ta diſciplinam: aut certe propter ſummã illam: in dicendo vim elegantiamq; ac dignitatem: in qua re ex noſtris Vir= gilius inter heroicos: & ex grecis Homerus obtinet princi= patum. Neq; inficior ſummã in eis doctrinam: mirificãq; eloquentiam: & ceterarum artium ſcientiam fuiſſe. Verũ= tamen humanam: & quam ingenium hominis poſſit attin gere. Sed quũm recti mores: vt ab initio oſtendi: bene viuẽ= di ratio: & quod maximum eſt: vera dei cognitio: ſemper defuerit: vt qui vanis quibuſdam religi onis ſtudijs fuerint verſati: nõ video pfecto: cur abs te theologi aut diuini ſint appellandi quum theologia ex veri dei ratione: diuinarum q; rerum cognitione proficiſcatur: & ex virtutis operatione diuinitas comparetur? Quod ſi qui ex cognitione rerũ: diui ni appellandi eſſent Plato nimirum vnus imprimis foret:

qui pre ceteris ea appellatione dignus iudicaretur: quum
constet neminem illum: & doctrina & eloquentia & vite
integritate antecessisse. Quandoquidem boetius noster af-
firmet illum: ex tanta aliorum multitudine: & qui eum pre-
cesserunt & qui postea sequuti sunt: verum philosophie fi
lium extitisse: solumq; ab ea enutritum eius lacte. Ceteros
vero omnes: quasi spurios abiectos: ipsius vestimenta discer
pisse: nec vllos vnq; inducere preter illum potuisse. Verū
ipsius philosophię decus & lumen. Hoc idem de Aristote
le dicerem: & Theophrasto eius discipulo: hoc de Zenone
& Cleante: quum hȳ omnes & doctrine magnitudine &
excellentia: & de dei cognitione poetas omnes anteirent.
Neq; sanctissimum illud dei nomē aliqua polluerint tur-
pitudine. Verumtamen nusq; appellati: quinimo Platonē
illum: quem pre ceteris Augustinus admirator: neq; cum
vllo christiano viro comparandum esse affirmat. Ait enim
in suo de Ciuitate dei libro. ix. Nos quidem platonem: nec
deum nec semideum perhibemus: nec vllo sancto angelo
summi dei: nec veridico pphete: nec apostolo alicui nec cuili
bet martyri: nec cuiq; christiano homini comparamus. Nō
erunt igitur poete: ob eorum doctrinam & eloquentiā theo
logi aut diuini iudicandi: postq; tot clarissimi ac illustres
viri: qui tantam omnium humanarum ac diuinarum rerū
cognitionem consequuti sunt: numq; a nostris eiusmodi ap
pellatione: digni sunt habiti. Nisi forte velis dicere: te eo mo
do theologos appellasse: quo constat a varrone romano ve-
rum doctissimo: appellatos esse. Nam quum in eius libris:
quos rerum diuinarum inscripserat: vt testis est Augusti-
nus: triplicem theologiam esse diceret: precipuam ac omni
um prestantissimam esse dixit: quę a philosophie fontibus

defluxit:quam quidem physicam appellat: in qua Platone affirmat:& qui Platonem sunt sequuti:principatum obtinuisse:quasi melius ipsi & ceteri de deo sensissent.Reliquas vero duas a poetis fuisse potissimum & inuentas & elaboratas : quarum alteram ciuilem vocat:quales sunt ludi scenici & theatrales:quia tragicis & comicis: in publicum preceteris afferuntur: qualia etiam apolinaria illa & Eleusina: ac bachanalia sacra:que omni sane turpitudine & obscenitate scatebant.Sed audi quid de huiusmodi theologię generibus:que maxime ciuilis dicitur & fabulosa Augustinus senserit: vt intelligas: q̄ vox illa crudelis est ac impia : qua poetas diuinos ac theologos appellas . Ait enī in suo de ciuitate dei libro sexto.Nec fabulosa igitur nec ciuili theologia sempiternam quisq̄. adipiscetur vitam .Illa enim de dijs turpia fingendo seminat: hec fauēdo metit. Illa mēdacia spargit:hec colligit:illa res diuinas falsis criminibus insectatur.Hec eorum criminum ludos : in diuinis rebus amplectitur . Illa de dijs nephanda figmenta hominum: carminibus personat. Hec eaum deorum ipsorum festiuitatibus consecrat: flagicia & facinora numinum: illa cantat . hec amat : Illa prodit aut fingit : hęc aut obtestatur veris aut oblectatur falsis . Ambe turpes: ambe damnabiles. Sed illa quę theatrica est:publicam turpitudinē profitetur:ista que vrbana est:illius turpitudine ornatur.Hęc Augustinus: Non erunt igitur: nec hoc modo: poete a nobis:theologi aut diuini appellandi.Postq̄ vir ille doctissimus ac sanctissimus:cuius auctoritate in maximis ingenij incrementis:ecclesia est adaucta:non solū reprobat sed detestatur.Neq̄ ex sola ciuitate expellit vt Plato: sed ex vniuersa christiane religionis consuetudine ac societate : quum

& ambas turpes appellat: & ambas dãnabiles: dicatq; mẽ
daces esse & nepharias: & criminosas & sacrilegas: omniũ-
q; viciorum vbertate redundantes. Quinimo nec varro ipe
qui id theologię genus a ceteris secluſit: censuit poetas ſeqn
dos esse: quum vir esset acutissimi ingenij: excellentissime-
q; doctrine: videre q; illius deformitatem: Tum etiam ad
uersus deos impietatem. Ait enim in suis antiquitatum li-
bris. Physicos vtilitatis causa scripsisse. Poetas vero delecta-
tionis. Propterea que a poetis conscripta sunt: populi sequi
non debent: crimina sunt deorum: que tamen delectant &
populos & deos. Ex quo videtur virum sapientissimum:
recte intellexisse: quales poete essent iudicandi. Et si ea tem-
pestate corrupti ciuitatis mores: romanam rem p. peruertis-
sent. Et subiungis statim: q; ex eorum raritate sint extiman
di diuini. Quam quidem sentẽtiã: nimis mihi fateor incõ
sideratam visum esse: quasi raritas ipsa: quemadmodum de
deo dicitur: rebus mortalibus diuinitatem prestaret: q; d; q;
falsum sit: q;ue inane ac stolidum: ex te cogita. Nã si ita eẽt
profecto nihil diuiniꝰ q; fœnix: nihil quoq; q; vipera: q-
rum alteram scribunt historici ex parentis mortue cinerib⁹
oriri. Alteram vero ex matris quoq; erupte partu effundi:
Vnde etiam vipera a violento partu est appellata: nec vnq;
nisi vnam in vtroq; genere reperiri. Sed hee sũt fabule: qua-
les nec poete fingerent. Tam & si Ennium illũ priscum &
ineptũ poetam: non piguerit eos sanctos dicere: quasi Pla-
tonico illo furore: ad effingenda mendacia componendaq;
flagitia concitarentur. Nã q; rariores fuerint poete: & sem-
per pauciores inuenti: q; ex ceteris artibus: qui potuerint
ad aliquod culmen euadere: sane non ob excellentiam ipsi-
us artis euenisse cõstat: sed ob id morbi: quo quisq; & ma-
xime ea ętate: ingenioſi viri ac honoris cupidi agitabantur:
quoniam nullam prorsus in ea dignitatem aut mercedẽ spe
rarent. Quod si preterea ex raritate ars aliqua diuina iudica-

ri debuisset:ea,pfecto esset oratoria.¶Que quidē quā oīs inhonesti rectiq; acvtilis consideratōe versetur:tñ vt inquit Cicero:multo pauciores vsq; ad eius ętatem fuerunt oratores q; poete.Non erunt igitur existimandi poete diuini: ob raritatem neq; hñdi.Et dicis q; poetarū demōstrationibus deum cognoscimus:quo quidē dicto: mea sententia nihil absurdius.Nam quō deus cognosci pōt ex ea theologia:q̄ mendax est turpis ac flagitiosa:quō poete deū demōstrare possunt:quē nunq; intellexere:quorū ingenia nō sint nisi inter inanes turpissimarū rerū fabulas versata:& ad cōcitandā ad libidinem iuuentutem.¶Quō dicis preterea demonstrare deum:qui neq; oculis videri:neq; vlla humana rōne satis cōprehendi potest:quē quū salurator a Philippo rogaretur vt eis demonstraret:contempsit inquiens:Nemo vidit patrem nisi filius.Et ipe.Nullus em̄ faciem meam videbit & viuet.Quinimo Esaias ideo lapidatus est:quū dixit se illū oculis vidisse:&Moyses qui loquebat facie ad faciē:nunq; dicit se:nisi eius posteriora conspexisse:& dicis a poetis demonstrari:qui nunq; demonstratus fuerit moysi.neq; a saltratore vnq; discipulis:cur nō digniores:vt lapidarētur poete:si eam habent facultatē demōstrandi dei quā neq; voluit saluator:quomodo quispiā poterit deum videre:quē nū q; discipuli potuerunt intueri.¶Demonstrare em̄ nihil significare potest:quā rem ostēdere:q; cernere oculis:aut comprehendere rōne possumus:quēadmodum mathematici ac dialectici plerūq; vtuntur.¶Sed quū nō possit deus:neq; oculis cerni:neq; vlla cōprehendi rōne:de eo in sua ppria essentia vt & deus est & dicitur:quō tu inquis a poetis demonstrari.Erit igitur id:aut prorsus absurdū:aut ipa oratio vt i pleriq; incōcinne ac inepte posita.¶Sed credo te non demonstrationibus:sed carminibus dicere voluisse.Quod si ita est quęso quis erit hic deus:Non erit sane ille quem colimus qui cruci affixus eius sanguine ac morte nostram redemit

mortem quẽ olim in carne homĩs potuerunt intueri. Quis igitur nisi illum: qui regiũ puerũ preter nature decus detur pauit: qui danaem puellã castissimã corrupit: qui europã fœdauit: qui tot stupra: tot adulteria: tot mechationes: per vniuersam pene greciam turpiter impudentercꝫ patrauit: Quid dices: Non em̃ existimo te de xp̃o dicturũ: quum de Ioue significant: quẽ nostri mortales ac corruptibilem esse Tam etsi maximũ hoĩm ac optimũ appellent. Sed potius quum dicunt: At pater omnipotẽs rerũcꝫ eterna potestas: et illud: O qui res hoĩmcꝫ deumcꝫ: eternis regis imperijs: & pleracꝫ hmõi. sed male ꝓfecto actum esset tantis ingenijs tantecꝫ doctrine: si nuncꝫ intelligere potuissent pœte deum omnipotentẽ esse oportere: ac eius imperiũ eternum. Ergo vir christianus id nõ intelliget: nisi a pœtis fuerit eruditus: stultum esse: ac temerariũ id dicere: qꝫ esset contra oĩe religionis decus: ac iusticie cultũ facile cõmineretur. Turpe erit igitur atcꝫ absurdum dicere: qꝫ pœtarũ demõstrationibus deus cognoscatur: quũ inanis sit ac contẽnanda illa doctrina: que nõ vacat erroris suspitione: quinimo q̃ tota aspersa est mendacijs: & fictis de deo calũnijs: & subiungis te audiuisse eos adeo captos studio philosoohię: vt contẽptis secundi bonis: antra sibi ac prerupta montiũ loca delegerint. Verũ id ego vncꝫ necꝫ audiui preterꝫ a te vno: necꝫ etiã memini me vncꝫ legisse quẽpiã hmõi sibi vitã delegisse ꝓter Euripidẽ tragicũ: sed nõ ea q̃ dicis de pauptate religione. Verũ potiusqꝫ a mulierũ contagione abhorrebat: vt testis est Theopõpus & Aristophanes: qui de illo scripserũt. Tũ etiã quũ postea ad archelaũ macedonię regẽ se contulisset redeuntẽ noctu domũ a canibus dilaniatũ. Alterã deinde epl̃e tuę quã constituisti ꝓpẽ aggrederis in q̃ ꝓtractãda mihi videris: ob eã quã in pœticã artem charitatem geris: nec religionis tue nec fidei christiane: nec tui ipius satis memorẽ fuisse. Omitto illa que ex Persij carminibus; magis ad argu

endos aliorũm mores: ꝙ ad cõprobandã ꝙ ſuſcepiſti cãm ſatis mea ſnia inter reliqua importunę geſtiſti. Illd̃ me mouet qd̃ dicis: Domum quandã in terris eſſe: diuino munere: adinſtar cœleſtis concilij: ſacris tm̃ ſtudijs dicatã. & poſtea inſcribis eam eſſe animã. Deinde ſubiungis in qua profecto velut monarcha: quedã in arte poeſis rerum magiſtra regia facie p̃ſidet: admiror equidẽ: nec poſſum ſine moleſtia legere: ꝙ hmõi oratio: ex tam religioſi ac perdocti viri labris exciderit: ꝙ poeſim ꝙ Auguſtinus vt oſtendi plenam oĩs turpitudinis & obſcenitatis inquit: & Hieronimus deteſtatur quaſi ſiliquas quaſdam ad porcos parandos: & demonum cibum qui vti confinguntur coriam appellans: tum etiam tot clariſſimi ac doctiſſimi viri abiciunt & contẽpnunt: tu ſolus eam audeas & magiſtram rerum dicere et quaſi monarcham quandam ac omnium reginam: in animę ſede p̃ſidere. Nec tibi veniat in mentem religionis tuę neꝙ profeſſionis: neꝙ eorum ſtudiorum diſciplina quibus quotidiana cura & exercitationis conficeris? Nam ſi illa vt inquis magiſtra omnium ac regina: quid nam erit philoſophia ꝙ Cicero omnium laudatiſſimarum artium procreatricem quandam: & quaſi parentem appellat: quid erit ciuilis ſcientia: ꝙ Ariſtoteles Ethicorum primo non dubitauit cæteris omnibus anteferre? Quid erit theologia tua & vere ſacrarum litterarum ſtudium. Aut enim ſcientię omnes illius vnius miniſtre erunt & pediſſequa & ancillę: ſi illa regina & imperatrix eſt omnium: aut Cicero & Ariſtoteles mentiti ſunt: qui cæteras omnes artes philoſophię: reiꝙ p̃ adminiſtrationi poſtpoſuere? Sed quid poteſt dici turpius ꝙ theologia ipſa qua verum deum intelligimus nõ mendacẽ non confictũ non fucatũ aliquo erroris colore: nõ inceſtuoſũ: nõ adulterũ: nõ pediconẽ: vt poeſi: ſꝫ pudiciſſimũ immaculatũ: incorruptibilẽ: veracẽ: nudũ ac detectũ: oĩmiꝙ cãdore ac puritate illuſtriorem: pediſſequa ac miniſtra libi

dinose ac lascivientis poetice diceretur. Et postea quasi nõn satis fuisset: q eam reginam ac monarchã dixeris: subiũgis sacris induta vestibus: iure meritoq mortalium imperatrix est appellata. Sed q̃ nam erunt illę sacrę vestes quas indui- tur tam illustris regina & impatrix poetica: Non enim ille erunt quę cognitione virtutis sunt contexte: vt philosophię neq quę bñ regende reipu. doctrina elaborate: vt ciuilis scie Neq q̃ pollent lumine veritatis: vereq vitę ac innocentię disciplina & splendore vt theologię. Sed quę lasciuijs expu- mant: omnicq fetent obscenitatis genere. ergo vestes illas sa- cras appellabis: quę tam execrabilem doctrinę fucũ pre se ferunt. Ergo illam reginã ac imperatricẽ dices q̃ oĩm libidi num incendijs ebulit: cuius cantilenas porcoꝝ siliquas: vt dixi & demonũ escam; Hieronimus appellat: & dicis eam esse quę cœlestia docet archana: Indigna certe ac prophana sententia! Disrumpantur igitur posthac omẽs sacri codices Confringantur testamentum vetus & nouum non sit qui legat Augustinũ neq Hieronimu: Postq regina ac impa- trix poetica ipa est: q̃ cœlestia docet archana: quęue sacras in duta vestes: presidet cæteris: ac q̃ lis sit deus facile demõstrat dũ mechũ iouem facit & adulterꝝ & pediconẽ. Et subium- gis: hanc vero sequũtur a tergo: sũma veneratione homines qui post dñam: celsa in sede locati sũt: mites aspectu ac mo rum grauitate pleni! Sed qui sunt isti quęso tante venerati onis viri: tantę grauitatis: tantę morꝝ disciplinę: tam mitis ac iocundę indolis Virgilium ne vnũ esse inquies: sed eum scribit Seruius rustica na facie fuisse: & adeo exarsisse libidi ne: vt nec pepercerit maribꝰ: Ouidiũ inquiens q̃obrem ergo dãnatus ꝓpetuo fuit exilio: & potissimũ a clementissimo oĩm Augusto: Lucanũ ne forte: sed cur deprehensus in piso- niana coniuratõe aduersus cęsarẽ: incisione venarꝝ interijt q̃ sunt igitur hij tam graues & honesti viri: Comici ne forte hij sunt aut tragedi? Sed quid lasciuius comico: q̃d crudeli-

ac inhūmanius tragedo. Quid vtroq; ꝑ ſua facultate indi=
gnius: quū hiſtrionū more: ſuas ſepenumero fabulas acti=
tarēt: atq; in eis actitādis: neq; vox neq; geſtus neq; motus:
nec vlla demū corporis ꝑs erat: q̄ vacaret obſcenitate: & effu
ſa licētia turpitudinis. Et dices vt credas eos potiuſq; mor=
tales: quū nidū velut Iouis ales in celū locarint. Mihi profe=
cto videtur id tibi mō euenisse: quod dormitātibus pueris
plerunq; ſolet. Nam ſi qua fortaſſe q̄ interdiu affectaſſent:
noctu ꝑ ſomniū viderint: & poſtea tātope ſibi ꝑſuadent: vt
vera eſſe oīa facile exiſtimēt. Poſtq; ēm tibi ſomniaſti poe=
tas theologos ac diuinos eſſe: nullū ꝑfecto tm̄ eſt diuinita=
tis mun⁹. q̄d nō arbitreris eos aut iā conſequutos eſſe: aut
facile cōſequi poſſe. Nam ſi poete pluſq; mortales eſſent. &
nidū (vt inq;) in celū locaſſent: quid eſſent queſo niſi aut dij
aut q̄dā ex ſuperiroibus intelligētijs: cum nihil huiuſmodi
poſſit aliud q̄ mortales eſſe: ac īcolere celeſtē illā plagā: q̄d
idē nō ſit incorruptibile & īmortale. Sed q̄ falſa ſit hęc opi
nio. teſtes ſunt ipſi: qui nobis clariſſima ſue mortalitatis mo
numenta reliquere. Preterea ſi poete ſunt qui celum poſſi=
dent: cur elaboramus fide: continētia: integritate. Cur ſecta
mur vere virtutis ſtudium: ac veri dei cognitionem: cum
tot potiſſimū laboribus ac erumnis. Cur ſuperiores noſtri
ſancti viri: tot cedes: tot cruciatus: tot incendia pertulere: vt ſi
bi & īmortalitatem ac celeſte domicilium compararent. Si
via eſt alia facilis & plana & leuis: ſine vllo cruciatus terro=
re: quę poetica dicitur: qua quiſq; ſibi immortalitatē conſe=
qui poſſit: cur denum aliam ſcientiam perdiſcimus: q̄ poe
ſim: poſtq; poete ſunt: qui celum poſſident: ceteri vero ter=
ram colunt: atq; dum viuunt: in terris: pluſq; mortales ſint
exiſtimandi. Quod quā vana ſit ac ſtolida opinio. Augu=
ſtinus ipſe ſuperius euidētiſſime teſtatus eſt: ait ēm. Nec fa=
buloſe nec ciuili theologia: ſempiternā q̄ſq; adipiſcetur vi=
tā. Si igitur rōnes oēs huic opponūt ſentētie: & Auguſtin⁹

ipſe negat:ex figmentis poetarū quempiam beatam con=
ſequi vitam:cur dices tu illos pluſcꝫ mortales eſſe credere:q
omnem pene etiã humanitatem amiſere? Et cur dices eos
nidum ſuum in celum locaſſe:qui vix potuerint nec in ter=
ris quidem aptum ſibi domicilium cõparare? Sed quid ego
hęc:quaſi erraueris:quum dixeris eos in celum nidum locaſ
ſe:veluti alitem iouis:quum necꝫ aquile:quę alites iouis di
cuntur:in celo nidificant:necꝫ poete vſcꝫ nidos habent. Et
poſtea ſubiungis illud Ariſtotelis dictum:vniuſcuiuſcꝫ ſci
entię vnum eſſe ſubiectum: & recte inquis: quoniam vna
quecꝫ ſcientia:vnum etiam habeat ſubiectũ eſt neceſſe. Sed
qua ratione id dicas:non exprimis. Ferrarie autem artis fer=
rum dicis eſſe ſubiectum. Nec illud quidem abnuerẽ. Sed
qd velis adhuc inferre: ob id non enarres? Credo te timuiſ=
ſe aperte dicere:deum eſſe poetice ſubiectum. Ne videreris
vnam & eandem theologiam eſſe dicere:quę a poetis con=
flata eſt:& quę a ſanctis viris:ſummo ſtudio relicta. verum
tamen quum ſtatim adiungas. Sed ſcientiam elegerunt in=
ter ſidera:inter deorum ſedes ornatuſcꝫ celeſtes: & ſi adhuc
adeo perplexa ſit oratio tua:vt vix poſſit intelligi: mihi ta=
men videtur te id voluiſſe plane ſignificare. Quod ſi ita eſt
quid dici poſſet abſurdius: quid crudeli?: quid perfidius ac
magis impium:vt ſummam laſciuiam:ſummamcꝫ peccan
di licẽtiam:ac vnius ſordidiſſimi adulteri Iouis cognitionẽ:
cum veri dei intelligentia rationecꝫ:ac vitę beatitudinę com
pararęs. Et ſubiungis: poeſis preterea ſtabilis eſt & fixa ſci=
entia:eternis fundata atcꝫ ſolidata principijs Vbicꝫ certe &
omni eodem tempore:nec vllis vncꝫ vt cetera concuſſa mo
tibus. Nonne dixti te velle. nullam aliam eſſe theologiam:
preter poeſim:aut certe eandem eſſe cũ illa:quã nobis reli=
quit Saluator:ſed declara apertius:quid ſit illud: q poeſim
fixam ac ſtabilem appellas. Nihil enim eſt fixũ: quod non
in aliquo fixum eſſe ſit neceſſe. Sed in quo eã ſcientia:ſi ſci=

entia est:appellanda erit fixa:aũt enim optis est:vt ea in deo fixa dicatur:aũt in animis hominum : postꝫ scientię omnis:ex ea parte animi proficiscuntur: vt inquit Aristoteles: quę rationalis & intellectiua dicitur. Mors vero ab ea : quę prorsus caret ratione:si enim fixa scientia dicitur: ꝙa in deo fixa sit:profecto illud etiam verum erit:quod inquis stabilẽ esse:& illud quoꝫ:ꝙ eternis sit fundata ac stabilita principiis:quum nihil sit stabile:quod idẽ nõ sit incõmutabile neꝫ incõmutabile quicꝫ & eternis fundatũ principijs:quod idẽ nõ sit deus:ꝙd erit igiẽ poesis:nisi deus:Qd' si ita inqes: qd' nõ existimo: sequit ist d' absurdissimũ ac nephãdissimũ omniũ:ꝙ in deo nulla esset veritas:sed summa turpitudo: & mendaces de ipso opiniões. Postꝫ poetica ipsa nihil aliud est ꝙ fictio quedã fallax ac lasciua:in qua nulla veritatis cognitio:nisi obtecta sũma erroris caligine repitur.quẽadmodũ vt diximus Hieronymus testat:quũ dicat verum: nulla ibi saturitas veritatis:nulla iusticie refectio reperiẽ:studiosi eaꝝ in fame veri:& virtutũ penuria ꝑsererãt. Apuleius quoꝫ quẽ summũ platonicũ Augustin⁹ vocat : quũ de figmẽtis poeticis diceret. Ex hoc inqt ferme demonũ numero:poete solẽt quãꝫ ꝑcul a veritate:osores & amatores quorundã hoim deos fingere. Hos ꝑsperare & vehere:illos contra aduersari & affligere. Igiẽ & misereri & indignari:& angi & letari:oẽmꝫ hũani animi faciẽ pari sibi motu cordis: e salo mẽtis:ꝑ oẽs cognitionẽ estus fluctuare: ꝙ oĩs turbelle tẽpestatesꝫ;ꝑcul a deoꝝ celestiũ trãqllitate exulãt. Quod si apuleius vir gẽtilis: nec nr̃e religiõis cõpos:mẽdacẽ poesim dixit:turbulẽtãꝫ ac tẽpestuosam:ab oĩꝫ celestiũ trãquilli tate alienã:cur ꝙ diuinitatis particeps est: & nostre religionis cultor:eã in deo stabilẽ ac fixã esse excogitauit: Verũ si dixeris eã abs te ita diffinitã esse:ꝙ in animis hoĩm & in quo cũꝫ est stabilis ac fixa sit dicã ꝑfecto: nec hoc modo ex te recte excogitatã fuisse. Nã quõ ea res stabilis dici põt: quę

mutabilis sit: & possit incremẽtũ capere: in quocũq; est & decrementũ. Quo mõ etiã fixa. q̃ possit erui. Stabile aũt & fixũ: nihil dici põt: nisi qđ incõmutabile est. Quod aũt poesis in animis hominũ incrementũ capiat & decrementũ: nemo est q̃ dubitat: quũ & ętate & exercitatõe & assiduitate crescat. Muniatur etiã plerũq; morbo: plerũq; etiã prorsus eruitur: quũ inuẽti sunt nõnulli: qui aut casu aut morbo: pristinarũ oĩm rerũ memoriã penitus amiserit. Preterea quomõ fundata erit ac stabilita eternis principijs. vt inquis: si commutabilis sit atq; in animis hoĩm locata? Nullũ eñ noui eternũ principiũ: p̃ter deũ. Animi hoĩm nõ dicuntur eterni sed immortales. Quod aũt neq; in deo sit neq; ex deo: satis abunde opiniõe demonstrauimus. In quo igitur erit stabilis & fixa poesis: & eternis fundata principijs: si nec in deo esse põt: nec in animis hominũ stabilis ac fixa: quũ in deo figmẽta esse absurdissimũ sit: & plerũq; in nobis corrumpatur & decidat. Et dicis q̃ vbiq; est & in omni tpe eadem: & recte quidẽ dicis. Nã vbiq; & semp mendax est poesis: nec ex se nisi silique & porcorũ & demonũ cibus excutitur: teste vt dixi Hieronymo: & subiungis statim: nec vllis vnq; vt cetera cõcussa motib⁹: ergo sola adamanthea est? Quũ nllo possit neq; ferro neq; ictu neq; morbo: neq; morte etiã ipsa cõcuti neq; labefactari. Preterq; cũ hircino sanguine: p̃ quo tragoedi acccerrime certabãt. Sed hę inanis res sunt fabulęq; dicere: q̃ saturnus patris abscíderit testiculos: aut q̃ aratrix fuerit Ceres: aut seminator triptolemus: longeuũ insup inquis bonũ poesis p̃stat imitatoribus suis? Si illud bonũ est: quod peripatetici dicunt esse: quod omnia appetunt: & vt intelligamus: quid sit illud bonũ quod omnia appetũt: dicis id esse vitam: & declaras eam esse famam: quam inquis nostri poete sibi vendicauerunt. Sed quum hęc dicis: multa mihi videris: non solum vt cetera preter rationem dicere? Verum etiam incepta ac parum animaduersa. Se-

duo pre ceteris: que haud quaq; mihi sunt visa: condictioe tua digna: quu famã affirmes: longeuu bonu esse: & id etiã esse quod peripatetici inquiũt omnia appetere. Nam si fama esset id bonũ quod omnia appetũt: id esset etiam finis omniũ: quũ a fine omnia dijudicentur: sitq; ad quẽ omnis ars omnisq; doctrina & actus & electio dirigatur: vt testis est Aristoteles ipse: qui illud bonũ cum fine conuertit: ideo inquit idem bonũ esse quod omnia appetũt: quũ omnia appetere finẽ boni: & ad id nata & creata esse videantur. Sed medicine finis non est fama sed sanitas: Necq; rei militaris est fama sed victoria: necq; œconomice ẽ fama sed diuitie: & vtilitas necq; alterius cuiuscũq; vis rei est famã finis: sed aut opera aut operatiões. Quomõ igitur iquis famã esse quod omnia appetũt: quũ esset necesse: quod fama omniũ rerum finis existeret. Preterea Aristoteles ipse: quũ intelligeret: qualis fama esset: quãue sequutrix malarũ rerũ: in quibus nullã prorsus ponebat felicitatẽ: necq; laudi cõparandam esse: necq; glorie necq; dignitati: qui semp virtutẽ ipsam sequunt nullis eam prorsus in bonis numerauit. Laus vero & gloria & dignitas: quoniã a virtute proficiscantur: & eã tanq; ducẽ: ac omniũ imperatricẽ sequuntur: recte quidẽ & bona sunt & ab eo bona appellantur. Fama autẽ cõtra: quũ potius scelera ac flagitia & credulitates cruentasq; victorias consequatur vt a Virgilio dictũ est, fama malũ quo nõ aliud velocius vllũ. Mobilitate viget: viresq; acquirit eundo. Ideo nõ existimauit vir ille doctissimus: eã inter bona esse locandam. Nam quũ bona omnia q̃ bona possunt appellari: quibus animus hominis affici solet tripliciter diuisisset. Aliaq; esse diceret bona animi: alia corporis: alia extrinsecus: nunq; memini me vidisse: q; ille qui pipateticorũ princeps est habitus famã inter bona aliqua cõnumeraret. Quod si in aliqua pte esset locanda: in ea pfecto locare debuisset: que bona continet externa: in quibus dixit & honorẽ esse & dignitatẽ: &

laudem & diuitias: & principatus & imperia: quum nõ sit necꝫ animi bonũ fama necꝫ corporis: necꝫ etiã vllo modo esse possit. Sed quum in nullis huiusmodi bonis ab eo posita inuenitur: quomodo dicis tu illam esse id bonũ: quod omnia appetere pipathetici dicunt. Postꝫ nec ab ipso qui eorum princeps fuit: inter bona nusꝫ sit posita. Sed age sit fama vt dicis bonũ: sit etiam si placet omniũ externorũ bonorum maximũ ac prestantissimum: precedat decus: precedat laudem: precedat dignitatẽ: precedat principatus ac imperia: nunc̃ꝫ tamẽ fama bonũ erit illud quod inquis. Peripateticos dicere: ab homine expeti: aut expetendum esse. Sed id potius erit aliud quidẽ: quod excellentia sua cetera omnia bona: etiam cum ipsa fama complectitur & antecellit: in quo vno: vera hominis laus: vera gloria: vera fama: ac vera omnia decora consistunt. Quod si quidem quum in bene beatẽꝫ viuendi constitutum esse inquiant: non famam sed id est creationem siue fœlicitatem appellant: quam a poetis alienam: ac prorsus remotam Augustino teste ac Hieronymo facile ostendi. Quod autem ea sit id bonum: quod peripatetici dicunt esse ab homine expetẽdum esse. Aristoteles que dixi eorũ pr̃icipem esse: a quo ea secta denominata est: sic in eo libro: quem ethicorum nicomachi ab initio inqrit. Quoniam vt p̃diximus: omnis cognitio atꝫ electio: bonũ quoddã appetit. Videamus quid illud sit: quod ciuilem dicimus appetere: & quod omnium agibiliũ supremũ est bonũ: nomine quidẽ ferẽ omnes consentiunt. Idꝫ fœlicitatem omnes simul & ignari & eruditi vocãt: beneꝫ viuere ac bene agere: pro eodẽ accipiũt ac fœlicem esse. Hęc Aristoteles: & de eo bono quidem: quod ab homine quẽ id est ciuilẽ appellãt est expetendum. Et de qũo ãgimus modo. Nõ erit igitur fama bonum illud: quod inqs a peripateticis dici: ab homine expetẽdũ esse. Sed cũ virtute viuere: ac de virtute opari: quã qui-

dem vitã:beatã & fœlicẽ appellãt.Sed longeuũ inquis ho=
minẽ facit:multacꝫ ad id exempla inducis.¶Verum quid cõ
fert christiano homini ad beatitudinẽ:ad quã natus est: fa=
ma perlonga: quũ illa nõ sit:quę verã prestet vitã:necꝫ quę
verã gloriã cõpare::etiã si longior sit ꝙ seculũ:quid em pro
fuit homero illi grẽcorum omniũ elegantissimo:vt eius fa=
ma vsꝫ ad hãc ętatẽ pueniret:quid virgilio:qd ceteris om=
nibus.¶Etiã si omnẽ posteritatis cursum:lõgitudie fame su=
perarent.¶Nunqd adhuc Nero fama viuit: cuius crudelitas
ac libido:tãta fuisse traditur:vt necꝫ parẽti mortue pepcerit:
¶Nũquid & phaleris:cuius principatus oẽm tirãnidẽ omnẽ
ferã:oĩa monstra ĩmanitate superauit.¶Nũquid & iude p=
sidia:vt ne ad exẽpla nostra cõuertã viuit adhũc:ac diutius
fortasse ꝙꝫ hoĩes viuet q nã ętas tã lõga tãꝫ a nobis remo=
ra:q possit herodis illi⁹ in pueros crudelitatẽ ac cruẽtos gla=
dios abolere.¶Qd tẽpus tã cõtinuũ tã ꝑpetuũ:qd christia=
ne fidei ꝓsequutorẽ atrocitatẽ:& incendia odia possit extin=
guere:quid ergo erit hęc fama tua:quã tanti facis quam ve,
dicis id bonum esse:quod omnia appetunt: si tantundẽ tẽ=
poris prestat vni ꝙꝫ alteri:quinimo potius plus addat diu=
turnitatis sceleri ꝙꝫ virtuti: fac aliquid vt iuuenalis inquit:
quod sit grauis & carcere dignũ:si vis esse aliqd:ꝑbitas lau=
datur & alget.¶Exquo nemini dubitãdũ est:vt si viri illi de=
nuo reuiuiscerẽt intelligerẽtꝫ:quali forma vsꝫ ad hãc ęta
tem puenissent:nõ solũ a tanta fœditate abhorrerẽt:sed eti
am vehemẽter augerẽtur nõ ꝙ eius nomen simul cum vi=
ta prorsus nõ interiisset.¶Huiusmodi igitur fame lõgitudo
quum non sit quę necꝫ beatas poetas reddat: necꝫ ad ve=
ram conferat immortalitatem : quę nam erit laus : ꝙ huc=
usqꝫ viuant : quum tot crudelissimi ac nefarij viri etiam
viuant.¶Vera enim vitę longitudo:laus est illa:quę ab inno
centia integritatecꝫ ac iusticia ꝓficiscitur.¶Ea est vera fama:
quę de virtute nascitur : non quę a lenocinijs fabularum

aut criminum venustate exoritur? Et si illa perioc̃nda sint ac mirifice ob elegantiam & dicendi dignitatem animi de mulceãt. Nõ enim in percipienda voluptate: sed in sustinẽ do labore perferendisq; cruciatibus: omnis virtus omnisq; de virtute laus ac gloria p̃ficitur? Addis preterea multa q̃ maxime tibi videntur aspirare poeticę dignitati: sed frustra quidẽ mea sententia eniteris: quũ nec ea eiusmodi sint: vt satis digna videantur ad extollendã poeticam: nec satis apta ad eam a delicto expiandã? Ais enim fabulam dictã a fando: quasi id sit a sui origine aliquid laudis allaturũ: quum presertim fabulari, put inquis quod constat a fabula ortũ: plerisq; in locis sacre littere serie ac grauiter vtãtur. Nec falleris quidẽ quũ scriptura: huiusmodi dictionibus sepenumero abutatur. Esto igitur ita sit: a fando fabula: & ab ea dictum fabulari: non tamen sequitur q; fabula aliquod debeat serium significare. Nam si ita in hoc esset: necesse etiam foret vt idẽ quoq; in ceteris eueniret: que potissimũ ab eodem fonte deriuarentur? Sed hoc falsissimũ est vt ostendã. Nã plerisq; non solũ significantiã mutant sed etiã proprietatem. Non erit igitur vt inquis ita existimandũ. Fatuus. n: & si a fando dici testis est varro: nullã tamẽ ab origine laudem consequitur: quinimo & significantiã eius originis: et proprietatẽ amisit: quũ fatuus ille dicatur: qui omnẽ fandi rationẽ prodiderit: quẽadmodũ apud grecos dicitur? Sic & fatum a fando: verũtamen fatum plerũq; & mortẽ significat: sic Virgilius. Postq; te fata tulerũt: ipsa pales agros atq; ipse reliquit apollo: fabulari aũt: & si a fabula dictũ sit: nõ est tamen mirandũ: si etiã honestis ac grauibus in rebus auctores vtantur: quũ id in plerisq; alijs vt dixi: tã grecis q; latinis dictionibus soleat euenire? Audacia enim ex natura sui: semp excessum quendã vitiosum significat: vt testis est aristotiles: quũ fortitudinis superius sit extremũ: audere tñ illũ dicimus: qui sese erigit ad virtutẽ. Monstr̃: tamẽ

non nisi quod preter naturā aūt consuetūdinē euchire solet significat: Virgilius Monstrū horrendū ingens. Verūtamē monstra a quo deriuari certū est aut moūere a quo festus inquit deduci plerūq; & disciplinā & honestas res & vtilitatas significāt. Sic & amare sed amator nō nisi lasciuiā & auiditatē libidinis ostendit: itaq; nō est mirandū: si etiā in sacris libris inuenitur fabulari aliter q; a fabula deriuatū significare: quando quidē verba q̄ veniūt a nominibus: aliā plerūq; capiant proprietatem: alia quoq; nomina. quę a verbis mutant etiam significantiam. Deinde diffinis fabulam esse fabularem inquiens seu demonstratiuā sub figmento locutionem: cuius amoto cortice: patet intentio fabulantis. Nescio profecto quę nā sit hęc diffinitio. Nusq; eē memini me legisse: q; fabula est fabularis locutio. Sed queso vñ tibi surrepit. Mihi eē visa est non solum vera: sed etiam iocunda atq; apta sermoni nostro. Nam si fabulari est loqui vt dicis: & ostendis per exempla: enormis nimirum erit atq; inconcinna diffinitio illa: quum nō possit recte dictum esse: q; locutio sit locutio: postq; velis: q; fabula sit locutio: quoniam & fabulari sit loqui: sed profecto quum dicis: fabulā esse fabularem locutionē: videtur nimirū aliud fabula q̄ locutio significare: & si non minus: & id quidē inepte ac incōcinne dictum constet: quum manifestum sit fabularis additū esse locutiōi ad diffinitionē: quo fabulā separet a ceteris locutionibus. Erit igitur fabula aliud longe a locutione simpliciter: quod maxime ex hac tua diffinitione confirmari certissimū est. Et subiungis: cuius amoto cortice patet intentio fabulantis. Ergo fictio illa q̄ dicitur poesis: tanq; cortex. & recte quidem. Sic etiam eam Hieronymus comparat: siliquis: que solent post exactum legumen: porcoꝝ mense parari. Sed quę laus est ista poetice: quā sanctā & diuinā fecisti: vt turpissime totius arboris parti comparetur: q̄d cortice horridius: q̄d infecundius: q̄d inutilius: quum non sit traditus

arbori nisi ad recipiẽdos prios ict⁹ absorbẽdasq; tẽpestates & dicis eo amoto p; ĩtẽtio fabulã tis: ergo si subtraxerit hũc corticẽ: plane enudabit iupiter tu⁹ & apte tũc se ostentabit haud ãpli⁹ deũ neq; deoꝝ atq; hoim regẽ: sed oim mechorũ & stupratoꝝ pricipẽ & ipatorẽ. Pulchra qdẽ & gl'iosa poetaꝝ intẽtio: & digna vt declaret ingenuis adolescẽtibus quo addiscãt & ipi mechari: stuprare: adulterari & rapere more principis illius: nõ dico celi sed lupanaris. verꝝ alr Cicero fabulã diffinit: alr etiã spẽm illius oñdit in eis potissimũ libris quos de arte dicẽdi cõposuit. nã quũ tria dixisset narrationũ gña eẽ: illd'aũt genus: qd' dicit a cã ciuili remotũ esse in duas diuisit spẽs q̃ꝝ alterã in negocijs: alteram in psonis positam eẽ inqt. q̃ vero in negocijs posita est: in tres quoq; partes diuisam affirmat: fabulam: hystoriam: argumentum Fabulam dicit esse que neq; res veras: neq; verisimiles continet: vt he sunt inquit quẽa tragedis traditẽ sunt. Historiã vero rem gestam esse sed ab ętatis nostre memoria remotã Argumentũ aũt rem esse fictam q̃ tñ fieri potuit velut comedia: quẽ vero in personis posita est: dicit inquit habere sermonis festiuitatẽ animoꝝ dissimilitudinem gratuitatem lenitatem spem, metum suspitionem desiderium dissimulationem misericordiã: rerũ veritatem: fortune cõmutatõem insperatũ incõmodũ: subitã leticiã: iucundũ exitum rerum qualia omnia fuisse in ea saluatoris narratiõe inuenies quã potissimũ de filio prodigo: ad explicandã humanẽ vitẽ cõditionẽ exposuit: neq; existimo hmõi narratõis q̃ nobis ab ipo saluatore, pposite sunt: aut a quouis mõ sacris inserte literis: fabulas eẽ dicẽdas: vt inqt: quũ fabule nec vere sint verisimiles. Neq; etiã argumẽta & si illa verisilia sint: quũ illa ad lasciuiã sunt inuẽta. Hęc aũt ad vitẽ exẽplũ institutõem q; ppositа. Ideoq; melius aut exẽpla dici aut silitudines aut pabolas qd' idẽ significat censendũ est. Postq; nullũ ẽ prorsus sacraꝝ rerꝝ cũ fabulis cõmertiũ. Nam q̃ vtilitas poetice disciplinę tãta erit: q̃ possit cũ saluatoris verbis exẽplisq; illis

cõparari:quũ poetica ſp mẽdacia effuſiſſima cõſpiret:hęc ve-
ritatis cognitõꝫ pſe ferãt.Illa petulantiã aclibidinẽ concitat
Hęc cõtinentiã & caſtitatẽ edocẽt:illa ꝓnitiẽ vitę:hęc ſalutẽ
ac btitudis viã oñdit:illa deſtruit:hęc edificat:illa corrũpit
adoleſcẽtulorꝫ ingenia:hęc ad ſũmã ſpem vitę erigũt & in-
ſtituũt.Nõ erunt igit hmõi a ſaluatore ꝓpoſita exempla:fa
bule dicẽde necꝫ figmẽta:Pꝰ q̃ꝫ nulla iter ſe fũt aut familia-
ritate aut vicinitate cõiuncta:Sed dicis varios fructꝰ poeti-
ce facultatis:& quũ velis eos explicare:q̃ ſint inq̃s quũ max
imas heroũ res geſtas poete canant & turpiſſimas hoim vo
luptates,ac turpiſſimos mores explicẽt:magno cũ verborꝫ
lenocinio!O ptimi ſane fructꝰ ac prematuri quos ab initio
poetica tua:tenellis adoleſcẽtulorꝫ ingenijs offert:ſꝫ q̃ſi vbi
nati ſunt hmõi fructꝰ q̃ tã ſuaue redolẽt tãtãq̃ fragrãt ame
nitatẽ:ſunt ne ex hortis heſperidũ:aut ex delitioſiſſimis ꝓſa
rũ ſeptis erepti at credo potiꝰ exorti formice:aut ex medio tar
tari aluꝫeo emerſiſſe!Pꝰ q̃ꝫ tã turpes voluptates ac tã turpes
vt inq̃s mores ꝓ ſe ferũt:& dicis magno cũ verborꝫ lenoci-
nio quo q̃dẽ nihil poſſet dici mea opĩone ꝓnitioſiꝰ:vt poe
tarꝫ lenocinijs magis alliciant anĩ:ad ĩbibẽdos eos mores:
quos tãto ſtudio ac exq̃ſita verborꝫ ſuauitate nitũt exprime
re:ac audiẽdas cãtilenas ſcatẽtes oim flagitiorꝫ labẽ!At di-
ces heroũ fcta magnifica fuere.Sꝫ q̃ſo q̃d cõfert hmõi do-
ctrina adoleſcẽtulorꝫ igenijs.Pꝰ q̃ꝫ tã late ptꝫ et grecorꝫ et la
tinorꝫ hiſtoria:ſũma cũ eloq̃ntia et dignitate cõfecta:maio
ri etiã ꝑcipiẽda cũ auctoritate:vbi nõ rerꝫ geſtarꝫ ſõnia ac ĩ
anes fabule vt ĩ poetica:ſꝫ vbi veras audire voces ac exꝑſſa
de virtute facinora poſſum?.q̃d nã exiſtias detrimẽti adole
ſcẽtes pati:ſi a poetis nõ erudirẽtur:q̃les fuerit herculis labo
res:necꝫ ſcirẽt ereptũ exiferis ab eo cerberꝫ et ſuꝑatũ anthe
um gerionẽ et erimantheam feram dectam ac poſitas in
atlantico columnas!Necꝫ ſcirent liberatam a Theſeo pa
triã & correptã totiens adrianam: & dectas cum hercule
amazones aut captam cũ argonautis troiam:aut ignorarent

THERMOLAVS

Iasoñem cũ ipis argonautis cholchidem adnauigasse & aureũ eripuisse vellus: & Medeam magicã meretricem: aut parricidã abduxisse. Sed dicis multa de vita ac moribus a poetis esse dictatũ: etiam de naturę & generatõis principijs Et quũ velis dicere q̃ sint illa: multa inquis q̃ comici & tragedi pre ceteris inducunt q̃ue etiam alij oẽs. Sed lege comicorum imprimis argumenta: tum etiã alioꝝ oĩm. Animaduertęs accuratius: quanta cõsperſa sint moꝝ venustate vitęq; pulchritudine. Est ne locus in illis qui nõ oleat meretriciã colluuionẽ: qui non sordidus sit iuuenũ stupris: qui nõ sit implicitus plurimis & dolis & fraudib⁹. Qd' si ad tragedias te conuerteris: est ne ibi etiam actus quidã qui nõ plenus sit furore: iracundia: cedibus: flãmis: q non effluat parricidio: sanguine: qui nõ maculatus sit adulterijs: qui non deturpatus incestibus. Sed age sint multa hmõi in illis inserta dicta: omni laude ac cõmemoratõe digna: q̃ralia sunt pleraq; quę ex Senecę potissimũm tragedia: & ex aliorũ libris apte & cõmode delegisti. Sint ita: non inficior. Sed q̃so neges ne ipe: quin illa tã digna nõ sint circumsepta multa plerũq; turpitudine & obscenitate. Per quę adeundũ primo sit: & a quibus confringende sunt pueroꝝ aures imbuendaq; eorum ingenia. Sed cur ergo per tot amphractus et prerupta loca periculosaq; precipitia lepusculum q̃ras: cur ego in tam vasto immersa bitumine vnicam philosophię sententiunculam piscabor: & presertim quum adeo pateant sacraꝝ litteraꝝ palmites: in q̃b⁹ nulla est dictio: nulla oratio nulla cõpositio: q̃ nõ redoleat summã charitatẽ: summã sapientiã: summã sanctitatẽ: summã doctrinã: summã disciplinã: ac vere vitę institutõem. Ex quibus euenit: vt tũ non solum vere intelligamus quę sit animę conditio: quam illi etiam: vt dicis fatentur immortalem: sed etiã eã imortalitatem cõsequtamur: quã quidem neq; poetę ipi neq; prisci illi philosophi: & si viderint: nõ tñ consequi potuerunt: quos

ãtides theologos & diuinos appellare? At dicis multa dixe⸗
runt de deo. multa de filio: multa de ſpũ? Multa eñ fateor
illos potuiſſe de deo dicere & quidẽ vera: quũ illius cogni⸗
tio nobis adeo inſita ſit a natura: vt nemo eſt tam demens
neq; tã inſanus qui nõ videat: vnũ deũ eſſe oportere: a quo
oĩa eumq; nõ carere ſapientia neq; ſpũ. Sed illis euenit quẽ
admodum inquit Apls q; cognoſcentes deũ: nõ ſicut deũ
glorificauerunt aut gratias egerunt ſed euanuerunt in cogi
tationibus ſuis & obſcuratũ eſt ĩſipieus cor eorũ: dicentes
eñ ſe eſſe ſapientes: ſtulti facti ſunt: & mũtauerunt gloriã
incorrupti dei: in ſimilitudinẽ imaginis corruptibilis hõis.
Quę quũ ita ſint nec eſſe ſecus ab apoſtolo quoq; iudicatũ
eſt recte mea ſnĩa cenſuit plato. Si poetas ex ſua ciuitate iuſ
ſerit expelli: recte Cicero qui ſuperiorẽ illam ętatem vt dixi:
deteſtari viſus eſt: qua primũ comedię ac tragedię romam
ſunt introducte quas flagitioſas appellat. Recte quoq; hie⸗
ronimus qui poetaꝝ carmĩa: demonũ cibum vocauit: qui
ne ſtudioſos artis illius ſp in fame veri ac penuria virtutum
inquit elaborare: recte etiam Auguſtinus qui poeticã tur⸗
pitudinis ac obſcenitatis plenam dicit: qui ve eã mendacẽ
crimino ſam: impiã: fallaceq; ac ꝓphanã vocat: & qui illam
omnino reprobat ac cõdemnat. Rectiſſime vero oĩm Apo
ſtolus qui apte vetuit ne quis recũberet in idolio: cuius rei
nimiꝝ magiſtra eſt ac prĩceps poetica: q; ſi ſũmi ac ſanctiſ
ſimi viri: eam artẽ tantopẽ inſectati ſunt: ſi etiã nulla vnq;
fuit etas: nulla ꝓuincia: nulla patria: in qua poetica potuerit
vt oſtendi: aliquẽ honoris aut dignitatis gradum conſequi
ſed ſp contempta ac ſpreta: nõ poſſum ſatis admirari: q; tu
hõ religioſus ac ſingularis doctrine tm illi attribuas excel⸗
lentie ac laudis: quantum ſi cũ diuinitate ipa eſſet: aut pari
gloria: aut aliqua neceſſitũdine ac affinitate coniũcta. Idq;
mihi ꝑſuadere poſſe exiſtimes: qui quũ ꝑ dei clemẽtia hãc
quoq; ſacerdotij dignitatẽ adeptus ſim: longe mihi circum

ſpicieñdū eſſe arbitror; quā ſi inter ſeculi hoīes fortuna me cōiecisſet. Tam & ſi ab his quoq; qui in ſeculo ſunt aduer= tendum eſſe q̄ maxime opinor dubitēq; vehementer quā in partē me conuertā quum videā tot ſanctiſſimos ac gra= uiſſimos viros: eam aut prorſus abieciſſe: aut pœnitus exe= craſſe. Hieronimus quoq; in ea ad Nepotianum ſuum epla nō ſolum in cleris comicoꝝ ſtudium improbat. Verū etiā videtur id ex oīmi prorſus chriſtianitate depellere. O ēs em inquit delitias & lepores & riſu dignas vrbanitates & cete ras ineptias amatoꝝ in comedijs erubeſcimus: & in ſcli ho= minibus deteſtamur: quanto magis in monachis & clericis quoꝝ & ꝓpoſitū ſacerdotio. & ſacerdotium ornatur, ꝓpo= ſito. Itaq; quum hec omnia mecū cōſiderē: mihi ꝑſuadere nullo mō poſſum: quin exiſtimē poeticam omnino eſſe ab itiendam Ex q̄ ſententia tanq; ex fetidiſſimo quodā vlcere tantā obſcenitatis ſaniem exalare. Verūm deum q̄ſo: vt no bis cōſulat. Ad cuius laudē & gloriam: hęc elaborauimus qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum Amen.

¶Vale in dño vir preſtantiſſime: Ex Verona Kal's Aprilis;

¶M,CCCCLV.

FICINVS DE SOLE.

·Ao·

PROLOGVS IN MARSILIVM FICINVM FLORENTINVM DE SOLE ET LVMINE FOELICITER INCIPIT.

Magnę eruditionis viro Ioanni Spiegel matri monasterienſi eccleſię Conſtantienſis vicario tamico & fratri chariſſimo: Ioannes Adelphus Mũlingus Argentinenſis.

S.P.D.

VErã eſſe diuini Platonis ſententiã: qũa rerũ oim naturã ſuis nõibus reſpõdere arbitrat? eſt: iã primũ didici experiẽtia: frater chariſſime. Cũ em̃ opuſculũ Marſilij ficini platonici in manus noſtras veniſſet: qd' de ſole & lumine inſcribitur tibi potiſſime cenſui dedicandum qui noie tuo clariſſimo: celeſtem hunc ſolem repreſentas. Quid em̃ ſpeculum alid': q̃ imagó illius veri & eterni ſolis: ſicut em̃ ille lumine ſuo: cuncta illuſtrat huius orbis climata: ita & hoc tuũ ſpeculum: cunctorũ eſt repreſentatiuũ. Adde q̃ in nullo alio eclipſim ſolarem ſiue lunarem apertius videre & deprehendere poſſumus: q̃ in ſpeculo: ita q̃ decere prorſus exiſtimaui: vt lumen illud nois tui: ſolem hunc ſuũ mox ſequatur quaſi ducẽ: & aſſequatur quaſi parentem. Cum em̃ mihi ab ineunte ętate ſemper tecũ magna fuiſſet familiaritas: qm̃ ſub vno preceptore pie memorie magiſtro Cratone viro graui prima litterarum elemẽta imbibimus: mox & alijs in locis ſemper amiciſſimi. Quid aliud reſtabat q̃ q̃ intelligeres: ſemel a nobis initam amicitiã nondum deſoleuiſſe vel propter oculorum et mutui aſpectus carentiam vel locorum prohdolor diſtantiam: Quinimo ardẽti? erupiſſe in hũc igneũ fulgorẽ ſupceleſtẽ: vt in eo ipõ iuxta ſocraticũ p̃ceptũ ſpeculeris; arcana etiã et recõdita

thæosophię principia: atq; ex ferventi imaginatiõnũ ſpecula tione: radiũ aliqñ emittas lucidiſſimũ: qui totũ mundum ſplendore ſuo repleat, i. vt qñq; cũ oportunitatẽ nactus fueris: de ſpeculo ipõ aliquid (quantum docta minerua ſuggerit) ſcribas quo poſteri te vixiſſe cognoſcant: Virtutes malẽ ſpeculi deſcriberes quas & poeticis philoſophicis & theologicis rõnibus cõprobares: Quis em̃ hoc expeditius agilius ve p̃ficiet: q̃ qui id ip̃m in pectore a natiuitate: a parentibus a fato recepit: & quaſi hereditario quodã iure poſſedit vſq; mõ: vt quaſi in ſole tabernaculũ & manſionẽ ſuã poſuiſſe videatur. Fac ergo ex te reluceat: q d' de te futurum ſperamus q; ſi feceris habebis nõis tui p̃petuam imortalitatẽ. Triſte etem̃ totum eſt morte migrare viro. Caue itaq; ne cũ ſonitu pereat memoria tua. Et bñ Vale ex Treueri Idus Martias: Anno huius ſeculi Octauo.

IN MARSILIVM TE TRASTICHON. I. A. M.

Marſilius toto fulget celebrandus in orbe
Cuius dogma ſacrum illuminat eccleſiam
Nam cecinit noſtre quantum virtutis haberet
Iam fidei pietas miſteriumq; dei

¶ DE SOLE ·
¶ MARSILII FICINI PRO-
hemium in libro de sole
ad magnanimum
petrum me-
dicem ·

NOuã Platonis interp̃tatioñẽ aũſpitijs iã diũ ttris im mo vr̃is inceptã magnanĩe petre quotidie p̃ſequor atq; (vt te non latet) crebrioribus articulorũ diſtinctionibus: longioribuſq; q̃ſtum res ip̃a poſtulat: argumentis explano. Itaq; cum nuper ad myſterium illud platonicum peruẽniſſet vbi ſolem ad ipſum deum artifitioſiſſime comparat. Placuit rem tantã aliquãto latius explicare: preſertim quia dionyſius noſter areopagita platonicorum primus: cuius interpretationem in manibus habeo: ſimilẽ ſolis ad deum comparationem libenter amplectitur. Dum igitur ad ſolem hunc. q. lucem ã pluribus iam noctibus lucubrarem: cogitaui rem hanc electiſſimam ex ope magno ſeligere: & proprio cõmendare compendio. Ideq; de ſole myſterium. q. phebeum munus: ad te potiſſimũ & phœbi muſarũm ducas alumnũ & muſarũ patronum mittere. Cui etiã vniuerſa hęc noua platonis interpretatio dedicatur: vt hac interim luce. q. luna quadam: quale futurũ ſit platonicum opus totum: tanq; ſol ad lũnam: augureris: ac ſi quãdo Platonem meum: imo iamdiu noſtrum amauiſti poſt hac lumine hoc accenſus ardentius ames: & tota mẽte complecteris amatum.

¶ Verba ad lectorem. Librũ hũc allegoricum & anagogicum eſſe potius q̃ dogmaticum.

Capitulum primum ·

Opthagoricū ꝓceptum est magnanime patre profecto diuinum de rebus mysteriisq; diuinis absq; lumine nō loq̃ndū. In q̃bus vt arbitror verbis nō id solū sapiēs ille significat: nihil in reb⁹ diuinis audendū: nisi quatenus ipa dei lux illuc afflatis mētib⁹ patefecerit: sed etiam admonere videt. Ne sine hui⁹ manifeste lucis cōꝑatione ad occultā diuinoꝝ lucē vel ꝓcipiendā: vel declarādā, ꝓficiscamur. Ab hac igitur nos ad illā: nō tam rationibus in ꝑsentia: q̃q; compationibus quibusdā deductis ex lumine: ꝑ viribus accedemus. At vero tu interim accuratissime lector vtinā & nobis indulgentissime. Apollinei modo & quasi poetici sub sole, ꝓmissi memor: seueriora post hac a nobis: & vt grēci aiūt dogmatica ne exigito allegoricā equidē dūtaxat & anagogicā ingeniorum exercitationē: fideiussorq; phœbo: cuius hęc sunt munera: sicut sum pollicitus. Nō disputāt vnq̃ cū apolline muse: sed canūt. Ipse quin etiā Mercurius primus disputationū artifex: & si cū Saturno vel Ioue tractat grauia, tamē cū apolline ludit. Ille quidē nō apte solum iocatur: sed diuine. Nos autē vtinā saltem nō inepte ludam⁹. Sed iam nostra hec luminis qualiacūq; futura sint acturi preludia: ipso bono id est sūmo deo fœliciter inspirante prodeamus in lucem.

¶ Quomodo Solis lumen sit ipsi bono. s. deo simile. Caplm. ij.

Res nulla magis q̃q; lumen refert naturā boni Primo quidem lumen in genere sensibili purissimum emicantissimūq; apparet. Secdo facilime omniū: & amplissime: momentoq; dilatatur. Tertio innoxium occurrit omnibus atq; penetrat: & lenissimum atq; blandissimum. Quarto calorem secū fert almum omnia fouentē & generātem atq; mouentē. Quinto dum adest inestq; cunctis: a nullo inficitur nulli miscetur. Similiter ipm bonū totū rerū ordinē supeminet, amplissime dilatat; mulcet & allicit oīa:

nihil cogit: amorē quasi calorē habet vbiq; comitem. Quo singula passim inescantur: bonūq; libēter asciscūt. Vbiq; rerum penetralibus presentissimum: cōmertium cum rebus nullū habet. Deniq; sicut ipm bonū inextimabile est: atq; ineffabile: ita ferme lumē. Hoc em nullus adhuc definit philosophoꝝ: vt nihil lumē clari? sit alicubi. nihil rursus videatur obscurius: sicut bonū & notissimū est omniū: & pariter ignotissimū. Quāobrē iamblichus platonicus huc postremo confugit vt lumē actū quendā & imaginē pspicuā diuine intelligētie noīaret quē admodū emicās e vitu radi? est ipsius visus imago. Forte vero lumē est ipe visus celestis anime: vel visiōis ipsius actus ad exteriora porrectus: enin? quidē agens: celum interea nō relinquēs: sed semper ibi continuus: exterioribus nō pmixtus. Vidēlo agens simul atq; tangēdo. Nos saltē lumen solemus dicere vestigiū quoddā vite mūdane: quasi ꝓportiōe quadā seipm oculis offerētis: vel quasi spiritū vitalem inter mūdi animā: atq; corpus: sed de hoc in theologia nostra satis diximꝰ. Quāobrē vbi multas supra celum mentes angelicas quasi luces earumq; ordinē & inuicē & ad vnū deum patrē luminum assueuerare studes: qdnā tibi? longis inuestigationū ambagibus opus erit. Celum suspice ꝑcor celestis patrię ciuis: celum ad hoc ipm perspicue declarādum ordinatissimū a deo factum: atq; patentissimum. Celestia igit tibi sursum cōspicieti statim per ipsos stellaꝝ radios tanq; oculoꝝ suoꝝ aspectus atq; initus enarrāt atq; gloriā dei: & opa manuum eius nūnciat firmamentum. Sol vero maxie deum ipm tibi significare potest. Sol tibi signa dabit: solēq; dicere falsum audeat. Ita demū inuisibilia dei id est angelica numina ꝑ stellas potissimum intellecta conspiciuntur: per solem vero sempiterna quoq; dei virtus atq; diuinitas.

¶ Sol celestium illuminator & dominus atq; moderator. Capitulum. iij.

SOl tanc̄ manifestus celi dominus omnia prorsus celestia regit & moderatur. Magnitudinē ei⁹ ingē tē q̄ cēties sexagiesc̄ & sexies terrā cōtinere putat: in presentia p̄termittā. Principio lumen stellis omnibus inserit. Siue natiuū ille p̄ se lumē exiguū habeāt vt nonnulli suspicantur: siue nullum vt plurimi putāt. Deinde illud in primis ex signis .xij. vnum: vt inquit alij & abraham dicitur: & apparet effectu quod sol eo tēpore vegetat immo vero duo vtrinc̄ signa. Sol tanta virtute complet: vt vtrunc̄ spatium apud arabes ductoria solis id est regium solum appelletur. in quo planete dum sunt: incendiū tamē interea deuitantes virtute mirifica pollent. Presertim si in hoc ipso interuallo positi planete quidē superiores exoriantur ante solē Inferiores vero post solem. rursus signū illud in quo regnat Sol: id est aries caput: inde fit signor: caputc̄ in quolibet viuēte significāt: illud quoc̄ signū q̄d solis est domiciliū id est leo & cor est signor & in quolibet viuente cor obtinet. Iam vero cum sol peruenit ad leonē: epidimiā quasi p̄tonicum venenū in regiōibus multis extingūit. Preterea semper ab ingressu solis in arietē Anima totius orbis fortuna dependet. Et hinc quidē proprie nātura veris. ab ingressu autem solis in cancrum: estatis qualitas iudicatur. Ab introitu in libram: autumni natura: ab accessu in capricornū: hiemis q̄litas inuenit. Cōpta videlicet vbic̄ p̄nti figura celestiū. Merito cū tp̄s a motu depēdeat. Sol p̄ q̄ttuor signa mobilia: tp̄a. iiij. anni distinguit. Itē a reditu solis ī natiuitatis vniuscuiusc̄ gradū atc̄ minutū sua cuic̄ varia p̄ annū fortuna reuoluit. Accedit ad hęc q̄ motꝰ solis t̄ c̄ primi & principis planetar: vt Aristoteles inq̄t simplicissimus est: nec a medio discedens zodiaco: sicut cęteri nec̄ regrediens.

¶ Cōditiōes planetar ad solem. Caplm. iiij.

ITem certa quedam in celis ab ipso sole vbic̄ spatia definita videntur. Quę cūm primum peregerunt planete: motum habitumc̄ permutāt. Nam

Saturnus Inpiterq; & Mars per tertiã a sole celi partẽ in con
spectum Solis triũ pueniẽtes: mutato statim motu: vel ante
vl' retro mouent. Si orientales a sole fuerint: regrediũtur. Si
occidẽtales progrediuntur. Venus Mercuriusq; breuiora q=
dam certa tamẽ a sole & ad solem spatia ꝓragantur. Ven⁹
quidẽ vltra. xlix. Mercurius autẽ. xxviij gradus discedere, p
hibetur. Luna in quouis aspectu solis figurã mutat atq; na
turam. Et quasi sol alter etates. iiij. agens. iiij. anni tempora
representat. Et quotiens soli coniungitur: ab ipso gradu cõ
iunctionis celiq; figura declarat mensis futuri naturã. Pro=
inde planete omnes cum primũ cor solis attingunt: ceteris
eo tpe q̃uis exiguo dominãtur. Aliter vero propinquantes
soli solito interim officio vacant. Congrediens quidẽ cũ so=
le Saturnus rigiditatem pristinã. Mars quoq; solitam fero
citatem ponere iudicatur. Planete supiores quatenus ad eos
sol accedit: ascendunt: quatenus vero discedit: contra descen=
dunt. Coniuncti qũidam soli sunt epiciclo summi. Oppo
siti vero sunt infimi. In quadratura sunt altitudine medij.
Luna vtrobiq; in pferente sublimis existit. ĩ quadratura de=
scendit. Venus atq; Mercurius si pgredientes cõiunguntur
soli: excelsi sũt: si regrediẽtes infimi. Neq; fas est planetis epi
cicli sui prius explere circuitũ. q̃ solem quasi suũ dominum
coniunctione reuiserint. In his que diximus videntur pro=
fecto planete superiores: quando in cõspectu solis trino gres
sum mutant: regium reuereri solis aspectũ. Et coniuncti cũ
sole ideo esse summi atq; directi. quoniã sunt interim cum
rege concordes. Contra vero quãdo discordes sunt id est op
positi retrogradi sunt & infimi. Venus atq; Mercurius q̃n
solem' attingunt si recti tunc incedunt id est obedientes do=
mino: sublimes eiradunt: sin obliqui q̃si rebelles: interea sũt
abiecti. Luna vero si esset oppositа soli: est sublimis nullã
nobis admirationẽ debet afferre. quid enim lune lumen est:
nisi idem ipsum solis lumen. Hinc & inde lunari speculo re

percussum. Atq; in plenilunio in solem & conspectu reflexum. Descendere autem luna videtur in quadratura: quoniam tortua tunc dominium intuetur. Rursus sicut sol non refert pedem: ita neq; retrocedit luna. Epicicli velocitate preueniente regressum. Luna deniq; virtute solare. vbi in via solis. Septemtrionem petit ingenti draconis capite constituto signis ibidem augmentū prestat. Vbi vero meridiem decrementum cauda proiecta. Planete omnes orientales a sole fecti: vel occidentalis conditionem vtrobiq; mutant atq; cognomen. Omnes quidem verentur solis viam: q̄ ecliptica nominat. inferiorum planete. Magis deinceps atq; magis: femine deniq; scilicet Luna Venusq; maxie. Ideo plurimū digradiuntur in latus. Oēs deniq; vel in hoc tramite collocati: vel hinc digressi. Rursus ad septemtrionem interim aut meridiem procedentes conditionem vbiq; mutare putantur. Luna generationis domina nullū habet manifestum nisi a sole lumen. atq; ex perfecto solis aspectu omnium celestiū vires accipit vt inquit proculus. quasi in sole sint omnes. viresq; similes ad nostra demittit.

¶ Virtus solis in generationibus atq; temporibus in genesi & in omnibus.

Capitulum. v.

DEniq; in cuiusq; homis natiuitate: ipe lune locus: declarat dñm geniture. Cōceptionisq; momentum: & Lune cū Sole cōiunctio vel oppositio: ante hominis ortū facta. veritatē natiuitatis aperit & fortunā: atq; in psenti figura: ea celi portio: in quā incidit ps fortune natiuitatis demon dicitur ab antiquis portenditq; vel ducit (vt placet egyptijs) totius vite honorē. Partem vero fortune. Designat spacium inter solē primo: atq; lunā obseruatū. Deinde ab

alcendente gradu proiectum ¶ Proinde astronimi per mo
tum solis iam compertum: planetarum motus inueniunt
atq; metiuntur. Et sol motu suo noctes dieſq; distinguit: &
horas & menses & annos. Lumie piter & calore generat ve
getatq; & mouet & regenerat oia. Et exhilarat atq; fouet &
quę occulta fuerāt primo aduentu: efficit manifesta. Accessu
q; vicissim atq; recessu. iiij. efficit anni partes: & regiones ni-
miū a sole remotę semote pariter sūt a vita. Ver qdē est tem-
porum optimū quoniā ab ariete regno solis incipit Autum
nus vero pessimum quoniā a libra casu solis exordia sumit:
Natiuitas postremo diurna cōmuniter existimatur melior
q; nocturna: & illa quidem ex sole plurimum. Hęc vero in
dicatur ex Luna tanq; speculo solis celestem in natiuitate fi-
guram in partes. xij. partiuntur. Vbi cum nonam quidē so-
li. Tertiā verolume destinent illum profecto deum nominat
Hanc deam: & optima quaeq; significare putant sapientiam
fidem religionem: gloriam sempiternam. Hęc enim om nia
sol & omnem simpliciter veritatem: & vaticinium regnū q;
significant. Accedit ad hęc q; quatenus sol ad mediū ascen-
dit celum: vitalem & animalem spiritum in nobis mirifice
fouet: quatenus vero descendit. Spiritus vterq; debilitatur:
q; obrem dauid omniū potentis tuba dei diluculo ad cytha-
ram & carmina surgens atq; interea clamās. Vanūm est vo-
bis ante lucem surgere. Solem declarat ad nos venientē: bo-
na secum nobis cuncta referre. Spiritusq; nostros excitatos il
luminatosq; mirabiliter ad sublimia reuocare. Mitto q; sol
vt ferunt: q̄i vates accessu suo vaticinia quędam sobrie dor
miētibūs afferre putatur. Luna quoq; solis coniunx quā Ari
stoteles minorem appellat solem: Spirituum humorēq; na-
turalē ascēdēdo siliter recreat. deserit descēdēdo Et quo ma
gis lumie solis abūdat: eo magis est oibus salutaris. Mitto
nunc quēadmodū obseruāda sit ad solis aspectū luna: lumie
nō deficiēs: i hoc signo deinceps atq; illo significāte mēbr

hoc & illud: atq; ita p̄ lunam a sole traiſciẽda virtꝰs cœleſtium oim ad mẽbra fouenda: per medicinas eo tpe ritę cõpoſitas: Satis em̃ de his in libro de vita iam diximus.

¶ Antiqſtorum laudes in Solem: & qſtõ cœleſtium vires in sole & a sole: sunt omnes.

Capitulum ſextum.

QVas ob res Orphe⁹ Appollinẽ vitificiũ cœli oculum appellauit: atq; ſummatim hæc que dicã ex hymnis Orphicis congregantur: Sol oculus eternus omnia videns: Supereminens cœleſte lumen: cœleſtia tẽperans & mundana. Harmonicũ mundi curſum ducens ſiue trahens: Mundi dñs. Iupiter imortalis mundi oculus circũcurrens habens ſigillum: omnia mundana figurans: Luna ſtellis gratida, ſtellarq; luna regia: Hæc Orpheus apd Egyptios minerue templis aureũ hoc legebatur inſcriptum Ego ſum que ſunt: q̄ erunt & que fuerunt. Velũ meum reuelauit nemo: quẽ ego fructum peperi Sol eſt nat⁹: vbi apparet ſolẽ minerue, i. diuine intelligentię partum: florem fructum eſſe: Theologi veteres eodem, paulo teſte. Dicebãt reginam oim iuſtitiã e medio ſolis throno p̄ cuncta, p̄cedere oia dirigentẽ quaſi ſol ipſe ſit omniũ moderator. Iamplicus egyptiorq; ſnĩe: ita narrat quicquid habemus boni: habem⁹ a ſole: videlicet vel ab ipõ ſolo: vel ſi & ab alijs. Id quidem vel a ſole abſolutum: vel a ſole p̄ alia. Itẽ ſol elementalium oim virtutum dñs: Luna virtute ſolis generationis domina Ideo Albumaſar per ſolem inquit & lunã vitã cunctis infundi. Moſes cœleſtium dñm in die ſolem putat: in nocte lunam quaſi nocturnum ſolem. Solem quaſi dñm omnes in mundo mediũm: cuius ratione diuerſa collocauerũt. Caldei quidem mediũ planetarq; ægyptij vero inter duos quinarios. Nempe ſuper hunc planetas quinq;: Sub hoc Lunã & q̄ttuor elementa: Propinquiorẽ vero terre cũ firmamẽ-

positum a ꝓuidentia putant: vt eius feruente spũ & ingens lunę aeris aquę humor & crassa terrenorꝝ materia foueretur Alia quoq; rõne medium ipa planetarꝝ ꝓsperitas declarauit. Que quidẽ dispõnem eorꝝ ad solẽ eiusmodi postulat in qua Saturnus Iupiter Mars oriantur ante solem. Venus aũt & Mercurius atq; luna post Solem: quasi regem agentes itinere mediũ. Incedentes aliter debiliores eradunt. Inter illos aũt pstantiores habentur: quos ipe Sol dns precedere iussit. Sed redeam⁹ ad priscos: Physici veteres solẽ cor celi nominauerunt Heraditus luminis coelestis fontẽ: plericq; platonici in sole mundi aiam collocarunt: quę spherã solis totam implens ꝑ globum illum quasi igneũ tanq; per cor effundit radios: quasi spũs inde per oia: quibus vitã sensum motum vniuerso distribuit. His forte de causis astrologi pleriq; putant: Sicut deus solus intellectualem nobis animã tribuit. Ita solum sub influxu solis: eam mittere a quarto dũtaxat mense post conceptũ. Sed hoc illi viderint. Mercurius certe motum mentis nostrę significans motu minime oim discedit a sole. Saturnius denicq; significans statum segregate mentis ecliptică minime deserit. Preterea iupiter atq; mars qm̃ ille ꝑ sagittariũ suum: hic per arietem cũ leone cõgruũt appollineo: tantũ adepti sunt munus: vt iupiter quidem religiosam iustitiã legesq; ciuiles atq; prosperitatem significaret. Mars aũt magnanimitatem & fortitudinẽ atq; victoriã Luna ven⁹ atq; mercurius solis comites appellantur. Luna quidem ob frequentem cũ sole coitũ vel aspectum. Venus aũt atq; mercurius vltra vicinitatis ꝓpter equalem cum sole progressum. Hinc igitur vniuerse generatõis imperium acceperunt. Siquidẽ humidior luna in coitu cõspectuq; solis: vitalem calorem nacta: rebus subinde generãdis humorem subgerit calentem atq; vitalem. Mercurius aũt duo hec partesq; oẽs in rebus gignendis numerosa quadã ꝓportõe cõmiscet. Venus aũt eiusmodi mixtionibus decẽtes adhi,

bet formas: & grām atq; leticiam. Sol ꝓfecto qmēadmodū lumen totū in se collectū: per varias distribuit stellas inter se ſpetie differentes. Sic & omniformes virtutes cū omniformi lumine digerit. Ex quo pſpicue cōiectare licet: tot saltē soli virtutes inesse: quot stelle in celis existunt.

Dispositiones signorū & planetarū circa solem atq; Lunam. Capitulum septimum.

QRoinde solē eē regē: lūnāq; q̄ solis & soror est & coniunx esse reginā celestiū: ipa signorū in zodiaco dispositio manifeste declarat: leo em̄ solis & cācer lunę sedes se contingunt. Itē aries solis: & taurus lunę regnum. Ceteri vero planetę sedes q̄sq; suas circa regē reginācq; vndiq; q̄si medios circūponunt. Mercurius hinc qdē prope leonē habet virginē. Inde vero ꝓpe cancrū hz gemios: venus aūt hinc librā: inde taurū. Mars quoq; hinc scorpiū. Illinc arietē: iupiter hinc sagittariū: iñ pisces: Saturnus hinc capricornū: illinc aquariū. Sed olim cū ita planetarū sedes ad solē lunāq; disponerē. Familiaris meꝰ Bundatius recasolanus ꝓfundo vir iuditio sic obiecit. Vides ne Marsili sedes easdē q̄ris ordine cōuerso: eisdē tñ gradibus ad saturni domos esse vtrimq; dispositas. Video inq; hoc ipi soli ꝑcipue cōuenire. Interim vero altissimo etiā saturno cōtingere: q̄d vero: si hoc saturnus dignus est honore qm̄ mīme oim a regia solis via ꝑuaricari videtur. Sed redeamus ad institutum Quinq; igitur hij planetę duas q̄sq; sedes habent. Vnā q̄dē solem q̄si a tergo sequentem: alteram in conspectu lune. Ille nominantur occidentales a sole: hę orientales a luna. Verū tamen totum zodiacum: Sol & luna sibi vendicant. Nam prouintia solis Leonem Virginem Libram scorpium sagittarium Capricornum occupat. Prouintia lunę: Aquarium Pisces Arietem Taurum Geminos Cancrum. Forte

vero cancrum hominum portã appellatiere: qm̃ sol ibi descensurus prope modum iam videtur. Capricornũ vero deorum portam qm̃ ibi sol statim videtur ascendere. Sed hęc aliter quoq; alibi declarauimus. Profecto duo hęc signa & aries simul atq; libra dignitatem sibi vendicauerunt: vt celi cardines vocarentur: qm̃ ibi mutatões q̃ttuor temporꝝ sol decernit: & qm̃ per arietem sol incedens atq; libram mediũ in ascensu vel descensu teniet cursum: diemq; cum nocte librat. Ideo circulus ab ariete ꝓductus in libram Minerue. i. sapientie iustitieq; circulus apud egyptios nũcupatur celestium quidẽ ordo tam mirabilis declarat mundum non fortuna: sed prouidentia constitutum: atq; obseruantia quadã omnium ad vnum solem cunctorum moderatorem ostendit & angelicas mentes omniaq; celestia vni supra cœlum summo prorsus obtemperare: & nostros animos multo magis eidem obedire debere.

Planetę concordes cum Sole & Lũna: sunt fœlices discordes contra. Item quo modo salutant solem atq; lunam.

Capitulum Octauum.

SOlem lunamq; Ptolomeus vitę aũctores existimat: & hanc quidem qd' ad augmentum vegetationemq; pertinet exhibere. Illum vero qd' spectat ad sensum. Iouem preterea veneremq;: idcirco vitę salutares exístere: qm̃ proportione quadam harmonica cum sole consonant atq; luna: venus vero vicissim. Saturnus aũt atq; Mars ideo sunt aduersi: quoniam a sole lunaq; dissonant: Saturnus a sole magis: Mars autem magis a luna dissidet. Iupiter vero p̃ ceteris alm⁹: qm̃ si sol' lumeq; lumia p̃fecte cõflent: ex vtriscq; iupiter coalescit: neq; vero p̃termittẽdũ ẽ: q; planetę qñ sol' aut lũe faciẽ q̃si q̃dã salutatõe reuisũt

vim ſubito notam adipiſcuntur: quam arabes almugeam nominauere: qñ ſcilicet vel ſequentes ſolem: ab ipo tãto ſpacio diſtant: ꝯto ſua domus a domo ſolis remota eſt: vel p̃cedentes lunam: eodẽ interuallo lunę, ppinquãt quo domiciliũ ſuum eſt domicilio lunę, ppinquũ. Sic ergo ſaturn⁹ ſalutabit ſolẽ: quotiẽs occidẽtalis. i. p⁹ ſolem exortus in ſigno ſexto a ſolis ſigno fuerit. Iupiter vero reuiſet ſolem cum in quinto: mars in quarto: venus in tertio: mercurius in ſecundo. Siſr ſalutabunt lunã qñ orientalis a luna. i. ante illam orti: eiſdem illam interuallis aſpicient: Hinc iterũ apparet conſonantia quidem iouis veneriſq; cum ſole atq; cũ luna. Diſſonantia vero ſaturni martiſq; ab vtriſq;. Nempe iupiter ad leonẽ ſolis ſedem: ſedem ſuã ſagittariũ in trigono collocauit aſpectu perfecto: venus libram iteꝝ ad leonẽ in exagono aſpectu quoq; ppitio: Mars ſcorpionẽ in quarto videlicet ſpacio diſſonante: ſaturnus & in ſexto nõ conſono & in ſeptimo, prſus oppoſito. Opponit em̃ & leoni aquarium: & cancro pariter capricornũ. Siſr venus ad cancrũ diſponit tauꝝ in exagono. i. ſextili: iupiter piſces in trigono. i. trino: mars arietẽ in quadrato. Saturnus vt dixim⁹ in ſexto pariter atq; ſeptimo: Ideo iupiter atq; venus fortunati dicũtur: vtpote cũ rege celeſtiũ reginaq; cõcordes. Saturnus aũt atq; mars infortunati: qm̃ ſunt inde diſcordes. Sed ſaturnus magis infelix: qm̃ maxime diſſidere videtur a ſole: imo etiã magis ꝯ mars a luna. Hinc admonemur: animos illos qui cum diuina voluntate conſenſerint: fœlices fore: diſcordes vero miſeros.

¶ Sol ſtatua dei. Comparatió ſolis ad deum. Capitulum Nonum.

Hec diuinus Plato noſter diligentiſſime cõtemplatus ſolem ipius boni conſpicuũ filiũ nõiauit. Arbitratus quoq; eſt ſolem eſſe pſpicuam dei ſtatuã in hoc templo mundano ab ipo deo poſitam in mentibus

vbicꝫ p̃ cęteris admiraṅdam. Hunc veteres vt plotinꝰ ait & Plato: venerabantur vt deum: in sole prisci gentiũ. Theologi oĩa gentilium numina collocarũt qđ quidẽ iãblicus & Iulianus Macrobiusꝫ testantur. Denicꝫ quisquis nõ videt solem in mundo: imaginẽ essevicariumꝫ dei. Is profecto necꝫ noctem considerauit vnꝯ: necꝫ solem suspexit exorientem: necꝫ cogitauit quantis excedat sensum: quã subito viua reddat quę, pcul ab ipo mortua putabantur. Necꝫ numera solis animaduertit: quibus solus ipe facit quod stelle cũcte conficere nequeunt. solem igitur vel phœbũ musarꝫ. i. intelligentię ducem: vna cum platonicis atꝫ Dyonisio imaginem dei cõspicuam esse cõclude. Esse quoꝫ phebem. i. lunam imaginem phœbi: ferme quẽadmodum ille dei. Et vt inquit Hyparcus: hanc esse solis speculum: videlicet: incidens sibi a sole lumen ad nostra deflectens: In pñtia disputare non expedit. Necꝫ tamen pretermittere decet cõparationẽ illam platonicã: alibi latius a me descriptã. Quẽadmodũ sol & oculos generat & colores: oculisꝫ vim pbet qua videant: coloribus qua videantur: & vtrosꝫ in vnum lumine conciliante conĩũgit: ita deus ad intellectus omnes resꝫ intelligibilis se habere putatur. species enim rerum intelligibilis & intellectus omnes ipse procreat: atꝫ virtutem inuicem agendi prebet vtriscꝫ, ppriam semel atꝫ naturalẽ Circumfundit insuper assidue cõe lumen. Per qđ virtutes & intelligibilium & intellectuum ad actum mutuum excitat copulatꝫ a gendo. Quod sane lumen in rebus quidem intelligendis veritatem: in mentibus autem scientiam platonunc upat. Putat insuper ipm bonum scilicet deum: ita saltem hęc omnia supare: sicut sol lumen & oculos & calores sed vbi Plato solem inquit omne visibile supare: procul dubio supra corporeum solem: incorporeum auguratus est solem: diuinum scilicet intellectum: quoniã vero ab imagine ad exemplar partim adimẽdo quod deterius est: partim ad-

dendo q̄ melius ascendere licet: deme si placet soli cui materiam subtraxit Auctoris: tu certam similiter quantitatem
¶ Sed interea cum luce relinque virtutem: vt supersit lumen ipsum mirifica virtute refertum: nec quantitate certa: nec figura aliqua definitum: ideoq̄ immensum imaginatõe spacium sua circum presentia tangens: ita tunc excedens intelligentiam: sicut in seipso nunc exuperat aciem oculorũ. Hac fere ratione deum qui in sole posuit tabernaculum suum ex sole pro viribus intreniſſe videberis. Deniq̄ sicut nihil alienius est a luce diuina: q̄ materia prorsus informis: ita nihil a luce solis diuersius est q̄ terra. Ideo corpora in quib⁹ terrea conditio preualet: tanq̄ ineptissima luci: lumen nullũ intus accipiunt: non quia sit impotens lumen ad penetrandum. Hoc enim dum non illuminat intus lanam: aut solium interim penetrat momento christallum: alioquin difficilius admodum penetratu: ita diuinum lumẽ etiam in tenebris animę lucet: sed tenebre non comprehendunt: Non & hoc habet sine deo: quod deus angelicis beatisq̄ mentibus scientiam diuinorum prius inserit: mox amorem. Animis vero nostris hic: vtcunq̄ credentibus amorem accendit purgantem atq̄ convertentem: ãteq̄ diuinorum intelligentiam largiatur. Ita & sol perspicuas vbiq̄ puraſq̄ naturas quasi iam celestes momento prorsus illuminat: opacas vero materias ineptas luci calefacit prius: ac accendit: atq̄ subtiliat: mox illuminat: atq̄ tam calore q̄ luce iam leues & pernias. Non nunq̄ eleuat ad sublimia. Hinc apollo radiorum aculeis. Pythoneam molem transfigit: purgat dissolvit: attollit. Neq̄ vero pretermittere phas est: q̄ quemadmodum speramus christum tandem in suo regno venturum: & splendore sui corporis exundante humana e terra corpora prorsus suscitaturum. Ita post hyemem letalem quotannis exspectamus solem in ariete regnantem: semina rerũ in terris quasi iam mortua: & animalia semiuiua ad vitam

& pulchritudinem statim reuocatūrum: hinc Mercurius tanq̄ solis achates caduceo quodam excitare dicitur dormientes. Et Plato resurrectionem quandam quasi similem in libro de regno describit.

Sol primo creatus: & in medio cœlo. Capitulum decimū.

Veritur inter hec quid potissimū: primo deus creauit: Respondet Moses: lucem. Merito enim ab ipa diuia luce pluscq̄ intelligibili statim emanat lux omnium simillima deo. Lux quidem intelligibilis in mundo supra nos incorporeo: id est purissimus intellectus. Lux autem sensibilis in mundo corporeo id est lux ipa solaris. Sed hec forte primo quidē sui gradu tāc̄q̄ die primo: idipm simplr habet: vt luceat intus: illuminetq̄ foris. Secdo vero vt virtute calefactoria tum ipa polleat: tū cetera vegetet. Tertio rursum vt efficatia ua iussuq̄ dei seipam, ppaget in molem. Quarto denicq̄ nature ordiniscq̄ gradu q̄si die quarto: vt molem suam ita sortiatur in orbē: quēadmodum diuinę intelligentię lux vnde manauit reflectitur in seipam. Ideo moses primo quidem die ipam simplr lucē. Quarto vero rursus lucē solari hac. i. orbiculari figura preditam asserit procreatā. Plato quoq̄ bis solis cōstitutionē repetit in Timeo. Primo quidē in numero planetarum quasi consortem. Secdo diuinitus mirabili p ceteris luce regiaq̄ auctoritate donatum. Solem plericq̄ astrono more in exordio mundi ad orizontē primo habitabilem tradunt in ariete regno suo: medium cœlum velut arcē atq̄ caput tanq̄ regem celestium tenuisse. Moses quoq̄ vbi ait Factum esse diem vnum: non mane quidem & vespere. Sed vicissim vespere atq̄ mane: designat post meri-

diem qūo sol est acceñsus: diem iam natūm deinceps in ve
sperā declinare: sequenti mane complendum. Auctorita-
tem profecto solis regiam confirmauit vbi primum mundo
diem Dominicum assignauit: id est solarem. Si enim
deus mundū sex quidē diebus absoluit: & septimo conquie
uit: nimirum ab ipō sol' die, i. potestate solari mundi videt̄
auspicatus exordia. saturnum vero a sole remotissimū ge-
nerationibus actionibusq; iudicauit aduersū. Vbi saturni
die precepit ab actione vacandū. Nonne & auctor ille vitę
christus quem expirantē Sole medio cœlo quasi vates ob-
tenebrato vultu defleuerat: rursus die & hora Solis resurrex
it ex mortuis: ita lucem nobis intelligibilem sicut sol visibi
lem redditurus.

Duo Solis lumina: Apollinis munus: Gradus luminum, Sol diuina omnia refert. Capitulum vndecimum.

Si solem excógitemus in prima illa naturę suę ꝓprie-
tate: quam primo creationis sue momento sortitus
est: tanq; numeratus in consortio planetarū cogno-
scemus naturalem primamq; lucem eius non fuisse tātam
primo quanta mox emanauit. Non enim tantum stellas cete-
ras magnitudine superat quantū lumine. Nam magnitu-
dinem quidem iouis minus q; duplo: Lucem vero forte cē-
tuplo supat. Horum quantitates certe comparatione terrę
censentur: quotiens vero sol terram contineat: diximus ab
initio: iupiter profecto quinquies atq; nonagies terram ad-
equare putatur. Aliud igitur & aliunde prorsus eluxit lu-
men hoc immensum: naturali solis luci desuper addito.
Omnia sane cœlestia proprium lumen nascentia secum

attulerũt. Sz vel exiguũ vł nobis occultis: siue raritate qtadã & cãdore: siue alia de causa lateat. Simile quiddã lumẽ pau loqz pro magnitudine sua maius ab initio Sol secum attu= lisse videtur. Verꝝ preter ꝓprium illud natiuũqz lumen: vt ita loquar: obscurum: statim aliud hoc oculis patentissimũ lumen diuinitus est adhibitũ: tanqz expssior quedã intelligẽ tię diuinę & largissimę bonitatis imago deus vt theologi nostri tradunt: geminum mentibus dedit lumen. Primum quidem naturaliter his accensum. scdm vero iam quasi pro meritis nec nõ gratis insup additum: largitate mirabili bea tas efficiẽs. Cum igitur stelle mentium sint imagines: cõsen= taneum est has duo similiter lumina suscepisse. quemadmo dum vero deus: lumen hoc ingens in Sole. Lumini solis pri mo mirabiliter addidit. Ita sol statim Vicarius in hoc offi= cio dei hoc additũ sibi lumen naturis stellarum luminibus addit: ĩmo vero sicut solemus lumẽ quod apparet in luna: nõ ipsius lumę. sed solis lucẽ dicere: ꝓ lunam ad nos vsqz de= missam. Ita secretissima platonicoꝝ ratione dicemus: splen= dorem tantũ in sole patentẽ: nõ ex ipso quidẽ: sed ex deo ꝓ ipsum ad cuncta procedere: tanqz non globi illius: sed dei ipsius lumen: ita iam oculis manifestis: deum profecto: dũ solarem globum exiguam celi particulam tanto splendore compleuit. Vt ex vno fulgor exuberaret in omni: absqz du= bio declarabunt: & corpusculũ solis tam incompabile mu nus non ex se: sed desuper accepisse: & ex vno deo solis So= le cuncta prorsus bona per omnia propagari. Quemadmo= dum vero lumen hoc in sole sensibile: sensibilia oĩa sensusqz collustrat & vegetat & format & ad superiora cõuertit: ita intelligibile quoddã in ipa solis anima lumen: intimos ani= moꝝ oculos illuminat & accendit & retrocat. Hinc solem apud theologos veteres apollinem arbitror noĩatum & har monię eis auctorem. ducẽqz musaꝝ: qm̃ animos nõ tam manifestis qz occultis influxibus radioꝝ a confusa quadam

tũrba resolurat:& harmonice moderetur.¶ Atq; ad intelligen
tiam postremo perducat.¶ Neq; vero putandum est lumen
hoc amplissimum efficacissimumq; & inter mundana da-
tum pre ceteris optimum donumq; pfectum ¶ Originẽ pri-
mam ab exiguo solis corpore ducere. ¶ Sed ab ipso bono tan
q; patre luminum.¶ In quo quicquid est luminis:certe plusq;
intelligibile ẽ oẽm prorsus excedens intelligentiã. ¶ Sed inde
in diuinum siue angelicum intellectum mox descendẽs:in
telligibile iam euadit.¶ Deinceps in anime mũdane mentem
veniẽs.¶ Intellectuale mox:& insup̃ imaginabile iam efficit.
¶ Subinde in celum transiens:sensuale fit simul atq; sensibi-
le.¶ Denicq; ad inferiora demissum iam quasi diuiditur: & ali
cubi quidẽ sensuale fit.id est in oculis animantiũ.¶ Alibi ve-
ro sensibile id est obiectis.in paucis autẽ seruat vtrũq; . &
his quidẽ nocte videntibus:sed reuertamur ad prima.¶ Tria
platonici principia ponũt. ¶ Ipm bonũ. ¶ Diuinũ intellectum
mundi animã:Iamẽ vnicum p̃ ceteris palam hęc omnia re
fert.¶ Ipsum quidẽ bonum p̃fert.¶ Quoniam dum cuncta mi
rabiliter antecedit:interim per omnia se diffundit:& ad sub
limia reuocat:excellentia interim sc̃z sua mirabiliter & puri-
tate seruata.¶ Intellectum vero diuinũ:quoniã declarat om-
nia:& distinguit:& ornat.¶ Animam quoq; mundanã:quo
niam almo calore generat omnia:fouet & vegetat atq; mo
uet.¶ Rursus quemadmodũ ex tribus super celũ mundi pri-
cipijs in celum descendit:atq; sub celum. refertq; vbiq; pa-
rentes. Ita in celo quidem per solem representat ipsum bo-
num.¶ Intellectum vero diuinum id est plenitudinem idea-
rum per firmamentum stellarum plenum.¶ Animam deni-
q; mundi quasi mobilem per lunam luce mutabilem.¶ Si-
militer & sub celo:primum quidem per ignem.¶ Secundũ
vero p̃ aerem. ¶ Tertium postremo per aquam. ¶ Denicq; quẽ-
admodum stelle quidem superiores immutabiliter illumi-

nantur a sole. Lũna vero mutabilite inde lũmẽ accipit: sic & angeli a deo ĩmobiliter anime vero mobiliter illustrãtur.

¶ Similitũdo solis ad trinitatẽm diuinam & nouẽm ordines angelorum. Item de nouẽ numinibus in sole & nouem musis circa solem; ¶ Caplm, xij.

NIhil in mundo diuinę trinitati reperitur sole similiũs In vna enim solis substantia tria quedam inter se distincta sunt: pariter & vnita. Primũ quidem naturalis ipsa fecunditas sensibus nostris prorsus occulta ¶ Secundum manifesta lux eiusdem ex ipsa fecunditate manans ipsi semper equalis. ¶ Tertiũ ab vtroq; calefactoria virtus: penitus par vtriscq. Fecũditas igitur patrem refert. Lux vero intelligentię similis: filium intelligentie modo conceptum. Calor amatorium spiritum representat. Circa diuinã trinitatem theologi nostri tres angelorum hierarchias excogitant: q̃libet tres ordines continentem. Primam patri. Secundam filio. Tertiam spiritui consecratam. ¶ Similem quoq; circa solarem trinitatis: nos ternarium inuenimus atq; nouenarium. Siquidem ex ipsa solis natura fecunda tres naturales fecunditates per cuncta procedunt. Prima quidem inde fit in natura celesti. Secunda vero in simplici elementorum natura. Tertia denicq; in natura mixtorum. ¶ Rursus ex vitali calore solis passim vltra naturas propagatur & vita: eacq; trina. Prima quidem vegetalis in plantis. Secũda vero sensualis ĩmobilis in zoophytis. Tertia sensualis atq; progrediens in perfectioribus scilicet animalibus. ¶ Ex luce denicq; solis tres fulgoris species deriuantur: siue per celum: siue sub celum. Aut enim omnia candidum lumen est: aut

omnino rubeũ aut mixtum. Cũ vero lũmẽ & simillimũm & quasi principium cognitõis existat: pcipue sensualis: merito tribus luminis spẽbus tria quoq; sensuũ genera respondere videntur. Rubori quidem sensus oĩno corporei: tactus videlicet atq; gustus. Candori vero sensus pluriũ: incorporei imaginatio scz atq; visus: sed lumini mixto sensus quoq; inter incorporeos corporeosq; medij. Auditus scilicet & olfactus: hactenus solis lumen nõ solũ imago est eiusmodi rerum sed & causa. Pure vero intelligentię solum est imago sicut eĩm intelligentia pura momento pagit: & profunda penetrat atq; declarat. ipa interim nulli pmixta sublimis existens: ita lumen momento p oĩa se dilatat & singula patefacit: indiuiduũ simul est vbiq; totum nulli permixtũ: sicdẽ abeunte sole nemomentum quidẽ lumen in aere pmanet: suũ nãq; phœbum passim comitatur euntem. Sed qm̃ nescio quõ hic sub hoc apolline quasi poetę sumus: & si non boni: liceat parumper confabulari. Primo quidem de dijs vt platonice loquar supioribus. Deinde de musis nouẽ veteres in sole nũmina collocarunt. Nam aut substantiã eius contemplemur: aut vires in substantia essentiã: vitam intelligentiã: essentiam celitum: vitã rheam. intelligentiã vero saturnum eoq; more cognominamus: si vires solis post substantiã contemplemur: fecunditatẽ quidem eius iouem nominabimus & iunonem: lucem vero apollinẽ & mineruã calorem deniq; venerem atq; bachum. Iam vero phœbũ & bachum qui pre ceteris in sole plurimũ dominantur: antiqui sp iuuenes exprimebant: qm̃ si quis nouerit lucem caloremq; solis ea sinceritate prorsus & pprietate: qua illic existunt suscipe ad vsumq; suũ & modũ accõmodare: iuuentutem inde ppetuam reportaret: vel saltem centum atq; viginti solis annos impleret: verum post nouẽ hęc numina intima soli ad nouem circa phœbum musas progrediamur

Quid igit nouẽ circa phœbũ musę: nisi nouem apollineoq;

genera nūminū ꝑ ſpheras mūdi. ix. diſtributorꝝ. Octo nāq̄ cœlos tm̄ veteres cognouerūt. Sub igne vero cœleſti q̄ſi no= nū cœlū aerē purꝝ adhibuerūt: q̄litate videlicet motuq̄ cele ſtē. In q̄libet vero ſphera diuinos ſpūs oculis occultos diſpo ſuerūt: gradati ſtellis ſingulis dedicatos: quos ꝑcul? etiā an gelos: & iāblicus inſuꝑ archāgelos principatuſq̄ cognomi= nāt. Sed q̄ inter eos vbiq̄ p̄cipue ſunt ſolares: antiqores ap= pellauere muſas ſciētijs q̄dē oībus p̄ſidētes. maxīe vero poe ſi muſice: medicine: expiatōibus: & oraculis atq̄ vaticinijs. Iā reuertamur ad ſolē. Mīma q̄q̄: ſi mō rariſſima ſint: iepti nimiū admiramur: Cōſueta vero vel maxīa ceci pariter & ingrati iādiu admirari deſiuimus. Nēo mirat̄ ignē iſtar cēli ſoliſq̄ feruentē ſine mixtura puriſſimū ꝑpetuo mobilē: lon ge lucentē ex mīmo ſtati maximū: dū oīa in ſe cōuertit. Ne mo ſolē q̄ntū phas ē: mirat̄ incōꝑabl̄r oīa ſuꝑantē: genito= rē oīm atq̄ moderatorē. Solē exhilarantē triſtia: nōdū viua viuificantē. Iā mortua ſuſcitantē. Verꝝ ſi ſemel quotannis pāderet̄ dom? oī potētis olympi: ſplēdorq̄ ſubito tāt? ſuſpi ceretur. Solē ſupra modū oēs ſolū admirarent̄. ſolē oēs vel tā q̄ ſūmū deū ſuppl̄r adorarēt: vel ſaltē diuinit? miſſū mime dubitātes. Deo q̄q̄ occulto tāti muneris auctori: ingentes quotidie grās agerēt. Iāblichus igitur Iulianuſq̄ platonici iubēt noctē fingere abſq̄ vllo lune ſtellarūq̄ lumīe q d̄ ſolis quoq̄ donū eſt manifeſtū: vt certius cognoſcamus q̄d abſ q̄ ſole futuri ſimus: quantū hinc ſoli ſupernoq̄ debeamus

¶ Solem non eſſe adorandum tanq̄ rerum oīm auctorē. Cap̄. XIII. & vltimum.

SOcrates in caſtris ſępe ſub diuo ſolē ſuſpiciēs ori entē ſtetit attōit? in eiſdē veſtigijs: īmotis mēbris incōniuentibus oculis: ſtatue more quouſq̄ ſolē ſalutaret iterꝝ reſurgētē. His ergo platonici ſilibuſq̄ ſignis adducti ſocratē forte dicent phębeo quodā demone ſtatim ab īpa pueritia ductū: phębū īpm venerari ſuopę cōſueuiſ=

ſe: eadēq; rōne ſapientiſſimū grecoꝝ oīm appollinis oracū
lo iudicatū. Ego vero q̄d de ſocratis demōe ſeu genio: ſiue
angelo affirmandū maxime videatur: In p̄ntia pretermitā:
Id certe auſim affirmare ſocratē in eo mentis exceſſu non ſo:
lem quidem hunc admiratū fuiſſe: ſed alterꝝ. Cū em̄ admi:
ratōem ſola nouitas afferre ſoleat: q̄d tantū ſtupeat hūc ad:
mirabundus ſocrates: quem & quottidie videt: Cuius &
motus oēs vireſq; iā diu mathematica ſil' & phiſica rōne cō
prehenderat: quē teſte platone nō deū primū: ſed dei filium
appellauit. Nō filiū inq; dei primū: ſed ſcd'm iāq; viſibilē
Primū nāq; dei filiū nō ſolē hunc oculis manifeſtū: ſed alte:
rū hoc lōge ſupiorē intellectū ſcz primū ſolo cōtēplabilē in:
tellectu. Socrates igitur ſole celeſti nonnunq; admonit⁹. So:
lēq; inde ſupceleſtē auguratus: & illius maieſtatem contē:
plabatur attentior: & patris illius incōprehenſibilē bonita:
tem admirabatur attonitus. Huuc Iacobus apls patrem lu:
minū appellauit. Luminū inq; celeſtiū pl⁹q; celeſtiū atq; ce
leſtium apud quem non ſit| tranſmutatio: neq; viciſſitudi:
tni obumbratio. Nam & ſupercœleſtia illa facta putat |
nat uraliter mutabilia: & celeſtia multa quoquo modo ob:
umbrari non dubitāt. Subceleſtia vero quottidie. Quam:
obrem omne datum optimum: ſcz menti naturaliter inſitū
& oīne donum p̄fectum: videlicet p⁹ naturales dotes adhi:
bitum nō a ſole hoc ſtelliſq; mundanis: ſed altius ab ipo pa
tre luminū deſcēdere cenſet. Nā intelligentie virib⁹ q̄ſi gra:
dibus q̄buſdā nō q̄dē celit⁹: ſed deſup acceptis freti: ſuper ce
los aſcendim⁹: ibiq; multa celis p̄ſtātiora cognoſcimus &
amamus & colim⁹: ipmq; celi fabrꝝ añ oīa veneramur. Neq;
tñ poſſemus intelligentia incorporeum aliq̄d cœloq; meli⁹
intelligere: vel amare: ſi celitus tātum intelligentiam habere
mus: Iā vero ne q̄s ſolē: lunā: ſtellas: nimium admiratus &
adoraret: & tanq; intellectuali⁹ mūneꝝ auctores & patres
veneraretur prudenter admonuit: ſolē hunc nō eſſe vniuerſi

principium. Missas in pñtia faciã rõnes: qũibũs in theolo-
gia nostra principiũ vniuersi nec corpus esse: nec aiam: nec
intellectum sed aliqd admodũ excelsi affirmamus. A quo
qdẽ sol celestis lõgissime distat: vt vmbra qdã illius esse vi
deatur potius q̃ imago. Rõnes ãt q̃s Iacobus hic attingit
breuiter in pñti pstringã. ¶ Cum status tanq̃ principium &
rector finisq̃ motõis sit oĩ motu perfectior: certe deus ipse
principium & finis & rector oĩm: mobilis esse nõ põt. Sol
autem est assidue mobilis. ¶ Preterea principij virtus tanq̃
immensa fortiter attingit omnia: nec vsq̃ cohiberi potest.
Solis autem virtus per radios agens prepeditus passim ra-
dijs impeditur: defectum patitur obiecta luna. Sepe nubi-
bus cohercetur. Terrena densitate repellitur: distantia loci
debilitatur. Sol ipse quinetiam minima quędam est particu
la mundi. Angusta quadam sede tenetur. Trahitur a sphe-
ra: rursumq̃ retrahitur. ¶ Contraq̃ spherę proprie impetum
a sphera semper superiore reuoluitur contrariisq̃ signis im-
peditur & stellis: & aspectu vt ita loquar: malorum nõnun
q̃ debilitatur: denicq̃ principium vniuersi omnia vbicq̃ &
semper: & in omnibus operatur. Sol autem nec mundi glo
bos ipse facit: nec quecunq̃ frigida vel humida sunt vel den
sa. Similiaq̃ ipse virtute propria potest efficere. ¶ Neq̃ simi-
les si quę sunt in celo virtutes vllam a sole ducunt originẽ.
¶ Ceterum quãuis sol ab auctore mundi longissime distet
celestia tamen omnia ad solem vnicum quasi rectorem in
cœlo mensuramq̃ diuinitus redacta videntur: vt hinc pror
sus admoneremur omnia quę in cœlo sunt & sub cœlo: &
super cœlum: ad vnum cunctorum principium referri si-
militer. Idq̃ considerantes tandem hoc ipsum ea saltem
obseruantia veneraremur qua celestia solem.

¶ Finis

¶ MARSILIVS

¶ MARSILII FICINI FLORENTINI PRO hemiū in librū de Lumine ad magnanimū petrꝝ medicē.

CVm opusculū de sole tibi clarissime Petre destinauissem: memini paulopꝰ iam diu me de lumine libellū cōposuisse. Itaqꝫ decere prorsus existimaui vt lumen illud solē hunc suū mox sequatur: quasi ducem. In terris qdem primus illucescentis aurore fulgor: solēpcedit e vestigio surrecturꝝ: sed in celo vicissim. Sol ipe pater splendorem antecedit ex ipo manantē. Ordinē equidē terrenum iādiu secutus lumen prius ꝙꝫ solem suum: nescio quō contēplatus. Nūc vero vicissim celestē ordinē imitatus. Solē lumini patrē nato: vt par fuerat añposui. Neqꝫ vero in hoc libro vel in pcedēti consiliū fuit minutiores mathematicorꝝ de sole vel lumine q̄stiōes curiose ꝓseq̄: Sepe nō tā vtiles ꝙꝫ certe difficiles. Sed horꝝ potius exēplis cōpatōibusqꝫ q̄busdā q̄si gradibus mores animi cōtēplādi regulas diuina mysteria ꝓ viribus asseqū. Siq̄dē nullū adhec plane ꝓspiciendā certius vel indiciū vel argumentū est ꝙꝫ lumē. Nobis em̄ celestis ille pater phębea Iustrauit lāpade terras: nō q̄dēvt sub tāto lumie: vt ita dixerim: murcas aucupemur. ꝙꝫ nos ipos & patriā nostrā patrēqꝫ celestē suspiciamus: ꝓ eiusmōi vicꝫ lumē diuina vidētes quasi ꝓ quoddā speculū in enygmate alias aūt ꝓ lumen excelsius facie ad faciē q̃nqꝫ visuri.

¶ Marsilij ficini florentini: q̄d sit lumen in corpe mūdi in anima: in angelo: in deo: discursio ꝓ oēs sensus.

Cap̄. primū. O dij maxime oīm tenebras. Vide in epistolis eiusdē Marsilij ficini. li. ij. fol. lxxvij. Descriptio luminis visibilis. Cap̄. II. Hic admonitus: quere ibidem:

¶ Nihil clarius ꝙꝫ lumen ac deus: Nihil obscurius. Ca. III:

¶ Adumbratio hec est: vide epistolas vt supra.

¶ Lux intelligibilis est intelligibilium cā visibilis visibilium Cap̄. IIII. Respondet mens In epistolis

¶ Lumē visibile: rōnale: intelligibile diuinū Cap̄. V

¶ DE LVMINE

¶ Vere ad tam sublimẽ speculatõm In eplis vt supra

¶ Quibus rõnibus a luce visibili ad invisibilem ascendamus Caplm. VI.

VEre ne forte fingere ꝑ arbitrio videamur vbi substantiã quandã lucis incorporeę penitus: & diuinę totiens affirmamus: consideratõe dignũ est: lucem hãc oculis manifestã esse nõ posse primã. Tũ quia ꝓportionẽ aliquã habet cũ corporeis oculis oĩbus: vel quibusdã: tũ quia mobilis est: atq; in alio: & ex aliquo pendet. Ad alicq; ergo superiorẽ lucẽ ascendendũ est: eiusmodi cõditõib⁹ absolutã: ꝑ se iã & in se existentẽ pœnitus incorpoream: quãdoquidẽ & hęc manifesta nobis ꝓpe modũ incorporea ẽ: imaginũq; silr incorporearum cã nec vllis astricta dimẽsiõibus vel diuisionibus vel mixturis: vñ cõstat ex mole vel forma: vel virtute corporea originẽ primã habere nõ posse. Hanc igitur habet a luce corꝑib⁹ altiore ac supra modũ ampliore vt ita dixerim: atq; clariore. Siqdẽ materia vel cęlestis ita lucẽ illic obfundit diuinitus descendẽtẽ: sicut sub cęlo caligi-nosa moles susceptũ cęlitus lumẽ obtenebrat. cq̃obrẽ opere ꝑtiũ est: & hoc sub luna lumẽ a caligine: & celeste illd' a materia segregare: & illinc ad lumẽ supcelestę cõscendere: illinc rursus a rõnali luce ad intellectualẽ: ab hac ad intelligibilẽ: ab hac ꝓ viribus ad diuinã: vt reuelata facie ducti videlicet a domini spũ a claritate gradatim in claritatis in eandẽ imaginem trãsformemur.

¶ Ad numinum gaudium cęlestes ipor̃ oculi rident splendore motuq; gestiunt. Ca. VII.

¶ Postq; videmus a celestium radijs vide epl'as vt supra

¶ Risus celi ex numinum gaudio proficiscens id est lumen omnia fouet atq; delectat.

¶ Quod lumen sit risus cęli, vide epl'as vt supra. Cap̃. VIII.

MARSILIVS

LVMEN EST INCORPORE VM.EST FORMA IMMO ACTVS NATVRE CELE STIS:ESSE POTEST SI NE CORPORE SVB DITO.EST VBIQVE etiam sub terris vna cum diaphano,

Cap̃.IX.

SEd iuuat interdum vnacum nostro plotino circa ea dem latius perragari.Lumen quo momento pene trat molle diaphanum:eodem diaphanum transuer berat vel durissimum.Item quo breue spacium: eodē quo q; longissimum:incorporeum est igitur:cui nec; duritia re sistit:nec; spacium.Verūtamen qm̃ est celeste:ideo obstacu lum natura terreum atq; sordidum:& si minus durum sit: non capit candidam luminis puritatem.Hinc plotinus,phi bet corporeas lumini tribuere passiones:id est accedere:rece dere:diffluere:refluere:contrahi:dilatari.Sed potius dicen dum putat:vbi coram lucido perspicuum quid exponitur statim lumen illic existere:illic agere.Sin minus:non existe re illic:non agere.Nec; tamē simpliciter:esse desinere:q; diu corpus est lucidū.Sicut nec; radi? visualis:q; diu visus.Lux quidem est forma primi corporis prima.Itaq; tam perfe cta:vt non per modum ociosę qualitatis cuiusdam ab actu distincte:sed potius per modum vegetioris actus existat tā videlicet efficacis:vt momento per omnia sese porrigat a fonte proprio non distinctus.Preterea in quocunq; sub ce lo corpore preualet igneus quidam vigor igni celesti simi lis emicat & inde lumen aut fulgor quidam quasi familia ris color.Proinde celi luminisq; natura:vt foueat omnia;nō

cogitur de integro per cuncta discurrere: si verum sit para-
doxon: hanc esse semel cunctis infusam: hinc herus ille: qui
apud platonem surrexit ex mortuis: interea lumen inspexe-
rat celesti videlicet quodam visu: sed oculis caducis occul-
tum! Quod quidē per omnia prorsus extentum: regeret
vniuersum: luminis huius vehiculum: id est perspicuum
Iamblichus ex theologia phenicum asserit cunctis vel opa-
cis infusum. Siquidem his omnibus inest & color aliquis
quedam portio luminis. Lumen autem seorsum a perspi-
cuo in opacis esse non potest: quāuis forsitan in se penes lu
minosum esse possit. Si secretū Timei sensum recte vatici-
namur: ignem ipsum spiritumq; celestem proximū anime
mundane vehiculum: simul cum hac vbiq; vigere cogno-
scimus. Hec enim omnia motu quidem vitali calorem edit
vbiq; atq; motum: Intelligentia lumen: simulq; luminis ve-
hiculum vbiq; diaphanum: neq; tamen proprie lucere ter-
ram licet dicere. Siquidem neq; perspicuum huic miscetur:
neq; lumen communicatur quāuis infusum. Si quis astro-
logorum regula freus consideret quantam vim habeant
innumerabiles vbiq; radij machinę celestis immensę ad pe
netrandam terram mundi punctum! Hinc saltem cogno-
scet per hanc quoq; passim diffundi celeste lumen atq; dia-
phanum illic lumini necessarium. Quamuis oculis q̄pluri
mis hęc in terra patere non possint. Patent vero forte qui-
busdam illic degentibus animalibus! Aiunt enim platonici
sicut se habet frigus ad calorem: nigredoq; ad albedinem:
sic habere tenebras se ad lumen: vt tenebra non sit priuatio
pura luminis: sed lux minima vel opacissima. Nigredo mi-
nus opacum lumen. Perspicuum quasi quedam paulo cla-
rioris luminis inchoatio. Color q̄dā luminis termiatio. qd'
q̄dē vna cū colore quodā quodāmō sit vbiq;. Tā. n. potēte

tũm anime tum celestium lumine fieri: vt piris tenebris locus nusq̃ pateat. Siquidem & calorem ad amplitudinem luce debiliorem esse vbiq̃ sub terram: effectus multi testantur: Pythagorici forsan hinc adducti: nescio quã in centro mundi turrim Iouis edificauerunt: vestalem certe vt alibi diximus ignem illic accenderunt. Ausi quoq̃ sunt propter ea terram stellam quandam cognominare. Vna cũ his theologi veteres atq̃ plato quod & effectus ipsi confirmant flumina quedam ignea per terre meatus deriuauere: igneosq̃ illic demones inuenerunt.

¶ Aliud lumen est: aliud calor: atq̃ lumen antecedit calorem. Cap̃. X.

¶ Quod aliud fulgor sit. vide epistolas vt supra.

¶ Adde quoq̃ huic loco quod sequitur.

IN superioribus quidem regnat vnio: in sequentibus vero diuersitas. Itaq̃ in hoc apud nos igne: quãuis calor in eodem corpore sit: in quo & lumen: non tamen est in lumine: sicut neq̃ elementaliũ quies est in motu. In celestibus autem est & in lumine calor quasi lumen & in celi motu est ipa cli quies: vt phisice loquar Deniq̃ super cœlum in ipa intelligentia est voluntas quasi eadem. Et in voluntate gaudium quasi idem.

¶ Lumen non fit illuminati qualitas: sed est actus illuminantis. Neq̃ lumina cõfunduntur: Lumen est vinculũ vniuersi.

Capitulum. XI.

CVm vero lumen causa sit caloris: neq̃ tamen generis sit eiusdem: merito tã q̃ in superiori quodã genere constitutũ adeo hũc apud nos etiã ãncellit vt ipm quidẽ a luminoso corpe tantũ pendeat: sed a subiecto patiente eq̃q̃. Hic autem vtriusq̃ depẽdeat. Lumẽ igitur solius illuminantis ꝓpri9 & naturalis act9 existit. Neq̃ corpis illumiati fit q̃litas: neq̃ tã inest q̃ adest illumiato

Ideo nec̄ diaphani naturā p̄mutat: nec̄ hoc p̄ locū mutato mutatur, nec̄ certū p̄ hoc habet ſpaciū. Occurrit em̄ vltra ſemp̄ ſeip̄m ꝓpagatur: eodēc̄ momēto reflexiones multiplices agit: A ſpeculis in ſpecula: ab aqua in ſpeculū. Et hinc rurſum in parietē: ſiliterc̄ deinceps. Nec̄ p̄ reflexiones vſc̄ deſerit illud vnde reflectit. Et in quolibet aeris puncto multiplices format rer̄ imagines ſpiritales. Per quas poſſit oculus rem totā in puncto quolibet cōtueri. Per hæc oīa cōfirmatur lumē nō eſſe corporeū aliquid vel corp̄is qualitatem. Sed vt redeamus parum p̄ ad cōparationē luminis cū calore: nec̄ paulatim illuminat: nec̄ hic vel parum p̄ reſtat: illumināte deſuper abeunte: Quod ſ̄pe diximus. Calor aūt vtpote qui aeris calefacti fit qualitas: paulatim accedit: atc̄ recedit: & abeunte lumine reſidet in ſubiecto. Poteſt itac̄ lumen idē de ſubſtātia in ſubſtātiā pertrāſire: ſiquidē non ſit ſubiecti alicuiūs accidēs: aut qualitas: aūt paſſio quedā: ſed inſeparabilis actus agentis. Merito inter ſubſtantiā quaſi in ſe ſubſiſtentem & qualitatem: quę ab agente ſimul & patiente dependet exiſtit luminoſus actus ſolū agenti ſuſpenſus Quādo lumen calefacit aerē: calefactio & a lumine depēdet & aere: atc̄ inter lumē calorē c̄ genitū tenet mediū. Cum igitur calor hic ſubducto lumine maneat: lumen aere ſublato penes ſolem exiſtere poteſt: quia ꝓpriū. Proprium em̄ inſeparabile eſt: ſic inter lucem lucido corp̄i penitus intimā: atc̄ calorem iam aeri factū intimū: mediū eſt lumen: partim quidē lucenti intimū: partim etiā extra procedens: vt radialis actus ſpectaculi directus in ſpeculum: atc̄ radius viſualis ex oculo micans. Hinc patet lumen proprium eſſe naturę cęleſtis: nec̄ corporibus vllis cōmunicari niſi quaſi cęleſtibus id eſt diaphanis & igneis: vt iam diximus: & in his quidem cęleſtem conſeruare proprietatem: Cuius munere nec̄ diaphano miſcetur illuminato: nec̄ lumina luminibus confunduntur. Eiuſmodi nāc̄ cōfuſio nō ad cęleſtes actus atc̄

virtūtēs id est ad radios: sed ad elemētales p̄tinet q̄ualitates.
Quarū nulla est ad presentiā luminis necessaria. Satis enim
illi est: si terrenā opacitatē nō offenderit: cęlestibus percipiē-
dis ineptā: quasi lumen vbiq; sui iuris sit: nec vsq; cęlestem
amittat sublimitatē. Lumina vero luminibus nō confundi
hinc apparet: q; si ad tres lucernas deambulaueris: tres vm-
bras ex opposito reddes: videlicet propter tria lumina inui-
cem non confusa. Item si tribus his ingentem tabulam op-
posueris: in cuius medio vnicum sit foramen: tria statim lu-
mina e tribus lucernis in oppositum resultabunt. Quia vi-
delicet non sunt confusa. Deniq; si lucernam vnam substu-
leris: suum illam lumen quasi comitari videtur: splēdore cō
muni interim diminuto. Mitto nunc Dionysiacum illud:
tres in vno splēdore radios: diuinam nobis trinitatem repre-
sentare. Mirabiles in radijs esse vires: sed occultas astronomi
comprobāt: atq; magi. Sed etiam nimiū admirāda est: quæ
multis nota: vbi ex aere concauo radij ad centrum e conspe
ctu q̄; plurimi per equales quisq; angulos repercussi: remo-
tum etiam corpus: vel durissimum prorsus aduruntur. Vñ cō
stat insuper radios naturaliter esse calidos. Siquidem sola cō
gregatione feruentissimi mox euadunt. Tāta procul dubio
est potentia luminis: vt cęlestia alioquin a terrenis quasi ab-
q; proportione distantia: facile & subito plurimūq; conci-
liet. Neq; solum virtutes stellarum omnes ad sequētia trās-
ferat: sed solem ipsum stellasq; ad inferiora traiciat. Quem-
admodum spiritus noster animę vires ipsamq; animam ad
humores traducit & membra: atq; sicut in nobis spiritus est
animę corporisq; nodus: ita lumen est vinculum vniuersi.
Sol enim & stella quęlibet lumen suum non per tenuissimā
q̄si lineam iaculantur: sed ex toto suo ambitu circumfun
dit. Sd hoc statim vndiq; colligit se in commune forte ex-
tra suum fontem profluens ęuanescat: Sicem propter vnio-
nem validius aget; & totum facilius erit vbiq;. Ac dum to-

ta basis coarctatur in conum: stella tota omnisq; virtus eius per angulum aderit: ageteq; potenter vbicq;: poteritq; in angulo tota eius magnitudo videri. Sic etiam cū in stellis centrum & circumferentia sit: lumen earum qtatenus a toto ꝓfluit ambitu: circumferentiam imitatur: quatenus autē colligitur in angustis: imitatur & centrum. Imitatur & ipsam vt platonice loquar mundi animam. Ipsam quidem eius intelligentiam claritate sua: vitam vero calore: motum denicq; motu. Sed de his omnibus satis in commentarijs in Plotinum atq; Timeum:

¶ Lumen imitatur deum. Gradus luminum: colorum scientiarum | Numerus septēnari⁹ atq; noue|narius

Caplm. XII.

¶ Quodammodo etiam imitatur deum. Nullus enim oculus quantumlibet acer: lumen ipsum in se purum solumq; cernit: vtpote quod incorporeum est omnino proportionēq; oculorum superat vt diuinum. Vident vero lumen oculi dūtaxat in corpore illuminato: vel luminoso: & hoc quidem paulo densiore: videlicet oculis lumen contemperante. Forte vero illuminatū potius q̄ lumē cernunt. Debilissimi quidē oculi: neq; hoc etiā sustinēt. Validiores hoc intuentur: sed nō circa solē: vegetissimi circa solē quidē: sed in sole nequaq;. Similiter ad deū intellectus varios se habere cognosces. Cognosce ꝑcor solē vno quodā nutu posse simul omnia facere: vel remotissima quęq;: lūmīe videlicet & colore. Deūq; similiter facillime cūcta: intelligentia simul & voluntate. Cogita rursus deū tria rerum genera procreare. Angelos penitus incorporeos. Item formas omnino corporeas. Medias vero animas: incorporeas quidem substantia: sed affectu motuq; quasi corporeas: similiter solem aspice: calore semp corporea generare. Item lumine spiritales corporeum imagines ꝑ aerē resultantes. Medios vero colores. Septem

preciput sunt effectus: tū solis circa corpora: tū diuini lumi-
nis circa mentes & animas. Nam penetrat: illustrat: accēdit:
excitat: amplificat: eleuat: format. Memento denicq; neq; so
lem neq; aliud quicq; absq; lumine solis videri posse: siqui
dem omne lumen a sole dependet. Similiter ad diuinam lu
cem veritatem primam verorum omnium plenitudine in-
tellectus omnes se prorsus habere. Sed de his in theologia la
tissime: quibus adde: quid sit lumen: nullus absolute definit
sed quid nō sit: semper argumentamur. Nō corpꝰ nō q̄litas mi
xta corpori: non color. Non dyaphanum. Non imago cele-
stium: quę quidem simpliciter sit imago. Non enim imagi
nis est vltra imagines: imaginariamq; cognitionem: etiam
substantias agere. Negociationibus igitur comparatiōibus-
q; quibusdam dumtaxat lumen cognoscimus sicut deum.
Iuuat vero parumper comparationes eiusmodi prosequi.
At tū interim da verbis veniam lucis amice. Diuina lux p
nouem angelorum ordines distribuitur. Quem numerum
in mentibus Platonici etiam receperunt. Ad similes vero
gradus, animę quoq; beatę recipiuntur: similiter solis lumē
per nouem gradus precipue distribuitur. Primus quidem
gradus luminis est in sole. Secundus luminis in firmamen
to cādidi ob raritatē quoq; nobis occulti. Tercꝰ cōspicuę lu
cis in stellis: sed hæc ibi trina scilicet cādida: rubea: mixta sūt
igitur hucusq; gradus q̄nq;. Ad rubeā refert ignis: sextus in
diaphanis sub luna simplicibus: septimus ī diaphanis sub
luna compositis ceu vitris atq; cristallis lumen minime con
seruantibus. Octauus in diaphanis cōpositis cōseruātibus:
quales sūt oculi mūlti: & noctilucę: carbūculiq; : q̄bus inest
pinguis q̄dā cū p̄spicuitate tenacitas: lumis cōseruatrix. No
nus desinit in colores imaginesq; colorē. Preterea si colores
sūt q̄si lumia q̄dā: totidē ipi quoq; gradus habent. Extremi
quidē sūt albus atq; niger. Horꝫ medi' æque distās viridis
de quo satis in libro de vita scdo inter album atq; viridem

croceis est albo similior. Rubetisq; clarus prope viride. Zafrinus vero medius. Tres similibus quoq; gradibus inter viridem sunt & nigrum ex antecedentibus trina proportione commixti. Cum vero scientię luminibus luminosisq; coloribus comparari possint: merito sunt & nouem: quasi muse sub Apolline nouem. Scientia quidē vel de rebus agit penitus separatis: vel oīno corporeis aut medijs. Illa quidem diuina: ista naturalis: hęc mathematica. Harum quelibet secatur in tria. Diuina em̄ vel contemplatur deum: vel substantias omnino diuinas vt angelos: vl' intellectuales animas natura quidē diuinas: sed quodammodo etiam vergentes ad corpora: sed interim separabiles: hucusq; diuina scientia cōtemplatur. Naturalis autem tria quoq; cōsiderat: vel elemētalia corpora: vel celestia: vel animas his coniunctas. Mathematica quoq; triplex: aut enim solam quātitatem tractat siue numeralem siue continuam: vt arithmetra. Geometraq;: aut quantitatem. Eiusmodi cum ratione motus: vt astrologus: aut etiam cum ratiōe sensus: siue visus: siue auditus: vt perspectiua vel musicus. Nouem igitur cōmunia scictiarū lumia sūt: sed longius iam digressi videmur.

Lumen est quasi spiritale quoddam. Et spūs sunt lumina quędā: similitudo luminis ad animam atq; angelos. Capitulū. XIII

Quod lumen spiritale quoddam sit. In epistolis.

Adde huic loco quod sequitur.

Quemadmodū radius calorem quidē permiscet aeri: Lucē vero retinet non permixtam: sic anima corpori vitam communicat: intelligentiam vero nequaq; Instar lucis sine compressione sui se colligit in angustum: sine distractione rursus explicatur in amplum. Nec aucto corpore crescit ipsa: necq; diminuto decrescit. Lumen ab amplo depēdens se colligit per foramen transuersisq; radijs prosilit in oppositum: figuram pristinam: mox amplitudinē quoq; paulatim sub

inde recipiens ad eandē denicꝫ redituꝝ. Similiter anima ab ampla diuinitate in angustum corpus affectūicꝫ apud nos redacta: potest hinc etiam incolumis emigrare: pristinā qñ-cꝫ formā & amplitudinē receptura: qualis etiā ascensus descensusqꝫ angelorum sit: radij quocꝫ declarant, psiliētes huc resiliētesqꝫ momēto: & psiliendo solē minime deserētes.

¶ Lumē in deo: in angelo: in ratione in spiritu: in corpore. Capīm. XIIII.

¶ Verūm vt redeamus illuc &c. Vide epistolas.

¶ Additio prima.

¶ Siquidē lumē & si est vbicꝫ die: nusqꝫ tn apparet: nisi vbi dē sum est aliqd atcꝫ resistēs. Subtrahe dēsitatē: & si non videt est tn ibidē Adde iteꝝ densitatē: statim rursus apparet. Hic plane cōstat lumē ipm i se esse intellectuale quiddam: quod quidē mox sensibile fiat: subdito videlicet dēso: lateat vero subducto. Quō vero visibilē ex iuisibili lucē eraslisse fingamus: quasi ex scintilla iam mota lucidū quendā circulū in sexto theologie tractam⁹. Proinde lux in mēte &c. Vt patet in epistolis.

¶ Additio. II.

¶ Nempe lux tancꝫ ppria corpis circularis ppetuo reuertētis ad idē: imo & intelligētie seipam reflectētis in orbē: nimiꝝ vbicꝫ tāgens repetere videt originē: dū sursum reflectitur i seipam: noscꝫ silr cōtēplatione simul & amore sui reducit i patriā. Sed interim me quocꝫ cōpellit vt interloquendū ne scio quō circuli more iā sepius reuertar ad idē. Tu antē indulge prēcor, plixo huic amico lucis: ipe lucis amice. Bona igitur iā venia repetā. Lumē in diuina mente &c. Vt patet in epistolis.

¶ Additio. III.

¶ Nā ipm etiā pulchritudinis florem in corpibus apparentē Plotinus in qūodā splendore nō corporeo collocauit. Ipsa certe pulchritudo prima nihil aliud est: cꝫ splendor glorię penes patrem luminū: & figura substātię eius. Vñ triplex emicat pulchritudo. Prima quidem p angelicos intellectus

Secda vero p intellecturales animas. Tercia p corpa: vbicp formosa quasi lumen vnū per tria quedā vitra coloribus inter se varia. Ideocp variū ex primo splēdorem subinde reddentia. Ipa igitur gratię pulchritudinis: q etiā in corpibus intuentes & cogitātes tā mirabiliter in se cōuerāt: nihil aliud est cp splendor p gradus desup emicās. Maxie vero per radios oculorz & rapiens intuentes: & amatores occulto quodā calore mirabiliter in se transformās: sed de his in libro de amore satis. Ad institutū ordinem reuertamur in omnibus mentibus &c. Vide epistolas latius.

¶ Additio. IIII. & vltima

¶ Sicut visualis radi⁹ animaliū nocte videntiū. Nunc quidem emicat foras: nunc vero non emicat: nec interea prorsus extinguitur: vitam oculi sui continue comitans. Si em̄ tota celi natura sempiterna est: in hac autem nihil familiarius: pulchrius: efficatius: diuinius est cp lumen: nimirum & lumen est sempiternum. Forte etiam coniectare licet: ignem quocp sub luna: lumencp suū sempiternum esse. Est em̄ portio quędam celestis ignis: celesti quodam impetu crassioribus inclusa corporibus. Hunc egyptij cęlestem spiritum cognouerūt elementis infusis. Hunc pythagorici vestalem ignem inuenerunt: vel in centro mundi feruentem: hunc Stoici intellectualem ignem per omnia discurrentem cogitauere. Hunc & Plato qualem in timeo probauimus & Plotino. Hūc theologi veteres teste Marone: diuinū etherem viuentibus haustum dixerunt ire per omnes terrascp tractuscp maris celūcp profundum. Igneus est ollis vigor & cęlestis imago. Forte igitur ignis cū videtur extingui: in occultū resoluit ignem. Lumencp huius in lumen illius occultum.

¶ Anime & si nominantur lumina tamen in vnum quasi cōmune lumen resolui non possunt.

¶ Capitulum. XV.

Quod modo fingebã & ſi forte non eſt verũ : licentiũs tamẽ fingi poteſt. De anima vero fingi reuera nõ poteſt: quę eñ cõmunẽ inter ſe materiã habent: inuicem cõfundi poſſunt. Item quę alioꝝ partes ſunt: in illa reſtitui. Rurſus quę ſuperioris ſubſtantiæ actuſ quidã pediſſequi ſunt: in illlam quaſi reſolui: & quę accidentia: facilius euaneſcere. Rationales autẽ animę: ſubſtãtie ſunt incorporeę: rectrices corporũ: eiſq; repugnantes: per ſe agunt: a ſe conuertuntur: in ſe ſubſiſtunt. Sũperiori etiã quandoq; rebelles: inter ſe nimiũ diſcrepantes. A ſubſtantijs accidentia ratiõe diſtinguũt : a corporeis incorporea ſeparant. Itaq; neq; confundi poſſunt: vel reſtitui: vel reſolui. De his in theologia & ſcḋo epiſtolarũ libro latiſſime. Ac ſi animę fingantur vt lumina: nõ quidem vt radij ſunt: ſed vt luces: & hęqdẽ ſubſtãtiales ſenſibili luce longe p̃ſtantiores: ſimiles quidẽ ſtellis potius q̃ luminibus dependentibus: natiuo quodã lumine p̃ditæ ferme ſicut ſtellę: aliud p̃terea ſicut lumẽ ſtellæ a ſole: diuinitus acceptum. Sicut lucẽ viſibilem nõ percipit niſi lux aliqua viſualis: nec intelligibilem: niſi lux quedam itellectualis: ita neq; ſubſtãtialem diſtinctam ſempiternam: niſi lux ſubſtãtialis diſtincta ſempiterna. Preſertim ſi illa ſit ſub ipſa ſempiternitatis ratione percipienda. Per hanc itaq; rationem quaſi per ſpeculam tibi proſpicienti propria ſtatim noſtrę mentis imortalitatis rutilabit.

¶Lumen eſt q̃ũaſi viſibile numẽ & deum referens: & nos gradatim ad mores & diuina perducens. Capitulũ. XVI.

¶Denicq; lumen eſt &c. Vide epl̃as vt ſupra.

¶Additio prima

¶Interim vero dum ipſum non ſolum fit a ſole: ſed etiam cõſeruatur: neq; ide diſcedit: nos admonet: nõ ſolũ a deo fieri: ſed ſeruari: atq; ab illo minime diſcedẽdũ. Siquidẽ illud vbi longius diſtare iam videtur a ſole: ibi vehemẽtius reflectiꝫ

erga solem. Et si forte videbor alicui curiosior: dicam tamē q̄d mihi nunc de iustitia venit in mentem: amore lucis & iustitię raptus. Quis em̄ modus adsit amori? Nempe videt mihi lumen sępe nos ad iustitiā cohortari: ab iniustitia deterrere: vbi q̄ potens ipa iustitia sit q̄ impotens: Iniusticia manifeste declarat. Rarius em̄ qui tanq̄ iustus incidit rectus: equales vtrimq̄ reddens angulos: potenter agit & penetrat. Et vbi ex aere transit in aquā: nō frangitur p̄ obliquū atq̄ vbi tangit solidum quasi fortis reflectitur in seipsum. Contra vero radius qui tanq̄ iniustus decidit ex obliquo angulos vtrimq̄ faciens inequales: tanq̄ debilis vix efficit quicq̄. Subito frangitur in obliquū: nec in se redit vnq̄: sed residit in aduersis: quantū vero lumini tanq̄ diuino: cōstantia: equalitas: puritas vbiq̄ sit grata: declarat ip̄m in corporibus specularibus: in quibus & ex quibus ob hec tria mirę immo dū multiplicatur. Dixerit forte poeta quispiam sicut phębus daphnem: ita lumen amare virginitatē. Siquidem flos ip̄e cādoris: vna cū virginitatis flore viget: simulq̄ disperditur. Presertim in orbibus oculorę: ex quibus etiā testificatur ingeniū. Hinc certe Democritus puellā: quā modo virginem iudicauerat: sagaciter deprehendit mox pollutam. Sed iam dū redeamus ad institutū: lumen non solū nos in moribus instruit: sed etiā q̄d optimum est &c. vide latiꝰ in epistolis.

¶ Additio scda post epistolas.

¶ Constituit aūt: vt in vno lumine cuncta conspicerentur nec corporea solum: sed etiam incorporea. Lumen vides in materia mūdi plenum omnibus rerę oim formis atq̄ volubile. Subtrahe materiam relinque cetera. Habes animam incorporeum lumen a corp̄ibus sep̄abilem: oīm formemutabile. Deme rursus huic mutatōem. Es iam intellectū angelicum consecutus: sep̄atum lumen & omniforme iamq̄ etiam immutabile: detrahe huic eam diuersitatem: per quā forma q̄libet diuersa est a lumine. Alieq̄ diuerse sunt ab

alijs:& infuſe inſuper abunde. Lumen hoc infinite lucet: quia natura lucet ſua:eſtq; ſimpliciter abſolutū. Ita demū deus mentis oculis per hoc lumē ſuperiore quodam lumīe coruſcabit:vita ſenſuq; pleniſſimū:quandoquidem imago eius:id eſt ſolis lumen vitam omnibus ſenſumq; largitur:et quanto lux illa excellentior eſt q̄ noſtra:tanto magis mēti gaudium q̄ hęc oculis afferet.

DE STATV BEATORVM SVB diuino lumine atq; miſerorū, Cap. XVII, ac vltimū.

SOl in ſuperna Hieruſalem:vt ꝓpheta inquit: eſt ipſe deus:qui cultoribus in terra ſuis in cęleſtē patriā reuerſuris:ꝓculdubio ꝓmittit vniuerſę veritatis lumē: ac plenū in lumine gaudiū. Lumen hoc p̄cipue ſapiētibus: alios ad iuſtitiā inſtruentibus pollicetur. Fulgebunt inquit Daniel docti ſicut ſplendor firmamenti:& qui multos erudierint ad iuſtitiā:tanq; ſtelle in ꝓpetuas ęternitates. Non inquit.ſicut ſol fulgebunt. Sol em̄ illic eſt ip̄e deus. Splendor vero firmamenti eſt candor ille cęlorū:ob raritatē ſuam oculis noſtris ſp occultus. Cū em̄ totus ignis luceat: multo magis tota ſubſtātia cęli vel vbi nō ſunt ſtellę:lucet:ſed velut ignis ꝓcul in materia tenuiſſima lucens:vix vlli conſpicuus. Eiuſmodi ſplendore fulgebunt ſapientes illi:qui apd nos ſola fuerint contemplatōe contenti: qui vero contemplati diuina:deinceps ad actōem ſe contulerint:erudituri ceteros ad iuſtitiā atq; ſapientiam vberiore quadam atq; manifeſta:ſicut ſtellę luce fulgebunt. Cum em̄ ſapientes nihil aliud amauerunt & coluerint q̄ lucem:hanc em̄ ſolam in qualibet veritate quęrenda queritant:merito lucis p̄mia referunt:& qui ceteros illuminant in perpetuum: non iniuria ip̄i quoq; in perpetuas:vt inquit ęternitates diuinitus il

lustrantur. Quēadmodū vero pior̄ premium est mira qdē lucis ꝓticipatio: ita supplicīū impior̄ est ipa priuatio lucis. Immo vero ipe met sol diuinus: qui sanos vegetosq; piorum oculos mirifice fouet. Impiorum contra oculos lāguentes offendit: & conscientiam incendio vexat. Non aliter q; solis lumen in aperto quidem delectat: in angustum vero coactum prorsus adurit. Sed libenter reuertimur ad beatos. Gratum quidem apud nos est aeris lumen omnibus: quia vitali animalicq; spiritui cognatissimū: rerumq; innumerabilium varietate delectat. Gratius lumen in spiritibus corporis est sanguineis. Gratissimum lumen intimū menti beatis: vsq; adeo mentem implens: vt inde statim exundet in corpus In corpus inq; tū cęleste vt platōice loquar vniuscuiusq; aie proprium. Tum etiam humanum tandem iam quasi cęleste factum. Illic igitur vnusquisq; totus est oculus, totus vndicq; patuus: atq; lucens. Quamobrem singuli tam mentis q; ocularis corporis radios in seinuicem iacientes: facillimo quodam nutu se mutuo prorsus intelligent. Singuli mutuo radiorum iactu in singulis coruscabunt. Deus autem tanq; sol in stellis q; abunde: tam fœliciter fulgebunt in cunctis.

Finis

Sequitur Apologia de Sole & lumine in epistolis: fol. ij. iij. ij. Et mox subiūgitur epistola sub sequēs: Sepe in cęlestibus sunt genini. Item soles duo &c. ibidē.

¶ MARSILIVS FICINVS

¶ Nonnulla de lumine preter autorem:

¶ Bindatius recasolanus Gregorio Alexandrino phylico preclaro. S. Mitto ad te librum de sole & lumine a Marsilio nostro nuper editum: sperans non mediocriter tibi gratum fore: tum quia de lumine omnibus gratissimo tractatum etiam qm̃ a marsilio platonico tibi oim̃ charissimo, p ficiscitur. Presertim quia p̃ hanc lucẽ, quod est pre ceteris exoptandum inuisibilia quoq; videbis. Solet enim Marsilius noster: quo familiariter vtor: sepe dicere lumen a diuina p̃videntia constitutũ: nõ solũ vt sub eo corpa: sed etiã multoq; magis: vt per ip̃m incorpea cerneremus. Cetera enim ad id assecurandũ argumenta, vel obscuriora nobis esse: vel alii unde deducta. Ip̃m vero lumen: dum palam se oculis obicit: interea se nõ esse corporeũ inditijs multis ostendere: vt ex hoc plane: q d' in corpore p̃ corpora nobis occurit esse aliquid supra corpa: incorporeũ cogitemus! Ac dum in vno solis lumine innumerabiles radios inuenimus cõiunctos inuicẽ & distinctos: hinc quales & qũõ in diuina mente sint ideę: rer̃ oim̃ contẽplemur. Preterea vbi radios varijs nubibus vaporibusq; infusos aspicimus: diuersos ibi colores edere: inde consideremus: qua rõne in materijs longe diuersis idea diuersa frequenter efficiunt: denicq; vbi splendore solis in terris, colores varios: qui & in eius virtute sunt p̃silire videmus: hinc plane quõ seminales rerum oim̃ rõnes in natura sint atq; ex ip̃a prodeant cognoscamus. Hec ille quidẽ inter loquendum. Sed longe meliora in ip̃o libro de sole & lumine: quem mittimus videre poteris.

¶ Finis

FACETIAE ADELPHINAE

AD ORNATISSIMVM VIRVM GEORGIVM VBELINGV rię Argentineñ. consignatorẽ: patronũ pijssimũ

IOANNES ADELPHVS MVLINGVS ARGENTINEN. S.P.D

Vas cursim collegi facetias: vir humanissimę tibi patrono singularissimo dedicandas statui Legens enim Bebelianas illas admodum gratas: ne quid eis deesset: quasi appendicis loco curaui & has nostras multorumq; litteratorum superadditum iri. Nam nemo vnus omnia scire potest: quia Marone teste. Nõ omnia possumus omnes. Necq; veritus sum quemq; succensere. Quas em̃ si habuisset ille scripsisse eum dubitet nemo: Insunt eis omnibus: breues: delectabiles: & iucundę sententię. q uas mortales vndiq; frequentant: iam ad vite emẽdatõem: iam ad doctrine augmentum: iam increpando: iam ioci & risus gratia proferentes. Tu itaq; pro animi tui benignitate: qua litteras litteratosq; omnis prosequeris: & has ineptias nostras: pio suscipias animo precamur. Nam vt Naso inquit: Ingeniũ vultũ statq; caditq; tuo: q d' si te fecisse cognouerimus: operam dabimus: vt quęcũq; posthac seueriora etiam ad te scribantur Qui enim se beneuolum in minimis ostendit: quomodo maiorum indignus censetur? Vale ex Argentoraco: Kalendas Februarias: Anno huius seculi Octauo: supra Mille Quingentos.

¶ FACETIAE

¶ EPIGRAMMA AD EVNDEM

¶ Quę modo iucundis ſcripſi dicteria verbis
Hęc tibi ſpectato mitto legenda viro
Cortice ſub craſſo ſophiam redolentia tectam
Vt mos graiorum ſingula contegere
Non iam ſperanda eſt magni facundia tulli
Nec fons lactantis liuius hic aderit
Non grauitas plini: non lingua diſerta pericli
Non huc gracchorum ſuada minerua venit
Sed quę Codrus egens ſimul Ennius ipe peroro
Rhomano eloquio iam lege letus eris
Seria non ſemper quęcuq; negotia tractas
Morali placito: pone ſupercilium

De indocto Prelato

MAgnus prelatus in alma vrbe Roma cũm interesset prandio delicatissimo & opiparo & solũ synapiũ deesset: suspirans & dolens exclamauit: O quãta patimus pro ecclesia dei. Alter ad latus assidens: & ipius errorẽ castigans: dixit patimur. Tũ primus subinfert. Non magni refert: si patimus: aut patimur dixerimus: vtrumq; enim genitiui est casus.

De triplici defectu in genere hominum

MDicebat quidã: Magnũ esse defectũ in tribus hominũ generibus aut gradibus. Interrogatus quę nã essent: Respõdit: sacerdotũ iudeorũ & meretricũ: Causam interrogatus adiecit: qm̃ vnus sacerdos: cogitur decem aut plures habere prebendas. Ideo paucitas est sacerdotum: iudei quia pauci: Ideo christiani fenerantur: Egestas qm̃ est meretricum: idcirco matrone adulterantur.

De sacerdote qui cum Epõ pmũtare voluit

MQuidam sacerdos Argentinẽn. vir facetus: et admodũ callidus curatũ habebat beneficium cui propter defectum linguę presse vix poterat vocatus ab epõ suo: vt idipsum permutaret: Ita respondit episcopo: Dñe gratiose: optime placet mihi permutare parrochiam meam: date mihi episcopium: & ego dabo vobis parrochiam meam. Vnde adrisum omnes qui aderãt commoti callide ipsum episcopo respondisse dixerunt. Nam resignatio beneficiorum plus doloris affert cũ si dentes euellerentur: Immo vt quidã ait cũ si oculi eruerentur.

Facetia cuiusdam ciuis Argentinẽn;

¶FACETIAE

¶Ciuis quidam argentinen: bene & optie nasutus: a qua dam muliercula cepit adamari: propter longitudinem nasi: sperante propterea mentulam fore longiorem. ¶Cognita autem re: prorupit in hec verba. O naso naso quãtum me decepisti. ¶Cui ciuis: quid ad me: posses membro tuo supare portam horrei: proinde mentula mea nõ prolongaretur.

¶Enigma:

¶Victor luterne: Steff naruo: Dixo Marie.

¶Pro intellectu: nota qũod fuerunt Maguntię trium canonicorum famuli: scientes parare equos: purgare stabula: portare aquas & ligna ad coquinam: pannos ad lauãdum: & adducere mulierculas: tandem propter sua beneficia: collate fuerunt eis tres capellanie: qua propter accesserunt ad examen p sacris ordinibus. ¶Primus iussus legere euangelium Luce. xij. Ita legit: Sint lumbi vestri precincti & lucerne in manibus vestris. Iussus exponere, sic exposuit: Ir sollent schwerter vmb eũch gũrten an eũrwer sytten: vnd sollẽt luten tragen in eũern henden. ¶Secnndus iussus legere illud Luce. viij. Redi in domum tuam & narra quanta fecit tibi deus. Interrogatus quę esset prima persona indicatiui huius verbi narra: Respondit: Naruo naruas naruare. ¶Tertius legens euangelium Ioannis. iiij. Ibi: Nemo tamen dixit quid queris: Interrogatus quę esset prima persona indicatiui huius verbi dixit: Respondit: dixo dixis dixit. Ita hij tres repulsi sunt ab ordinibus: qm̃ examinator non fuit acceptor personarum: nec curauit preces neq; minas canonicorum. Ipi autem reiecti erubescentes: vnanimi consilio

aquerunt almã vrbem Romã: audientes qtod ibidem faci le possunt ad omnes ordines promoueri. Et statim venerũt in noticiã magnorꝝ pꝛelatorꝝ: quibus similiter seruire incꝛperant apud equos & mulos: & ex singulari gratia: dominorum suorꝝ: obtinuerunt a summo pontifice signaturas: ad tres canonicatus Moguntinos: cum expeditione bullarum. Primus factus fuit canonicus ad sanctum Victorem. Secundus ad sanctum stephanũ. Tertius ad gradus beatꝛ Mariꝛ virginis. Et ita cum gaudio reuersi sunt ad patriam suã Canonici & sacerdotes. Examinator q adhuc in memoria habebat a sininam ignorantiã illorum triũ & videns tantã eorum prosperitatem. Ad pꝛpetuam rei memoriam: hũc versiculum fecit: vt supra: Victor Luterne: Steff naruo. dixso Marie.

¶De festo Martini.

¶Rustici plerũqꝫ ad festum Martini census soluere cogũntur: quia tunc tẽporis vacant ab omni labore: & qũietantur a rure. Audientes itaqꝫ cantare Responsum: de beato episcopo: qꝫ est Martinus abrahe sinu letus excipitur &c. Dicere solent. Martinus ist aber hie. Sicqꝫ in suũ damnũ cõmutant nomen iusti Abraham: in vernaculum aber hie: eo qꝫ citius appropinquasset: cꝫ vellent.

¶De qtodam scheñobate

¶Quidam funambulus cum solito more funem extendisset: pedibusqꝫ iam deambulare cepisset: casu quodam prolapsus in terram: ad risum astantes omnes prouocauit: stans autem a longe stultus quidam plorans & eiulans: qui a singulis querebatur: vt qtid lugeret: quoniã inquit me stultum homines vocant: qui sapientior sum hoc funambulo: sciens qꝫ scriptum sit in psalmis. Terram autem dedit filiꝫs hominum: in terra maneo: non aerem petens vt ille: qui casu insolentiam suam probauit.

De scholare doctiore plebano

Cum scholaris quidã tẽpore paschali rus peteret: ad colligendum ouа. Obuiam ei factus: plebanus monahus: dicens: Iohannes quot oues collegisti in villa mea. Cui scholaris: nullos: ad quę verba ille indignatus: dixit: quid tunc habes in facco. Respondit ille ouа & non oues. Cui sacerdos: ha inter ves & va est parua differentia, nihilomin? ego sum plebanus.

De ędituo qui erat doctior suo sacerdote

Edituus quidam ministrans ad altare suo plebano viro admodũ agresti & indocto. Cum tandem tempore offertorij calicem peteret: dixit. Vbi est calicẽ. Cui ędituus: dñe non sic: sed calix dicẽdum est: tunc subdit plebanus. Da mihi calix. Cui ędituus: dñe nõ sic dicendũ est: sed calicẽ. Ad quem tum sacerdos. Abi hinc in malam crucem: cum tua logica, gib mir den kelch her.

De insolentia cuiusdam presbyteri ruralis

Cum ruralis quidã pẽsbyter: ędituõ suo prouidisset de decanatu: & iã ędituus ille minus eũ curare cepisset: nec amplius vt ante a tergo comitaretur: quesiuit randẽ ab eo causam tante superbie: q? modo a latere: prius a tergo sequeretur. Cui edituus. Nescitis quia honorres mutant morres: prius enim ędituus: nũc vero decanus: alios me mores induere oportet: necesse est.

¶ Expositio agnus dei.

¶ Quidam stultus ita exponere solebat: illud misse agnus dei. O ir priester, qui tollis: die da hin nemẽ vnd vffheben peccata mundi. das gelt der welt, miserere nobis, lond vns auch ein teil: Simile huic est qd' sequitur. Sacerdotes tui. dine priester vnd gelerten, Induantur iusticia. sollen güt feiẓt röck anlegen. Iusticiam eñ dicebat a iuis iutis venire atqꝫ vestem significare. Et sancti tui exultent. Vnd dann sollent sie mit krütẓen gon vnd dantẓen.

¶ De concubinario quodam quem episcopus eo morbo laborans arguere volebat.

¶ Episcopus Tollensis Audiens per quendam sacerdotem subditũ suum: magnã infamiã oriri clero cõmuni: vt quia concubinam honorifice foueret etiã publice vt vxorẽ. Neqꝫ curaret ficta mãdata: quę publice contra tales affigebantur: Vnico verbo se ab his absoluẽs: coram vicario dixit. Es ist aber vmb gelt ẓethün. Eps iterũ indiget pecunia. Vocat' ab episcopo: vt corriperetur acrius: Episcopus vero tunc tẽporis amicam habuit quã post fornacẽ stare & se abscondere precepit. Illa (vt sunt: natura non abscõdende) respiciens: qd' videns sacerdos: dixit epo. Responde pater. Nũquid in datidico psalmo scribitur. Vxor tua sicut vitis abundãs in lateribus domus tue. Ad quod epus. Nũquid etiã in eodem sequit'. Filij tui sicut nouelle oliuarꝫ in circuitu mẽse tue. Sicqꝫ ambo confusi: culpam suam patefecerunt.

¶ De elotypo quodam sacerdote.

¶ Quidã sacerdos curtisanus insatiabilis: eo nouinã suam miro modo amare cepit: Accidit autem vt romam iret vellet pro impetratione cuiusdam beneficij timens valde: ne in absentia sua alius quidam superueniret: qui ipsum, quereret

atq; proinde, putideret. Sic duplici cura angustiabatur: aut aritia scilicet & zelotipio tandem auaritia vicit Vnde precepit ancille: castitatem seruare: ac domum custodire probe & in signum vt sciret post reuersionem: eam seruasse suum preceptum: atq; integritatem: accepit ouum & membro supposuit fœmineo: vt cū rediret atq; ouum illud intraret: sciret eam corruptam: neq; fidem seruauisse. Reuersus tandem comperit ouum intrare. Increpauit ancillā acriter de nō seruata pudicitia. Ad quę verba illa respondit. Domine mi erratis: mihiq; iniuriā facitis: imponētes nunc galline ouum membro meo. Cum hoc ipsum olim erat anetę: quo abiēs meam virginitatem probauistis:

Lepidum dictum cuiusdam mulieris

Quedā mulier ex insperato fugata ab ope carnali: quod ceperat: cūq; vestē suam cōmaculasset: atq; effugata preterisset monachū quendā virum suū qui eam suspectā habuit de coitu: dixit: vt quid hæc vestiū deturpatio? Cui illa. Nescitis dñe versiculum in vestra cella scriptū. Supra dorsum meū fabricauerunt peccatores: qui prolongauerunt iniquitatem suam mecum.

De falso procuratore.

Villicus quidā rationē reddituras dño suo: de singulis receptis atq; expositis p eū. Nihil oīno annotauerat de omnibus: vnde angustiabatur vehemēter. Repperit tandē consilium & viam decipiēdi dñm suū: sedit & scripsit. Itē expo sui. xl. aureos nūmos pro synapio. Positq; aūt die constituto conueniissent dñs & ipse. Audituri calculū ratiōis sue: legit ea quę scripsit. Subridens dñs ait. Euge serue neq; ita prudenter egisti mecū. Nam si te ad vlteriorem rationē compellerē. Cogerer ego necessario tibi satisfacere: sufficiat ergo mihi iniquitas tua: abi hinc in malam crucem: ego de alio mihi fideliori prouidebo

De sutore & rustico

Sūtor in Zabernia calceos fecerat rustico cuidam: qui cū veniſſet vt indueret eos pre angustia (quia multo minores erant q̄ esse debuerant) ipsos induere nequiuerat. Vnde indignatus rusticus: eos habere noluit: dicēs cur nō feciſti mihi: iuxta debitū modū pedis mei. Sutor autē aspiciens pedes suos & calceos dixit. Nunq̄ alicui hominū calceos fecī malos. neq̄ hij defectū habent: vt vides: sed pedes tui. Arripiens cū hoc cultrum: vt resecaret a pedibus grossitiem superfluitatis & magnitudinem pedum suorum. Videns autem rusticus fabam in eo cudi: dixit bone magiſter: libens soluam illos: ſinite me abire. Recepta pecunia: abijt cū calceis: quos nunq̄ induere poterat sicq̄ compulsus est abire nudus.

Facetia cuiusdam sarcinatoris.

Sartor quidam messori fecerat caligas: quę a posterioribus dependebāt ad genua vsq̄: neq̄ debito modo nates tegebant: qui cum induisset eas: dixit: magiſter quid feciſtis mihi: nolo habere laborē vestrū: satisfacite mihi de panno: quia male laborastis. Cui sarctor: quid dicis nescis: flecte caput tuum terrā versus: quod cum feciſſet: dixit: cede manu: & tange posteriora: (nam ita minime dependebant vt prius) quod cum feciſſet: vidit bene factas esse: magiſter ergo dixit: solue ergo laborem manuū mearū. Non em̄ feci tibi caligas ad spaciādum siue saltandum: sed ad laborandum & metendum.

De correptoribus

Abbatiſſa quędā corripiēs subditā suā monialē: de stupro siue adulterio: quo fuerat accusata atq̄ notata: cuiq̄ ex abrupto cellā suam abbatiſſa indignabunda exijſſet: arripiens subligaculū nigr̄ pro mitra: capiti suo (vt moris est monialium) supimposuit: fouebat em̄ in cella sua amatorem. Hoc videns ea quę corripiebatur: dixit: Domina: & q̄d est

hoc ipsum qd' video: ac si diceret qualis mater: talis filia. Respondit abbatissa eo ipso crimine rea. Es ist got helff, vns allen furorẽq; suũ: erga subditã relaxauit. Videant ergo qui alios castigare voluerint: ne & ipsi castigandi veniant: potiꝰq; subditi.

¶De foeneratoribus

¶Ciuis Argentinus nomine Iohannes Stang quottidie dicere solebat eum esse beatum: Cuius pater in inferno sepultus esset. Cũ vero quereretur cur id diceret: Respondit, quia pater eius fenerando & male atq; iniuste acquirendo: plurima ei bona reliquisset: vnde ipse vitam ducere posset amabilem: videant ergo parentes, ne superflua filijs bona relinquant: supra q; decentia status eorum exigat. Ne tale de ipsis dicterium verum fiat.

¶Faceta responsio fratris cuiusdam periurium suum excusantis.

¶Frater quidã or. minoꝝ facultati & doctoribus qui ei insignia doctoratus cõtulerant: pecuniã dari consuetã: daturum se promisit: & multis indutijs datis cum semper fidem fregisset tandẽq; ei obijceretur: quare immemor esset fidei iurisiurandi: honestatis & professionis sue: absq; omni pudore: palam respondit: oportere pauperem esse mendacem. Egregia responsio doctoris: eius precipue qui sacras litteras profitetur

¶Excusatio fratris cui obijcieba tur q; tribus votis non satisfe cisset.

¶Adultera conceperat ex quodam fratre or. sancti Aug-

ſtini ptierũ ſuo tempore natum. Frater recuſabat pro ſuo ſu
ſcipere & enutrire. Vocatur in ius ad tribunal. obijcitur ei in
continentia & votum caſtitatis a ſe violatum. Reſpondit in
trepidus: ſe & ſui ſimiles tria vota quidem emiſiſſe: ſed non
ſemper adimplere: ſed certis dumtaxat temporibus & locis
vtpote paupertatem in balneo cum nudi eſſent & crume
na carerent. Obedientiam in campo: cum ſoli eſſent abſq;
ſuperiore. Caſtitatem in altari cum celebrarent. Fateor ope
re tum caſtos eſſe: ſed nihilominus mente & cogitatiõe im
pudicos eſſe poſſe. Si forte incidat cogitatio rem diuinã fa
cienti: ne alius medio tempore ad ſcortum cubiculo indu
ſum accedat. Poſtq; em̃ ſacerdotio initiati ſunt: audent am
plecti mulieres: non enim in minoribus adhuc conſtituti.
Sic reſpondit quidam iuuenis monachus cuidam canonico
interroganti: quando rem habuiſſet cum mulierícula: dicẽs
ſe nondum audere id facere: ſed primum vt ſacerdotiũ con
ſecutus eſſet.

De baptiſmo qui pueris in agone conſtitutis a laicis confertur facetia

In alpibus Heluetiorum domus & ville quedam ab ec
cleſijs parochialibus longe diſtant: enixa fuit cuiuſdam Hel
uetij vxor ptierum debilem & morti vicinum. Pater timẽs
imminere mortem puerulo: priuſq; ad eccleſiam parochia
lem baptiſandus deportaretur: puerum ipſum domi (vt fie
ri ſolet) tanq; in mortis articulo conſtitutum baptiſauit. Sta
timq; puerulus mortuus eſt. Quẽ pater feretro impoſitũ: p
mõtes & ſalt9 ad parochiã vehere deſtinabat: vt eccliaſtice
in cemiterio traderetur ſepulture. Iuſſitq; vt fili9 maior natu:
vitulũ i fune ligatũ poſt ſe adduceret: ſacerdoti p ſepultura

& exequijs: quattuorcꝫ oblationibus transactis in quibus adhuc obnoxius erat dono dandū. Processit pater: sequitur filius: pater alpicola sacerdoti rem ordine narrat: de puerulo debili in necessitate a se baptisato: sepulturā in cemiterio postulat. Sacerdos rogat: si vere baptisatus sit: si recte baptismi formā inter baptisandū explicauerit. Affirmat siluestris homo se nihil omisisse eorum quę dici oporteat: Instat sacerdos vt repetat verba quę baptisans dixerit. Rusticus dixit se ita dixisse. Ego te baptiso in nomine patris & spiritussancti. Sacerdos e vestigio replicat & vbi dimisisti filium? Heluetius respondit. Filius post me sequitur: vitulum tibi pro dono adducēs. Nō sane itellexerat vir agrestis de filio eterno & diuino sed de suo. Timēdum est ꝙ multi in collatione illius baptismatis exorbitent.

De astutia scholariū.

Ludi magister offoburgen. multos habebat cōmensales inter quos vnus erat cognatus meus Caspar schaller qui preter aquā nihil bibebāt: accidit autē vt in vicinis vina venderentur. Fons quoꝙ vnde aquā hauriebant quottidie: iuxta erat: cōmensales vero semel collegerunt inter se pecunias: & vnus ex eis vinū pro aqua attulit: nescientibus his qui de familia domus erant. Inter prandendū vero: cū plus solito biberent: & sępius oenophorū ori suo admouerent: dixit magister: iuuenes detis & mihi de aqua vestra: quoniā desiderio desideraui bibere vobiscū: ita mihi concupiscentiā bibēdi facitis. Territi oēs ne resciret cos vinū loco aquę bibere Vnus astutior ceteris: arripiēs oenophorū dicēs: ibo atꝙ recētem vobis afferā aquā: Ne de nostro lotio biberetis: Exiēs autē triclinīū effudit vinū in ollam: p̄ceptori suo aquā portaturus qui ita eluditur discipuli sui dolis: Idem accidit cuidam scholastico Mogūtino: cui eodē modo famuli & famula illudebant.

De negligentibūs diuina.

¶ Rusticus q̃ñidam raro admodũ ecclesiam visitans ac pene semper vltimus cor̃e intrauit, tunc q̃n sacerdos daret benedictõem. Quesitus ab alijs cur id ageret: dixit eos omnes esse inobedientes sacerdoti suo sed se solũ obedientẽ: sciscitãtes causam dixit: quia vos iniussi sępenumero ecclesiã exitis. Ego vero sp̃ exeo iussu sacerdotis: cũ dicit: Ite missa est &c. id est: Geend hin auß: geend des außen &c. Alius etiã quidam verba hęc audiens: p̃ fenestrã exiuit: dãno afficiens ceteros: vt quia ad oẽm plagã eos exire iuberet.

¶ Facetia cuiusdam Stulti.

¶ In domo cuiusdam nobilis viri stultus erat facũdus qui semper cum virginibus dom⁹ morabat̃: accidit aũt vt eas audiret quadã vice vrinam emittere ac perinde sonitum eius: in maximum prupit risum qui cũ quereretur vt quid ita rideret: subdit se mirari vehementer eas: quę aquam membro suo cõtinere velint: cũ ip̃i cure sit arbutos in eo posse seruari

¶ De impietate cuiusdã ep̃i Hystoria.

¶ Ep̃us quidã erat Maguntię: ad quẽ tp̃e charistię agrico le sue ditionis confugere: tanc̃ ad patronũ: ip̃is vt extrema inopia laborantibus subueniret: qui eos oẽs conuocauit in horreum amplum & spacio sum: ea spe: vt fumẽta siue misericordiã reciperent. Horreo itac̃ clauso: vbi omnes aderãt accendi iubet. Vbi cum magnus clamor parentũ & filiorũ exortus esset: ipse foris stans dixit: Audite sibilum illorum murium. Profecto responsio ep̃o indigna: taceo christiano & religioso. Cuius tamen facti dignam pertulit mercedem. Nam a mimibus esus: etiam in medijs fluminibus rheni. Caueant igitur hij qui patroni esse debent: ne egestatis tempore: aures surdas clamantibus adse prebeant.

¶ De Sacerdote cuius pueri: eum concubinarium esse prodebant

¶ Sacerdos quidam: domo sua multitudinem filiorũ fouebat. Aduenientibus aũt hominibus: qui non erant de fami-

lia domꝰ:eos propere in secretiorem partem domꝰ ire iꝰ bet:vtpota cubiculū admodum obscurꝫ:recedentibus autē hoibus:cum sacerdos eis conductū preberet:ad ianuam vsq; domus sue.pueri clamantes:Herr ist man enweg:hoc est Recessit ne vir:scz qui aderat:Dicebat sacerdos; heu silete in nomine diaboli.Querentibus aūt hoibus sacerdotem cui⁹ esset clamor iste:Respondit:Pueri sunt vicinorꝫ meorum quos numq; satis domo fugare possum;

¶De Amatore quodam.

¶Iuuenis quidam exarsit in amorem cuiusdam puelle quī dum sepenumero domum eius preteriisset quadam die audiuit eam prope fenestram; lauantē & cantantem: Dixit o dilecta:scio me vix posse rem habere tecum.da saltem vt p fenestram te exoscule:Astuta illa:nates per fenestrā ei prebuit exosculandas:quia nox erat:ille aūt igne amoris compulsus:loco oris exosculatus est.Sed quia locus ille fetidus plerūq; esse phibetur:Dixit amator:hui q; fetidū habes anhelitum:vltro te adamare nequeo:vale.

¶De caseo cuiusdam concubine.

¶Sacerdos quidā multos inuitabat amicos: cū vero hora prandij abiisset.& caseus apponi deberet:per fenestrā q ex stuba in coquinā spectabat vocauit famulam suam seu potius coniugē:vt de optimo caseo appōeret amicis. Illa vero indignabunda:eū manibus cedit fortiter sic in fenestra iacentem:quoniā se defendere nequierat.Ille vero timens:ne hospites & amici sui rescirent eam percussum siue plorantem clamare non audebat:caput ei subtrahens q d'crinibus vndiq; deturpatum erat.Videntes autem in eum cuncti:dixit: Audite amici mei charissimi:vidi ego cattum meum deuorare partem ancille q; esse debuerat de piscibus:ipsa superueniens eamq; arripiens:per muros iecit in faciem meam: nescius me;licq; dolorem suum risu & facetia compescere co

gebatur. Deus bone quanta hodie sustinent christo militā-
tes a concubinis ne dicam coniugibus suis: quę nemini ho-
minū audent revelare: ne derisui habeantur ab omnibus li
beret nos deus noster a domesticis inimicis nostris ne cāse-
um illū nobis apponāt: qui misello huic sacerdoti offerebaṫ

¶Facetia Turci de christianis.

¶Turcus semel suos emisit exploratores: qui religionem christianā considerarent: vnus aūt eorum venit ad eccleśiā videns sacerdotē vestibus sacris indutū: diuinum celebrare misse officiū in altari: christianos quoq; oēs accedere ad of-
fertorium: accessit simul & ipe vt veritatem rei experiretur:
Rediit tandem ad dnm suū turcū: quo querente: quid no-
ti vidisset in christianitate: Dixit: Vidi ego stultum vnū
sericis indutū. Raso capite: coram cumulo lapideo stantem
singulos quoq; christianos accedere: & sibi offerre nūmos:
q̄ sq; p̄ sua facultate: qb⁹ exosculādū p̄buit manipulū quod
dā: māib⁹ suis circūdatū. Ad q̄ ille: vidisti stultū raso capite
recipientē pecunias: pfecto stult⁹ nō erat: sed sapiētissimus:
vt q̄ ppter pecuniā stult⁹ factus est: vt ceteros ita a suis ex-
hauriret facultatib⁹: sati⁹ ergo nobis est abstinere ab his stul
tis q̄ nos nostrāq; salutē illis cōmittere cū dāno rer̄ nrār̄.

¶De inuocatione cuiusdam.

¶Quidā wormatiēsis cui⁹ dom⁹ igne cōsumebaṫ stās coram
ea & cuncta videns dixit. O beata virgo Maria cuius
gratia in aquisgrano fulget: adiuta⁹ me hodie in magnis
meis necessitatibus. Audiens autem hęc verba vicinus suus
dixit: Stulte quid agis: Inuoca beatam virginem huius loci
& apporta aquam vt extinguas ignem. Nam antequ illa de
aquisgrano aduenisset: nec stipes de domo tua remaneret.

¶De indocto Studente.

¶Studens quidam indoctus nomine Henricus glincker
Constantiam venit pro suscipiendis ordinibus: qui cum ad

examen veniſſet: atq; inibi reiectus eſſet propter ignorantiã ſuam conuocauit amicos ſuos oẽs: vt ep̃m rogarent: ſibi litteras dando promotoriales ad ſuffraganeum: ip̃m admittendo: qd' & factũ eſt: quibus ita ſcriptum erat: Otto dei grã epiſcopus in Cam ſupplicat veſtram clam vt ordinetis Hinricũ glincũ in vm̃ diac. Veniens autem ad examẽ cũ hmõi ſcheda: obtulit eam ep̃o: qui videns cõmendatoem & preces ep̃i dixit ad enm: Lege q̃ ſcripſit epiſcopus: Intuẽs aũt chartam: quia vt moris eſt principum breuiſſimis litteris & verbis ſcribere cuncta: ita legit. Otto dei gram epus in Cam: ſupplicat veſtram clam: vt ordinetis hincum glincũ in vitum diabolum: Cum dicere debuiſſet: Otto dei gratia epiſcopus conſtantienſis ſupplicat veſtram dementiam vt ordinetis Henricum glincker in verum diaconũm: ſicq; ignorantia ſua paſſim detecta eſt: atq; ad riſum omnes cõcitauit: vellem id ip̃m hodie fieri: vt & epiſcopi & examinatores eorũ hominum: non muneribus corrumperẽtur neq; interceſſione amicorum in collatione & admiſſione ordinum ſeducerentur: ne ve eiſdem dum examinarentur proponerent & ab eis quererent q̃ prius ipſos edocuere: ſicut veridica relatione vnius edocti ſumus: cui idip̃m accidérat probe.

¶ Facetum dictum ſuper vulgi prouerbio.

¶ Cõmune vulgi adagium eſt: cum alicui ſuperuenit bonus amicus: vt dicat apporta nobis q̃cunq; bona habes: in extremo etiam angulo ſiue latibulo domus. Audiens autem hęc verba quidam amicorum noſtrorũ: dixit. Non ita mi hoſpes: Da mihi ea q̃ ſunt in arca ſiue caniſtro: nõ q̃ in angulis: vbi cõmuniter cacant homines: ſicq; ſuam detexit facetiam q̃m adueniẽs hoſpes pre ſe ferre debet vultum gratioſum.

¶ Domus religioſorũm ſunt xenodochia nobilium:

¶ Miles quidam dñi Palatini tempore quo equitare coge

bat̃r: qñ̃o tienſcunq; poterat Monaſteria vndiq; locorum in via ſua ſita ingreſſus: cũ equitibus ſuis & ſerũis vt ibi refi cerentur: ipeq; burſe ſue parceret & nũmis: parcus enim erat videns aũt vnus ſeruoꝝ eius idip̃m quotidię fieri: dixit do⸗ mino ſuo: vt quid ſemper monaſteria & loca ſacra oneram⁹ vbi nobis omnia ingrato vultu adminiſtrantur: ſatius eſſet nobis hoſpitium introire. Cui miles: neſcis quia monaſte⸗ ria religioſorum xenedochia ſunt militum atq; equitum vbi cuncta gelide miniſtrantur infirmis ſicq; iuuerecundiã ſuam detexit.

Hiſtoria vera ex Cronnica Antonini.

Piſtor quidã porcos pingues adaquauerat cum vero do mũ reduceret: ante hoſtium fixi ſtabant: ingredi nolẽtes ſta⸗ bulum ſuum: cum vero neq; vi neq; verberibus cogi poſſẽt vt ingrederentur. Supuenit quidam dicens ſe ei artem tra⸗ diturum: ne idip̃m amplius facerent: Gauiſus piſtor q̃ nã eſſet ars illa rogabat. Ille: dic eis: Currite in domũ: ſicut iudi ces aduocati & procuratores currunt ad infernũ: mox illis ver⸗ bis dictis feſtinantiſſime in domũ ſe recipiebant. Sicq; veri ficatum eſt diſtichon illud: O vos cauſidici cur linguã ven⸗ ditis om̃i: Vos rapit infernus: quos detinet ordo ſupernus q. d. nullos vel paucos.

De bono economo.

Hoſpes quidam in Schaff hauſen: iactitare ſe ſolebat co ram hoſpitibus ſuis: vt quia nullus in ciuitate eum ciuilita te: ſuparet qui cũcta in tempore comparet. Inter cenandum vero dixit ancille porta nobis de magno pomorum cumu⸗ lo: quę cum neſciret mentem dñi ſui: q̃m aduena erat: dixit de quo cumulo vultis: Neq; em̃ ego ſcio aliquem etiam in penitiſſimis & ſecretioribus partibus domus: niſi quę ho⸗ die pro obolo cõparauimus: Confuſus hoſpes coram hoſpi

tibus se mendacem esse ancille verbis ostendit.

De Curtisono quodam.

Curtisanus quidam factus plebanus cuiusdam ville dyocesis argentinen. cuius nomen erat Greck: qui cum subditos suos in anno semel per diem integrum reficere cogeret Rustici comedentes synapi u omne q habebat vno prādio ita q cene nihil superesset. Videns aut hoc sacerdos: cacauit in ollam: & residuu synapij ita miscuit. Hora vero cenę venerunt rustici cenaturi. cunq; apponeretur synapiu ita aride cōedebāt ppter vini dulcedinem quo synapium miscuerat. Vnus aut ex eis rogabat sacerdotem vt sibi venderet ptem synapij: Cui dixit etiam libentissime gratis dabo: qm hmōi farinam dentibus & ventre facio q Rome didici. In mane misit ei de cacatione sua: vt inde farine caperet quantu vellet: Rusticus mox conuocatis vicinis rem eis patefecit oem: vt quia plebani sui superfluitatem synapij loco comedisset: indignati rustici eum extra villam suam eijecere. Dignus p certo tanta gratiarum actione qui talia Rom ana fercula suis hospitibus prepararet.

De Curijs iudicialibus Argentinen. & earum sequacibus.

Cum apud Argentoracos due curie spuales existant sicut duplex forum iudiciale: quod consistorium vocant. Anterius scilicet & posterius vnum epi: alterum Archidiaconor. Et in vtroq; foro legulei & forenses homines: incorradenda pecunia strenui: vt moris est illorum hominum qui cattas agunt. Quidam ciuis alteri conciui suo vicino dixit q

omnem fere substantiam suam exposuisse in vna causa: nescio qua. Cumq; ad vmbilicum fere deducta esset atq; ad sententiam vsq; diffinitiuam: in consistorio priori: tandem pars aduersa appellauit ad forum archidiaconorum: vbi ad extremam fere inopiam redactus est. Nam primi illi Rabule mercennarij: tunicam bonorum accepere. Hij cum tunicà etiam indusium siue camisiam exuere: & quasi virgis cũ cedere satagebant: Respõdit vicinus, Amice an nescis in anteriori foro: esse purgatorium. Atq; in posteriori infernum vbi nulla est redemptio: quę si cogitasses: dudum te absolui sisses: ne illi de tuo sanguine pascerentur: Proh dij immortales: quanta distractio qualis dilatio: quę iusticia a multis inanimatis iurisconsultis obseruatur: qui non rem ipam aggrediuntur: sed a primordio rerum incipiunt causas agere: vtputa in principio creauit deus celum & terram. Donec vt inqnit ille: ipi totum habeant: cũ actor partẽ quęrat.

Par pari refertur.

Vxor cuiusdam fabri ferrarij basilieñ. obtulit viro suo peregre proficiscenti partem pecuniarum: vt inde ei compararet: nescio quid: Habita pecunia intrauit hospitium: vbi ludendo omnia perdidit: Reuersus autem dixit vxori: vbi est q d' mihi cõparasti. Respondit ille: comparatum est. Nam omnia ludendo perdidi: quę irata dixit: Vellem mihi non retulasses si ita accidit tibi. Subdit ille: Ideo tibi dixi vt letificareris mecum. Alio autem tempore cum validus ventus fregisset domi fenestram preciosam cucurrit ad maritum vxor: dicens: Male nobiscum agitur qui cum quereret quomodo: rem ordine narrat: qm̃ ventus fenestram eius fregisset: qui ait: Vellem me nescire: Subdit illa: tibi dixi vt et tu letificareris: sicq; par pari retulit vt est i veteri puerbio.

FACETIAE

Facetia Stulti.

Stultus quidam positus in coquinam cuiusdam monasterij: videns sibi semp de vltimo atq; residuo qd' in olla erat preparari offam: alta mente reposuit: vna vero dierum ipse solus cum vno monacho aderat in coquina: vbi cum assando iuxta focū sederet atq; olla cepisset eijcere spumā & pre calore ebullire cū idipm monach⁹ attertere voluisset: Dixit stultus: sine sine: Laß lauffen laß lauffen. Coguntur enim et alij mecum de fundo offe certare & participare. Nā et ego iamdudum taliter refectus' sum: nihil nisi vltimum & residuū quasi mēdicus absorbens. Ex eo die lautius reficiebat.

De Auaritia cuiusdam Ianitoris pape hystoria.

Matheus hūmel missus ab Alberto austrię dūcę ad Piū papam scdm p confirmatione priuilegiorum vniuersitatis Friburgen. quā Albertus erexerat. Cū veniset ad pallatiū añ habitatōem pontificis intromitti cupiēs: Ianitor dixit se nō videre his verbis: Nō video: non video. Mattheus affectum eius intelligens obiecit ei vnum ducatum: mox addidit ianitor: nō possum esse monoculus: Adiecit & Matheus alterum ducatū: sicq; ei fores patebant & aditus ad pontificē. Inde nemo veram dubitet esse sententiam glose ordinarie Esaie. ij. ca. super hec verba: Repleta est terra argento et auro vbi glosa canit & Romanorum & iudeorum auaritia sigillatur: Grece & latine testantur historie nihil vtraq; gēte auarius esse. Simile huic est qd' de sacerdote montis cal ui legitur: qui cum ad principem austrie peteret intromitti Ianitor dixit: nisi dimidium propine mihi dederis: quā recepturus es pro munere tuo qd' principi defers non te intromittam: qui promisit ita: tandem se alacriter verberari petijt: quo dimidium ianitori & plus forte condonaret.

¶ADELPHINAE

¶De quodam solerti sacerdote Rome scandalizato.

Sacerdos quidã cui nomẽ Hieronymo Romã iuit. Anno iubilei sub Alex. vi. vbi plus forte scandalizatus q̃z edificatus: ppter nescio quę spectacula & nescio q̃ gyniceũ q̃ dñe vidisse affirmabat: cũ ad patriã rediisset sępe dicebat: si centum iubileos supuiueret: & Roma vno solo miliario dista ret: nullum se vnq̃z visitaturũ. Cũq̃z in quodã libro aspexisset has litteras: separatim scriptas. S. P. Q. R. quendã interrogauit: quid nam hee sibi littere vellent: Alter in historiis legendis eo doctior. respondit id significare. Senatus populusq̃z Romanus. At sacerdos ille (vt est ingenio velox) e vestigio sic interpretabatur: stultus populus querit Romã.

¶De potentia cuiusdam fratris minorum ratisponensibus manifestata Anno domini M. D. VII.

¶Ratispone mortũo Roberto episcopo. Custos quidam fratrum minor̃: siue sacristanus vt ipsi aiunt erat. Cũq̃z iã essent decantande vespere & venerabile sacramentũ (ad cuius repositoriũ solus ipse claues habebat) cũ solennitate ante vesperas deferendũ ad altare: abfuit sacristanus neq̃z in cõtentu reperiri potuit. Tandẽ socius frater cõscius secretorũ fuorum: exiuit rogatus a fratribus vt eum quereret qui tãdem inuenit eum apud putanã. Itaq̃z a socio reprehenditur q̃ patres & multitudo populi pro venerabili sacramento deferẽdo eũ prestolarentur: mox inuenit mediũ quo se honeste expurgaret. Abijt eñ ad duo vel tria loca vbi sperabat se organistam inuenturũ & tandẽ licet sero quando etiã matutine (quę etiam in claustris illius loci decantãtur in profesto) erant cantande: reperit vnũ qui luderet in organis ad vesperas: quẽ secum adducens expurgauit suam morã q̃ sciret fratres neminẽ habere qui luderet in organis. Itaq̃z quesiuisse se

per totã ciuitatẽ & illũ reperisse qũẽ addũxerãt fratres vtcũ: q3 hac rõne saciati vespas & simul matutinas multa celeri: tate coacti sunt absoluere sperãtes populũ latere: verã fratris huius imo latitationis sue causam: quę tñ putana non vna tantũ sed durabus imo tribus cũ quibus fuerat rem vt erat p dentibus: toti ciuitati innotuit. Erat aũt causa vel saltẽ occa sio huius reuelatiõis meretricularũ: q3 oẽs tres cognitę erant carnaliter ab ipso fratre & inter se conscie: disputabant cum admiratiõe de incredibili potẽtia monachi: quę quidẽ potẽ tia coeundi & ipa de fratre p vniuersã ciuitatẽ dispersa est.

Facetum dictum cuiusdam rustici.

Abbas sancti Blasij in hercinia silua: cuidã subdito suo nouã ex lignis exstrui fecerat domũ quã cũ ille diu distulis set tecto tegere: tandẽ supuenit abbas indignabũdus: dicẽs vt q3d me coegisti tibi edificare domũ: cũ tu ipse differs eã tegere tecto: ne putredie corrũpatur. Ad hęc rusticus ille sub ridens ait. Dñe abbas nescitis quoniã sereno aere opus non est tecto: ĩ inclemẽtia vero aeris: nullã habeo adiuuantẽ sicq3 semp intecta manet. Lepida pfecto excusatio dolosi homi: nis ruralis.

Dictum cuiusdam hospitis.

Hospes quidã cũ intrasset hospitiũ in quodã pago: vbi cũ videret hospitã dom?ollã portare: vt aduenis p̃beret ne: cessaria: intuẽs faciẽ eius: vidit nasum mucosũ & guttatim stillantẽ: hospita aũt dixit ei. Amice vultis ne de carne & of: fa. Rñdit dar nache es fallet. Cõsiderabat em̃ si q3d ollę de na naribus incideret: se non gustaturũ.

Defensio lactis cuiusdã rustice.

Stũdẽtes Erfordiẽses balneũ aque frigide & fluuialis fre qũẽtantes: in loco dicto brũel: vbi ,cũ sępenũero lac cuidã rustico sustulissent: ante fenestrã pẽdens: nec id rescire: tan: dẽ rei cõscius: cacauit in ollã. Studẽtes solito more venientes ad submouẽdũ lac: recipiẽtes ollã: sperando se bonũ habere

cõuiuiũ vt antea ſepe nũero ſolebãt. Et cũ iã iterꝫ atq; iterũ ac tercio infudiſſet ex olla lac: totũq; abſorbuiſſent. Tãdẽ ne ſcio quo caſu: cecidit ex olla cacatũ: qd' cũ quidã ex eis manibus tractaret: vt videret: qd nã rei ineſſet lacti: odoratu p̃cepit rei veritatẽ: ſicq; oẽs indignati: ruſticũ dimiſerũt in pace. Lac quoq; eius ab hoc tp̃e: tutũ remãſit a ſtudentibus: ne idipſum plus ipſis accideret.

¶ De ancilla. d. wilhelmi plebani in dunt;ẽheim.

¶ Famula cuiuſdã ſacerdotis quotiẽſcũq; iubebaꝫ agere aliq̃d: dicebat dudũ eſſe factũ añ iuſſionẽ etiã dñi. Accidit aũt vt q̃dã die dñs vocaret hoſpites: ip̃iſq; caſu neſcio quo id: ip̃m de ancilla diceret: audiẽs aũt hęc verba in coq̃na ip̃a ancilla: expectabat qd alij hoſpites dicturi eſſent: vnus eor; ait ſcio q̃ hoc nõ fecerit: añ edis ſtat lotũra catilliũ ad lauandũ veſtes: q̃ram? ſi tunicã dñi ip̃oſuerit nec ne. Cũq; verba iſta p̃cepiſſet famula mox cucurrit & execuuta ẽ: ſciẽs ſe de hoc facto vocaturã. Tãdẽ cũ vocaret & dñs diceret. poſuiſti & veſtẽ meã i aquã caulis. Rñdit ip̃a: certe factũ ẽ: exite & videte: ſubdit ſacerdos: diabolus tuã cõfuudat ſubſtantiam quę ſemper etiã iniuſſa agis atq; exequeris.

¶ De impudicitia vxoris cuiuſdam.

¶ Vir q̃dã cũ duxiſſet virginẽ: & tãdẽ rẽ ſecũ haberet: q̃ſtit illa: q̃ actus ille vocaret̃: dixit marit? vocari hoſtes aggredi. Tãdẽ vero cũ vir ſatiaret̃ voluptate ei? nec plus ſolito hoſtes aggrederetur. Dixit vxor. Cur nõ aggrederis hoſtes. Reſpõdit ille: qm̃ deficio in ſũptib? . Cui illa: vade & vẽde oia mea bona veſtim̃ta etiã vt tibi ſufficiãt ſũpt? : ne hoſtes effugiant man? tuas &c. Sati? . n. eſt te hoſtes fugare q̃ ab eis fugari.

¶ Lepida cuiuſdã abbatiſſę reſponſio.

¶ Monialis in baſilea virgo monaſt eriũ intrauerat: cũ vero adulta ſentijſſet crines circa pudibũda naſci: timẽs ne q̃d mali eſſet: cepit cõtriſtari: cũ aũt quereretur vt quid triſticia hęc. Reuelare noluit. Tandẽ cõpulſa per obediẽtiã abbatiſſę dixit quoniam neſcio quid crinium excreſcit mihi: Cui illa

ſtulta es: nã & ego ſimilem catũm inter crura habeo. Illa cre
dere nolẽs: niſi videret: quod cũ ꝑſpexiſſet: dixit abbatiſſe.
quomõ catus veſter os habet adeo latũ & amplũ. Reſpon-
dit abbatiſſa. Filia mi quoniã tot glires enecauit ore ſuo:
q d' cum tua fecerit habebit os huíc equale

De duobus ambulantibus.

Socíj duo ꝑ rus euntes: venerunt tandẽ ad foſſatũm ma-
gnum: vbi cũ vnus eorum díceret: Non poſſumus ꝑtranſ-
ire illac: dixit alter optime: accipiã ego accurſum & ſaltabo
vltra íllud. Subdit alter i pre ego ſequar. Cum vero accur-
ſu magno ſaltaret. Incidit in mediũ foſſati. Tunc dixit alter
hoc eque bene ſine accurſu facere potuiſſes: ego te i hoc ipõ
non ſequar.

De examine cũiuſdam indocti.

Cum cuídã in examine ordinandoꝝ cõſtituto obꝰjcere
tur illud euangelicũ. Languens autẽ lazarus. Iuſſus exponere
dixit aũt aber lararus die ſtat oder frow alſo genãt. languẽs
blútig. I &ȝ. pro. ſ. &. r. legẽs: ad riſum multos ꝓuocauit.

De confeſſore ſurdo & ceco.

Moniales tres ordinis vniꝰ mẽdicantiũ (quẽ honoris cau-
ſa noíare pudet) ad thermas ſeu balneas naturales ſeceſſerãt
aſſumptis totidẽ eiuſdẽ ꝓfeſſiõis fratribus vegetis & iocun-
dis. Aderat quoq; in eoꝝ cõſortio: frater vetulus: annos ha-
bẽs circiter octoginta: lippis oculis & delirus ad oĩa q̃ inter
balneandũ cenandũ & deambulandũ dicebãtur & ageban
tur inſtar pueri ſparſis labris & ſputo quaſi defluẽte ridens
& ſubſannãs: q̃rebat qdam ſacerdos ſecularis balnei ſo cius
qui oĩa myſteria cõſiderabat. Cur nã ſenẽ illũ delirũ & líp-
pũ monachũ ad thermas ſecũ adduxiſſent. Rñdit vna mo-
nialiũ natu iunior: hoiem quẽlibet eſſe fragilẽ facile in egri-
tudinẽ incidere: cõfeſſore & anĩe medico oĩ fere momẽto
opus eſſe: ideoq; illũ bonũ & pium patrẽ ſe adduxiſſe: vt ſi

qua ex ipis langruere incipet: mox ad manum quempiam sui ordinis haberent confessorem. Secularibus em confiteri se nō audere: & hunc quidem monachū confessorē esse optimum qm surdus & cecutiens esset: necp audiens quicqp nec videns. Putabāt castissime & pudicissime moniales animabus suis & deo satisfieri si errata sua etiam surdo detegerent: qui ipis sola absolutionis verba edicere sciret: Paulopost idem monialiū cenobium a nobili republica reformatum fuit: sed tres hee moniales cū alijs quibusdā devotis sororib⁹ mānere nō poterāt: diuertētes ad alia mōasteria laxioris vite: in qb⁹ nature viuit & libido atqp luxuria: parvum aut nullū existimatur pctm: & vbi hūane fragilitati condescēditur: proqp nocturnis āplexibus & re venerea sepius ppetrata vel psalm⁹ dauiticus: Laudate dnm oēs gētes: p grauissima emēda et pnia iniūgi: aut rndendo patri vicario in vim satisfactōis duo grossi prestari solent.

De Adulterio

Pictor quidā argentinen. noie Schrotbāck hēbat vxorem morosā nimis & q si alterā xantippē cū q pax erat rara auis hic cū qdā die cū alia muliere adamata hospitiolū quoddā ingressus fuisset. Proditus vxori sue: q supuenit ipm adulterij reū clamitans secp etiā velle viros capę alienos. Cui maritus: Ah bona cōiunx artificē bonū optet interdum recreare animū suū. & nō sp intēdere curis & arti. Te vero eē pbam & castā: qm si tu viros capes alienos a me ipsicp te grauidā redderēt: vno verbo me credulū faceres: puerq eē meū. Ego vero tibi nuncp fidē facere possem vt credas puerq esse tuū quem tu nō peperisses profecto lepida excusatio & mīsio formalis hōis faceti in adulterio deprehensi.

Lis est de paupere regno.

Litigantibus quibusdam mulierculis: de regno celorū: vt quia vna earum altius ascensura esset propter pbitatem Respondit altera: si tu altius conscenderis quā ego caue ne

oculos mihi cacatione tua deturpes.

¶Aliud simile.

¶Contendentibus alijs acrius: cũ alterũ altera meretricem vocaret tectis verbis: Du sack: indignata illa respondit si ego saccus sum (vt ita loquar) so bistu ein blach: ex quo bene .x. facci formari possunt: ac si diceret: de eo cuius ptem mihi improperas: tu totum possides.

¶De claue Abbatie.

¶Monachus quidã maximã deuotionem facie repñtabat ita q̃ submissa facie terram spectaret humilitatis cã: hic quũ in defuncti abbatis sui locũ electus fuisset: vultum attollẽs insolentiori ingressu incedebat. Querentibus aũt fratribus eius rei causam, Rñdit ante electiõem meã: clauem ¡abbatie querens terram sp̃ intuebar. Nunc habita & inuenta claue: erectus incedã necesse est, pfecto lepida responsio, pbi abbatis: timeo, phdolor mũltos aduc clauem illam querere atq̃ diligentius q̃ deum ip̃m optimũ maximũq̃: cuius ob causam religionẽ tñ ip̃am intrauerunt.

¶Reformatio difficillima in clero.

¶Raymundus Cardinalis legatus quadã vice detestabatur cleꝝ secularẽ & maxime in eũ inuehebat: vt quia superbi atrari & luxurioſi essent: & sup̃ oia hęc indeuoti. Audiens hec sacerdos quidam vnus ex assistentibus: dixit: Reuerẽde pater: si liceret cum venia vestra eius rei causam dicerẽ. Respondit ille, Dic. tunc ille. Videtur mihi si pontifex sũm? suam reformaret curiam imprimis: facile reliquis episcopis omnibus mandare posset. vt & ip̃i cum clero suo reformarentur. Tunc ille, Non habebimus inquit amplius Leonẽ siue Gregorium rome: neq̃ tu tuum Arbogastũ siue florẽtium argentine, Significans per hęc religionem christianã vna cum mundo decrescere, quod diligentissime pensitandum esset ab omnibus huius ęui hominibus.

¶ Caritas quid significet.

¶ Fratricellus quidã ordis scti Francisci in cõtiuio facer= dotũ interrogabat: quid nã significaret vocabulũ hoc cari= tas. cũ assidentes nõ statim rñderent: Ipe mox dicebat idem significare qd' cuculla: vulgo nostro: ein kutt: causamq; ad= iecit: qm̃ operit multitudinẽ pctõr;. lepida expositio & ve= rissima qm̃ vbi pctã reghant: peccat qui recte facit.

¶ Tonsura coitum parit.

¶ Mulier qdam corã iudice maritũ suum accusauit sup̃ impotentia: vt quia frigidus & male vitiatus esset. Sed quia iudici ac reliquis cõsistorialibus maxime cõstabat eam fo= re adulterã ac cũ monacho rem habere. Vnde iudex sciens virum esse maritum eius: talem protulit sentẽtiã: vt & ma= ritus eius tondeatur coronamq; capiti suo radat: & tũc cũ coniuge dormiat. Quo facto mulier experta viri potentiã vel quia in somnis credebat tactu corone Monachum sibi adesse & condormire mox concepit prolem. Tandem que= siuit a iudice: qd virtutis rasure ineset q; nũc cõcepisset: pri us vero nunc̃q; amplexibus mariti satiaretur. Respondit iu= dex: quoniam pori capitis crine obstructi: exalare superflui tates nõ sinunt. Vnde coitus vt impediatur necesse est: quo abraso: contrarium fieri ei persuasit. Exemplum de Mona= cho adducens: reliquisq; presbyteris: Mulier ita adulterij rea & per iudicem informata: exinde quieta permansit. Nam cõmune prouerbium est: qui non potest indulgere veneri: tondeatur.

¶ De Presentatione admittendorum.

¶ In presentatione ordinandor; qrit epũs a presentatore sunt digni; sunt iusti; Respondit vnus astantiũ ad primum

quęſtitum: Ia her ſy ſind gering gnūg. Ad ſecūndūm: Ia her ſy ſeind wieſt genūg. Nam & eos ab adoleſcentia cognoui plus ventri cꝫ litteris deditos.

Facetum cuiuſdam militis auſtrię dictum.

Cum ſummus pontifex regi noſtro Maximiliano ſcripſiſſet filio noſtro &c. Audiens hec quidam auſtraliū militum dixit: per deum non eſt filius veſter: ego enim parentē & genitricem eius co gnoui dudum defunctos.

De indulgentijs facetia Bohemorum.

Quando dicitur bohemis q̄ indulgentię prueniant merito paſſionis xp̄i & ſcto̱r̄ inexhaurībili applicato p̄ papā ip̄is fidelibus contribuētibus &c. & q̄ ille theſaurus ſit apd papam / dicunt bohemi bene intelligimus: ſunt due ciſtę vna in qua reconditur theſaurus paſſionis xp̄i & meritum qui eſt infinitus & inexhaurībilis: altera ciſta eſt pape quę non poteſt repleri & quantū altera non p̄ōt euacuari & exhauriri tantū illa nō p̄ōt faciari & impleri.

De Nuptijs.

Quidā p̄uelle matrimonio copulate ſibi note dixit: p̄uta ui te duxiſſe matrimonio camariū vl'laniū qui te refarciret & faginaret: ſed video te duxiſſe pictorem aut ſtatuarium qui ex te fecit: ein veſper bild: tāta macie faciem tuā cōfecit.

De Nobilitate.

Cū italus quidā interrogaretur quid ſit gentil hō. i. nobilis. Rn̄dit. Eſt vna beſtia: ſedens ſup̄ beſtiā: portās beſtiā ſupra manū: habens beſtias ſe ſequentes & inſequitur beſtias: denotans venatorem.

De captiuitate facetia.

Prelatus quidam vix tandē rogatus p̄ fratre incarcerādo dixit: volo eum ſolum ad octo dies incarcerare. Quibus lapſis cum iterum inſtaretur. Reſpondit. Ich hab acht sontag gemeint: & ſunt octo hebdomade.

¶ De larua nocturna

¶ Cū esset rūmor laruas & lemores ac demones habitare i qūapiā domo & vxor admitteret ꝓcos. Maritus voluit se mel expectare armat⁹ & veniēte plebano quem diabolum vxor ante finxerat ait marit⁹ pſy dich rüffel, wie ſichſtu vñ ſerm pfarrer ſo glich

¶ Hiſtoria quā recēſuit epiſcopūs curienſis Argentine.

¶ Vagus venit ad ſuitiā mltas ſupſtitiões exercēs: qūē plebanꝰ ſermõibus ſuis eijcere ſtuduit: vagus ille cū in eo dē loco peſtilētia graſſaret dixit ſuitēſibꝰ: plebanū eſſe cauſam illius peſtilētie ꝙa dñica die nõ ſane bñdiceret aquā: adijciens verbū peſtilēs: optās peſtilentiā & vt ppls auſcultaret admonuit: quo comperto: dominica die foditur ſepulcrum: compulſantur campane iubetur plebanus ingredi: ingredientem ita vivum ſepelierunt plebanum.

¶ De bohemis.

¶ Dicebatūr de alexandro ſexto ꝙ vellet bohemos ꝑmittere in ſuis ſectis quodꝫ cõmunicare poſſent ſub vtraqꝫ ſpecie dūmodo filio ſuo duci Valentino dent. CC. M. flor. contra thurcos. Reſpondit quidā: papam poſſe illū articulum bohemorꝫ de cõmunione approbare: ſed ne etiam velit alios bohemorꝫ articulos approbare ꝑſertim illum qui dicit eccleſia Romana hoc eſt congregatio & conuerſatio pape & cardinalium eſt ſynagoga ſathane & filia diaboli ſeu potius conciliabulum.

¶ Verſus in bombarda Pij pape. ij. quā conflari fecerat. Anno ſuo tertio poſt paſche:

¶ Perfidieꝫ ſceleruꝫ vltrix iam dicor in hoſtes;
Flectite nunc miſeri colla ſuperba pio
Fulmen habet celi rector quo vindicet hoſtes
Sic ego terreni fulmen & ira dei

¶FACETIAE

¶Faceta irrisio

¶Cum in magna hebdomada sacrũ oleum in ecclesia cathedrali Basiliensi consecraretur: & vt moris est a multis sacerdotibus salutaretur: quũ duo ex eis obliuiõi tradidissent: verba salutationis: loco: aue sacrum oleum: dixere, Beneueneritis sacrum oleum.

¶De fide monialis cuiusdam in suum amasium.

¶Sponsa quedã christi ingenua & nobilis: amatorẽ habũ it causidicũ & sueuũ. Is (nescio qualiter) suspectus esse cepit cuiusdã furti: noctu quadã quã totã in amplexibus amasie consumpserat perpetrati. Rumor sceleris & suspecti auctoris nomẽ deferebatur ad iudicẽ ciuitatis: qui mox causidicũ illum carceribus tradere decreuerat: vt tormentis veritatẽ experiretur. Vbi id intellexerat christi spõsa: cui certo cõstabat innocentiã amasij sui: secũ omni nocte pnoctãtis: celerrime festinauit ad iudicẽ: obtestans & obsecrans: ne vir innocẽs absq; omni culpa in captiuitatẽ obtruderetur. Quippe q ea nocte qua furtum admissum fuerat: a suo latere nequaq; & ne in momento quidẽ discessisset. Id se iureiurando asserere & ad sacrum christi euangelium iurare posse affirmãs. Ecce amatorum cecitas: ecce inuerecundia: ecce scãdalum religionis christiane.

¶Historia cuiusdã sacerdotis ruralis

¶Rũstici vt cõmuniter clero improperare solent eis cõiugem fore ecclesiã christi: vnde plebanus quidã ruralis inter cõcionandũ dixit suis subditis: vos ecclesiam meã sponsam vocatis atq; in eam (vt moris est) introducitis & imponitis cistas: & magnas pernas lardi atq; petasines & cuncta bona vestra. Et ego si minimã portionẽ carnis totius corpis mei seu dũtaxat vnicũ mẽbrũ siue farcimẽ mulieribus vestris imponerẽ: vt vos meq: ab oĩbus proh dolor ejcerent: necesse est ergo: vt & vos mulierẽ meã euacuetis: si vestras a me vacuas iri desideratis.

¶ ADELPHINAE

¶ Confusio diabolica

¶ Monachus quidā p̄monstratēsis quotiēscūmq; screabat dicere solitus erat. dūfel friß du das. Hoc est: diabole comedas hoc: vna vero dierū magna sup̄ eū exijt lamētatio & q̄rela: vt quia cūctas fere mulieres subagitaret: quas habere posset siue quar̄ noticiā acquirere poterat. Cōtristatus ille de grauī in eum & suspecta infamia iā suborta: cogitare cepit qualiter se ab his absolueret & inculpabilē ostenderet: inter cogitandū venit diabolus tēptator & seductor callidus: dixit hui vt quid vana cogitas in corde tuo? Ego te docebo artē: quā si feruabis facile te absolues: acquiescēs ille monitis diabolicis etiā atq; etiā opem efflagitare cepit. Quem tandē demon ita instruxisse fertur ad diem solis postq; concionatus fueris & sermonē ad populū feceris. Dic in fine sermonis. Amici mei quia me hactenus suspectū habuistis tanq; rem agentē vestris cū vxoribus: cū testiculis & mēbro caream vt videbitis. Et tūc tibi subleuabis vestes vt oēs videant te vera dixisse. Ego em̄ faciā vt nihil videre possint: turq; ab eis impunis euadas. Quod cū ita fecisset: apparuit tanta fœditas eius mēbri: vt omis homo admiraretur magnitudinem & rei nouitatē: sicq; confusus: ab oībus miserabiliter eiectus abijt. Vidēs aūt hec monachus ille frāter simplicissimus & credulus: dixit: O tüffel tüffel wie hastu mihi betrogen. Respōdit mox demon. Münch yß du das. nā ego satiatus de screatione tua: & tu satiaberis cōfusione nostra.

¶ Aliud

¶ Cum alius q̄ndam frater mendicantiū vegeti corporis atq; robusti Maguntie: preterijsset quasdam mulieres. Respondit vna earum. Eccē q; fortis & magni corporis monachus est ille. Audiens hec frater ille bonus. dixit eis. Erratis o bone mulieres: non enim testibus careo ego vt monachus dici merear. deñ ich bin kein münch: sonder ein hēgst Illa de improuiso subiungebat. So ryte dich der lebendig

düffel. Confulus frater ille bonus abijt in domum ſuam:

Dictum cuiuſdam ſueui.

Cũm magiſterciuium cuiuſdã ciuitatis in carnario ſiue macello per ſe carnes cõpararet:atq; facculus caſu e manib? ſibi cecidiſſet:videns aũt ſueuus qui tum aſtabat eum ſub leuarẽ faccum dixit. Deus bone quantũ video: nã aſinus in meo oppido maioris nobilitatis & eſtimatõis eſt:quã ma giſterciuiũ tam magnę & famoſe ciuitatis. Nam cum huic faccus ceciderit mox ſeruus adeſt qui eum ſubleuet. Magiſtro vero ciuiũ maximo & primario viro hui? ciuitatis dũ faccus ceciderit:per ſe cogitur eum ſubleuare.

De ſanctitate cũiuſdam vacce.

Dũm ppe Baſileam ſupioribus ãnis cedes hominũ cõmitteretur. Erat Baſilee impſſor quidã noie Blaſius. cuius pater nõ longe ab eo loco reſidebat:vbi cedes fuerat cõmiſſa:huic morbo fortaſſis aliquo vacca infe&a: obijt ante cedem:in locũ illum poſita erat vt eſſet cibus volucrum quia cadauer fetidũ. Tandẽ cõmiſſo prelio: dum oſſa occiſorum colligerẽtur in quoddã ſacellũ pro eis inibi extructum:collecta ſunt ſimul & oſſa vacce illius: atq; cum eis in ſacellum poſita. Vnde impſſor ille dicebat ſe plurimũ gaudere: patrem ſuũ dumtaxat vnicam habuiſſe vaccam: cuius ꝓbitas eam in numerũ copulaſſet mortaliũ. Atq; vnacũ aliis ſingulis dominicis & feſtiuis diebus:aquam benedictã ab aſperſorio ſacerdotum recipere dicebat.

De propina regia

Cũm maximiliano Romano regi apud argẽtoracos:regia daretur propina in ſignũ vere obedientie: vt puta auru & argentum. Frumenta: Vina: & Boues. Rex grauem

pre se ferens vultū vt decet: ad singula: tandē cum & pisces essent allati: atq; vt moris est ciuitatis illius ī cōspectu principis ęrersi vt nudi saltarēt in tra. Rex in magnū ꝓuocatus est risum. Vnus aūt nobiliū qui tū astiterāt quesiuit alterū Cur rex rideret in oblatiōe piscium saltantium: & in dato auro & argento ac alijs minime. Rndit ille regē prudenter egisse. vt cui cōstaret se nihil de auro atq; argēro recepturū: ꝓpter scribas & pharisēos qui his opus habent: sed vix fieri posse: vt nō gustaret saltē de piscibus oblatis hæc ille &c.

¶ Ebrij sunt & ego

¶ Frater wentzeslaus inuenit quosdā bonos viros: mane in officina aromatarij vinū creticū siue maluacetū bibētes q̄si uit vnus ex eis. Magister wentzeslae vñ venitis. Respondit wentzeslaus mox ex tpe. Deus ebrioꝝ misit me ad vos

¶ De enobarbis.

¶ Cū ꝓcūrator cuiusdā monasterij Argen̄. diocesis. barba rubea: hospitibus ministraret ad mensam: dixit vnus ex eis hui q̄ falsum ꝓcuratorē habetis hoiem nec̄: sicut barba ei⁹ falsa indicat. Rndit alius: quid falsam incusas eius barbam: quę ꝓfecto pia & iusta ac recta ē: qm̄ hoies admonet id est er warnt die lüt. vt scilicet caueant se ab eius nequicia. Audiens hęc alius quidā mensę assessor: dixit quid de ꝓbitate ruforum dicitis: nescitis eos nobilissimos esse: omniū quippe qui soli saluatorem nostrum exosculati sunt: denotans eos fore: etiam proditores.

¶ De medico facetia.

¶ Medicus quidā Argen̄. cū insolēter admodū incedisset aureis cathenis ornatus: vidēs hęc aduena quidā: q̄siuit quis nā miles iste esset. Responsum accepit eū nō fore militē sed medicū. Ille de improuiso subdidit: hui q̄ fidelis & probus medicus qui a corporibus aliorum regium aufert morbū:

atq; suo apponit. id est Er nympt vō dē krāckē die gilbe: sc; aurum, vnd henckt sie an seinen hals &c.

¶ De patrum reuerentia.

¶ Wympfelingius sepe vocat⁹ ad cenā in qdā cenobiū cordigeroꝝ: tādē venit & discūbēs cū venerādis patribus aūte refect⁹: cōsiderabat ceremonias pmuloꝝ: q ad mēsam ministrabant: quō tam exacte & suppliciter incurvato dorso & capite: ferabātvnctos discos nouos apponebāt: micas & ossa digitul.s ademerāt: noīe dignitatis aut officij quē libet patrū appellātes cū magna capitis inclinatione: ferme vsq; ad terrā. Et cum iam a paruulis nominaretur Reuerēdus pater guardianus: iam vice guardianus: iā pater custos nunc studentū magister. Aliquando pater lector: assederat adhuc vnic⁹ sacerdos & quidē senio grauis: huius miserebatur wympflingus: q solus ille: nomine aut titulo dignitatis ministerij ve cuiuspiā nō honoraretur. Tandē ille senior vocās paruulū (nescio qd) ei impaturus audiuit suppliciter & humiliter capite deflexo & dorso incurvo: rīdentē sibi. qd vultis venerāde pater organista. Fuit em̄ is q; in organis ludere solebat: ita wympfelingi voto satisfactū fuit. postq; oēs prēs paternitates & officij cuiusdā honore insigniti fuerūt. O dignissimos prēs: q b⁹ & ego liberos si mihi essent cōmēdare velim: qppeq; pudicitiā amāt: castitatē seruāt: mulieres nō intromittunt cucullas ipsis nō induūt & oēm honestatē diligūt: pter tm̄ solā reformatoēs: quā subterfugiūt vt demō crucē. Sic rīndit frater wēzeslaus magistro Eggelingo scisciti de generali ordinis sui. de vita & moribus &c.

¶ Dictum iocosum.

¶ Devorāt agricolam rex: regem tyro: sed illūm
Vsurator edit: monachus sed devorat illum
At monachum meretrix: meretricem leno remordet
Lenonem caupo sed caūponem parasitus
Illum sesquipedes qnos demum symea torquet

Der herr freyſſet den puren
Das laßt ſich klein beturen
Der ritter vnd friſſet den herren
Der ritter mag ſich nit erweren
Der wůcherer thůt in verſchlinden
Den wůcherer weißt der můnch zefinden
Der friſſet in gantz vnd gar
Des můnchs nympt das hůrlin war
Vnd verſchlint den můnch fůrt
Sie dem rüffigon dan gebůrt
Der ſelb der thůt ſie freſſen
Der wirt nympts vngemeſſen
Biß er den rüffigon auch verhert
Der wirt darnach wůrt verzert
Den freſſen die wein bůben
So byſſen die lyß groß grůben
In die ſelben wein knecht
So kumpt die luß dem affen recht
Alſo gat es harvnder wandeln
Vnd friſſet ye einer den andern

Finis.

Impreſſum per honeſtum Iohannem
grůninger Anno noſtre redemptionis
octauo ſupra Mille quingentos.
Argentine;

BSB

·H·M·S·

BSB